

RODOPISNÉ ROZHLEDY

DÍL IV. SVAZEK 1.

Z PRAVĚKU
DO NOVOVĚKU

Sepsal a vydal

A. P. ŠLECHTA

PŘÍLOHA:

PŘEHLED A DOPLNĚK LISTÁŘE
JANA ŠLECHTY ZE VŠEHRD

Pro tisk upravila

Dr. VĚRA KOSINOVÁ

koncipistka Českého zemského archivu

PRAHA 1925

VYTISKLA PRŮMYSLOVÁ TISKÁRNA V PRAZE VII.

RODOPISNÉ ROZHLEDY

Z PRAVĚKU
DO NOVOVĚKU

DÍL IV.

JAN ŠLECHTA ZE VŠEHRD

1466—1525

A JEHO ROD

Pamětní spis k čtyřstému výročí jeho úmrtí

Svazek 1.

Stat 1. PŮVOD RODU VŠEHRDSKÉHO

Stat 2. ŽIVOT A PŮSOBENÍ JANA ŠLECHTY
ZE VŠEHRD

Příloha: PŘEHLED A DOPLNĚK LISTÁŘE
JANA ŠLECHTY ZE VŠEHRD

Svazek 2.

ROD VŠEHRDŮ

V DOBĚ JANA ŠLECHTY ZE VŠEHRD

Svazek 3.

POTOMKOVÉ

JANA ŠLECHTY ZE VŠEHRD

JAN ŠLECHTA ZE VŠEHRD

1466—1525

A JEHO ROD

PAMĚTNÍ SPIS K ČTYŘSTÉMU VÝROČÍ

JEHO ÚMRTÍ

Svazek 1.

OBSAH:

Laskavému čtenáři	str.	5
Úvod	›	6—7
Seznam zkratk	›	8
I. stať: <i>Původ rodu Všehrdského</i>	›	9—70
II. stať: <i>Život a působení Jana Šlechty ze Všehrd</i>	›	71—120
A. Význam Jana Šlechty v dě- jinách české osvěty	str.	73—84
B. Janovo mládí	›	84—86
C. Janův postup politický, literární i ma- jetkový (1490—1504)	›	87—107
D. Ukázky z rodinného a soukromého života Jana Šlechty	›	108—114
E. Janova nemoc, smrt a po- zůstalost	›	115—120
Příloha: Přehled a doplněk listáře Jana Šlechty ze Všehrd. Pro tisk upravila Dr. Věra Kosi- nová, koncipistka Českého zemského ar- chivu v Praze	str.	121—167

LASKAVÉMU ČTENÁŘI!

Uvedl jsem již v úvodu k prvnímu svazku, jaký cíl svou publikací sleduji. Chci vzbuditi zájem o rodopis, ale nikoliv u historiků, kteří si rodopisu musí všimati z vlastního povolání, nýbrž v širších kruzích české inteligence a zejména v kruzích svých přátel, kteří historiky nejsou, pro něž však své dílo hlavně píše. Z té příčiny nemohl jsem také napsati dílo, jež by uspokojilo jen vyškolené historiky — nehledě ani k tomu, že sám nejsem historikem vyškoleným. Podotkl jsem již dvakrát,*) že jsem rodopisec a jako rodopisec necítím se vázán předpisy historické školy, nýbrž vytvořil jsem si svou vlastní školu, jejíž zásadou je naléztí střední cestu mezi kronikou rodinnou a dílem vědeckým. S tohoto hlediska osobuji si též větší volnost při dějepisném podání svých vědeckých výzkumů a doplňuji pochopitelný nedostatek jasných a určitých zpráv kombinacemi a domněnkami, o nichž si čtenář sám může utvořiti úsudek, zdali jsou opodstatněné čili ne. Co je důkaz a co je domněnka, lze v mém díle vždy dobře rozpoznati a nesdílí-li se někdo se mnou o *mou* domněnku, může si z důkazu vytvořiti úsudek svůj vlastní, nebo se pouze s důkazem spokojiti, bez dalšího rozmyšlení, *proč* se stalo to, co je dokázáno, na př. *proč* Jiřík Karlík, jenž byl potom stranou pod obojí vyslán na hrad k Martinicovi a Slavatovi a na Moravu k Žerotínovi, jel do Paříže a proč právě r. 1617, když tam byl nastolen nový král, kalvinistům nakloněný a Habsburkům nepřítel. V některých posudcích o svém díle**) potkávám se totiž s výtkou, že cenu své práce touto methodou snižuji. Lituji, ale nenapravím se, neboť právě touto methodou získal jsem si pochvalu odborníka k tomu nejpovolanejšího. Nejsem také toho náhledu, že podobné domněnky a kombinace jsou v historických dílech nepřipustné. Čtu pilně historickou literaturu, naši i cizozemskou, ale neznám vědeckého díla, kde si autor nepomáhal kombinacemi a domněnkami. Někdy jde o rozřešení otázky zcela vedlejší, na př. otázky, kde se narodil jeden znamenitý muž a odborní historikové napíší o tom celé knihy plné dohadů, domněnek a kombinací. Nevím tudíž, proč v té příčině mám učiniti výjimku právě já, který nejsem historikem, nýbrž novodobým kronikářem, který také dlouho uvažuje a dobře se ohlédně po všech závažných momentech, než ně jakou svou domněnku řekne — svým *vyvoleným* čtenářům.

*) Viz na př. díl I., sv. 1, str. 58, sv. 2, str. 109.

**) Viz »Národní Listy« ze dne 10./X. 1922, 20./II. 1924, 4./VII. 1925 a Časopis vlast. spolku musejního v Olomouci, rč. XXXVI. č. 1—14, str. 105.

ÚVOD.

R. 1908 slavila firma P. A. Šlechta a syn v Lomnici n. Popelkou jubileum svého stoletého trvání. Jediným šéfem firmy byl tehdy můj bratranec a švagr pan Bedřich Šlechta-Všehrdský a po jeho přání přispěl jsem k oslavě této vzácné události skromným spisem »*Tradice starého rodu*«, jenž vyšel tiskem v Praze z Grégrovy tiskárny právě k jubilejnímu dnu (16. srpna). České vydání, jež mělo 174 strany, je pohříchu úplně rozebráno. Z německého vydání o 199 stranách zbylo několik málo výtisků, které firma sobě ponechala. Ve spisu podal jsem dle příkazu svého mandanta stručný nástin dějin nejen jubilující firmy, ale i celého našeho rodu. Zakladatel firmy, můj praděd Petr August Šlechta, byl dle rodinných tradic pevně přesvědčen o tom, že naše rodina pochází od slavného českého humanisty Jana Šlechty ze Všehrd. On i jeho syn Petr Karel Šlechta nasbírali o tom také mnoho případných důkazů a jejich příklad následovali od té doby i jiní členové naší rodiny: Čeněk Šlechta, kdysi starosta lomnický († 1879), Karel Šlechta Všehrdský, kdysi rada zemského soudu v Praze († 1875), MUDr. Antonín Šlechta Sedmihorský († 1886) a naposled já sám. Co se z těchto výzkumů v rodině až do r. 1908 zachovalo, uveřejnil jsem ve svém spise. Vylíčil jsem v něm mimo jiné též život a působení dotčeného Jana Šlechty ze Všehrd. Byly časy, kdy rakouské úřady a soudy i soukromí nepřátelé náš původ podezírali. My však jsme stáli a dodnes stojíme na svém po předcích zděděném přesvědčení a nenecháme si upřítí, že Jan Šlechta byl naším přímým předkem. Z té příčiny se hlásíme k jeho památce i letos. Na den 29. srpna letošního roku připadá *čtyřsté* výročí jeho úmrtí. Nevíme, zdali si někdo jiný na to vzpomene. My Jana Šlechty pamatujeme. Můj shora připomenutý bratranec a švagr p. Bedřich Šlechta sdílí se dnes o vedení firmy se svými zdatnými syny *Bedřichem* mladším a *Petrem* a všichni tři mne upomínají, bych jako historik našeho rodu neopomenul důstojně oslavit i ono nové rodinné jubileum. Já nezapomněl na svého úctyhodného předka, ale v zápalu svých nynějších spisovatelských prací byl bych málem přehlédl, že již letos bude tomu čtyři sta let, co náš Jan svůj pozemský život dokonal. Od r. 1901, když jsem ze státní služby vystoupil, pátral jsem neustále a to nejen v Praze v deskách zemských a v zdejších archivech a knihovnách, ale i na českém venkově, na

Moravě, v zemích rakouských, v Německu, v Polsku i v Rusku. Měl jsem vždy zření na náš rod a jeho příbuzné, avšak poutaly mne také zprávy o jiných starých rodech českých a poněvadž prameny byly skoro všude vydatné, nebylo mi možno dokončiti své výzkumy. Ve svém jubilejním spise z r. 1908 jsem se pokusil o vyličení, z jakého asi rodu Jan Šlechta pocházel a jak byl spříbuzněn se svými slavnými vrstevníky Viktorinem Kornelem ze Všehrd, drem Augustinem Olomouckým ze Všehrd, Janem Vlčíhrdlem ze Všehrd a Řehořem Chanickým ze Všehrd. Byl to, jak pravím, jen pokus vynucený úkolem mně tehdy daným, neboť mé příslušné badání nebylo ještě skončeno. Dnes stojím před podobnou situací. Rád bych tyto otázky nyní rozřešil, ale nedospěl jsem ve svých výzkumech tak daleko, bych mohl říci, že je vše nezvratně dokázáno. Své vývody a údaje z r. 1908 mohu však valně doplniti i opravit a to nejen své tehdejší zprávy co se životopisu Jana Šlechty týká, ale i své vývody o jeho rodu a o jeho potomcích. Ale přes to nemůže ani nynější můj pamětní spis činiti nároky k uznání, že je prací dokonalou. Sám již sotva dokončím to, co k dokonalosti ještě schází, avšak doufám, že se po mně najde odborník, který podle mých předběžných publikací rozřeší uspokojivě vše to, co dnes ještě rozřešeno není.

V Praze v měsíci dubnu 1925.

A. P. Šlechta.

SEZNAM ZKRATEK.

- Archiv m. Prahy = Archiv hlav. města Prahy.
Archiv Nár. m. č. = Archiv Národního musea českého.
Černý: Ukazatel = Frant. Černý: Ukazatel jmen k latinským zemským deskám brněnským a olomouckým (Prameny dějin moravských II. 1914).
D. D. = Desky dvorské české u zemského soudu v Praze. Římská číslice značí pořadové číslo knihy.
D. Z. = Desky zemské české u téhož soudu.
D. Z. v. č. = Desky zemské větší, číslo knihy.
D. Z. m. č. = Desky zemské menší, číslo knihy.
D. Z. brněn. = Desky zemské brněnské u zemského soudu v Brně.
D. Z. olom. = Desky zemské olomoucké u téhož soudu.
Emler: Reliquiae tab. = Emler: Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae.
Emler: Libri Confirm. = Emler: Libri Confirmationum.
Chlumetzký: Landtafel Mähr. = Die Landtafel des Markgrafentums Mähren, vydané r. 1856 P. Chlumetzkým, Jos. Chytilém, K. Demuthem a D. Wolfskronem.
Registra s. k. = Registra soudu komorního v archivě nár. musea č.
Registra s. nejv. purk. = Registra soudu nejvyššího purkrabství pražského v témže archivě.
Teige: Základy = Teige: Základy místopisu hl. města Prahy.
Tingl: Libri Confirm. = Tingl: Libri Confirmationum.
Tomek: Základy = Tomek: Základy starého místopisu hl. města Prahy.
Truhlář: Humanismus = Jos. Truhlář: Humanismus a humanisté v Čechách (Rozpravy č. akademie, třídy III., roč. III., č. 4).
-

I.

PŮVOD

RODU VŠEHRDSKÉHO.

V naší rodině se zachovala až do r. 1886 stará rodinná kronika, již sepsal r. 1738 jakýsi Václav Šlechta ze Všehrd použiv k tomu ještě starší kroniky (*Analecta vetustissimae Wssehrdiorum gentis*), jejímž autorem byl Burian Šlechta ze Všehrd, r. 1619 hejtman panství kolínského.¹⁾ Kam se kronika Burianova poděla, není nám známo, avšak kronika Václavova přišla na zmar teprve r. 1886, krátce po smrti baronky Bedřišky Štěpánky Šlechtové ze Všehrd, která měla tehdy onu kroniku i jiné rodinné listiny, jež se rovněž ztratily. Dotčená Bedřiška Štěpánka byla residenční dáma v ústavu šlechtičen v Brně, kde v měsíci září r. 1886 zemřela. Hned po jejím úmrtí jsme pátrali po její písemné pozůstalosti a zejména po oné kronice, avšak bohužel marně. Brněnský advokát Dr. Viktor Schlemlein byl vykonavatelem poslední vůle zemřelé. On i tehdejší představená brněnského ústavu šlechtičen baronka Myliusová, nám oznámili, že je jim sice povědomo, že Bedřiška jakési cenné rodinné listiny měla a o nich také častěji vypravovala, že však po její smrti v jejím příbytku nebylo nic podobného nalezeno.²⁾ Naše stará kronika pohřbchu nebyla již nalezena přes to, že jsme na její vypátrání vypsalí v brněnských novinách náležitou odměnu. Táž kronika byla ale předmětem úředního šetření krátce před úmrtím Bedřišky. Roku 1885 se jednalo o úřední uznání mého přímého původu od Jana Šlechty ze Všehrd. K příslušné své žádosti jsem původně připojil jen ověřený výpis z této kroniky, byl jsem však úředně vyzván, abych předložil její originál. Učinil jsem tak a kronika byla nato zkoumána u tehdejšího českého místodržitelství, u finanční prokuratury v Praze, v ministerstvu vnitra a přednostou šlechtického archivu ve Vídni. Byla dle úředních spisů mým nejdůležitějším dokladem. Nikdo z referentů uvedených úřadů nepochyboval o její hodnověrnosti. Mé žádosti bylo vyhověno. Teprve o 17 let později, když jsem sám zahájil svůj neblaze skončený boj proti škůdcům našich národních památek, ozvaly se z nepřátelského tábora hlasy,

1) Přír. o tom můj spis »Tradice starého rodu« str. 2, pozn. 2, str. 82, pozn. 474 a str. 114, pozn. 647. O kronikáři Václavu Šlechtovi promluví v příštím svazku.

2) Dopisy baronky Myliusové ze dne 22. října 1886 a dra. Schlemleina ze dne 23. června 1892 jsou uloženy v našem rodinném archivu v Lomnici n./Pop. Přír. též můj spis »Aféra okresního hejtmána Šlechty ze Všehrd« (Jiřín 1904) str. 72.

kteřé i naši kroniku podezřřly. Ovšem bez průkazů. Není proto přřřřiny, abych se oně kroniky nedovolával i nyní jako spisovatel, kteřý má určitou vědomost v tom, že četné údaje této kroniky jsou dodnes zaznamenány ve spisech rakouského ministerstva vnřtra pod č. j. 152 A z r. 1885.

Tento náš starý kronikář zanechal nám ve svém spise též jakousi rodinnou tradici o tom, kdy a jak předkové rodu obdrželi svůj erb, odznak svěho šlechtictví. Byl to prý král Vladislav I. (1140—1173), kteřý udělil rodu erb vlčí hlavy. Král na honbě v lesích všehrdských v kraji *plzeňském* se příliš vzdálil od svěho komonstva, zabloudiv, unaven hledal odpočinku, usnul a když se probudil, spatřil prý nedaleko od sebe vlčici kojící svá mláďata. V témž okamžiku však přiklusal jeho hostitel Beneda ze Všehrd, jehož pak král radostně objímal, pravě:

Vlčí hlava v krásném štítě
Šlechtu tvů ať značuje
Benedovi rodici
Při královské stolici.³⁾

V bývalém kraji plzeňském kvete vskutku až dodnes prastarā osada jměna Všehrdy. Leží nedaleko kláštera Plasského, jemuž náležela hned od jeho počátku. Týž klášter pak si ji sice vyměnil s králem Přemyslem Otakarem I. za jinou ves (Hodyni v Berounsku), avšak r. 1229 koupil ji od krále zase nazpět⁴⁾ a od té doby ta ves mu patřila dlouhá staletí. Klášter Plasský byl založen týmž králem Vladislavem I., jenž prý udělil Benedovi ze Všehrd erb vlčí hlavy, a o vzniku kláštera vypravuje starā *lidová* pověst, že Vladislav byl v tamních lesích zachráněn jakousi vlčicí, na jejíž památku byl v klášterním kostele postaven kamenný pomník v podobě vlka, kteřýžto pomník byl tam ukazován ještě na začátku minulého století.⁵⁾ Jak dále uslyšíme, je královským majestátem, pečeti i náhrobním kamenem dokázáno, že Jan Šlechta, jeho otec a jeho strýcově původně vskutku užívali znamení vlčí hlavy ve štítu a jako lenotu.⁶⁾ Teprve v l. 1503 byl některým členům tohoto rodu jejich erb polepšen a rozmnožen (viz str. 17). Staří rodové čeští dbali úzkostlivě o to, by jejich erbu neužíval nikdo neoprávněný. Ani sám král nesměl nikomu propůjčiti erb, jímž se honosila již

³⁾ Přir. Aug. Sedláček: Sběrka pověstí histor. českého lidu čís. 79, str. 164, a časopis ›Světovoz‹, roč. XXII. 67. Dr. Sedláček připomíná, že nebylo jeho úmyslem poříditi úplnou sběrku a sebrati všechny ty romantické pověsti, které se jindy nejvíce líbily, nýbrž vybrati takové pověsti, jichž původ z lidu anebo z jednotlivých stavů byl patrný.

⁴⁾ Erben: Regesta Boh. I. 347.

⁵⁾ Sommer: Das Königreich Böhmen (Praha 1839) VI. 317.

⁶⁾ Přir. Kolář: Českomorav. heraldika str. 32, 306; Král z Dobré Vody: Heraldika str. 84, 327; Riegrův Nauč. Slov. čl. ›Vlčíhrdlo ze Všehrd‹.

jiná starší rodina.⁷⁾ Z té příčiny ukazoval v staré době stejný erb zpravidla na stejný původ.⁸⁾

Úplně stejné erbovní znamení jako Všehrdové nosili na štítu svém i nad přílbou jako klenot *Měsíčkové z Vyškova*, jedna z nejstarších českých rodin vládyckých, která dosud kvete v Německu.⁹⁾ Zvěčnělý prof. Martin Kolář o ní dokázal, že byla původou staropanského, že pocházela z mohutného rodu pánů ze *Svojšína* na Plzeňsku, kteří ve svém erbu sice měli trojčárí, jejichž odbočky na hradě Volfštejně u Svojšína a na tvrzi Vyškově (Waschgrün) u Plané však si pojednou oblíbili erbovní znamení vlčí hlavy.¹⁰⁾ Jako u jiných starých šlechtických rodů dědila se také u pánů ze Svojšína některá osobní jména od pokolení k pokolení. Takovým typickým jménem bylo u nich jméno *Beneda*, jak se nazýval též hrdina uvedeného erbovní pověsti všehrdské. Páni ze Svojšína a jejich odbočky náleželi k nejpřednějším rodům v bývalém kraji plzeňském a připomínají se jako svědkové zejména také v listinách kláštera Plasského, k jehož dobrodincům patřili. To vše činí tedy onu erbovní pověst velice hodnověrnou a je zajisté pravděpodobno, že její hrdina byl jedním z pánů ze Svojšína a že od něho pocházeli Volfštejnové, Vyškovští i Všehrdové. Když jsem r. 1908 spisoval své dříve dotčené dílo »Tradice starého rodu«, nebylo mi v té příčině ledacos jasno a proto jsem také oné pověsti nepřikládal velké váhy. Uvažoval jsem, že tato pověst byla patrně založena na předpokladu, že kolébkou rodu Všehrdského byla ona osada Všehrdy na Plzeňsku. Listinné prameny ukazovaly naproti tomu k docela jinému původu rodu.

Janovi Šlechtovi a jeho současnému strýci Janu Vlčíhrdovi ze Všehrd i předkům obou patřila, jak dále bude doloženo, osada Vše-

7) V starém formuláři pro vyhotovení erbovních listů pocházejícím z doby krále Václava IV. a chovaném ve Švarcenberském archivu v Třeboni čteme doslovně: »Auctoritate caesarea nobilitamus — vobis et cuilibet vestrum et prefatis vestris heredibus ac domui vestrae nobilitatis insignia, quae ad vestrum beneplacitum possitis elligere sub tali signorum differentia, quod per hoc alliorum nobilium armaturis, quae a tempore veteri habuisse, possedisse et exercitasse noscuntur, nullum praepudicium generetur, ex certa scientia elargimur, ut eadem insignia in clypeo gestare possitis.« (Přir. Palacký: Über Formelbücher II. 10). Když král Matyáš I. r. 1486 udělil Mikuláši Hrdému z Klokočova erb podobný erbu pánů z Pernšteina, stěžoval si pan Vilém z Pernšteina na tuto nepřístojnost u krále, jenž mu na to vysvětlil, že Hrdý obdržel erb s hlavou býčí, kdežto páni z Pernšteina užívali v erbu hlavy tura. (Přir. Archiv Český VI. 518.)

8) Kolář: Českomor. heraldika str. 76: »Stejně erby, ať celé, ať části jejich, poukazují vždy na sourodnost.« Přir. též článek prof. Koláře: O potomcích Vršovců« (Památky archaeolog. XIV.), kdež znamenitý tento odborník praví: »Ač mlčením již pominouti nemůžeme, že stejný erb na stejný původ ukazuje i nekráte, když v končinách vzdálených od původního rozrodu se najde.«

9) Viz pozn. 6 a 10.

10) Přir. článek Kolářův »Rozrod Svojšínských« v Památkách archaeolog. IX. 944—949 a X. (rodokmen) a spis téhož: »Nejstarší pečeti šlechty české« (v Táboře 1883) str. 18.

hrdy v kraji žateckém, pročež není pochyby, že tato osada a nikoliv ona na Plzeňsku byla jejich rodným sídlem. Mimo to mne zarázelo, že osobní jména všech nám dosud známých držitelů tohoto statku byla docela jiná, než jména, jichž užívali předkové vládyk z Volfšteina a z Vyškova a že zejména nikdo z předků nebo potomků Jana Šlechty neobdržel jména Beneda po udánlivém zakladateli rodu. To hlavně vzbudilo ve mně dojem, že ona často dotčená erbovní pověst nebyla tak stará, jak by bylo lze souditi dle jejího děje, nebo že táž byla sice tak stará, ale že se původně netýkala předka rodu všehrdského a že si ji teprve náš kronikář,¹¹⁾ dovědév se o ní, buď z volfšteinské erbovní pověsti nebo z lidové pověsti plasské i pro svůj rod přivlastnil. Vždyť i Dr. Aug. Sedláček byl toho náhledu, že tato pověst nepocházela přímo z rodiny Všehrdů, nýbrž že byla teprve v 16. stol. podle tehdejších erbovních pověstí napodobena.¹²⁾ Dnes ovšem jsem zcela jiného mínění. Dnes mohu sounodnost Všehrdů s vládyky z Volfšteina a z Vyškova pravděpodobně dokázati celou řadou vážných příznaků, pročež se dovolávám také oné erbovní tradice hned na prvním místě.

Starí dějepisci a literáti psali mnoho o Janovi Šlechtovi, o Viktorinovi a Augustinovi Olomouckém ze Všehrd, ale o jejich rodu pověděli nám velice málo. Všichni udávali, že Jan Šlechta a Viktorin pocházeli ze šlechtického rodu Všehrdů, nikdo však neuvedl jmen jejich předků;¹³⁾ jen o otci Janovu — Mikuláši ze Všehrd — nalézáme tu a tam zmínku.¹⁴⁾ O okolnosti, že i dr. Augustin Olomoucký se psal »ze Všehrd« a že byl strýcem Jana Šlechty, jeho starí životopisci vůbec nevěděli, to bylo zjištěno teprve v naší době mým přičiněním a podle zpráv, jež nám o něm zanechal náš podezíraný kronikář Václav Šlechta ze Všehrd z r. 1738.¹⁵⁾ Avšak dříve než k tomuto objevu došlo, našel r. 1856 zvěčnělý dvorní rada Antonín Rybička, známý to rodopisec z oné doby, nové zprávy o rodině Viktorinově v nejstarší knize města Chrudimě a dokazoval z těchto i z jiných pramenů, že Viktorin nepocházel ze žádné šlechtické rodiny, že byl naopak synem prostého souseda města Chrudimě a že

11) To mohl býti Burian i Václav, neboť oba se dovolávali ve svých spisech různých historických děl a oba pokládali ves Všehrdy na Plzeňsku za nejstarší kolébku svého rodu (srov. o tom spisy v minist. vnitřní ve Vídni č. j. 152 A ex 1885), avšak Burian byl sebedovědomější a chlubil se nejednou starožitností svého rodu (přir. o tom mé »Tradice starého rodu« pozn. 445).

12) Přir. Sedláčkovu Sběrku histor. pověstí (viz pozn. 3) str. 155.

13) Přir. o tom veškerá starší díla citovaná v článku A stati II.

14) Přir. tamtéž zejména díla Lupáčova, Procházkova, Vojtova i j.

15) Přir. o tom literaturu, k níž jsem poukázal ve svých »Tradicích starého rodu« v pozn. 60 a již znova uvedu v příštím svazku a doplním i v tomto svazku. Na udání našeho kronikáře upozornil jsem zvěčnělého životopisce českých humanistů p. scriptora Jos. Truhláře, jenž pak tím povzbuzen bedlivě pátral v knihovně olomoucké kapitoly a našel listinné doklady i o tom, že Augustin se vskutku psal »ze Všehrd«.

erbu a titulu »ze Všehrd« nabyl teprve sám a to tím, že ho pražský měštník Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd přijal za erbovního strýce.¹⁶⁾ Podobnou domněnku projevil Rybička také o Janu Šlechtovi. Tento studoval r. 1484 na pražské universitě, kdež dosáhl hodnosti bakaláře svobodných umění, avšak v matrikách university je zanesen pouze jako »Joannes de Blewicz« anebo »Joannes Blewiczensis«. Teprve pozdější rukou je tam připsáno: »Sslechta cognominatus, mortuus in Costelec 1522«. ¹⁷⁾ Rybička z toho soudil, že také Jan Šlecht nebyl z rodu šlechtického, nýbrž že pocházel buď z města Blovic (Blevice) u Plzně nebo ze vsi Blevic u Prahy a že přídomek »ze Všehrd« získal podobně jako Viktorin jen erbovním strýcovstvím s Janem Vlčíhrdlem ze Všehrd.¹⁸⁾ Tyto vývody Rybičkovy přešly pak i do spisů všech pozdějších životopisců Janových a Viktorinových a když mým přičiněním, jak shora bylo uvedeno, přišlo najevo, že i Augustin Olomoucký užíval erbu a titulu Všehrdů, psalo se také o Augustinovi, že byl k tomuto erbu teprve přijat buď Janem Vlčíhrdlem anebo Janem Šlechtou. Ve svých »Tradicích starého rodu« uvedl jsem sice již mnoho, co naše odborníky mohlo upozorniti, že věci se měly přece jinak, než jak se dnes o nich píše; mé námitky zůstaly však nepovšimnuté. Dnes žijeme v státu moderním, v státu demokratickém. Nebyl bych jeho nadšeným občanem, kdybych dychtěl po důkazu, že můj rod byl šlechtickým již od dávného středověku. Dnešní poměry, s nimiž jsem se zcela spřátelil, lákají spíše k důkazu, že můj rod pocházel z lidu a že jeho šlechtická éra byla jen krátká a přechodná. Avšak jako historik svého rodu nemohu zapřít, co za pravdu uznávám, neboť jedině pravdou mohu dobře posloužiti rodu i vědě.

Jan Šlechta ze Všehrd byl určitě potomek starého rodu šlechtického. O tom byl patrně přesvědčen již náš nejpřednější rodopisec staršího věku Bohuslav Balbín, neboť vyjmenoval mezi nejstaršími rody vládyckými, které za jeho času ještě žily nebo krátce potom vymřely, také vládky ze Všehrd.¹⁹⁾ Slyšme však, co psali o Janu Šlechtovi jeho vrstevníci Bohuslav z Lobkovic a M. Václav Písecký a co o něm psal Prokop Lupáč, který své vědomosti o něm čerpal ještě z jeho vlastních zápisků. Bohuslav z Lobkovic, sám člen stavu panského, slavil Jana r. 1500 v dvouverších, jež jsou nadepsány: *Disticha in praecipuos barones et iudices regni Bohemiae*. Celá báseň je složena podle jiné jeho básně sepsané na počest dvanácti

¹⁶⁾ Viz v Čas. Č. M. 1856 str. 82—89 Rybičkův článek: O rodu m. Viktorina Kornela ze Všehrd.

¹⁷⁾ Tamtéž. Pfir. také Monumenta hist. univers. Prag II/2, p. 150, 153.

¹⁸⁾ Viz pozn. 16 a Rybičkův čl. o Šlechtách ze VŠ, v Riegrovu N. Slov.

¹⁹⁾ Viz Balbín: Miscel. hist. Boh. V. 278 a k tomu v rejstříku titulus XXXIV: »Perillustres et antiquissimae stirpes Equitum Bohemorum ordine alphabeti, quae in his Erectionum codicibus adducuntur, quorum posterii adhuc (1683) aetate nostra supersunt vel paulo ante aetatem meam vivebant.«

apoštolů. Také ony dvouverše jsou věnovány dvanácti výtečníkům, a to bez pochyby tehdejšímu soudu zemského, z nichž dvanáct náleželo k stavu panskému a čtyři k stavu vládyckému. Jan Šlechta je v řadě oslavených poslední, avšak všichni ostatní předcházející, celkem jedenáct, byli vynikající členové stavu panského.²⁰⁾ Je možno se tu domýšleti, že Jan Šlechta byl krátce před tím do stavu šlechtického teprve povýšen? Vždyť takový novopečený vládyka neměl tehdy ani přístupu k deskám zemským, teprve jeho »v tom erbu zrodilí dědicové« mohli deskové statky koupiti a v desky zemské vložit.²¹⁾ Tím méně se mohl státi soudcem zemským, neboť soud zemský byl původně osazen jen členy starých rodů panských a teprve od r. 1437 byli k němu přibíráni i vládykové, avšak i ti jen z rodů starých a nejpřednějších. Mistr Václav Písecký píše r. 1507 Janu Šlechtovi, že je velký rozdíl mezi ním samým a Šlechtou, kterýž dosáhl takřka nejvyššího stupně učenosti a šlechtictví.²²⁾ Připouštím, že Písecký chtěl Šlechtovi lichotiti, když však stavěl jeho učenost na roveň s jeho šlechtictvím, je vyloučeno se domnívati, že Šlechta byl šlechticem stupně nejnižšího. To by Píseckého chvála byla bývala spíše potupou než poklonou. Podobně, jako Písecký, psal také Prokop Lupáč o Šlechtovi, že vynikl učeností, urozeností a proslavenou ctností.²³⁾ Lupáč nebyl sice Šlechtovým vrstevníkem, avšak ve svém historickém kalendáři z r. 1584, kdež o něm píše, odvolává se, jak již dříve bylo podotčeno, k Šlechtovým vlastnoručním zápiskům. V témž kalendáři píše též o Janovu otci Mikuláši, popisuje jeho náhrobek z r. 1508 v Kostelci n. L., ježž sám viděl a který měl nápis: *Lapide isto teguntur ossa nobilis viri Nicolai ex Vssehrd, qui mortuus 3. d. Maii anno a Nativitate Dom. 1508, cuius animae concedere dignetur misericordia Domini aeternam pacem et quietem.*²⁴⁾ Jan Šlechta nepsal se tudíž »z Blevic«, jak se Rybička domníval, vždyť již otec jeho byl určitě šlechticem, psal se »ze Všehrd« a užíval též původního

20) Přír. Mitis: Bohuslai a Lobkowicz Farrago poematum p. 153—156. Báseň pochází z r. 1500 (Archiv Český XVII. 557). Viz též mé »Tradice starého rodu« str. 22, pozn. 81.

21) Přír. Archiv Český V. 468 majestát krále Vladislava II. z r. 1497, jímž potvrdil snešení tehdejšího sněmu zemského: »Item tuto také sme při tom zvláštnost učinili, komuž bychom koli erb dáti ráčili, ten se má odpověděti před pány na sídu zemském, aby ve dsky zemské zapsán byl; a nemá jemu do jeho života ve dsky vkladeno býti, než dědicům jeho má kladeno býti k letóm příšlým a v tom erbu zrodilým.« (Přír. mou studii: Die Entwicklung des böhm. Adels str. 114.)

22) Jos. Truhlář: Dva listáře humanistické (v Praze 1897) str. 36: »Mihj vero nulla praedito virtute, non literis ornato, non vel in aliquo constituto dignitate, longe diversa est conditio Tua cum Dominatione, quae et doctrinae et nobilitatis supremum prope gradum conscendit.«

23) Lupáč: Kalendarium historicum ad 24. Januar. »Vir fuit erudita nobilitate praeclaraque virtute excellens.«

24) Tamtéž Coronis Ephemeridum str. 3.

znaku všehrdského, jímž dle svědectví Lupáčova jeho náhrobek byl ozdoben (»adsculptis medii lupi insignibus«). Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd byl sice strýcem Jana Šlechty — neboť týž ho sám tak nazýval (»strýc«, »patruus«),²⁵⁾ nebyl to však jeho erbovní strýc (patruelis ab armis), nýbrž jeho pokrevní strýc. Dokazují to dvěma majestáty krále Vladislava II. z r. 1500 a 1503. Prvním majestátem daným v Budíně 2. února 1500²⁶⁾ vyznamenal král Jana Šlechtu a Jana Vlčíhrdlo že Všehrd titulem »urození« (nobiles), jenž tehdy v královských listinách byl přidáván pouze osobám stavu *panského*^{27a)} a udělil oběma »z vlastního popudu k jejich původnímu znamení šlechtictví jakousi okrasu« a to »poněvadž bývali až do té doby zvyklí nositi ve svém štítu polovičního vlka v červeném poli, zlatá oblaka« atd.^{27b)} V celém majestátu nečteme ani slovo o tom, že Jan Vlčíhrdlo někdy přijal Jana Šlechtu za erbovního strýce (přir. pozn. 355). V diplomech, jimiž se erb polepšuje, bývalo zpravidla uvedeno, kdy a kdo dotčené rodině onen erb propůjčil. Avšak i o tom není v citovaném majestátu ani zmínky. Není proto pochyby, že Jan Šlechta a Jan Vlčíhrdlo užívali v erbu znamení polovičního vlka neboli vlčí hlavy s krkem již po svých předcích, že jim ho neudělil ani král Vladislav II. ani jeho předchůdce, nýbrž že to byl erb starobylý neznámého již původu. Při tom nás nemůže nikterak překvapiti, že král starožitnost tohoto erbu nevychválil, neboť uslyšíme na dalším místě, že předkové obou vyznamenanych žili po celé století v Praze jako tamní měšťané a že se k svému šlechtictví opět hlásili teprve tehdy, když převaha stavu měšťanského, dobytá válkou husitskou, byla koncem 15. stol. překonána vítězstvím šlechty.

Druhý shora citovaný majestát krále Vladislava byl vydán dne 22. prosince 1503.²⁸⁾ Jan Šlechta, Dr. Augustin Olomoucký a Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd označují se v něm pouze jako strýcové (patruales) a nikoliv jako erbovní strýcové (patruales ab armis). Týmž majestátem dovoluje král těmto třem strýcům, by k erbu svému a k *příbuzenstvu* svého domu a své rodiny (»in sue domus et fa-

²⁵⁾ Přir. Archiv Český XVIII. 438; Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic str. 142; Registra soudu nejvyš. purkrab. praž. v arch. Narod. mus. č., rkp. č. 803 (výslech svědků ve sporu mezi Zikou ševcem a Eliášem židem z Litoměřic).

²⁶⁾ Celé znění tohoto majestátu je otištěno v Archivu Českém XVIII. 224 až 225.

^{27a)} Přir. o tom pozn. 92 v mých »Tradicích starého rodu«.

^{27b)} »hanc iis gratiam proprio nostro motu... facere instituimus, ut ad priora nobilitatis ipsorum insignia aliquod corollarium addatur... Quia enim in scuto ipsorum lupum dimidiatum in campo rubro hucusque gestare *consueverint*, huic quidem nubem auream adjicimus.«

²⁸⁾ Orig. se nalézá v archivě dřívě místodržitelském, nyní ministerstva vnitra v Praze. Celé znění majestátu je otištěno v Teigeových Základech mstopisu hl. města Prahy I. 672a, mimo to i v mé studii: *Entwicklung des böhm. Adels* str. 125.

milie cognationem*) přijali Řehoře Chanického. Král v úvodu téhož majestátu vykládá, že nečiní ničeho zvláštního, když povoluje přenesení *slavného* erbu *jedné* rodiny na člena jiné rodiny (»nil igitur et nos extranei neque insoliti facere videbimur, cum *unius* familie domum *clarorumque* armorum insignia in *alterius* familie virum concedemus«). Z toho jde přece zřejmě na jevo, že Jan Šlechta, Dr. Augustin a Jan Vlčíhrdlo byli pokrevní strýcové jednoho a téhož rodu a jejich erbovním strýcem že byl naproti tomu dotčený Řehoř Chanický. Dříve jsme slyšeli, že Jan Šlechta nazýval Jana Vlčíhrdlo svým strýcem, rovněž tak pojmenoval dra. Augustina Olomouckého;²⁹⁾ ti tedy byli vskutku jeho strýcové — Řehoře Chanického, jenž byl pouze jeho erbovním strýcem, nazývá naproti tomu jen svým *sestřencem* (consobrinus) a nikoliv svým strýcem.³⁰⁾ Řehoř Chanický byl bakalářem svobodného umění,³¹⁾ kteréžto hodnosti dosáhl na pražské universitě, v jejíchž matrikách je zapsán pod jménem: Gregorius de Blewicz.³²⁾ Tím je tedy vysvětleno, proč se i Jan Šlechta v týchž matrikách připomíná s přídomkem »de Blewicz« anebo jako Johannes Blewiczensis. Patrně bydlili v době, kdy Jan Šlechta se narodil, jeho rodiče v Blevicích u Kralup, kde, jak dále uslyšíme, blízké příbuzné měli. O tom bude řeč ještě v příštím svazku, v životopisu Řehořově, jenž byl prvním purkmistrem spojené »Velké Prahy«. Nenašel jsem pohříchu *přímých* důkazů o tom, jak se nazýval děd Jana Šlechty, otec Mikuláše ze Všehrd. Poněvadž ale víme, že strýc (patruus) Jana Šlechty byl Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd, stopoval jsem rodokmen tohoto. Valná část listin, jež jsem o tom v archivě hlavního města Prahy vyhledal, byla zatím vydána tiskem v monumentálním díle mého záhy zvěčnělého přítele Jos. Teigeho: Základy místopisu hl. města Prahy a v Archivu Českém. O obsahu těchto listin jedná na dalším místě a pokud se tytéž týkají jen Jana Vlčíhrdla, teprve v příštím svazku v životopisu Vlčíhrdlově. Zde sděluji z nich jen to, co je k doložení rodokmene účelné. Laskavý čtenář sezná z nich snad s podivením, že nejen Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd, ale i jeho otec, bratr a děd žili v Praze jako tamní měšťané, že provozovali řemeslo a že se v knihách městských po několik desetiletí připomínají jen se svými sousedskými jmény, odvozenými od názvů domů, jež drželi, anebo s jinými ještě přezdív-

29) Viz na př. přípis Jana Šlechty zaslaný Kouřimským ze dne 18. června 1508, kde též píše, že bude v záležitosti města Kouřimě psáti králi »i doktorovi Augustinovi, strýci svému« (Archiv Český XVIII. 438).

30) Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic str. 219, 220, 244.

31) Monumenta histor. univers. Prag II. 158, 159. Jako bakalář svobod. umění uvádí se Řehoř ještě v mnohých pozdějších listinách. Viz na př. Tomek: Děj. Prahy IX. 323 (1510) a v archivě města Prahy rkp. č. 2103, l. 242, č. 2142, l. 13.

32) Viz pozn. 31.

kami, nikdy však se svým rodovým šlechtickým titulem anebo s přídomkem »ze Všehrd«. Tato zvláštnost vyžaduje bližší vysvětlení, jež tedy stručně podávám.³³⁾

Již na začátku 14. stol. nebyl měšténin vládykovi neboli rytíři »v urození« rovný. To však byla jen právní zásada, již uplatňoval zemský soud, osazený tehdy toliko členy starých rodů panských.³⁴⁾ Vládykové se podle ní neřídili. Mnozí z nich pojali za manželky dcery měšťanů, ucházeli se v městech královských o právo sousedské a když ho nabyli, přijali též městské úřady, byli konšely, provozovali řemeslo, aniž se tím na svých právech šlechtických poškodili. Tento přátelský poměr rytířstva k měšťanstvu byl vyvolán jeho tehdejší právním postavením vůči koruně a vůči stavu panskému. Král byl nejvyšší pán a ochránce vládyků i měšťanů; vůči pánům byl král pouze primus inter pares. Z tohoto rozdílu plynulo, že král pravomoc svých poddaných zemanů a měšťanů hleděl všemožně zvýšiti, kdežto stav panský osobující si všechnu moc, byl vždy na odpor tomu, by vládykové a měšťané nabyli nějaké účasti na vládě a úřadech zemských. Teprve válka husitská učinila této nadvládě pánů rychlý konec. Žižka a Prokop dobyli svých slavných vítězství spojenými silami zemanů a měšťanů a zjednali tím živlu měšťanskému dříve nevídanou převahu. Houževnatěji než dříve ucházeli se vládykové, ano i členové stavu panského v Praze a v jiných královských městech o měšťanské právo a oni i jejich synové provozovali tam různá řemesla. Nescetná jsou jména šlechticů, kteří v 15. stol. svá venkovská sídla, tvrze a dvory opustili, v Praze i v jiných královských městech se usídlili a tam konšely a purkmistry byli. Většina jich, jakmile ve městě zdomácněli, přijala jiná jména. Nepsali se již po svých šlechtických rodových sídlech, byť tato byla ještě jejich majetkem, nýbrž po názvech svých městských domů anebo tak, jak je nazvalo veřejné mínění lidu a měšťanstva a s pýchou se psali měšťany. »V době husitské,« píše prof. dr. Čelakovský (Úřad král. podkomořího v Čechách), »a po skončení válek byl vliv stavu měšťanského rozhodný. Obzvláště Pražané rozhodovali na sněmích i na poli bitvy, píšice se hrdě na veřejných listinách před pány a zemany.« Koncem 15. stol. se však tyto poměry opět změnily. Stav panský, vida, že by svého výsadního postavení proti spojeným zemanům a měšťanům již neuhájil, získal si pro své tužby čelnější a majetnější členy stavu vládyckého, kteří pak své přátelství s městy přerušili. Za to obdržel stav vládycký účast na zemské vládě a na úřadech zemských,

³³⁾ Příř. o tom mé pojednání: »Die Stellung des niederen böhm. Adels zum Bürgerstande im 14., 15. u. 16. Jahrhdt.« v roč. V.—VIII. (Neue Folge) 1895 str. 146—161 herald. společ. »Adler« ve Vídni.

³⁴⁾ Řád zemského práva str. 25, otištěný v dra. Jirečka »Svodu zákonů slovanských str. 508—529.

avšak páni a vládykové se pak usnesli i na tom, že nikdo z těchto dvou stavů nesmí současně býti měšťáninem nebo v městě nějaké řemeslo provozovati. Potomci šlechtických rodů, usedlých v královských městech, byli tím uvedeni v trapné postavení oboustranné nejistoty. Aby si své šlechtické výsady pro každý případ zajistili, přihlásili se znova k svému stavu a dokazovali svůj šlechtický původ, avšak svých zděděných měšťanských práv se nechtěli také zříci. Proto se pak uvádějí v knihách městských dvojími jmény. Příkladem mnohých jsou Jan Vlčíhrdlo a jeho sestra Barbora, manželka Jana z Nastojtova domu, dlouholetého primátora Starého Města Pražského. Oba se uvádějí v knihách pražských původně jen svými městskými jmény, později však též se svým rodným jménem »ze Všehrd«.

Jan Vlčíhrdlo se připomíná po prvé r. 1466. Tehdy nebyl ještě zletilý a zove se »Johannes filius olim Domini Martini Piknosek«. Jeho poručníci koupili mu tehdy jakýsi krám pro provozování řemesla stříhače sukna.³⁵⁾ Roku 1472 přijal s bratrem *Danielem* od týchž poručníků své dědictví po otci. On a Daniel se nazývají v dočteném zápisu »bratři vlastní a synové Martina Piknouska od Vlčího Hrdla«. ³⁶⁾ O dům »U vlčího hrdla«, po otci zděděný, smluvil se však Jan s bratrem *Danielem* již rok před tím.^{37a)} Od té doby nazývá se Jan Vlčíhrdlo nejen v knihách pražských, ale i v dvorských deskách, když v l. 1485—1488 hájil svého práva k dědictví v Jiřicích a Rudči po Janovi Holubovi z Týna Horšova,^{37b)} stále jen *Johannes Lupicollo* nebo *Johannes a Lupicollo*, v českých zápisech *Jan Vlčíhrdlo* nebo *Jan od vlčího hrdla*.³⁸⁾ S přídomkem »ze Všehrd« je tam jmenován teprve r. 1502,³⁹⁾ avšak i potom zove se někdy, také v důležitých zápisech, když koupil anebo prodal dům, zase jen »*Johannes a Lupicollo*«. ⁴⁰⁾ V jiných pramenech se ale připomíná jako »slovutný« a s titulem »ze Všehrd« již mnohem dříve. Tak na př. r. 1498 ve dvou majestátech krále Vladislava II. V jednom, ze dne 12. června, dává mu král plnou svobodu horní, aby na horách a gruntech svých *všehrdských* mohl zlata, stříbra a všelijakého kovu dobývat.⁴¹⁾ Druhým majestátem, ze dne 7. srpna, potvrdil ho král v držení vinice Plasské na hoře Petříně.⁴²⁾ Tuto

³⁵⁾ Archiv m. Prahy rkp. č. 2103, l. 112; viz též Tomek: Základy star. místopisu m. Prahy I.

³⁶⁾ Archiv Český XVIII. 31b. Tam je též první zmínka o jeho sestře *Barboře*.

^{37a)} Archiv města Prahy, rkp. č. 2141, l. 249.

^{37b)} D. D. XVII., l. 54.

³⁸⁾ Pfir. Archiv města Prahy, rkp. č. 2103, l. 156, 168, č. 2106, l. 272, č. 94, I. l. 59 p. v., 173 p. v., č. 2119 (Liber test.) H 12; Teige: Základy místop. Prahy I., str. 624a, odst. 7, str. 712a, II., str. 97a—b.

³⁹⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2090, l. 266, č. 35, l. 227, č. 39, str. 242—245.

⁴⁰⁾ Tamtéž, rkp. č. 2107, l. 270.

⁴¹⁾ Archiv Český XVIII. 50.

⁴²⁾ Tamtéž, str. 95—96.

vinici, která dříve patřila klášteru Plasskému, po němž také jméno dostala, koupil Vlčíhrdlův shora dotčený bratr Daniel, jenž se podle svého domu »U Lichučevských« obyčejně Daniel Lichučevský nazýval.⁴³⁾ Když Daniel a jeho synové r. 1483 zemřeli, dědil tuto vinici i jiný statek Danielův »Johannes a Lupicollo«,⁴⁴⁾ tak zejména i ono právo k dolování ve Všehrdech, neboť Daniel uvádí ve svém kšaftu mezi jiným svým majetkem též jakési »právo, které po smrti paní Doroty máteře své ve Všehrdech mám«. ⁴⁵⁾

»Grundy všehrdské«, na nichž si Jan Vlčíhrdlo r. 1498 vymohl právo k dalšímu dolování, nepatřily Danielovi. Ty mohl Jan zdědit jen po svém otci Martinu. K nim náležela celá ves Všehrdy a dvory kmetcí tamtéž. Jan Vlčíhrdlo se připomíná jako majitel tohoto zboží v několika listinách a zápisech,⁴⁶⁾ z nichž zároveň poznáváme, že to byla ves Všehrdy v kraji *zateckém* a statek lenní. Martin Piknosek od vlčího hrdla, otec Janův, uvádí se často jako syn Václava Piknoska od vlčího hrdla, tak r. 1440, 1444, 1447, 1448, 1451⁴⁷⁾ ještě za živobytí svého otce, ale i po jeho smrti roku 1455.⁴⁸⁾ Také Martin nežíval v Praze svého šlechtického přídomku »ze Všehrd«. Že se však vskutku tak jmenoval, poznamenal archivář Teige ve svých Základech místopisu města Prahy.⁴⁹⁾ Je to ostatně dokázáno také tím, že nejen jeho syn Jan Vlčíhrdlo, ale i jeho dcera Barbora⁵⁰⁾ později se psali »ze Všehrd«. Martin a jeho otec Václav Piknosek byli znamenití konšelé Starého Města Prahy a měli v městě i v okolí větší majetek. Avšak i Václav Piknosek nejméně se v knihách městských ani jednou »ze Všehrd«, ale vždy jen »Piknosek« a Piknosek od vlčího hrdla. Příjmení »Od vlčího hrdla« bylo odvozeno od domu, který si Václav r. 1428 koupil.⁵¹⁾ Byl to dům, dnes č. p. 414 vedle Platýzu na Uhelném trhu. Václav Piknosek koupil jej od jakéhosi Jana Vlčíhrdla, jemuž dům od r. 1404 patřil a po němž pak ono jméno obdržel.⁵²⁾ Rybička soudil, že si náš Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd vyvolil svůj erb po štítu tohoto domu. V městských knihách je téměř o každém domu, na němž se nalézal nějaký jeho jméno odpovídající odznak,

⁴³⁾ R. 1469 koupil »Daniel olim Martini Piknusconis a Lupicollo filius« dům Lichučevský od Kateřiny z Okoře, manželky p. Čeňka z Klinšteina (Archiv m. Prahy, rkp. č. 2105, l. 242).

⁴⁴⁾ Tamtéž, l. 168.

⁴⁵⁾ Archiv Český XVIII. 349.

⁴⁶⁾ D. D. č. XVII., l. 43, D. Z. v. č. 84, l. A 11—12, 21, G 25, N 12, 22, č. 249, l. C 11; Teige: Základy místopisu m. Prahy I., str. 673a—b; Archiv Český XXVI. 307—312 a j. v.

⁴⁷⁾ Archiv Český XXVIII. 663b; Archiv m. Prahy, rkp. č. 90, l. 105, 152, 157, 158; Teige: Základy I. 650b.

⁴⁸⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2103, l. 62.

⁴⁹⁾ Teige: Základy I. 644b, pozn. pod čarou.

⁵⁰⁾ D. Z. v. č. 42, l. C 12; Teige: Základy I. 644a, b, 672b, 674a.

⁵¹⁾ Archiv m. Prahy, rkp. 2102, l. 287.

⁵²⁾ Tomek: Základy I. 111.

tato zvláštnost svědomitě poznamenána; že se však někdy nalézal takový odznak na jmenovaném domě, o tom není v pramenech ani sebe menší zmínky. Byl to rodný dům Jana Vlčíhrdla ze Všehrd, na nějž přešel po dědu a otci, Jan sám jej však prodal,⁵³⁾ zakoupiv si jiný, větší dům, zvaný »U mouřenínů« na Velkém náměstí⁵⁴⁾ a když se do tohoto domu přestěhoval, slul pak tento nový dům »U vlčího hrdla« nebo »dům vlčíhrdlovský« a podržel tento název až do r. 1629, ačkoliv rodině Vlčíhrdlů ze Všehrd nepatřil již od r. 1538.^{55a)} Shora dotčený náhled Rybičkův je ostatně v odporu s tehdejšími zákony heraldiky. Slyšeli jsme, že si žádný nový šlechtic nesměl vyvoliti erb, který již patřil jiné staré, ještě kvetoucí rodině. A erb vlčí hlavy nebo půl vlka nosili na štítech svých Měsíčkové z Vyškova, kteří tehdy ještě žili a při straně šlechtické stáli. Oni by zajisté nebyli trpěli, by si odpůrce šlechty Viktorin Kornel ze Všehrd neoprávněně přivlastnil jejich znak a právě Viktorin neobdržel žádného polepšení svého erbu, užívaje na své pečeti původního znaku vlčí hlavy až do smrti.^{55b)}

Jméno Vlčíhrdlo nemá s erbem všehrdským jistě ničeho společného a nelze také tvrditi, že se se znamením erbu (vlčí hlavou) krylo. V Praze se vyskytá toto jméno jako osobní příjmení již r. 1367. Tehdy žil zde jakýsi rybář Jan Vlčíhrdlo.⁵⁶⁾ Shora dotčený předchůdce Václava Píknoška byl již znamenitější měšťan a je možno, že i on byl šlechticem,⁵⁷⁾ avšak pro domněnku, že byl spřibuzněn s pozdějšími Vlčíhrdly, t. j. s Píknošky, a že již sám erbu vlčí hlavy užíval, není v pramenech opory.

⁵³⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2107 (Liber Miscel. St. M. Praž, č. 39), I, 270,

⁵⁴⁾ Teige: Základy I. 671—672.

^{55a)} Tamtéž I. 669—675.

^{55b)} Viz jeho pečeť na listině Petra Markolta z Tetražic z r. 1507 v býv. místodrž. archivě, nyní v archivě ministerstva vnitra v Praze.

⁵⁶⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 988, I, 155.

⁵⁷⁾ Také Jan Vlčíhrdlo držel deskové statky. R. 1414 náležel jemu a jeho tchánu Mikuláši Mostskému svobodný dvůr ve vsi Roztylech v Zatecku (Archiv Český XXVIII 197). R. 1410 obdržel od krále Václava IV. s mincmistrem Petrem Zmrzlíkem ze Svojšína, Mikulášem z Vožic a několika měšťany pražskými právo k dolování v novém dole na měď v Mikovicích u Zvoleněvsí (Teige: Základy místopisu m. Prahy I. 417a). R. 1445 dědila jeho tehdy ještě nezletilá dcera Anna po svém dědu Mikuláši Mostském ves Libuši v Kouřimsku, kterou Jan Vlčíhrdlo jako její otcovský poručník spravoval. Z neznámé příčiny byl však Anně z rady Starého Města Pražského ustanoven ještě jiný poručník a to právě náš Václav Píknošek (Archiv Český XXVIII. 27, 28). V Praze koupil Jan Vlčíhrdlo, když r. 1428 svůj tamní dům na Uhelném trhu prodal, jiný dům v Dlouhé ulici (nyní čp. 924), který r. 1439 postoupil své choti Anně. R. 1449 byl již mrtev a zdá se, že i jeho dcera krátce nato zemřela. Jeho vdova Anna odkázala r. 1452 celou svou pozůstalost mistru Janovi z Rokycan, částečně též dobročinným účelům. Za vykonavatele své závěti ustanovila pana Ulricha Medka z Waldeku a jeho choť. (Tomek: Základy I. 66, 182; Archiv m. Prahy, rkp. č. 2102, I. 298, č. 90, I. 35, č. 2119, I. E 8.) Mikeš Vlčíhrdlo, který r. 1429 držel dvůr v Košířích, byl Janův bratr. (D. D. č. 33, str. 343; Archiv m. Prahy, rkp. č. 992, I. 219; Archiv Český XXVI. 142b.)

Jak lze tedy dokázat, že pražský měšťan Václav Piknosek byl šlechticem, že se psal ze Všehrd a že byl majitelem statku všehrdského v Žatecku? Osada Všehrdy v Žatecku byla, jak se zdá, založena později, než ona na Plzeňsku a ježto ležela v kraji, kde před válkou husitskou mnoho Němců žilo, byl její slovanský název záhy přizpůsoben jazyku německému. Její německé označení Tschern, v starých listinách též Schehorn, Czehern a Cziharn, udrželo se potom až do naší doby vedle českého názvu Všehrdy.⁵⁸⁾ Vesnice náležela ke tvrzi⁵⁹⁾ a tvořila s ní, jakož i s velkým poplužním dvorem dlouhý čas samostatnou doménu. Po tvrzi a zlatých i stříbrných dolech, jež se tam, jak dříve již bylo podotčeno, také nalézaly, nezachovala se ani stopa. Jako sídlo vládyčí se připomínají Všehrdy po prvé r. 1295. Dne 7. dubna téhož roku prodali v Údlících bratří Bedřich a Theodorich z Schönburku komturovi řádu Německých rytířů v Chomutově ves Otvice. Řada šlechticů ze sousedství byla svědkem toho prodeje a mezi nimi se uvádí též tehdejší držitel Všehrd *Arnoldus de Schehorn*.⁶⁰⁾ Asi šedesát let později seděl na Všehrdch druhý Arnold ze Všehrd, patrně syn předešlého. Uvádí se celkem třikráte: 1358 (*Arnoldus de Wssehrd*),⁶¹⁾ 1362 (*Arnoldus cliens de Cziharn*)⁶²⁾ a 1368 (*Arnoldus de Schehern*)⁶³⁾ a to vždy jako patron kostela v nedaleké vesnici Vysočanech. Osada Všehrdy příslušela od starodávna k mnohem bližší a starší faře v Údlících a není tudíž pochyby, že Arnold ze Všehrd své podací právo ke kostelu vysočanskému nevykonával jako držitel Všehrd, nýbrž že práva toho nabyl s jiným statkem, v jehož současném držení byl. Druhý jeho statek byl poplužný dvůr ve Vysočanech samých. Vysočany náležely sice klášteru Oseckému, avšak již od r. 1343 stával tam dvůr, ježž klášter »jednomu« vládkovi prodal a z něhož ročně určitý plat bral.⁶⁴⁾ R. 1358 byli patrony kostela vysočanského spolu s opatem oseckým a Arnoldem ze Všehrd dva bratří Diviš a Václav (Venclík), kteří se psali z Vysočan. Ti tedy na tomto dvoře seděli a Arnold, jenž sídlil na Všehrdch, měl na něm asi jen nějaký podíl. Později (1362, 1368) vykonával ale Arnold ono podací právo ve Vysočanech již sám jen za souhlasu opata oseckého. V té době byl tudíž dvůr vysočanský již zcela majetkem Arnoldovým.

Přímo po Arnoldovi seděli na Všehrdch dva vládkové jiného

58) Viz Palackého Popis král. čes. str. 29; Sommer: Königr. Böhmen XIV.

59) Tvrz se uvádí ještě r. 1454 (D. D. č. 26, I. 26).

60) Orig. v archivu řádu Německých rytířů ve Vídni; viz též Erben: Regesta Boh. II. 723.

61) Tingl: Libri Confirm. I. 49, 72.

62) Tamtéž, str. 182.

63) Sběrka Palackého v arch. Národ. mus. č., heslo »Všehrdy«.

64) Erben: Regesta Boh. IV. 516—517 »... ibidem est una hereditas cum curia circa unum bladiconem hereditarie empta et per nos possessa, de qua datur 1 sexag. grossorum denariorum et 8 grossi annuatim pro censu.

původu. Jeden z nich, Jan neboli Ješek ze Všehrd, pocházel, jak dále uslyšíme, nejspíše z kraje plzeňského, je však možno, že byl Arnoldovým zetěm nebo švagrem a že z té příčiny po něm dědil. Aspoň držel po Arnoldovi též dvůr ve Vysočanech, neboť r. 1380 byl Ješek ze Všehrd vedle opata kláštera osekého jediným patronem tamního kostela⁶⁵⁾ a podací právo k tomuto kostelu vykonávala po něm r. 1387 také ještě jeho vdova Klára.⁶⁶⁾ Avšak současně s ním sídlil na Všehrděch jakýsi vládyka Lipold neboli Litold,⁶⁷⁾ který jistě nebyl Arnoldovým dědicem, neboť pocházel z rodu sousedních vládyk z Moravěvsí, u nichž se toto osobní jméno dědilo od jednoho pokolení ke druhému.⁶⁸⁾ Nevím, co Litoldovi ze statku všehrdského patřilo a jak týž toho zboží nabyl, zdá se však, že mu Ješek prodal dvůr a část vesnice. Ješek nedovedl patrně hospodařiti. R. 1387 zpeněžil ještě jiný majetek. Byl to nejspíše nějaký statek na Plzeňsku, poněvadž týž od Ješka koupil *klášter Plas-ský*.⁶⁹⁾ Ješek nebydlil ostatně v té době již ani na Všehrděch, nýbrž žil v blízkém městě Žatci, kde se stal měšťanem a kde obdržel sousedskou přezdívku »*Pazdera*«. ⁷⁰⁾ Dvůr ve Vysočanech si však podržel, neboť uvedl jsem již, že ještě jeho vdova Klára byla r. 1387 patronkou tamního kostela.^{71a)} Krátce potom byl ale i dvůr ve Vysočanech prodán. Majitelem jeho se stal člen rodu se znamením podkovy v erbu a to vládyka Štěpán ze Všechlap a na Hořenicích, jenž s tímto dvorem nabyl také svého podacího práva ke kostelu vysočanskému. Štěpán se připomíná jako patron tohoto kostela pouze jednou (1398),^{71b)} ale jeho potomci Štěpán II. ze Všechlap a z Hořenic a bratr téhož Slavibor byli tam patrony ještě v l. 1413 a 1415.⁷²⁾ Současně se dvorem vysočanským získal Štěpán též část statku všehrdského, tamní tvrz a díl vesnice. V majetku tohoto zboží zůstal jeho rod až do r. 1454, jak dále bude pověděno. Litold z Moravěvsí se naproti tomu svého podílu na statku všehrdském velmi brzo vzdal. Vyměnil si jej za jiný nedaleký statek Blažim,

⁶⁵⁾ Emler: Libri Confirm. III.—IV. 123.

⁶⁶⁾ Tamtéž, str. 190; viz též sbírku Palackého v arch. Národ. mus. č., heslo »Všehrdy«.

⁶⁷⁾ R. 1377 měl panoš (cliens) Lipold de Wssehrd jakýsi spor s farářem v Děkově (Tadra: Soudní akta konsistoře praž. VII. 188, 190).

⁶⁸⁾ Předek vládyk z Moravěvsí byl Litold, který žil koncem 13. stol. Jeho syn se jmenoval Bořita (1325, 1333). R. 1346 seděli však na Moravěvsí opět dva Litoldové, jeden mladší, druhý starší. Po nich tam následoval r. 1374 Bořita II., ale r. 1390 byl pánem na Moravěvsí opět jiný Litold, patrně týž, který se dříve psal »ze Všehrd« (přir. Sedláčkův mfstopis. slovník Čech, heslo Moravěves; Erben: Regesta Boh. III. 404, 477).

⁶⁹⁾ Archiv Národ. mus. č. Codex Talmberg, l. 320 p. v.; viz též Emler: Reliquiae tab. I. 513.

⁷⁰⁾ Viz pramen v pozn. 66.

^{71a)} Emler: Libri Confirm. III.—IV 190.

^{71b)} Tingl: Libri Confirm. V/3, p. 308.

⁷²⁾ Emler: Libri Confirm. VII. 96—97, 176.

dnes Dlačín zvaný, u Postolopr, po němž se nazývá již r. 1390 »Litoldus cliens de Blazim«⁷³⁾ a r. 1396 »famosus vir Litoldus de Moraves residents in Blazim«⁷⁴⁾ a v jehož majetku se pak vládykové z Moravěvsí udrželi po celé další století.⁷⁵⁾ Z Blažimě se za to dostali na Všehrdy dva bratři Václav a Hynek, jimž patřila původně část vesnice v Blažimi,⁷⁶⁾ kteří se ale potom psali »ze Všehrd«. R. 1397 5. května darovali »Wenceslaus et Hincó fratres de Wssehrd« kostelu a faráři v Blažimi 75 kop gr. a zaručili témuž kostelu na svých statcích ve Všehrděch (in suis bonis in Wssehrd) týž roční plat 75 gr. praž., jež někdy (olim) Martinek z Blažimě ze svého zboží v Blažimi tamnímu faráři přislíbil.⁷⁷⁾ Tato velká⁷⁸⁾ oběť, kterou noví nabyvatelé dvora všehrdského přinesli svému dřívějšímu farnímu kostelu, byla patrně podmínkou provedení směny statků. Litold z Moravěvsí nechtěl asi na tuto směnu přistoupiti, dokud druhá strana nezaručila, že náklad za nutnou opravu kostela blažimského zaplatí sama. Nesnadná je za to otázka, kdy a jak bratři Václav a Hynek svého statku v Blažimi nabyli, odkud pocházeli a kdo byl jejich otec. Martinek z Blažimě byl na této směně statků určitě zúčastněn a to bez pochyby ve prospěch dotčených bratrů, ale otcem jejich nebyl. Patřil erbem svým do rodu Lobkovického a měl sídlo v Lovu, kde mu náležel dvůr.⁷⁹⁾ Na statek Blažim přijal ho jako společníka teprve krátce před r. 1390 tehdejší majitel tvrze a vsi blažimské vládyka *Jindřich z Blažimě*,⁸⁰⁾ který mu také ze svého druhého statku v Bílenci u Všehrd prodal za 50 kop gr. roční plat z pěti selských dvorů v Bílenci.^{81a)} Jindřichovi patřila však i polovice statku Skytaly u Podbořan a o tento statek jakož i o svůj majetek v Bílenci měl Jindřich dlouholetý spor, nejprve (1390) s jiným Jindřichem z Bílence, jenž se na rozdíl od prvního »Jindřich Koza« nazýval a když tento r. 1392 bezdětek zemřel a statek jeho královské komoře jako odúmřel připadl, s královskou komorou a s Fridrichem ze Žeberka a ze Rvenic a Fremutem z Krásného Dvora, kteří si rovněž činili

73) Tingl: Libri Confirm. V. 42.

74) Tamtéž, str. 252.

75) Balbin: Miscel. hist. Boh. V. (Libri Erect. VI. O 5); Archiv Český I. 486, 510, III. 489, 509.

76) Sedláček: Hrady a zámky XIV. 417.

77) Kapitól. archiv sv. Víta v Praze: Libri Erect. XIII.-1/A/fol. 70; viz též Balbin: Miscel. hist. Boh. V. 278 (Libri Erect. XIII. G 9) a Tadra: Soudní akta konsistoře pražské III. 3.

78) Sedmdesát pět gr. praž. bylo na konci 14. stol. již malé jmění. Za největší domy pražské nebylo tehdy tolik placeno.

79) Sdílel se mnou ze své sbírky p. Dr. Aug. Sedláček; přír. též Archiv Český XXXI. 293—294 a Emler: Reliquiae tab. I. 539.

80) Tamtéž a viz též prameny v pozn. 81 a Sedláčkovy Hrady XIV. 417, kde se dočítáme, že ves Blažim sluje od r. 1427 Dlačím a že z tamní tvrze se až dodnes zachovaly její základy a sklepy.

81a) Emler: Reliquiae tab. I. 77—79; Archiv Český XXXI. 293—294.

nároky na statek v Skytalech. Jindřich z Blažimě, který tuto při vyhrál, se nazývá v příslušných zápisech jednou »z Blažimě«, po druhé »z Bílence«, po třetí »z Vyškova« a je v týchž zápisech dvakráte za sebou označen jako syn *Pešíka z Vyškova*.^{81b)} Uvažoval jsem svého času, zdali tento Pešík neboli Petr z Vyškova byl z rodu oněch dříve připomenutých vládyk z Vyškova, kteří se psali po své tvrzi ve Vyškově u Plané a s pozdějšími vládyky ze Všehrd měli stejný erb. Jistotu jsem však neměl, protože jiná ves jména Vyškov kvetla již tehdy přímo u Blažimě. Avšak přesvědčil jsem se, že tato druhá ves Vyškov nebyla nikdy sídlem vládyčím, nýbrž že patřila již od svých počátků klášteru Postoloprtskému.⁸²⁾ Ve válkách husitských si ji sice přivlastnila obec města Loun a držela ji až do r. 1454, musila ji ale pak jako jiné »*statky duchovenstva*« postoupiti královské komoře.⁸³⁾ Proto je-li dokázáno, že se shora dotčený Pešík a jeho syn Jindřich psali »z Vyškova«, je jisto, že se tak psali jen po Vyškově u Plané v Plzeňsku a že byli potomky *tamních* vládyk z Vyškova. To nám dokazuje i jiná okolnost. Komu patřily Blažim a Skytaly dříve? V l. 1328—1348 drželi Blažim i jiné statky v Žatecku Albert ze Žeberka a z Kryr u Podbořan a jeho synové Heřman a Aleš.⁸⁴⁾ Jejich potomci a dědicové byli vedle jiných (viz str. 54) dříve připomenutý Friedrich ze Žeberka a z Rvenic a Heřman, pán tvrze Jeřně u Valče. Těmto oběma patřila společně také ves Skytaly, Heřmanovi z Jeřně již od r. 1379.⁸⁵⁾ Týž Heřman byl však současně také majitelem hradu Bubna u Touškova v Plzeňsku, byl to tedy zámožný šlechtic, měl ale mnoho věřitelů, jimž zastavil Buben i jiné statky.⁸⁶⁾ Jeho hlavními věřiteli byli páni z Volfšteina, kteří se pak v majetku hradu Bubna udrželi až do r. 1446.⁸⁷⁾ Ti však byli, jak jsme dříve slyšeli, *nejbližší* strýcové vládyk z Vyškova a je tedy pravděpodobno, že i Pešík z Vyškova byl z rodu Volfšteínů a že své statky v Blažimi a ve Skytalech obdržel zástavou buď také od Heřmana z Jeřně nebo již z druhé ruky od svých strýců Volfšteinských.⁸⁸⁾ Tímto důkazem vyjasňuje se též otázka, z kterého rodu byli bratři Václav a Hynek ze Všehrd, již drželi statek Blažim přímo po Pešíkovi a Jindřichovi z Vyškova. Byli to nejspíše další synové Pešíkovi,

81b) Tamtéž.

82) Přír. Sedláčkův Místopisný slov., heslo »Vyškov«, a Archiv Český XIV. 378.

83) Tamtéž.

84) Erben: Regesta Boh. III. 730; viz též Sedláčkův slovník, heslo »Kryry«.

85) Sedláčkův slovník, heslo »Skytaly«.

86) Tamtéž, heslo »Buben«.

87) Archiv Český II. 488.

88) R. 1416 psal se »z Blažimě« též Bušek ze Rvenic (Emler: Reliq. tab. Boh. II. 128; Sedláček: Hrady a zámky XIV. 417). To byl potomek dřívějších pánů Blažimských, pročez se zdá, že si od tehdejších držitelů toho statku, t. j. od vládyky z Moravěvsi vykoupil nějakou část Blažimě ze zástavy.

mladší bratří Jindřichovi. Martinek z Blažimě byl, jak se zdá, také jejich příbuzný, byl to však spíše jejich švagr anebo ujec. Z rodu Vyškovských nepocházel, jak pečeť jeho dokazuje. Naproti tomu není vyloučeno, že i Ješek ze Všehrd, který svůj majetek v kraji plzeňském prodal klášteru Plasskému, byl z rodu Vyškovských. O tom bude ještě řeč na dalším místě, okamžitě je pro naše vývody důležitější otázka jiná a to ta, zdali dotčení bratři Václav a Hynek ze Všehrd byli vskutku předkové potomních vládyk ze Všehrd a jak statek všehrdský přešel z jejich majetku na pražskou rodinu *Piknosků*. Koncem r. 1453 zemřel mladší z obou bratrů, Hynek ze Všehrd a téměř současně s ním jeho společník na Všehrděch Štěpán II. ze Všechlap a z Hořenic. Hynek a Štěpán nezanechali po sobě synů, jejich pozůstalost připadla proto dle tehdejšího práva jako odúmrtí královské komoře. Král Ladislav byl však od příbuzných obou požádán, aby jim odúmrtí statky daroval. O pozůstalost Hynkovu a Štěpánovu prosil Hynkův starší bratr Václav ze Všehrd, avšak Hynkovu pozůstalost, totiž poplužní dvůr ve Všehrděch požadovala také Hynkova vdova Kateřina, která se krátce potom znovu provdala za Dětřicha ze Žďáru. S ní se ohlásila o tuto pozůstalost i Hynkova dcera Anna, manželka jakéhosi vládyky ze Solopisk.⁸⁹⁾ O Štěpánovu pozůstalost prosili mimo to téhož synovci Oldřich a Zikmund ze Všechlap. Král Ladislav podělil všechny prosebníky. Jeden díl Štěpánovy pozůstalosti, totiž tvrz a ves Hořenice a roční plat 3½ kop gr. z vesnice Všehrd daroval 27. ledna 1454 dříve uvedeným synovcům Štěpánovým; ostatní odúmrtí Štěpánovu ve Všehrděch, tamní tvrz a ves, a tamější Hynkovu pozůstalost obdržel druhým majestátem z téhož dne Václav ze Všehrd a to odměnou za »*věrné služby*«, jež králi prokázal.⁹⁰⁾ Vdova Hynkova dostala pouze jednu pohledávku, která na dvoru všehrdském vážla a r. 1455 úmrtím věřitele rovněž královské komoře připadla.⁹¹⁾ Táž vdova a její dcera i Zikmund ze Všechlap odporovali s počátku tomu, že král dal Václavovi přednost, poněvadž ale svůj odpor pak blíže neprovedli, dal dvorský soud Václavovi za právo.⁹²⁾ Václav ze Všehrd stal se takto jediným pánem

⁸⁹⁾ D. D. č. XVI., l. 199, 229, 301, č. XXIII., l. 387, č. XXVI., l. 26, 59.

⁹⁰⁾ Viz prameny v pozn. 89.

⁹¹⁾ D. D. č. XXVI., l. 168. Původním majitelem této pohledávky byl vládyka Bořivoj z Bezvěrova, jenž měl na dvoře všehrdském pojištěno 30 kop gr. Jeho sídlo, ves Bezvěrov, leží v Klatovsku ve farnosti mutětské a patřila kdysi k *volfšteinskému* statku Hostouni (Sedláčkův Slovnik, heslo Bezvěrov). I tato pohledávka na dvoře všehrdském potvrzuje tudíž naše vývody, že bratři Václav a Hynek ze Všehrd pocházeli z rozrodu Volfšteínů a Vyškovských.

⁹²⁾ Viz prameny v pozn. 89 a D. D. č. XXXIII., l. 10: »V té při, kdež tu Václav ze Wssehrd vyslůžil jest na králi Milosti sboží a dědiny ve Všehrděch a Hořenicích a Sigmund Sseptak ze Wssechlap tomu odporoval... Páni slyšeše jeho právo od krále Milosti jemu dané a z jeho odporníků žádný jemu jest neodpřal i ni se ohlásil i nalezli za právo...«

na Všehrdech, avšak jeho tamní statek nebyl již, jako původně, statek svobodný neboli allodiální, nýbrž deskami dvorskými. Šťastná náhoda přála tomu, že zhoubný požár, jenž r. 1541 zničil staré desky zemské, neublížil deskám dvorským. Tyto se dochovaly až dodnes. Kdyby statek všehrdský byl od r. 1454 přešel z majetku Václava ze Všehrd ve vlastnictví jiného rodu buď koupí nebo královským obdarováním, daly by nám desky dvorské zprávu o tom. Hledal jsem v nich bedlivě, ale nenašel jsem ani jednoho zápisu, který by ukazoval na to, že se na Všehrdech od r. 1454 udála taková změna.⁹³⁾ Držel-li tedy Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd, strýc Jana Šlechty, statek všehrdský po svých rodičích, jak z dříve uvedených dokladů jde zřejmě na jevo, nemohl jeho otec Martin Píknosek tohoto statku jinak nabýti, než jako syn a dědic Václava ze Všehrd. Tento a Václav Píknosek, zjištěný otec Martinův, byli tedy nad vši pochybu totožní.

Co víme o Václavu Píknskovi? R. 1427 nabyl »Václav Píknosek« v Starém Městě Pražském práva občanského.⁹⁴⁾ V kratičkém záznamu, který se o tom dochoval, není udáno, odkud Václav do Prahy přišel, odkud pocházel. Čteme tam jen, že jeho rukojmě, jenž se dle tehdejšího předpisu v městské radě za něj musil zaručiti, byl Aleš z Krajnic. Aleš a jeho bratr Jan z Krajnic pocházeli ze starého rodu vládyckého v Prácheňsku,⁹⁵⁾ oba byli však také měšťany Starého Města Pražského. Svůj rodný statek Krajnice (Krejnice) u Strakoníc drželi od r. 1418 společně.⁹⁶⁾ Janovi z Krajnic patřila však mimo to tvrz a ves v Předboji.⁹⁷⁾ Oba drželi v Praze domy, Aleš zejména dům nyní čp. 447 v ulici *Svatojilské* a dům nyní čp. 544 v ulici *Celetné*, jež koupil od Matyáše Bosáka.⁹⁸⁾ V Zlíchově u Prahy náležel Alšovi díl tamního dvora, o nějž se po Alšově smrti r. 1438 jeho vdova Bonuše musila souditi.⁹⁹⁾ Alšův bratr Jan z Krajnic žil ještě r. 1449, kdy učinil poslední pořizení,

⁹³⁾ Jedna taková změna se na Všehrdech sice udála, to však šlo pouze o jeden z tamních selských dvorců a nikoliv o tvrz nebo o dvůr poplužní a vesnici. Bylo to již za doby krále Jiřího z Poděbrad r. 1458, když v Nezabylicích u Všehrd zemřela Markéta, dcera vládky Jiříka z Mašova, jenž r. 1445 statek nezabylický koupil a dceři své zboží v Nezabylicích a s ním i onen poplatný selský dvorec ve Všehrdech zanechal. Není mi známo, kdy a kým tento dvorec byl připojen k Nezabylicům, dvorec ten zůstal však od statku všehrdského i na dále odloučen, neboť král Jiří daroval Markétinu pozůstalost vládkovi Otíkovi z Předenic. Přír. k tomu Sedláčkovy Hrady XIV. str. 274 a naše vývody na str. 53.

⁹⁴⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2099, l. 1115; Almanach hl. m. Prahy V/3, str. 61.

⁹⁵⁾ Sedláček: Místopisný slovník Čech, heslo »Krajnice«.

⁹⁶⁾ Archiv Český XXVI. 555a.

⁹⁷⁾ Archiv Český XXVIII. 150—155.

⁹⁸⁾ Tomek: Základy I.

⁹⁹⁾ Archiv Český XXVIII. 252, 387b, 194a, 388a.

v němž se zmiňuje o Pavlovi, synu svého zvěčnělého bratra Alše a o třech sestřencích: Petrovi, Vaňkovi a Jankovi. Sám měl dva syny, Mikuláše a Zikmunda a dceru Machnu a to z manželky Doroty ze Zvolce.¹⁰⁰⁾ Aleš i Jan těšili se v Praze z velké vážnosti a připomínají se často v knihách městských. Jan byl r. 1432, když po vítězství u Domažlic byl svolán sjezd českého poselstva do Chebu, vyslán k tomuto sjezdu jako delegát Starého Města Pražského.¹⁰¹⁾ Pohříchů jsem nenašel, jak se Václav Píknosek s Alšem seznámil a byl-li Aleš pouze jeho přítel anebo i jeho příbuzný. Zdá se však, že Alšova manželka Bonuše pocházela z rodu vládyk z Vyškova¹⁰²⁾ a že Aleš byl původcem toho, že si Václav Píknosek krátce po svém přijetí do rady měšťanů staroměstských koupil dům v sousedství shora uvedeného domu Alšova. Slyšeli jsme již (viz str. 21), že Václav Píknosek koupil r. 1428 od Jana Vlčíhrdla dům nyní čp. 414, druhý to dům vedle Platýzu na Uhelném trhu. V příslušném zápisu jmenuje se též Václavova manželka. Tato slula Žofie, její rodné jméno není však známo.¹⁰³⁾ Téhož roku byl řezník Matěj, měštěnin z Hořovic, Václavu Píknoskovi dlužen 10 kop gr. praž.,¹⁰⁴⁾ původu této pohledávky také neznám. R. 1429 koupil si Václav Píknosek první vinici, která ležela za Koňským trhem na cestě k Vršovicům,¹⁰⁵⁾ k níž pak přikoupil ještě dvůr ve Vršovcích samých, měl ale z této koupě spory: r. 1437 s Blažkem z Litomyšle a r. 1442 s Duchkem z Nového Města Pražského.¹⁰⁶⁾ R. 1432 koupil Václav Píknosek ještě jeden dům v Praze a to od Florka z Rybňan dům zvaný »U Mojžíše« s pivovarem celkem za 50 kop gr. praž. Byl to dům na Ovocném trhu v Starém Městě, dnes čp. 580—581.¹⁰⁷⁾ Václav však tento dům zase brzo prodal¹⁰⁸⁾ a koupil r. 1446 od Zikmunda, syna proslulého purkmistra staroměstského Jana Bradatého, dům »U sv. Doroty«, později »U stříbrné růže« zvaný, na Svatohavelském náměstí.¹⁰⁹⁾ Václav Píknosek byl dle všeho katolík. Po bitvě u Lipan (1434) nabyla v Praze strana katolíků a mír-

¹⁰⁰⁾ Tamtéž XXVIII. 150—151.

¹⁰¹⁾ Tomek: Děj. m. Prahy IV. 519.

¹⁰²⁾ Jméno Bonuše dědilo se v rodě Vyškovských. Jedna Bonuše z Vyškova byla na počátku 15. stol. matka p. Václava ze Švamberka (Čas. Č. Mus. 1908, str. 361).

¹⁰³⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2102, l. 287; Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 94; Tomek: Základy star. místopisu m. Prahy I. 111.

¹⁰⁴⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2099, l. 270.

¹⁰⁵⁾ Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 247.

¹⁰⁶⁾ Archiv m. Prahy, rkp. 2099, l. 450, 700; Archiv Český XXVIII. 346.

¹⁰⁷⁾ Teige: Základy st. místopisu m. Prahy I. 133.

¹⁰⁸⁾ R. 1452 patřil týž dům již Zuzaně, vdově Jana Mučka (Archiv m. Prahy, rkp. 2103, l. 36).

¹⁰⁹⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2103, l. 1. R. 1443 dal se Václav Píknosek právně cestou uvésti v dům »U tváře« (nyní čp. 934) na Velkém Staroměst. náměstí a to pro nezaplacení své pohledávky 34 kop gr., avšak ani toho domu nepodržel (Teige: Základy I. 258a).

ných utrakvistů převahy a konečně i nadvlády pomocí nejvyššího purkrabí pražského pana Menharta z Hradce, vůdce panské jednoty. 31. srpna 1436 dosadil císař Zikmund ve všech městech pražských nové poradní sbory, které se skládaly toliko ze stoupenců této strany. V čele staroměstského kollegia byl známý milec císařův rytíř Pešík (Petr) z Kunvaldu nebo Pešík od stříbrné hvězdy, jak se pravidelně nazývá v městských knihách. Mezi zvolenými v tomto kollegiu byl též Václav Píknosek.¹¹⁰⁾

Po 12 let udržel se tento nový senát císařem Albrechtem 1438 potvrzený proti obecním zákonům autokraticky ve svém úřadě a vykonával pod vedením Petra z Kunvaldu přísnou vládu nad městem. Nejřednější vůdové strany nepřátelské byli jím zajati a z města vypuzeni. Jeho moc ovšem náhle byla zlomena, když Jiří z Poděbrad r. 1448 dobyl Prahy. Diktátor Petr z Kunvaldu musil prchat před hněvem dobytavatelovým až na svůj hrad Dražice.¹¹¹⁾ Václav Píknosek, tehdy již vysokého věku, byl právě stížen těžkou nemocí a proto neměl asi na událostech r. 1448 větší účasti. Již r. 1447 započal prováděti svá poslední pořizení tím, že postoupil své pražské domy, jeden »U vlčího hrdla« a druhý »U sv. Doroty« svému nejmladšímu synu Martinovi.¹¹²⁾ Svě starší syny a dcery zaopatřil patrně již dříve. Leč hodina jeho smrti se ještě nepřiblížila. V měsíci červnu 1448, když jeho starší syn Jan spisoval svůj kšaft,¹¹³⁾ byl Václav ještě těžce nemocen. Avšak uzdrvil se opět, odevzdal po smrti Janově Janově vdově, své snaše Dorotě, ještě více než co jí nebožtík odkázal^{114a)} a byl r. 1451 dokonce zase konšelem,^{114b)} z čehož lze souditi, že i za nové vlády neztratil v městě na vážnosti. Když pak koncem r. 1453 zemřeli na Všehrdech jeho mladší bratr Hynek a Štěpán ze Všehclap, pokusil se Václav, ač byl na pokraji hrobu, získati svým synům starý rodový majetek. Od r. 1452 byl českým králem Ladislav Pohrobek, syn císaře Albrechta III. a po matce vnuk císaře Zikmunda, jimž Václav Píknosek jako konšel staroměstský prokázal služby a věrnost. Jiří z Poděbrad, bývalý odpůrce jeho strany, se stal prvním a nejvěrnějším služebníkem nového krále. To vše dalo Václavovi od-

¹¹⁰⁾ Tomek: Děj. m. Prahy IX. 265. Václav se připomíná jako konšel staroměstský v těchto letech velmi často v knihách městských, viz na př. v archivě m. Prahy rkp. č. 992, l. 178, 196, č. 2083, l. C 16, č. 90, l. 140 a v Arch. Čes. XIV. 440, XXVIII. 27, 28. Přir. též seznamy konšelů v Tomkových děj. m. Prahy IX. R. 1439 čteme v závěti Jana apatykáře od sv. Anny tento závěrek: »Toho všechno na svědomí pečeti slovných a opatrných mužův Wanka řeč. Holýho rychtáře, Bernarda od Samphsona a Václava od Vlčího hrdla, konšelův přísežných Star. Města Pražského« (Archiv m. Prahy, rkp. č. 992, l. 196).

¹¹¹⁾ Srov. o tom Tomkovy Děj. m. Prahy a Palackého Děj. národu českého.

¹¹²⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 90, l. 152, 157.

¹¹³⁾ Tamtéž, rkp. č. 2119, l. A 6, č. 992, l. 222.

^{114a)} Tamtéž, rkp. č. 992, l. 222 p. v.

^{114b)} Teige: Základy I. 419a, odst. 14.

vahu, že se u krále hlásil jako nejbližší mužský nápadník statku všehrského a jak jsme slyšeli (viz str. 27), krok jeho se setkal se zdarem. Král Ladislav vyhověl jeho prosbě výslovně v uznání věrných služeb Václavových. Není pochyby, že tím byly míněny ony zásluhy Václava jako konšela Starého Města Pražského. Krátce nato Václav zemřel. R. 1455 se ještě dvakrát připomíná, ale koncem roku byl již mrtev.¹¹⁵⁾ Jeho vdova Žofie žila ještě r. 1458.¹¹⁶⁾ Kdy zemřela, není mi známo. Rovněž tak nevím, kolik potomků Václav po sobě zanechal. V pražských pramenech čteme pouze o jeho dceři Vance a o dvou synech, Janovi a Martinovi. Václav měl však ještě jiné děti, ale sotva z manželky Žofie, s kterou se nejspíše teprve krátce před r. 1427 oženil, nýbrž spíše z jiného, již dřívějšího manželství. R. 1433 koupil nožič Jan, zeť Václava Píknoška (Gener Wenceslai Píknošek) na Starém Městě v Praze dům, nyní čp. 150, v Malé Jesuitské ulici.¹¹⁷⁾ Chotěm shora dotčené Vanky nebyl, neboť tato byla svobodná ještě r. 1458;¹¹⁸⁾ jeho manželka byla tudíž nad vši pochybu jiná dcera Václavova, a to mnohem starší než Vanka. Pokusím se dokázat, že Václav Píknošek měl ještě jiné syny. Dříve však slyšme, jaké byly osudy jeho pražských synů Jana a Martina. Jan se záhy (1443) oženil a obdržel se svou manželkou Dorotou Kroskovou¹¹⁹⁾ slušné věno. Nato r. 1446 koupil dům na Novém Městě Pražském od Daníka, bratra lékárníka Maříka, ale prodal jej ještě téhož roku^{120a)} a koupil od lazebníka Benáška velký lázeňský dům zvaný Točnice v nynější ulici Karoliny Světlé, dnes čp. 328, 329 a 330.^{120b)} Když jeho otec své pražské domy »U vlčího hrdla« a »U sv. Doroty« postoupil svému mladšímu synu Martinovi, byl Jan s tím srozuměn, avšak Martin odevzdal mu pak jeden z těchto domů, dům »U sv. Doroty«,

¹¹⁵⁾ Pfir. v arch. m. Prahy rkp. č. 2103, I. 53, 54 p. v., 62. (Záznamy z r. 1455 počínají v tomto rkp. na l. 52. a končí na l. 62.)

¹¹⁶⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2094, I. B 7.

¹¹⁷⁾ Tamtéž, rkp. č. 20, I. 95; Tomek: Základy I. 75.

¹¹⁸⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2094, I. B 7. Tehdy poručila jakási vdova Příba, spoluobyvatelka Nového Města Pražského ve svém kšaftu »Wancze, dceři Žofie Píknoškové«, 6 kop gr. a kožich zaječí.

¹¹⁹⁾ Rodina Krosků pocházela z Loun, ale držela v Praze několik domů. Dorota byla dcera kožešníka Matěje Kroska, který měl na Novém Městě v Praze v Spálené ul. dva domy, nyní čp. 70 a 100. První z těchto domů patřil dříve Matějovu bratru Benešovi, jemuž náležel též jeden dům v ulici Uršulinek (čp. 138d). Když Matěj r. 1433 zemřel, zůstala po něm vdova Běta a kromě dcery Doroty syn Bartoš. Tyto děti pocházely však od první manželky Matějovy Markěty a jejich poručníci smluvili se proto s Bětou o Matějovu pozůstalost. Své dědictví po matce Markétě obdržela Dorota teprve r. 1443, když se provdala za Jana Píknoška, a to od svého strýce a poručníka Beneše (Archiv m. Prahy, rkp. č. 2083, I. G 14 p. v.; Tomek: Základy II. 47, 68, 81, 94.

^{120a)} Arch. m. Prahy, rkp. č. 88, str. 133, 140 a č. 2081, I. 127.

^{120b)} Archiv m. Prahy, rkp. č. 2103, I. 5, č. 90, I. 127; Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 111; Tomek: Základy I. 88.

z vlastního popudu a ponechal si pouze dům »U vlčího hrdla.«¹²¹⁾ Jan byl, jak se zdá, churav a neměl stálého zaměstnání, obchodoval ale s různým zbožím.¹²²⁾ Vskutku také brzo zemřel. V měsíci červnu 1448, krátce před svou smrtí, sepsal kšaft, v němž ustanovil svého otce Václava, jestliže se týž ze své těžké nemoci uzdraví, a spolu s ním i svou matku Žofii a svého bratra Martina poručníky své pozůstalosti. Svě manželce Dorotě odkázal 30 kop gr. hotových a dům »U sv. Doroty« se vším příslušenstvím, hospodářstvím i se vším, co se v něm nalézalo od stříbra a zlata, vyjímaje z toho pouze vzácný stříbrný pás v ceně 33 kop gr. Všechn ostatní statek, zejména ale svůj lázeňský dům Točnici — byl to týž dům, jenž naposled slul »Papperl Bad«¹²³⁾ — a onen stříbrný pás poručil svému dítěti, jež od své tehdy těhotné manželky právě očekával, a nařídil, aby toto dítě dvě léta zůstalo u své matky, která má zato po tuto dobu přijímati všechny důchody z domu Točnice. Po uplynutí dvou let mělo však dítě po Janovu příkazu býti odezdáno ustanoveným poručníkům, aby je »k sobě vezmouce, jako sluší, chovali a k dobrému i poctivému vedli až do let jeho rozumných«. Z té příčiny přidal Jan oněm poručníkům k radě ještě dva měšťany staroměstské Šimona Moudrého od červeného medvěda a Jakuba Žlutického.¹²⁴⁾ Tento zajímavý kšaft, v němž je též několik zbožných odkazů (kostelům sv. Jiljí a sv. Havla) a v kterémž bylo pamatováno i na chudé,¹²⁵⁾ osvědčili na konec dva znamenití měšťané Starého Města Pražského, Zikmund Bradatý a řezník Jakeš.¹²⁶⁾ Vdova Janova byla r. 1451 již zase provdána, a to za Jakuba, syna Kunše Mayera, jemuž také postoupila svůj po Janovi zděděný dům »U sv. Doroty«.¹²⁷⁾ Co se stalo s Janovým pohrobkem, zůstal-li na živu a byl-li to chlapec anebo děvčátko, není pohřichu známo. Avšak v případě jeho předčasné smrti měl všechen statek jemu odkázaný podle Janova kšaftu připadnouti Marti-

121) Archiv m. Prahy, rkp. č. 90, l. 158.

122) Již r. 1444 měl větší pohledávky u dvou nožníků (Archiv m. Prahy, rkp. č. 2083, l. L 16, M 20—N 1). Když zemřel, zůstalo po něm mnoho pohledávek za sukno, obilí, pivo a víno (viz jeho kšaft).

123) Archiv m. Prahy, sign. IV—22243 ex a. 1740.

124) Oba byli dlouhá léta konšely, Šimon v l. 1447—1457, Žlutický v l. 1449 až 1459.

125) »Item wuole má jest y také teď poručím a rozkazují, aby yhned po mé smrti pět postavuov sukna bylo koupeno a na oděv chudých ve jméno boha za mů a mých předcích duše rozkrájeno a rozdáno. Item rozkazují, aby poručníci moji svrchupsaní čtyřikrát do roka za pět let láznu k zmytí chudých a nuzných zjednali a k každé lázni věrtel piva mezi ty chudé a nuzné, kterýž se mýti budú, rozdali . . .«

126) Zikmund Bradatý byl syn proslulého purkmistra staroměstského Jana Bradatého z Hobšovic, původně sladovníka ve Stříbře. Zikmund sám byl v l. 1442—1445 a 1448 staroměstským rychtářem. (Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 94, 439.) Řezník Jakeš byl konšelem v l. 1450—1451.

127) Archiv m. Prahy, rkp. č. 90, l. 200 p. v.

novi, což se patrně také stalo, neboť po smrti Janově obdržela jeho vdova od svého tchána Václava Piknoska i onen stříbrný pás, který Jan svému dítěti určil (viz pozn. 114^a) a Martin stal se vlastníkem domu Točnice, avšak prodal jej r. 1453 za 140 kop gr. lazebníkovi Blažkovi.¹²⁸) Šťastnější a zdatnější než Jan byl jeho bratr *Martin*. Tento se připomíná po prvé r. 1440, když mu, tehdy ještě mladíkovi (Martino nato Wenceslai Piknosek), žatecký měšťan Jan svěřil jakýsi dlužní úpis na 50 kop gr., aby v Praze dlužníka upomínal.¹²⁹) Buď již v té době anebo krátce potom měl Martin v Praze masný krám. Z toho soudím, že ho otec dal na řemeslo řeznické, by jako syn měšťana byl dle tehdejšího městského řádu též členem nějakého cechu. Martin však masný krám r. 1444 prodal¹³⁰) a řemesla, jak se zdá, také brzo zanechal. Měl patrně dosti jiných prací i příjmů. Slyšeli jsme již, že mu otec v l. 1447—1448 postoupil své pražské domy. Od něho obdržel také jeho vinici za Koňským trhem a dvůr ve Vršovcích. Martin věnoval jednu část této vinice kostelu sv. Martina,¹³¹) druhou prodal¹³²) a koupil si za to r. 1455 jinou vinici na Vítkově, t. j. na dnešním Žižkově.¹³³) Tehdy byl již ženat, neboť tuto vinici koupil pro sebe a svou choť Dorotu a své dědice. Nevíme sice, z jakého rodu Dorota pocházela, byla však majetná, jak se z její závěti dovíme. Martin vyženil s ní asi i ono zboží, jež držel nedaleko Všehrd v Žatecku ve vesnicích Lišnici a Krhovcích.¹³⁴) Martin ji za to obvěnil, když r. 1455 sám zdědil po svém otci část statku všehrdského, tamními doly na zlato, stříbro a jiné kovy. Martin měl tehdy tolik přebytku hotových peněz, že mohl se svou chotí Dorotou vypomoci půjčkou 30 kop gr. stříbrných svému zámožnému příteli Řehoři z domu »U jedno-rožce«.¹³⁵) V l. 1453—1460 byl Martin také již konšelem viničného úřadu¹³⁶) a r. 1459 konšelem městským.¹³⁷) Do městské rady byl Martin povolán také r. 1460 králem Jiřím a týmž králem byl v této hodnosti potvrzen ještě 5. ledna 1462.¹³⁸)

R. 1451, když vládyka Prokop z Hobšovic prodal svou tvrz Květnici pražskému měšťanu Václavu Holcovi, byl Martin Piknosek Prokopovým rukojmím.¹³⁹) Téhož roku ustanovil jiný měšťan

128) Tamtéž, rkp. č. 2103, l. 45.

129) Archiv Český XXVIII. 663.

130) Archiv m. Prahy, rkp. 90, l. 105.

131) Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 247.

132) Archiv Český XXVIII. 347a.

133) Archiv m. Prahy, rkp. č. 2103, l. 62.

134) Byly to selské dvory s platem, o něž se po jeho smrti jeho synové dělili (viz pozn. 36).

135) Archiv Český XV. 549, 555.

136) Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 247, IX. 269, 321—322.

137) Archiv Český XV. 552.

138) Tamtéž XV. 556—560, XVIII. 327, 329, 332 a viz též pramen v pozn. 136.

139) Archiv Český XXVI. 578b.

pražský Petr Pala, syn Mikuláše Vožického, »Martina Piknoskova syna« a Jana u Stříbrských poručníky své pozůstalosti.¹⁴⁰⁾ R. 1463 byl »Martin od vlčího hrdla« také Martinem z Kněžic v kšaftu dožádán, aby po jeho smrti společně s Václavem Holcem převzal poručenství nad jeho statkem, vdovou a dětmi.¹⁴¹⁾ R. 1460 byl Martin Piknosek zvolen rozhodčím ve sporu o dědictví po lékárníku Prokopovi.¹⁴²⁾ Takových drobných příhod ze života Martina mohlo by se nalézt v knihách pražských zajisté ještě více přes to, že se ani Martin nedožil dlouhého věku. R. 1466 byl již nebožtíkem.¹⁴³⁾ Jeho děti nebyly tehdy ještě dospělé. Slyšeli jsme již, že Martin měl dva syny Daniela a Jana a dvě dcery, z nichž však známe dle jména pouze jednu — Barboru. Druhá zemřela jako dítě před r. 1472. Poručníky těchto dětí se stali dva zámožní měšťané Starého Města Pražského: Ondřej Mauštitl a Jaroš Mouřenín z Nebovid.¹⁴⁴⁾ První z nich pocházel také ze Žatce, měl v tamní krajině několik statků a v Praze domy. R. 1447 byl společně s Václavem Piknoskem konšelem staroměstským.¹⁴⁵⁾ Druhý poručník Jaroslav Mouřenín byl stavu vládyckého, přes to však byl v l. 1477—1478 purkmistrem Starého Města Pražského a 1481 až 1483 konšelem.¹⁴⁶⁾ Teprve r. 1472 složili tito poručníci svůj úřad a vydali synům Martinovým jejich dědictví po otci. Daniel přijal na svůj díl z otcova nemovitého jmění dvory kmetců v Lišnici a Krhovicích a polovici domu »U vlčího hrdla«. Toto dědictví však ihned prodal a to své zboží v Lišnici Ondřeji Mauštitlovi a polovici domu »U vlčího hrdla« bratru Janovi, který mu za ni zaplatil 200 kop gr.¹⁴⁷⁾ Daniel, který dospěl dříve, koupil již r. 1467 za 300 kop gr. dům »U Lichučevských« (nyní čp. 405 v Rytířské ul.) od Kateřiny z Okoře, manželky pana Čeňka z Klinšteina,¹⁴⁸⁾ a nazýval se pak po tomto domě zpravidla »Daniel z domu Lichučevských«, takže přídomek »Od vlčího hrdla« byl potom přidáván jen jeho bratru Janovi. Starší rodové příjmení Piknosek od té doby úplně mizí. Daniel koupil také dvě vinice po 100 kop. gr. Jedna z nich, »vinice Andělka« (in Angeli), ležela za Koňskou branou na místě pozdější zahrady hraběte Canala, druhá, »Na Plasech«

¹⁴⁰⁾ Teige: Základy I. 650. Petr Pala držel tehdy po svých rodičích dům nyní čp. 488 v Železné ul.

¹⁴¹⁾ Archiv m. Prahy, rkp. 2119, l. M 12.

¹⁴²⁾ Teige: Základy I. 665a.

¹⁴³⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2103, l. 112 p. v.; Tomek: Základy atd. I. 124.

¹⁴⁴⁾ Viz pozn. 143.

¹⁴⁵⁾ Přir. Saazer Urk. Buch č. 441; Emler: Reliquiae tab. II. 422; Archiv m. Prahy, rkp. č. 2119, l. T 3; Tomek: Děj. m. Prahy IX. 154, 266.

¹⁴⁶⁾ Archiv Český VIII. 536, XVIII. 286—289; Tomek: Děj. m. Prahy IX. 268, 270—273, 279, 320, 322.

¹⁴⁷⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2141, l. 103 p. v. a 249.

¹⁴⁸⁾ Tamtéž, rkp. č. 2105, l. 262.

zvaná, byla na Petříně, v místech nynější zahrady Kinských.¹⁴⁹⁾ Daniel se také dobře oženil. Se svou manželkou Kateřinou Holcovou z Květnice obdržel věnem 300 kop gr. Jeho tchán Václav Holec z Květnice držel několik deskových statků: tvrz Květnici u Ouval, Jenštein u Brandýsa a tvrz Vřesek v Litoměřicku.¹⁵⁰⁾ V Praze patřil mu mimo jiné dnešní Platýz, který byl již tehdy jedním z největších domů v Praze. V l. 1448—1483 byl Václav Holec konšelem.¹⁵¹⁾ Daniel se stal, snad vlivem tohoto mocného tchána, již r. 1477, ačkoliv nebyl ještě ani 30 let star, konšelem viničného úřadu¹⁵²⁾ a rok později (1. června 1478) konšelem Starého města Pražského. Jsa tehdy již nemocen, učinil 6. října 1478 kšaft¹⁵³⁾ a brzy nato (1482) zemřel. Celou pozůstalost, dům, vinice a to právo, jež měl od své matky Doroty ve Všehrdech přislíbené, jakož i celou hotovost a všechny pohledávky, mezi nimiž zejména 444 uher. zlatých u probošta kapitoly svatovítské pana Hanuše z Kolovrat,¹⁵⁴⁾ odkázal svým třem synům *Martinovi, Václavovi* a *Janovi* a pro případ jejich předčasné smrti dětem svého bratra Jana, kteří však z toho měli věnovati 45 kop gr. kostelu sv. Havla. Svým dcerám Ludmile a Magdaleně odkázal perlové věnce a jiné skvosty a každé kromě výbavy 40 kop gr. v hotovosti. Své choti Kateřině poručil její vlastní věno 300 kop gr., doživotní byt v domě a dva cenné pásy, zlatý a stříbrný. Nájemné ze svého statku za Koňskou branou určil k založení nadace při kostelu sv. Martina.

Čeho se Daniel obával, stalo se skutečností. Jeho tři synové zemřeli v dětském věku. Jeho bratr Jan — týž, jenž se později zpravidla nazýval Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd a byl strýcem Jana Šlechty — nastoupil r. 1483 na celé dědictví Danielovo. O tom, jakož i o dalších osudech Janových jedním v následujícím svazku, kdež také uveřejním životopis jeho sestry Barbory. Zde však budiž pověděno, co se dále událo s jejich matkou Dorotou, vdovou to »po nebožci Martinovi Piknuoskovi od vlčího hrdla«. Tato žila ještě r. 1483, ale předčasné smrti svého syna Daniela dlouho nepřežila. Zemřela r. 1483. Téhož roku 21. srpna sepsala kšaft.¹⁵⁵⁾ V něm jmenovala svým universálním dědicem svého syna Jana od vlčího hrdla, je- muž odkázala »všecken statek můj movitý i nemovitý, kdež by ten

149) Příř. o Danielovi v archivě města Prahy, rkp. č. 94, l. 31/I., 20/III., č. 2106, l. 53, č. 2103, l. 168 p. v., dále Tomek: Základy atd. I. 129, Tomek: Děj. m. Prahy IX. 271, 322.

150) Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 466.

151) Tamtéž.

152) Viz pozn. 149.

153) Archiv m. Prahy, rkp. č. 2119, l. S 16; viz též Archiv Český XXVIII. 349.

154) Soudím, že to byla též pohledávka, o níž se z Archivu Českého XV. str. 254 dovidáme, že ji vládka Jan Vratislav z Mitrovic r. 1469 postoupil pannoši Oldřichovi z Dražovic a z Hluboké. Jak k ní přišel Daniel Piknosek, ovšem nevím.

155) Archiv m. Prahy, rkp. č. 2119, l. T 11.

a načem by koli záležel, buďto zde v městě nebo kromě města i také kterýž *deskami zemskými* mám zapsán a to jmenovitě 10 kop gr. platu ročního ot pana Hynka Tuchoměřického . . .¹⁵⁶⁾ Značnou částku činily její běžné pohledávky: přes 180 kop gr. Po 20 kopách gr. byli jí dlužni pan Řehoř ze Žatce, Erhart z Doupova, Běškovec z Proseče a jakýsi řezník Mikuláš. Jiný řezník Václav Trchale byl jí dlužen 30 kop gr., 11 kopami gr. byla jí povinna obec města Žatce a 80 kop gr. měla uloženo ve své truhličce. To vše dědil její syn Jan. Svě dceři Barboře, tehdy provdané za Vratislava Haláře z Olšan, poručila Dorota jen perlový věnec s korunou, hedvábné šaty a kožešiny. Nápadně málo odkázala svým vnučkám po synu Danielovi. Každé jen 4 ubrusy. Za to podělila většími odkazy své služebné a kostel sv. Martina.

Přes všechnu námahu se mi nepodařilo zjistiti, kde a proč Václav ze Všehrd dostal příjmení *Piknosek*, doufám však, že nejsem daleko od pravdy. Píknosý neboli píknůsek se říkalo člověku, který měl nos nahoru zdvižený.¹⁵⁷⁾ Kdo byl však onen předek, který takový nápadný nos měl? Václav ze Všehrd se sice nazýval *Piknosek*, ale podobně, jako toto příjmení přešlo po něm na jeho syny a vnuky, je možno, že je zdědil také již on sám. Taková příjmení přecházela v oné době nejen na syny a vnuky, ale často také na zetě, na nástupce statku, domu i služby. Pátral jsem proto, kde se to jméno ještě vyskytá. V pražských pramenech se připomíná s tímto příjmením r. 1404 jakýsi Duchek v Hobšovicích u Slaného.¹⁵⁸⁾ To byl však člověk poddaný, s nímž Václav ze Všehrd sotva byl spříbuzněn. Není ale vyloučeno, že on i Duchek dostali toto příjmení po jedné a téže osobě, Václav po svém předku, Duchek po svém dřívějším pánu. Poplužní dvůr v Hobšovicích patřil totiž bohatému pražskému měšťanu Janu Bradatému,¹⁵⁹⁾ s jehož syny byl Václav *Piknosek* a jeho synové velice za dobré (viz str. 29, 32, 33) a jenž dříve byl *sladovníkem* v městě Stříbře, v krajině, odkud

¹⁵⁶⁾ Tuchoměřice patřily tehdy panu Hynkovi Pihelskému z Hazenburka a jeho manželce Ofce z Klinšteina. Shora jsme slyšeli, že Dorotín syn Daniel koupil dům »U Lichučevských« r. 1467 od manželky p. Čeňka z Klinšteina, švagra Hynkova, a tak se nejspíše i Dorota s Hynkem seznámila. Není však vyloučeno, že její pohledávka byla staršího původu. Již předchůdce Hynkův pan Zbyněk Zajíc z Hazenburka byl r. 1461 soudem zemským odsouzen uznati pohledávku, kterou na Tuchoměřicích měla pojištěnou Barbora, dcera Mikuláše Gewiczera. Tehdy se sice jednalo o roční plat 30 kop gr., je však možno, že Dorota jen třetí díl této pohledávky buď zdědila nebo koupila. V případě, že jej zdědila, byla snad sestrou této Barbory, druhou dcerou onoho Mikuláše Gewiczera. (Přir. Sedláčkovy Hrady a zámky VIII. 238; Emler: Reliquiae tab. II. 308.) Mikuláš Gewiczera pocházel z *Jevíčka* (německy Gewitsch) na Moravě a držel u Prahy dvůr v Klecanech (Archiv Český XXVIII. 673, 680, 718 a Sedláčkův Místopis. slovník, heslo Klecany. Přir. však i vývody na str. 61).

¹⁵⁷⁾ Jungmann: Česko-německý slovník; Herzer & Prach: Česko-něm. slov.

¹⁵⁸⁾ Archiv Český XXVI. 192b.

¹⁵⁹⁾ Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 92, 439.

pocházeli všichni Volfštejnové a Vyškovští. Určitější a pravděpodobnější je však jiná stopa, která se nám naskytá v Praze samé. Tam se r. 1416 zakoupil, a to na Novém Městě, jakýsi *sladovník Vaněk Piknosý*. Týž byl sice r. 1430 již nebožtíkem a nebyl tudíž totožný s našim Václavem Piknoskem staroměstským, ale měl tři syny, kteří se již nezovou Piknosí, nýbrž Piknoskové a z nichž dva sluli Martin a Jan, tedy stejně tak, jako synové Václava Piknoska a synové jeho vnuka Daniela.¹⁶⁰⁾ Nemám z té příčiny ani nejmenší pochyby, že onen Vaněk Piknosý a náš Václav Piknosek byli buď spříbuznění nebo že aspoň byli kdysi v nějakém užším styku. Řekl jsem již, že se Vaněk Piknosý zakoupil r. 1416 na Novém Městě Pražském. Tehdy tam koupil pro sebe a svou manželku Kateřinu dům na Poříčí, nyní čp. 1127b v ulici Zlatnické, a to od sladovníka Vaňka z *Dlažení*, který týž držel od r. 1381.¹⁶¹⁾ »Na Dlažení« nebo

¹⁶⁰⁾ Viz pozn. násled.

¹⁶¹⁾ Arch. m. Prahy, rkp. č. 2074, l. 130—131; Tomek: *Základy II.* 259—260. V pramenech mnou prohlédnutých není zmínky o tom, kdy Vaněk Piknosý zemřel. R. 1430 byla však jeho vdova Kateřina opět provdána a to za jakéhosi kováře Jakuba, jenž se pak po ní také Piknosý nebo Piknosek nazýval. Tento Jakub Piknosek koupil tehdy pro sebe a svou manželku Kateřinu jiný dům na Poříčí, jenž stál vedle domu *Mařka z Ješina* a Tomáše z Veliké Vsi, Dle Tomka byl to dům, který dnes nese čp. 1026b a je v ulici Na blátě (Archiv města Prahy, rkp. č. 2081, l. 55—56; Tomek: *Základy II.* 225). R. 1432 se připomíná »Piknosek faber« (kovář) jako majitel domu nyní čp. 1033c v ulici Hybernské (Tomek: *Základy II.* 219, 220). To byl zase jeden z oněch domů, které se nalézaly na Dlažení a stál vedle domu Duchka lojovníka, jemuž tam patřily dva domy, dnešní čp. 1031a, 1032b (Tomek). Týž dům však »domum sitam inter domos Duchkonis loyownik...« *vdova* Kateřina Piknosá (vidua Catharina Piknosa), ještě r. 1432 prodala (Arch. města Prahy, rkp. č. 88, l. 39, 101). Z toho lze souditi, že Kateřina r. 1432 opět ovdověla, že tehdy zemřel její druhý manžel Jakub. Ale dvě léta později nebyla ani Kateřina již na živu. Její krátké manželství s Jakubem bylo, jak se zdá, bezdětné, za to však zůstalo několik dětí po jejím prvním manželu Vaňkovi Piknosém neboli Piknoskovi, jak se týž později nazýval. Byli to zejména dcera Marta a tři synové: Martin, Jan a Václav, kteří se v některých zápisech omylem nazývají syny Jakubovými. Z jiných závažnějších dokladů jde však zřejmě na jevo, že to byli synové Jakubovy *vdovy* Kateřiny po jejím prvním manželu Vaňku Piknoskovi (viz na př. v arch. města Prahy rkp. č. 2082, l. Q 20—R 1, č. 2083, l. A 8, 9, G 14). Marta byla r. 1434 již plnoletá a provdaná za sladovníka Jana. Její tři bratři byli naproti tomu ještě r. 1438 nezletilí (»pueri« viz v arch. m. Prahy, rkp. č. 2082, l. Q 20—R 1) a poručenství nad nimi a nad pozůstalostí jejich rodičů i jejich otčima Jakuba přijali dva sladovníci z Poříčí: Václav Pešek a Jfra Mrdal, kteří nejprve zaplatili všechny dluhy, které po Kateřině a Jakubovi a dokonce i po nějaké první manželce Jakubově Markétě (viz str. 61) zůstaly (Arch. m. Prahy, rkp. č. 2082, l. F 4, 16—17, E 17), ale pak hotové jmění svých chovanců (82 kop gr. a 19 zl. uher.) na svých domech pojistili (Arch. m. Prahy, rkp. č. 2082, l. M 5—6, Q 20, R 4) a r. 1434 Martě, dceři nebožtíka Vaňka Piknoska (Marta filia olim Wankonis Piknoskonis de Poříč), a jejímu manžel, sladovníku Janovi, na díl jejich Vaňkův pozůstalý dům v Zlatnické ulici postavili (Arch. m. Prahy, rkp. č. 2082, l. G 14—15; Tomek: *Základy II.* 259 až 260). Dotčený sladovník Jan slul pak po tomto domě také Piknosek, r. 1440 dům však prodal a koupil s Martou r. 1442 nový dům na Florenci (Arch. m. Pra-

»Dláždění« (lat. in litostrato) se říkalo místu mezi ulicí Hyberskou a Poříčím. Dle udání Tomkova (Základy II. 342, 343) byly tam domy a pozemky, jež dnes leží dílem na Příkopě (čp. 861, 864), dílem v Hyberské ul. (čp. 998—1004, 1008—1009, 1015—1017, 1032—1035). Bližší polohu jiných tamních domů nemohl Tomek zjistiti, ale uvádí také o nich zprávu (Základy II. 298). V zápisech od r. 1381 až do r. 1416 se označují v řadě sousedů na Dlažení dva Václavové jako sladovníci. Jeden měl příjmení »Czorn« nebo »Czeren«, druhý Nežil (Neuzidl, Neusiedl?). Tento se připomíná teprve r. 1413, když koupil na Dlažení dům nyní čp. 998 v ulici Hyberské. Sladovník Václav Czorn zakoupil se naproti tomu již r. 1381 na Dlažení, tudíž téhož roku, kdy sladovník Vaněk z Dlažení koupil onen dům na Poříčí. Tito dva byli tedy jistě totožní. Václav Czorn prodal sice díl svého majetku na Dlažení již zase r. 1384, to však byly pouze pozemky, role (areae), na nichž dnes v Hyberské ul. stojí domy čp. 1015a—b a 1016b (Tomek: Základy II. 223, 224), svou tamní sladovnu si patrně ponechal. Když však r. 1416 svůj dům na Poříčí prodal Vaňkovi Piknosému, postoupil mu nejspíše i onu sladovnu. Byl to bez pochyby dům, který dle Tomkova udání příslušel k Dlažení a na jehož místě se dnes nalézá dům čp. 1033c v ulici Hyberské, neboť tento dům patřil určitě ještě r. 1432 Kateřině, vdově Václava Piknosého, a jejímu druhému manželu Jakobovi, jak v pozn. 161 bylo uvedeno. Snažil jsem se vyzkoumati i to, v jakém poměru stál Václav Czorn k Vaňkovi Piknosému. V zápisu o prodeji domu v ulici Zlatnické není totiž udáno, za jakou cenu Vaněk Piknosý tento dům koupil, nýbrž čteme tam, že i po prodeji má zůstatí při tom, co bylo z tohoto domu vlastníku ročně až do té doby placeno. Vaněk tudíž byl dříve nájemcem toho domu a stal se jeho vlastníkem za týchž podmínek, k nimž byl zavázán již jako nájemce. Taková laciná koupě opravňuje k domněnce, že Vaněk Piknosý byl s tehdejším majitelem domu buď spříbuzněn anebo že týž byl jeho osvědčený důvěrník. Toto poznání láká zase k výzkumu, kdo vlastně onen Václav Czorn byl. Dříve (str. 23) jsme slyšeli, že název osady Všehrady v Žatecku byl záhy poněmčen, že se její nám dosud známí

hy, rkp. č. 2085, I. B 5, C 18, E 20). Nejmladší syn Vaňkův Václav zemřel r. 1440 (Arch. m. Prahy, rkp. č. 2083, I. B 4), jeho bratři Martin a Jan byli však v té době již plnoletí a přijali tehdy od svých poručníků své dědictví jak po bratru Václavovi, tak i po svých rodičích a otčímku Jakobovi (Arch. m. Prahy, rkp. č. 2083, I. A 8). Jakobův dům (dnes Na Blátě) převzal Martin (»Martinek, syn dobré paměti Vaňka Piknoska z Poříče«) a oženil se hned nato s Martou, dcerou bohatého sladovníka Alše z domu Chmelářova, s níž obdržel 30 kop gr. věna (Arch. m. Prahy, rkp. č. 2083, I. A 9, G 14, J 1, M 16). Avšak ani tomuto Martinovi nebyl souzen dlouhý věk. Zemřel bezdětný r. 1452. Nato převzal jeho dům po otčímku Jakobovi bratr Jan Piknosek, který jej ale r. 1460 prodal Martinovi, synu novoměstského konšela Valentína Kaby (Arch. m. Prahy, č. 2081, I. 155), čímž též končí zdejší zpráva o rodině Václava Piknosého.

nejstarší držitelé v příslušných listinách nejmenují »ze Všehrd«, nýbrž Schehorn, Cziharn a Schehern a že se z toho ustálil pro tuto osadu až do našich dob německý název Tschern. Sladovník Václav, zvaný jednou Czorn, po druhé Czeren, jmenoval se tedy správně česky *Všehrd* a byl to nejspíše jeden ze synů onoho Ješka ze Všehrd, jemuž v l. 1370—1387 statek všehrdský náležel. Není na to přímých důkazů, ale není také pochyby, že Ješek syny měl, neboť jinak by jeho pozůstalost byla připadla jako odúmrtí královské komoře a byla by o ní zpráva v deskách dvorských.¹⁶²⁾ Ješkova pozůstalost nebyla ovšem značná. Slyšeli jsme, že Ješek nebyl dobrým hospodářem, že prodal větší část svého statku ve Všehrdech i svůj majetek na Plzeňsku a že se ke konci svého života uchýlil do města Žatce, kde se stal měšťanem a dostal sousedskou přezdívku *Pazdera* (viz str. 24), pročež je zcela pravděpodobno, že sám poslal své starší syny do Prahy, aby se tam zaopatřili. R. 1379 zakoupil se na Novém Městě Pražském Martin Pazdera, r. 1393 však svůj tamní majetek, nyní čp. 195b v první Jirchářské ulici, zase prodal, a to *sladovníkovi* Vintířovi.¹⁶³⁾ R. 1403 zakoupil se v Praze opět jiný Pazdera, jakýsi Matyáš Pazdera. Tento držel na Starém Městě nedaleko domu »U vlčího hrdla« v ulici Bálové dům nyní čp. 941 a přikoupil k němu 1408 ještě jiný dům v téže ulici, nyní čp. 444. Když r. 1414 zemřel, stal se vlastníkem obou domů Vavřinec kraječ sukna (sartor) z Olomouce, za nějž se Matyášova vdova provdala.¹⁶⁴⁾ Není ovšem dokázáno, že tito dva Pazderové byli potomci Ješka ze Všehrd, ale pocházeli nejspíše ze Žatce, neboť v letech 1456 až 1458 se připomínají v Praze dva bratři Pazderové, Havel a Tomáš, o nichž určitě víme, že byli měšťané pražští, ale ze Žatce rodilí a že jim na Poříčí v Praze patřil jakýsi lázeňský dům, který Tomáš r. 1458 prodal Martinovi, synu novoměstského konšela Valentina Káby.¹⁶⁵⁾ Týž Martin, syn Valentina Káby, koupil ale dvě léta později (1460) jiný dům na Poříčí také od Jana, syna Vaňka Piknosého, jak v pozn. 161 bylo uvedeno. To ukazuje tedy dosti nápadně také na jakýsi styk mezi Pazdery a Piknosky poříčskými. Na Poříčí, přímo vedle onoho domu v Zlatnické ulici, jež Vaněk Piknosý získal od Václava Czorna, stál dům, dnes roh ulice u biskupského dvora, kterýž koupil r. 1417 Vavřinec (Laurentius) z Vysočan.¹⁶⁶⁾ Dříve (str. 24) jsme slyšeli, že Ješkovi ze Všehrd patřil dvůr ve Vysočanech u Blažimě v Žatecku a že po něm tento dvůr držel Štěpán ze Všechlap, jenž také skoupil vše, co Ješkovi ve Všehrdech ještě patřilo. Dále jsem uvedl, že potomci Štěpánovi

¹⁶²⁾ Nejstarší kniha desk dvorských: Liber proclamationum ab a. 1380 ad 1394 jest již vydána tiskem (Archiv Český XXXI).

¹⁶³⁾ Tomek: Základy II. 108.

¹⁶⁴⁾ Tomek: Základy I. 110 a dodatky str. 217.

¹⁶⁵⁾ Arch. m. Prahy, rkp. č. 2094, l. A 9—10; Archiv Český XXVIII. 635.

¹⁶⁶⁾ Tomek: Základy II. 259—260.

zůstali v majetku tohoto dvora až do l. 1414 a 1415, načež se ho však vzdali, neboť od té doby byl opat osecký jediným patronem kostela vysočanského.¹⁶⁷⁾ Z toho soudím, že dvůr ve Vysočanech se dostal krátce po r. 1415 opět v držení potomků Ješka ze Všehrd a že onen Vavřinec, který po smrti Matyáše Pazdery převzal a prodal téhož domy v Praze, byl totožný s Vavřincem z Vysočan, jenž na Poříčí r. 1417 koupil dům vedle Vaňka Piknosého. V nejbližším sousedství tohoto domu byl na Poříčí dům, dnes čp. 1064 v ulici Šilinkově,¹⁶⁸⁾ který zase r. 1397 jakýsi »Mauritius de Vysočan« koupil.¹⁶⁹⁾ Jména Mařík a Maršík, zkratky to jmen Mořic a Martin, byla sobě tak podobná, že se často zaměňovala a tak byl i onen Martin z Blažimě, o němž dříve bylo pověděno, že dopomohl bratřím Václavovi a Hynkovi ze Všehrd k statku všehrdskému (str. 25), někdy omylem nazýván Mauritius,¹⁷⁰⁾ pročež se zdá, že onen shora dotčený Mauritius de Vysočan nebyl nikdo jiný, než Martin Pazdera, který se r. 1379 v Jirchářské ulici zakoupil, svůj tamní majetek však r. 1397 zase prodal, a to snad jen proto, že musil po otci Ješkovi ze Všehrd převzít dvůr ve Vysočanech. Když však ani tento poslední majetek otcův nemohl udržeti — slyšeli jsme již, že jej koupil Štěpán ze Všechlap — hledal i Matyáš Pazdera svou spásu opět v Praze. Zdali to byl syn Martinův aneb ještě třetí a nejmladší syn Ješkův, nelze dnes ještě rozřešiti, ale shora dotčení bratří byli nejspíše syny Matyášovými, r. 1414, když tento zemřel, ještě nezletilými. Proto asi se ujal Matyášovy pozůstalosti i práva ke dvoru vysočanskému jejich otcím Vavřinec z Olomouce. Uznávám, že to vše jsou zatím jen dohady, dávám jim však ve svém spisu místo, protože doufám, že s těmito otázkami bude se po mně zabývati ještě jiný badatel, jehož chci tím upozorniti na to, kde bude třeba ještě pátrati. Mám zkušenosti. Naši předkové měli pro svůj rod a své příbuzné lepší paměť a větší lásku, než jakou má dnešní generace. Z té příčiny pozorujeme, že rádi se vraceli na statky, kde jejich otcové a bratři žili a že se v cizině nejráději zakoupili tam, kde byli osedlí již jiní z jejich rodu nebo příbuzenstva. Na Poříčí nedaleko domu, jenž patřil v l. 1381 až 1416 Václavu Czornovi a pak Vaňkovi Piknosému, drželi v týchž letech řadu domů *sladovník* Jan Měsíc a jeho syn Machek (Mach), tak zejména v ulici Svatopetrské dům nyní čp. 1161, v ulici Šilinkově dům dnes čp. 1049a, v ulici Truhlářské domy dnes čp. 1119b, 1120b a 1121. Jeden z posledních domů (čp. 1119b) koupil od Měsíce r. 1435 sladovník Jíra Mrdal, jemuž v Truhlářské ulici již

¹⁶⁷⁾ Libri Confirm. VIII. 169.

¹⁶⁸⁾ Ondřej Šilink, r. 1405—1432 majitel domu dnes čp. 1127c, byl přímý soused Vaňka Piknosého.

¹⁶⁹⁾ Tomek: Základy II. 259—260.

¹⁷⁰⁾ Viz na př. Tadra: Soudní akta konsistoře praž. III. 3.

od r. 1415 patřil dům čp. 1121b přímo vedle domu Měšcovů.¹⁷¹⁾ Sladovník Jíra Mrdal byl, jak bylo v pozn. 161 uvedeno, po smrti Vaňka Piknosého a jeho vdovy Kateřiny poručníkem Vaňkových synů, protože byl nejen s Janem Měšcem, ale i s Vaňkem Piknosým určitě ve styku. Kdo byl však onen Jan Měšic? Sotva se mylím, domnívám-li se, že i on náležel do rodu vládyk z Vyškova, že to byl otec onoho Jana Měšička z Vyškova, jenž se v l. 1440—1463 připomíná a který dle vývodů Sedláčkových a Kolářových byl předkem všech pozdějších Měšičků z Vyškova. Uvedl jsem již, že Jan Měšic měl syna Machka, který zdědil jeho pražské domy. Machek slul však také jeden z tehdejších vládyk z Vyškova, a to jeden z jejich předních a nejznámějších členů, neboť r. 1406 seděl tento Machek z Vyškova na své rodné tvrzi Vyškově u Plané a byl rukojmím pana Hynka ze Švamberka, když tento uzavřel smír s Bavyry.¹⁷²⁾ Jan Měšic vyženil r. 1419 též dům na Starém Městě Pražském. V příslušném zápisu se nazývá sladovníkem ze Slaného.¹⁷³⁾ Patrně měl tedy sladovnu nejen v Praze, ale i v Slaném a tu si zase vzpomeňme, že se v Hobšovicích u Slaného r. 1404 vyskytá jméno Piknosek jako příjmení tamního poddaného Duchka a že s majitelem dvoru hobšovického Janem Bradatým byli sprátcami i Piknoskové staroměstští.

To vše vzbuzuje ve mně domněnku, že již Ješek ze Všehrd byl z rodu Vyškovských a že tudíž jeho syn Václav, v Praze Czorn nebo Czern zvaný, a Václav ze Všehrd, syn Pešíka z Vyškova, byli strýcové. Když pak Václav, syn Ješkův, svůj pražský majetek postoupil Vaňkovi Piknosému, ať již proto, že to byl jeho příbuzný (zeť, švagr?) nebo že byl jeho osvědčeným služebníkem, učil se Václav ze Všehrd, syn Peškův, u tohoto Piknoska sladovnictví, čímž asi přišel později i k svému příjmení.

Slyšme však další vývody. Vrstevníkem Jana Měšice, Machka z Vyškova i Václava Piknoska ze Všehrd byl Racek z Vyškova, rovněž jeden z nejčelnějších mužů svého rodu v oné době. I Racek byl katolíkem a stál při straně císaře Zikmunda, který mu za to udělil různé milosti.¹⁷⁴⁾ Přes to podepsal Racek r. 1415 stížný list českých pánů a zemanů, zaslaný po upálení Jana Husa do Kostnice.¹⁷⁵⁾ Rok nato byl Racek již na Moravě¹⁷⁶⁾ a stal se tam 1419

¹⁷¹⁾ Tomek: Základy II. 226, 230, 231, 261.

¹⁷²⁾ Sedláček: Hradě a zámky XIII. 195 a v Ottovu Nauč. Slov. heslo »Měšičkové z Vyškova«. Originál listiny, kterouž tento smír byl uskutečněn, chová se v stát. arch. mnichovském a je opatřen pečeti Machkovou s velice zřetelným erbovním znamením vlčí hlavy.

¹⁷³⁾ Tomek: Základy I. 210.

¹⁷⁴⁾ Císař Zikmund zapsal mu r. 1420 dvůr v Chronicích u Písku a nedlouho nato i statek Nezamyslice v Pracheňsku (Archiv Český I. 499; Sedláček v Ottovu Nauč. Slov. heslo »Měšičkové« a v Hradech XIII. 195.

¹⁷⁵⁾ Archiv Český I. 186, 499.

¹⁷⁶⁾ Sedláček v Hradech XIII. 195.

purkrabím olomouckým.¹⁷⁷⁾ Téhož roku čteme jeho jméno na listu, jímž katolická šlechta pohrozila Praze, která počínala se bratřiti se Žižkou. Mezi českými a moravskými šlechtici, kteří tento list podepsali, byl též jakýsi »Piknosek z Kořima«.¹⁷⁸⁾ Kdo byl tento Piknosek a byl snad i on v nějakém styku s vládyky z Vyškova a zejména s dotčeným Rackem z Vyškova? S příjmením »Piknosý« se připomíná na Moravě v letech 1390—1399 vládyka Pešík z Malenovic a z Petrovic, jenž se prý psal po Malenovicích v nynějším okresu napajedlském a který měl v téže krajině nějaké zboží také v Prusinkách (ves to dnes zaniklá) a v Hrubčicích (okres Mor. Krumlov).¹⁷⁹⁾ Která ves to byla, po níž se »z Petrovic« psal, není známo.¹⁸⁰⁾ Někjaký statek »Kořim« nebo »Kuřim« mu však určitě nepatřil. Na Moravě nebylo jiné staré osady takového jména než oné, která leží v nynějším okresu tišnovském a byla již začátkem 13. stol. městysem. V listinách bylo její jméno psáno různě: Corzim, Corsim, Kurzim, ale i Gurin a Gurein, jak Němci tento městys nazývají až dodnes. Statek Kořim (Kuřim) byl původně zeměpanský, byl však již králem Přemyslem Otakarem II. dán v zástavu obci města Brna.¹⁸¹⁾ V l. 1356—1360 patřil »pánu« (domino) Nedabylovi z Kuřima,¹⁸²⁾ o jehož původu nevíme více, než že byl bratrovec (fratruelis) jakéhosi Beneše nebo Benedy (»Benedicti), který se psal »de Kussow« a »Cussowecz de Cussow«, jehož sídla však dosud nikdo nezjistil, protože místopis moravský takového nebo podobného jména nezná.¹⁸³⁾ Po Nedabylovi patřil Kuřim jeho synu Petrovi, který se připomíná v letech 1360—1374. R. 1374 pojistil tento Petr své manželce Kateřině věno na svém zboží v Lažánkách u Lipovky, které r. 1369 přikoupil ke Kuřimu.¹⁸⁴⁾ Petr byl buď bezdětný nebo měl pouze dcery, neboť statek jeho připadl jako odumřel zeměpanské komoře a moravský markrabě Jošt prodal Kuřim se vším příslušenstvím r. 1406 panu Milotovi z Křížanova,¹⁸⁵⁾ v jehož rodě se Kuřim udržel až do r. 1447.

¹⁷⁷⁾ Brandl: Libri Citationum et sententiarum II. 613.

¹⁷⁸⁾ Archiv Český IV. 375—382.

¹⁷⁹⁾ D. Z. brněn. VII. 650, D. Z. olom. VI. 896; viz též Černý: Ukazatel k latinským deskám zemským brněnským a moravským, hesla »Malenovice«, »Petrovice« a »Piknosý«.

¹⁸⁰⁾ Jako v Čechách je i na Moravě několik vesnic toho jména. V Čechách jsou též dvě vesnice Malenovice.

¹⁸¹⁾ Přír. k tomu i dalšmu: Wolný: Markgrafschaft Mähren II./1, str. 371 až 399; Allodialherrschaft Gurein; Václav Oharek: Tišnovský okres (Vlastivěda Moravská II. č. 42), str. 279—289.

¹⁸²⁾ D. Z. brněn. III. 176, 522; Chlumetzky: Landtafel Mähren II. 29, 41.

¹⁸³⁾ Tamtéž a viz také Černý: Ukazatel atd., heslo Kussow.

¹⁸⁴⁾ D. Z. brněn. IV. 303, V. 275, 483; Chlumetzky: Landtafel Mähren II. 62, 84, 93; Brandl: Libri Citationum et sentent. I. 30.

¹⁸⁵⁾ D. Z. brněn. VIII. 452. Když Milota zemřel, zdědil Kuřim jeho bratr Dobeš z Mezeřic a z Cimburka, ale postoupil jej svému strýci Janovi z Mezeřic, který se ostatně již dříve »Jan starší z Kuřima« psal a své choti Dorotě z Bo-

Potom ho nabyli páni z Pernšteina. Po Petrovi z Kuřima zůstal ale, jak se zdá, nějaký potomek po přeslici jménem Jan, jenž si přes to, že mu v Kořimě již ničeho nepatřilo, přidával příjmení Kořim. R. 1420 byl tento Jan Kořim již ženat a jeho manželka Markéta z Radkova přijala jej v spoluvlastnictví svého dědictví v Rakvicích, v nynějším okrese hustopečském, kdež jí patřila polovice tvrze, dvora i vesnice.¹⁸⁶⁾ R. 1437 koupil týž Jan Kořim od dvou brněnských měšťanů Jakuba Holuba z Kamenice a jeho společníka Staňka z Popůnek¹⁸⁷⁾ čtyři lány ve vesnici Lažánkách u Lipovky, kdež Kateřina, manželka Petra z Kořima měla kdysi své věno pojištěné.¹⁸⁸⁾ To jest ona listina, z níž soudím, že Jan Kořim byl s Petrem přece nějak spříbuzněn. Jan v téže listině se jmenuje ještě s jiným přídomkem: »z Borotína« (»Johannes Korzim de Borotin«). I pátral jsem, jak k tomuto přídomku přišel a podařilo se mi zjistiti:

1. Moravský Borotín (okres Jevíčko) držel r. 1350 vládyka Budek z Borotína a získal k němu r. 1373 též nedaleké vesnice *Roubaninu* a *Velké Slatiny*.¹⁸⁹⁾

2. Po Budkovi vládl tímto zbožím pan Zikmund z Ronova a z Letovic, jenž na tvrzi, dvoru a vsi v Borotíně pojistil 250 marek své manželce Elišce, která se po jeho smrti provdala za pana Milotu z Tvorkova a vskutku držela kromě jiných statků též část Borotína.¹⁹⁰⁾ Avšak týž Zikmund zapsal jinou část Borotína (6½ lánů) také Ofce z Borotína, manželce vládyky Jakuba z Opatovic, po kterémž jí zase nabyl Sulek z Radkova, který koupil r. 1382 statek Velké Opatovice.¹⁹¹⁾

3. Díl Zikmundův a jeho vdovy Elišky, potom manželky Miloty z Tvorkova, získali r. 1407 bratří a strýcové Zikmundovi Jan Hlaváč, Čeněk a Hynek z Ronova. Jakýsi díl z pozůstalosti Zikmundovy požadoval sice také Jan Kůžel ze Žeravic jako manžel Johanky z Tvorkova, Borotínu však nedostal.¹⁹²⁾

4. Díl Sulka z Radkova a téhož statek Rakvice (okres Hustopeč)

rovna její věno tam pojistil. Starším nazýval se tento Jan na rozdíl od jiného současného Jana z Kuřima, o němž shora je řeč. (D. Z. brněn. XI. 359, XII. 423, 556).

¹⁸⁶⁾ D. Z. brněn. XII. 60; Chlumetzký: Landtafel Mährens II. 330. Vladykové z Radkova psali se po své tvrzi v Radkově u Telče.

¹⁸⁷⁾ R. 1416 přijal Jakub Holub z Kamenice onoho Staňka z Popůnek na své dědictví v Lažánkách jako společníka (D. Z. brněn. XI. 294, 445).

¹⁸⁸⁾ D. Z. brněn. XII. 289; Chlumetzký II. 346.

¹⁸⁹⁾ Wolný: Markgf. Mähren V. 206—213 »Allodial gut Borotin u. Gr. Slatina«; Benj. Popelka: Jevický okres (Vlastivěda Moravská II. č. 29), str. 105 až 114 (Borotín), str. 189—191 (Roubanina), str. 196 (Slatina).

¹⁹⁰⁾ Tamtéž a Wolný: Mähren II./2, str. 88—106.

¹⁹¹⁾ Wolný, jak v pozn. 189 a Popelka str. 182 (Opatovice).

¹⁹²⁾ Viz spisy Wolného a Popelky v pozn. 189 a přír. též u Černého: Ukazatel, hesla Radkov, Ronov, Tvorkov, Žeravice a tam cit. zápisy z desk zem. moravských.

zdědily Sulkovy dcery Anežka, Markéta, Ofka a Eliška, z nichž Ofka byla provdána za vládyku Ješka z Mořic, Markéta za Jana (ml.) z Kořima, jak již shora bylo pověděno. Toto dědictví jim však zadržoval pan Oldřich Štoss z Branic, který si také druhý díl Borotína chtěl přivlastniti, ale konečně v obou případech s oprávněnými nápadníky se vyrovnal.¹⁹³⁾

5. Tento druhý, *Ronovský* díl Borotína zdělila Čeňka z Ronova, dcera prve připomenutého pana Čeňka z Ronova a Anny z Boskovic. Za koho byla však Čeňka provdána? Za *Racka z Vyškova*, jež pak Oldřich Štoss z Branic r. 1416 náhradou za to, co Čeňce v Borotíně pobral, postoupil statek Němčičky, tehdy spojený s dědictvím Radkovských v Rakvicích.¹⁹⁴⁾ Racek však brzo ovdověl a oženil se po druhé opět na Moravě a to s Evou z Mořic, sestrou to onoho Ješka z Mořic, jenž byl ženat s Ofkou z Radkova, sestrou Markéty provdané za Jana Kořima.¹⁹⁵⁾

Z toho poznáváme, že Racek z Vyškova byl s Janem z Kořima dvojnásobně sešvagřen a poněvadž víme, že čeští Piknoskové ze Všehrd byli Rackovi strýcové, je zajisté pravděpodobno, že byla též nějaká spojitost mezi Piknosky ze Všehrd a oním Piknoskem z Kořima, který si r. 1419 s Rackem z Vyškova a jinými šlechtici stěžoval na Prahu. Tento Piknosek a Jan z Kořima nebyli sice totožní a nejspíše ani stejnorodí, neboť Jan se nejmenuje ani jednou Piknosek, ačkoliv se několikrát připomíná, ale jakási spojka byla přece i mezi nimi a to nejen proto, že se oba nazývali »z Kořima«, nýbrž hlavně proto, že se pozdější Piknoskové z Kořima táhli k statkům, jež dříve patřily Janovi z Kořima. Slyšeli jsme již, že Jan z Kořima vyženil se svou manželkou Markétou z Radkova kromě části Borotína také polovici statku Rakvice. On a jeho manželka toto zboží r. 1447 sice prodali¹⁹⁶⁾ a to panu Zbyňkovi z Moravan, jenž krátce před tím od shora dotčeného Oldřicha Štossa z Branic koupil také druhou polovici tohoto statku,¹⁹⁷⁾ avšak ještě téhož roku koupil od pana Zbyňka z Moravan *celý* statek Rakvice opět zpět jakýsi Kryštofor *Piknosek* z Kořima (*Cristoforo dicto Piknosek de Corzim*).¹⁹⁸⁾ Tento Kryštofor Piknosek z Kořima se připomíná *po první* r. 1437, když se oženil s Eliškou, dcerou moravského vládyky Jindřicha Bílého ze Soběbřich, a když obdržel

¹⁹³⁾ Wolný: Mähren II./2, str. 271 (Rakvice); Černý: Ukazatel, heslo Radkov; Lad. Hosák: Hustopečský okres (Vlastivěda Morav. II. č. 43), str. 151—158 (Rakvice).

¹⁹⁴⁾ D. Z. brněn. XI. 241, 309, 404, XII. 3; Černý: Ukazatel, hesla Radkov, Ronov.

¹⁹⁵⁾ D. Z. olom. VIII. 415. Nyní náleží Němčičky i Rakvice k panství pavlovickému (Wolný: Mähren II./2, str. 266—284).

¹⁹⁶⁾ D. Z. brněn. XII. 677.

¹⁹⁷⁾ Tamtéž XII. 655.

¹⁹⁸⁾ D. Z. brněn. XII. 652; Chlumetzky: Landtafel Mährens II. 373; Lad. Hosák: Hustopečský okres, str. 152.

její věno 100 kop gr., jež měla pojištěné na otcových statcích v Soběbřichách, zaniklé to vsi u Bučovic v kraji olomouckém, a ve Vrbici nedaleko Rakvic v kraji znojemském.¹⁹⁹⁾ Dříve není o tomto Kryštoforovi nikde ani zmínky. Poněvadž se na Moravě desky zemské i jejich listinný archiv téměř úplně zachovaly, lze souditi, že se Kryštofor stal teprve krátce před r. 1437 plnoletým a že byl tedy mladší než Piknosek z Kořima připomenutý již r. 1419. Tento byl spíše jeho otcem. Mám totiž za to, že nakonec uvedený Piknosek z Kořima nebyl potomek dřívějších pánů z Kořima ani po meči ani po přeslici,²⁰⁰⁾ nýbrž že se oženil s nějakou ovdovělou dcerou Petra z Kořima, matkou to Jana z Kořima, dokud tato Kořim po otci ještě držela a že se pak se svým pastorkem Janem po tomto krátkodobém bývalém majetku jako mnozí jiní tak zvaní »jmenovití« panoši²⁰¹⁾ dále psal, ale ovšem jen tak dlouho, dokud nenabyl jiného majetku a sídla. Zmínil jsem se o tomto Piknoskovi z Kořima již ve svých »Tradicích starého rodu« (str. 5), kdež jsem psal, že týž byl snad totožný s Václavem Piknoskem ze Všehrd. Nyní jsem o této totožnosti úplně přesvědčen, k čemuž přispěla kniha, jež se mi při pátrání po držitelích moravského Borotína teprve nedávno dostala do rukou. Je to 29. svazek II. skupiny (Místopis) Vlastivědy Moravské, spis Benjamin Popelky: Jevíčský okres, vydaný r. 1912 v Brně nákladem tamního musejního spolku. V této knize lze čísti na str. 106 doslovně: »Jako držitelé panství borotínského se objevují r. 1350 Budek z Borotína, r. 1397—1407 Zikmund z Ronova a z Letovic, po jeho smrti pak Jan Hlaváč z Ronova (1407—1447). Po smrti Hlaváčově držel Borotín jeden z předchůdců význačného literáta a právníka *Viktora Kornela ze Všehrd*, a sice jménem *Petr Kornel ze Všehrd*, který však již r. 1453 úzce před svou smrtí postoupil jej svému zeti Václavu *Křetínskému*, jenž jej r. 1460 prodal Hynkovi ze *Zvole*...«

Benjamin Popelka zemřel bohužel dříve, než své dílo dokončil. Teprve po jeho smrti upravil Dr. Frant. Dvorský jeho rukopis k tisku, ale bez poznámek, z jakých pramenů autor svá udání čerpal. Hledal jsem v Čechách i na Moravě, ale nenašel jsem, odkud a z kterých listin Popelka své údaje nasbíral. Statek Křetín u Kunštátu, po němž se psal Václav Křetínský, udánlivý zeť Petra Kornela ze Všehrd, patřil na počátku 15. stol. týmž pánům z Ronova

¹⁹⁹⁾ D. Z. brněn. XII. 238; Chlumetzký II. 342. Statek soběbřichský zdědil Jindřich Bílý ze Soběbřich s bratrem svým Vlčkem, později farářem v Hošticích, po své matce Hedvice, statek Vrbici (tvrz, ves a dvůr) koupili tito bratři r. 1408 (Černý: Ukazatel, str. 355; D. Z. Olom. VII. 711; Chlumetzký I. 284.

²⁰⁰⁾ Již Wolný (M. Mähren II./1, str. 377) připomenul, že vládycký rod, který se po Kuřimu v 15. stol. psal, byl jinde osedlý. Viz též Oharek: Tišnovský okres, str. 280.

²⁰¹⁾ Viz podobný příklad v 3. svazku (str. 9) tohoto díla (díl II., sv. 1.).

a z Letovic, kteří drželi také část statku Borotína (přir. vývody na str. 43). R. 1407 prodal Hynek z Ronova a z Letovic statek Křetín a ves Veselou Mikuláši z Chrudichromu,²⁰²⁾ jehož manželka Dorota z Moravan držela pak Křetín ještě r. 1415.²⁰³⁾ Teprve nějaký čas potom patřil Křetín shora dotčenému Václavovi, který jej však r. 1446 opět prodal²⁰⁴⁾ a to nejspíše proto, že od dědice Hynka z Ronova, Jana Hlaváče z Ronova, získal část ronovského podílu na statku Borotíně²⁰⁵⁾ a k tomu od bratří Bohdala a Vaňka z Bařic též nějaký roční plat z vesnice Borotína.²⁰⁶⁾ Druhý díl statku borotínského, jenž patřil původně vládkům z Opatovic a pak dědicům Sulka z Radkova, zejména téhož dceři Markétě, provdané za Jana z Kořima, držel tehdy Petr Vševid z Hořešovic, jenž se svou manželkou Annou z Opatovic vyženil také dědictví této v Opatovicích, Smolně a ve Lhotě.²⁰⁷⁾ »Petr Vševid« pocházel z Hořešovic v Čechách.²⁰⁸⁾ R. 1447 prodal »Petr Vševid z Hořešovic« s Václavem z Křetína, Jiříkem z Hoštěradek a Mikulášem z Važan jako rukojmí po nebožtíkovi Přechovi z Voděrad téhož dvůr ve Voděradech, v nynějším okrese kunštátském.²⁰⁹⁾ Z uvedených jeho společníků přišel také Mikuláš z Važan na Moravu z Čech, měl příjmení *Šlechta* a psal se původně z Miličina po Miličině u Tábora.²¹⁰⁾ Statek Važany mezi Borotínem a Boskovicemi vyženil r. 1420 se svou manželkou Ofkou, dcerou Petra Kukly z Huntířova,²¹¹⁾ který byl rovněž Čechem a pocházel z Huntířova u Benešova v Litoměřicku.²¹²⁾ Tento držel Važany již r. 1418 a postoupil z nich jeden díl Petrovi Plachému z Voděrad.²¹³⁾ Druhá dcera tohoto Petra Kukly byla patrně ona Alena z Huntířova, manželka Jana z Olešničky, která r. 1448 pohnala »Petra Vševida z Ořešovic« před soud z 20 hřiven, jež mu prý na Letovicích svěčila, jichž však zpět nedostala.²¹⁴⁾ Petr Vševid brzy potom zemřel, neboť r. 1464 přel se dotčený Jan z Olešničky s jeho vdovou »Annou Ševidovou«, že se v této věci neprávem odvolává k deskovému zápisu, který se týká pouze jejího zboží v Borotíně.²¹⁵⁾ Z jiného deskového zápisu z téhož roku se dovídáme, že »paní Anna někdy Vševidová z Boro-

202) Wolný: M. Mähren II./2, str. 54—61 »Fideikomissberrschaft Krzetin«. Chrudichrom, kdysi též Chudichrom zvaná, jmenuje se vesnička u Bozkovic.

203) Tamtéž.

204) Tamtéž a D. Z. olom. X. 390.

205) Wolný: M. Mähren V. 206—213; D. Z. olom. X. 710.

206) D. Z. olom. X. 757.

207) D. Z. olom. X. 608, 609.

208) Černý: Ukazatel, hesla: Vševid, Hořešovice, Opatovice Velké

209) D. Z. olom. X. 737.

210) Černý: Ukazatel, hesla Šlechta, Miličina a Važany.

211) D. Z. olom. IX. 279—281.

212) Přir. Černý: Ukazatel, heslo Huntířov.

213) D. Z. olom. IX. 211.

214) Brandl: Libri citationum et sentent. III. 664.

215) Tamtéž IV. 335, 345.

tína« prodala svůj statek v Opatovicích panu Pročkovi z Kunštátu.²¹⁶⁾ Zdali a komu také svůj díl Borotína prodala, není v deskách zaznamenáno. Avšak r. 1464 patřil statek Borotín (tvrz, dvůr, ves a platy odtamtud) z jedné poloviny Václavovi z Křetína a z druhé poloviny panu Markvartovi z Lomnice, kteří pak celý statek prodali Hynkovi ze Zvole.²¹⁷⁾ Zdá se dle toho, že díl Petra Vševida získal spíše Markvart z Lomnice a nikoliv Václav z Křetína. Z té příčiny bude nezbytno zjistiti, jak se Petr Vševid vlastně jmenoval, slul-li vskutku Vševid, jak jeho jméno čteme ve všech *tištěných* pramenech, anebo Všehrd, jak jej nazval zvěcnělý Popelka, o němž vydavatel jeho díla praví, že byl horlivým odborníkem, že se svým dílem byl hotov až na malé nedostatky již r. 1905, když jej náhle stihla těžká choroba, jíž podlehl. Neměl jsem již času, bych si v té příčině sám zjednal plnou jistotu. Na Moravě jsou *originály* starých desk zemských v bezpečnější úschově než u nás. Badatelům se zpravidla ani nevydávají, protože schovací úřad má k tomuto účelu po ruce staré opisy desk zemských, pořízené již v 18. a počátkem 19. stol. Těchto opisů použili také Chlumetzký, Chytil, Demuth a Wolfskron, když r. 1856 počali vydávati nejstarší moravské desky tiskem a použil jich i Brandl pro své »*Libri citationum et sententiarum*«. Je-li v těchto opisech chyba, setkáme se s ní také v uvedených tištěných edicích. Není tudíž vyloučeno, že písař, který opisoval olomoucké desky zemské z doby Petra Vševida, jméno tohoto četl chybně a že teprve Popelka, jemuž ojedinelé jméno Vševid bylo asi nápadné, do originálu nahlédl a právě jméno Petrovo zjistil. Popelka měl k tomu nejspíše i jiné příčiny. Když tak určitě tvrdil, že »Petr Kornel ze Všehrd« r. 1453 zemřel a statek borotínský »úzce před svou smrtí« svému »zeti« Václavu Křetínskému postoupil, znal zajisté ještě jiné listiny, než ty, které jsou v deskách zemských zaneseny a tiskem uveřejněny, neboť v těchto nám známých a přístupných zápisech není ani zmínky o tom, kdy Petr Vševid zemřel a že Václav z Křetína byl jeho zeť a dědic. Soudím proto, že Popelka právě z těchto nám neznámých listin se dověděl o správném jménu Petrovu. Řekl jsem již, že Petr Vševid pocházel z Čech. Avšak ani v českých diplomatářích se jméno Vševid nikdy nepřipomíná. Týž Petr Vševid měl přídomek »z Hořešovic«, pocházel proto ze statku, který se nazýval Hořešovice. Avšak takového místního jména není na Moravě vůbec a v Čechách máme dnes jen jednu ves tohoto jména, a to v okrese slánském u Týnce Pannenského. Po této osadě se psali v 15. stol. vládykové, kteří drželi v Žatecku statek Kystrou a ves Levonice,²¹⁸⁾ ale ani v řadě těchto vládyků nebyl žádný Petr

²¹⁶⁾ Tamtéž IV. 446.

²¹⁷⁾ D. Z. olom. XI. 137, 138; Brandl: Libri citat. et sent. IV. 439; Wolný: M. Mähren V./2, str. 206—213.

²¹⁸⁾ Sedláček: Hradý a zámky XIV. 416, 433.

ani žádný Vševid. Záhadný Petr Vševid z Hořešovic nepocházel tudíž ani odtamtud. Slul-li však správně Všehrd a byl-li to vskutku předek chrudimského rodáka Viktorina ze Všehrd, jak nám Popelka napověděl, musíme jeho původní sídlo spíše hledati v kraji chrudimském, a tu nám zase netušeně odhalil nadějnou stopu dr. Aug. Sedláček, jenž ve svých Hradech a zámcích (I. 74) píše, že na Chrudimsku stával kdysi dvůr s tvrzí, která se r. 1361 připomíná jménem »Hrošovice«. Tehdy ji koupil vládyka Jaroš z Mrdic, syn zakladatele města Heřmanova Městce, bohatého šlechtice Heřmana z Mrdic a jeho manželky Miloslavy z Cimburka.²¹⁹⁾ Další osudy této tvrze nejsou pohřichu známy, ale ještě r. 1457 odvolávala se k oné koupi Klára ze Střeziměřic, vdova po posledním potomku vládyk z Mrdic v Čechách Jana z Mrdic, jenž na Chrudimsku držel tvrze Chroustovice, Přivrat i jiné statky a užíval příjmení Šlechta neboli Šlechtic.²²⁰⁾ Dříve jsme slyšeli, že se s Petrem Vševidem dobře znal jiný Šlechta, jakýsi Mikuláš Šlechta, jenž měl na Moravě nedaleko Borotína statek Važany, ale pocházel z českého Miličína u Tábora. Rod pánů z Miličína byl v Čechách tehdy na vymření, avšak několik jeho zbylých potomků žilo na Moravě, kde pro chudobu poklesli ze stavu panského v stav vládycký. Pouze Oldřich Mládenec z Miličína byl tam r. 1480 opět přijat do stavu panského.²²¹⁾ Takovým zpanošeným potomkem pánů z Miličína byl bez pochyby i onen Mikuláš Šlechta. Nevím, jakého erbu užíval, ale páni z Miličína nosili na svých štítech podobně jako jejich strýcové páni z Kounic, z Talmberka, z Martinic a j., dvě stříbrná lekna, kdežto prosté lekno, to jest o jednom listu měl ve znaku shora dotčený vládyka Heřman z Mrdic,²²²⁾ který byl bez pochyby také z rodu pánů Miličinských a jehož potomci se podobně jako tito na Moravě rozrodili.²²³⁾ Mikuláš Šlechta z Miličína a shora dotčený Jan Šlechta z Mrdic byli tedy strýcové a oba obdrželi své příjmení nejspíše po nějakém společném předkovi. Dosud se nevědělo, proč si Jan Šlechta ze Všehrd, jenž se původně pouze »ze Všehrd« psal²²⁴⁾ a jehož otec Mikuláš ze Všehrd příjmení Šlechta vůbec neužíval,²²⁵⁾ později toto příjmení oblíbil. Dnes máme i pro tuto záhadu pravděpodobné vysvětlení. R. 1492 připadl královské komoře odumrtí dvůr v Rosicích, jež si chrudimský měšťan Václav Karpas bez svolení krále přivlastnil. Jan Šlechta,

²¹⁹⁾ Tamtéž I. 177—185.

²²⁰⁾ Tamtéž I. 74. Přír. o Janu šlechtici z Mrdic tamtéž, zprávy na str. 28, 220, 236 a viz o něm také Archiv Český I. 255, 429, III. 349, 550; Emler: Reliquiae tab. terrae Boh. I. 128, II. 252, 325, 375 a v zem. archivě v Praze sbírku hr. Dobřenského, svazek »Šlechta ze Všehrd«.

²²¹⁾ Sedláček v Ottovu Nauč. Slov. čl. »z Miličína«.

²²²⁾ Král z Dobré Vody: Heraldika 121.

²²³⁾ Přír. Černý: Ukazatel, heslo »Mrdice«.

²²⁴⁾ Viz v příloze č. 1—4.

²²⁵⁾ Viz str. 16.

tehdy ještě pouze »Jan ze Všehrd« zvaný, vstoupil rok před tím do služeb královské kanceláře a prosil krále Vladislava, aby mu onen dvůr přidělil, což Vladislav také učinil.²²⁶⁾ V deskách českých i moravských je spousta dokladů na to, že se v podobných případech o odumřelý statek obyčejně ucházeli příbuzní zemřelého anebo příbuzní dřívějších držitelů takového statku.²²⁷⁾ Dvůr v Rosicích a s ním i statky v Sslavicích a Uherčicích držel od r. 1451 v zastavě od Mikuláše Čeláka ze Sslavic shora dotčený Jan Šlechta z Mrdic a postoupil toto zboží r. 1455 své rovněž již připomenuté manželce Kláře, s níž se pak dcera Čeláková Markéta ze Sslavic soudila o toto dědictví ještě r. 1463, až konečně obě nápadnice zemřely a jejich osiřelá pozůstalost připadla královské komoře.²²⁸⁾ Když se Jan ze Všehrd, tehdy jako mladík 26letý, o tuto odumřel hlásil a ji také obdržel a když se pak od té doby sám počal psáti »Šlechta«,²²⁹⁾ je věru pravděpodobno, že byl s Janem Šlechtou z Mrdic nějak spříbuzněn, avšak v pramenech není pro toto přibuzenství jiné vysvětlivky než té, že Petr Vševid nebyl žádným Vševidem, nýbrž Všehrdem, že pocházel z téhož rodu, z něhož se zrodil Jan Šlechta ze Všehrd a že jeho původním sídlem nebyly jiné Hořešovice, než ony zaniklé Hrošovice na Chrudimsku, které patřily vládkům z Mrdic a jež Petr buď sám vyženil anebo po své matce zdědil.²³⁰⁾ Jan Šlechta vyprosil si ostatně ještě jinou odumřel a i tu obdržel bez pochyby jen proto, že mohl dokázati, že moravský Borotín byl kdysi v majetku jeho rodu. Téhož r. 1492 zemřel totiž na Moravě vládyka Prokop z Voděrad, s jehož předky, jak jsme slyšeli (str. 46), Petr Vševid byl v přátelském styku. Prokop byl majitelem vesnic Roubaniny a Slatiny. Nevím, jak k tomuto zboží přišel, ale obě vesnice náležely dříve k statku borotínskému, potom Janovi z Kořima a Rackovi z Vyškova (str. 44). Prokop byl bezdětný, pročež jeho pozůstalost připadla jako odumřel královské komoře. A kdo se o tuto odumřel u krále hlásil a kdo ji obdržel? Na prvním místě »Jan ze Všehrd«, písař královské kanceláře a s ním Vít ze Ptení,²³¹⁾ syn Jana ze Ptení a Kuňky z Voděrad.²³²⁾ Vít byl tudíž nad vši pochybu příbuzný zemřelého Prokopa, Jan ze Všehrd jím však nebyl. Jan mohl požadovati Prokopovu pozůstalost jen proto, že

²²⁶⁾ D. D. XVII., I. 403, XXVI., I. 259.

²²⁷⁾ Takové doklady najde laskavý čtenář v hojně míře též v Sedláčkových Hradech.

²²⁸⁾ Archiv Český III. 349, 550; Sedláček: Hradý I. 220.

²²⁹⁾ Viz pozn. 224.

²³⁰⁾ Dříve (str. 37, 41) jsme slyšeli o pražském sladovníku Jírovi, jenž měl příjmení Mrdal a byl spřátelen s tamními vládky z Vyškova a s Piknosky. Kdož ví, zdali toto neobyčejné příjmení Jírovo nebylo jen přezdívkou vzniklou ze šlechtického přídomku »z Mrdic«?

²³¹⁾ D. Z. olom. XIV., I. 81—82; Wolný: M. Mähren V. 627—639; Popelka: Jevický okres, str. 189—191, 198.

²³²⁾ D. Z. olom. X. 204.

patřila před tím k statkům rodu Všehrdského. Uvedl jsem, že statek Borotín koupil r. 1464 Hynek ze Zvole. Není mi známo, jak Hynek se svým statkem naložil a kdo byl jeho dědicem, když však r. 1508 zahynul sebevraždou jeho bohatý synovec Znata ze Zvole, ucházel se o odúmrtí po tomto Dr. Augustin Olomoucký ze Všehrd,²³³⁾ strýc Jana Šlechty, a shora dotčený Vít ze Ptení se připomíná mezi Znatovými přáteli, kteří měli také účast na této pozůstalosti.²³⁴⁾ R. 1898 spisoval vídeňský profesor Dr. Karel Wotke Augustinův životopis, jenž pak vyšel tiskem v roč. 1898 (I. str. 47—71) brněnského časopisu »Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens u. Schlesiens«. Byl jsem dru. Wotkemu při tom nápomocen, jak jeho dedikační list k jeho druhému spisu »Stanislaus Thurzo, Bischof von Olmütz« (Tamtéž, roč. III.) dokazuje. Řekl jsem mu o svém náhledu, že Augustin byl opravdovým strýcem Jana Šlechty a nikoliv jen jeho erbovním strýcem, což dr. Wotke ve své studii také poznamenal. Na to se však ozvalo několik učenců,²³⁵⁾ kteří správnost mého náhledu popírali tvrdíce, že Augustin byl rodákem olomouckým, že pocházel určitě z tamní patricijské rodiny Kaesembrotů neboli Kesenprotů a že kožešník Jiljí Kesenprot byl jeho otec. O tom pojednám zevrubně v příštím svazku, kdež uveřejním též podrobný životopis Augustinův, zde však nemohu pomlčeti o tom, že Jiljí Kesenprot otcem Augustinovým nebyl, nýbrž byl jeho *otčímem*, jak zřejmě vysvítá z listu krále Vladislava daného dru Augustinovi 22. dubna 1508.²³⁶⁾ Augustin ztrávil v domě tohoto Kesenprota svůj dětský věk a poněvadž zůstal později v Olomouci, jsa tam ubytován a vychován u svého *ujce* (avunculus), tudíž matčina bratra kanovníka Ondřeje Ctibora, byl po celý svůj věk znám a zván jen jako Augustin Olomoucký. Avšak otec jeho pocházel nad vši pochybu z téhož rodu, z něhož byl Jan Šlechta, t. j. z českého rodu vládyk ze Všehrd, pročež také Bohuslav z Lobkovic o něm napsal, že ho zrodilo české *Labe*.²³⁷⁾ Otec Augustinův byl však také Moravan, byl to pravděpodobně jeden z oněch Všehrdů, kteří v 15. stol. na Moravě žili a tam statky drželi. Vyprávěl jsem již (str. 44), že Jan z Kořima, který r. 1437 držel část Borotína, byl též majitelem poloviny tvrze, dvoru a vsi v Rakvicích, kterou r. 1420 se svou manželkou Markétou z Radkova vyženil, ale r. 1447 zase prodal a to panu Zbyňkovi z Moravan, jenž koupil

233) Čas. Matice Mor. XXVI. (1902), str. 33—35.

234) Tamtéž, str. 33—34. Přir. též vývody na str. 94.

235) Přir. článek V. Praska v právě cit. roč. Čas. Matice Mor., dále články G. Baucha v »Zeitschrift d. Ver. f. Gesch. Mährens u. Schlesiens VIII (1904), str. 119—136 a v »Zeitschrift d. Ver. für Gesch. Schlesiens, roč. 41., str. 137, konečně článek Truhlářův v jeho »Rukověti k písemnictví humanist.«, str. 69—75.

236) Čas. Mat. Mor. XXVI. (1902), str. 37.

237) Mitis: Boh. a Lobkowitz Farrago poematum, p. 305—306.

krátce před tím také druhou polovinu tohoto statku. O Janu z Kořima není pak již slechu; víme toliko, že se vzdal i svého zboží v Borotíně, neboť téhož roku, v němž Jan prodal svůj statek Rakvice, se připomíná na jeho dílu Borotína již jiný majitel a to onen Petr Vševid z Hořešovic, jehož osoba nás právě tak zaměstnávala. Petr Vševid Borotína nevyženil, poněvadž týž jeho nevěstě Anně z Opatovic ani nepatřil. Tato držela pouze jakési zboží v Opatovicích, ve Spolně a ve Lhotě a jen na toto své dědictví přijala Petra ve spolek. Petr nabytí tudíž Borotína sám a přímo od Jana z Kořima, když se však oženil a se svou manželkou tak pěkně věno dostal, obvěnil tuto zajisté také na svém statku v Borotíně a to bylo ono právo, jež Anna z Opatovic měla k Borotínu po Petrově smrti.

Vše ukazuje na to, že Jan z Kořima v příčině svých statků, jež z neznámých důvodů nechtěl již podržeti, se svými příbuznými se smlouval, ale že jen částečně se dohodl. Petr Vševid, jemuž Borotín postoupil, byl nejspíše jeho příbuzný, avšak určité takovým byl Kryštofor Piknosek z Kořima, o němž jsme slyšeli (str. 44), že statek Rakvice, Janem z Kořima prodaný, ihned zase nazpět koupil. Kryštofor se připomíná po prvé, jak rovněž již bylo pověděno, r. 1437, když se oženil s dědičkou statků Soběbřichy a Vrbice. Poněvadž Vrbice s Rakvicemi sousedí — obě vesnice náležejí nyní k panství pavlovickému, dříve patřily k panství hodonínskému — můžeme předpokládati, že Kryštofor jako mladík se zdržoval na Rakvicích u Jana z Kořima a že se odtamtud seznámil se svou nevěstou na Vrbici. Přes to není pravděpodobno, že Kryštofor byl Janův syn, neboť v tomto případě by byl statek Rakvice obdržel od otce zdarma, on jej však od cizího, jemuž byl prodán, musil koupiti. Jan z Kořima neužíval také nikdy příjmení Piknosek, což na jiném místě bylo také již podotčeno. Kryštofor Piknosek z Kořima byl tudíž spíše synem onoho Piknoska z Kořima, který se připomíná již r. 1419. Dnes ovšem nemáme jistoty, kdo vlastně tento nejstarší moravský Piknosek byl, protože neznáme pečeti ani jeho ani Kryštoforovy.²³⁸⁾ Avšak uvážíme-li vše, co dosud k této otázce bylo pověděno, nebudeme asi na omylu, tvrdí-

²³⁸⁾ V archivě Národ. musea č. se nalézá perg. listina Jana Zubla z Chřepic, vyhotovená v Brně 25. února 1456 a opatřená sedmi visutými pečeti. Kryštofor Piknosek z Kořima se jmenuje v této listině, o níž později bude řeč (viz str. 57), na prvním místě v řadě panošů, kteří listinu zpečetili, jedna z těchto pečeti je tedy určitě jeho. Všechny pečeti jsou dobře zachovalé, avšak jejich znaková znamení a opisy nelze již dobře rozpoznati. Na druhé pečeti zříme dosti zřetelně vlčí hlavu, avšak její opis je nečitelný, pročež nemohu říci, zdali to je pečeť Kryštoforova. Listina také není nyní dosti přístupná. Je vyložena ve skříni v musejní výstavě. Laskavostí p. archiváře dra Frant. Čády bylo mi sice umožněno, do ní blíže nahlédnouti, ale nevyzozorovali jsme z ní více, než co jsem již uvedl. Kdysi přede mnou měl jiný badatel listinu v ruce a pořítil z ní opis, jenž se nalézá v našem rodinném archivě v Lomnici n./Pop. I týž udává, že jedna pečeť vykazuje ve štítu erbovní znamení vlčí hlavy.

me-li, že to byl týž Václav Piknosek ze Všehrd, který se v Praze u Vaňka Piknoska na Poříčí učil řemeslu sladovnickému, pak ale jako katolík husitskou Prahu opustil a nevrátil se dříve, dokud mu to tamní náboženské a válečné poměry nedovolily. Nemám sice žádných přímých dokladů pro to, že Václav Piknosek se obrátil z Prahy právě na Moravu a tam do Kořima, avšak důvody k tomu měl. V Praze žilo toho času mnoho Moravanů, ale i několik sousedů přímo z Kořima. Pešík z Kořima (de Gurym) držel dům na Koňském trhu, Štěpán z Kořima (Gurayn) dům v Železné ulici, jenž pak zase připadl Petrovi »Gurimer, na Poříčí žil Jan (Henzl) z Kořima (de Gurym) a r. 1413 se zakoupil na Starém Městě Pražském také nějaký Václav z Kořima (de Gurym).²³⁹⁾ Z toho poznáváme, že mezi Prahou a Kořimem byl stále jakýsi styk.

Byl-li dříve připomenutý Matyáš Pazdera, jehož vdova se provdala r. 1415 za Vavřince z Olomouce (viz str. 39), vskutku Václavův strýc, mohl ho na Moravu doporučit také Vavřinec. Kdo však nejspíše Václava Piknoska na Moravu přivolal, byl jeho vlivný strýc Racek z Vyškova. Racek se dobře znal s Janem z Kořima, byl dokonce jeho švagrem, jak dříve bylo pověděno (str. 44). Byl tudíž asi také původcem toho, že se i Václav pak psal »z Kořima«. Jak se to událo, je dnes těžko rozluštit. Uvažoval jsem: Rod starých pánů z Kořima vymřel Petrem, synem Nedabylovým. Statek Kořim přešel po smrti Petrově cestou odúmrti v majetek cizího rodu. Není ani jednoho přímého důkazu, že Janovi z Kořima a Václavovi Piknoskovi z Kořima nebo pozdějším Piknoskům z Kořima nějaké zboží v Kořimi ještě patřilo. To nutilo přímo k otázce, zdali se Jan z Kořima a Piknoskové z Kořima vskutku psali po *moravském* Kořimu, pročť jsem pátral, zdali byl, ne-li na Moravě, tedy v Čechách statek nebo dvůr, který se nazýval Kořim anebo podobně a ku podivu jsem zjistil, že v Čechách dosud kvetou dvě staré osady podobného jména, že obě leží v krajině, kde Volfšteínové měli statky a že jedna z nich byla určitě starým majetkem pánů z Volfšteína. Byla to osada, dnes ves Kořen, v starých listinách a v němčině dodnes Kurschin zvaná, v nynějším okrese bezdružickém, která patřila od počátku k volfšteínskému hradu Třebli a kde ještě r. 1456 tehdejší páni z Volfšteína drželi po předcích svých několik kmetských dvorů.^{240a)} Druhá osada, dnes rozdělená ve dvě vesnice: Gross- a Klein *Gorschin* — českého jména tyto vesnice r. 1848 ještě neměly — leží v Klatovsku a patří dnes k statku mutěňinskému (Muttersdorf),^{240b)} k jehož farnímu kostelu v Mutěňině náleží též ona ves Bezvěrov, po níž se psal vládýka

²³⁹⁾ Tomek: Základy I. 12, 27, 30, II. 175, 179.

^{240a)} Sedláček: Místopis. slov. Čech, heslo »Kořen«; Palacký: Popis král. českého, str. 402; Archiv Český I. 184.

^{240b)} Palacký: Popis král. českého, str. 377.

Bořivoj z Bezvěrova, který měl až do své smrti r. 1455 na dvoře ve Všehrdech v Žatecku deskami zemskými pojištěnou pohledávku 30 kop gr., již král Jiří pak daroval vdově Hynka ze Všehrd a jejímu druhému manželu Dětrichovi ze Žďáru (viz pozn. 91). Uvedl jsem již v této poznámce, že osada Bezvěrov patřila ode dávna k *volfšteinskému* statku Hostouni. K témuž statku příslušel rovněž od nejstarších dob poplužní dvůr Trubec u Nauměřic, jenž se původně a v němčině až dodnes nazývá Trubitz.²⁴¹⁾ Před r. 1439 patřil tento dvůr Petrovi Zubalovi a potom jakémusi Jakubkovi, který jej koupil od Beneška kraječe, manžela Zubalovy dcery, a tu je zase zajímavé, že s majetkem tohoto dvora byla spojena jakási pohledávka na Všehrdech.²⁴²⁾ V pozn. 238 jsem se zmínil o listině Jana Zubla z Chřepic z r. 1456, v níž se připomíná Kryštofor Píknosek z Kořima. O téže listině bude později ještě řeč — zde budiž jen podotčeno, že osada Chřepice, po níž se psal dotčený Jan Zubla, je prý nynější osada Křepice na Moravě.²⁴³⁾ Uznávám, že obě osady, Kořen i Gorschin, ležely na statcích Volfštejnů a nikoliv na známých statcích jejich strýců vládyků z Vyškova, kteří se od nich oddělili již v 13. stol. Mohu však podati důkaz, že r. 1454 se ucházel o nějaký podíl ze statku Kořena vedle Jana z Volfšteina také Racek z Vyškova.²⁴⁴⁾

Není tudíž pochyby, že si Volfštejnové a Vyškovští zůstali blízcí a své stejnorodnosti vědomi až do 15. stol. a to patrně vzájemnými sňatky a vzájemnými nároky na původní rodové jmění. Racek z Vyškova, který se již r. 1416 na Moravě zdržoval, ale ke konci svého života opět v Žatecku se usadil,²⁴⁵⁾ byl snad původem toho, že také jeho strýcové v Blažimi a na Všehrdech svá rodová práva na Moravě vyhledávali. Nemohu z důvodů, jež z dalšího jednání poznáme, věřiti tomu, že to byla pouhá náhoda, že dvě osady v rodné krajině Volfštejnů a Vyškovských dostaly tak podobná jména, jako onen městys Kořim na Moravě. Spíše bych věřil, že

²⁴¹⁾ Tamtéž, str. 381.

²⁴²⁾ Archiv Český XV. 240b. V dotčené listině slují Zubák a Jakubek »de Strupicz«, k čemuž je v Arch. Č. poznamenáno, že poloha této osady není známa.

²⁴³⁾ Černý: Ukazatel str. 168. Osady jména Chřepice máme však také v Čechách v Klatovsku.

²⁴⁴⁾ D. D. XVI., l. 219.

²⁴⁵⁾ Když kol. r. 1454 zemřeli v Žatecku vládyka Prokop Charvát a jeho manželka Markéta, onen na Brzvanech (něm. Weberschan) u Vyškova a Blažimě, tato v Chotěbyticích a Mladějově u Maštova, vyprosil si Racek z Vyškova odúmrtí Markétinu v Chotěbyticích a Mladějově a obdržel ji spolu s jiným žadatelem Janem Holubářem z Náchoda (D. D. XVI., l. 306, XXXIII., l. 19; přír. též Sedláčkovy Hrady XIV., str. 416). Obě tyto vesnice leží přímo u Maštova, ke kterémuž panství také dodnes náležejí. Při tom zase si připomeňme to, co jsem uvedl již v pozn. 93, že tehdy také zemřela Markéta, dcera Jiřka z Maštova, která držela přímo u Všehrd ves Nezabylice a ve Všehrdech samých jeden dvůr kmetců.

obě osady byly pokřtěny po tomto starším a větším Kořimu, který se dnes sice Kuřim nazývá, avšak původně asi také Kořen slul, jak tomu nasvědčuje jeho nejstarší a v němčině do dnes zachovaný název Gurein. Kdož tedy ví, zdali Nedabyl z Kořima nebyl také již z rodu Vyškovských? Vždyť jeho původ není zjištěn a je vůbec pochybné, zdali jeho rod pocházel z Moravy, neboť Nedabyl držel se svým bratrovcem Benešem Kušovcem také nějaký statek »Kussow«, neboli »Cussow«, a takového místního jména na Moravě prý není (viz str. 42). Statek »Kussow« nalézal se však přece na Moravě. Byla to osada v nynějším okresu zábřežském, která se nyní nazývá Kolšov, která však původně slula »Kohussow« a »Kozussow«, jak udává slovník odborník Frant. Černý, týž, který na jiném místě svého díla o Nedabylovu statku »Kussow« omylem píše, že téhož poloha je neznámá.²⁴⁶⁾ Tento statek »Kohussow« náležel dlouhý čas držitelům hradu Vickova, který stával u Tišnova podobně jako Kořim, jen že tento leží na jih od Tišnova, ves Vickov však na severozápad. Kdo tento hrad Vickov založil a jaký erb jeho původní držitelé měli, není známo.²⁴⁷⁾ Co Paprocký o tom vypravuje, nezdá se mi hodnověrné, neboť páni z Vickova se připomínají v pramenech teprve v 1. polovici 14. stol. a píší se tam »Wiczkow«, »Wyczkow«, ale i »Wisskow«.²⁴⁸⁾ Jeden z prvních byl Beneš z Vičkova, který se též »z Crir« psal.²⁴⁹⁾ Na Moravě nějaká osada Crir nebo Kryry není a nebyla, pročž Černý ve svém často cit. díle (str. 49) praví, že mu jméno »Crir« není známo. My však víme z předcházejících vývodů (str. 26), že vládkové z Vyškova byli s nejstaršími držiteli české osady Kryry v Žatecku v jakémsi spojení, že po nich zdědili zejména ves Skytaly nedaleko Kryr, ale nejspíše i Blažim. Potomci dotčeného Beneše na Vičkově a Kušově (Kolšově) se nazývali Beneš (Beneda), Albert, Vyšek, Svatobor,²⁵⁰⁾ měli tudíž stejná jména, jako nejstarší předkové českých vládků z Vyškova²⁵¹⁾ a jména statků, jež tito potomci Benešovi na Moravě drželi, najdeme také v Čechách a to právě tam, kde žili Wolfšteimové a Vyškovští. Tak je tam zejména zastoupeno i jméno onoho záhadného statku »Kussow«, dnes Kolšov zvaného. Je to farní ves Chodčov u Loun, která se původně nazývala Chudčov a již také Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd držel, jak se v příštím svazku dovíme.

Na Nedabyla z Kořima zůstala však v Žatecku trvalá památka

²⁴⁶⁾ Černý: Ukazatel, str. 157, 181.

²⁴⁷⁾ Pozdější páni z Vickova, kteří Vickov od svých předchůdců vyženili, měli v erbu štít jednou rozpoltný, pravá polovice červená, levá černá a stříbrně třikrát dělená. Byl to tedy erb podobný znaku pánů ze Svojšína, od nichž Volfšteimové a Vyškovští pocházeli.

²⁴⁸⁾ Viz Černý: Ukazatel, str. 421; Archiv Český XVI., rejstřík heslo »z Vyškova«; přír. též Oharek: Tišnovský okres (1923), str. 414—417 (Vickov).

²⁴⁹⁾ D. Z. olom. I. 471, III. 304.

²⁵⁰⁾ Přír. Černý: Ukazatel, str. 157, 421.

²⁵¹⁾ Přír. prameny v pozn. 10.

přímo u Všehrd a to v názvu tamní vesnice Nezabylice. Patronymická koncovka tohoto jména dokazuje, že totéž vzniklo z osobního jména zakladatele osady. Nějaký »Nezabyll« se však v českých a moravských diplomatářích nepřipomíná. Takového osobního jména vůbec nebylo. Osobním jménem bylo naproti tomu podobně znějící jméno Nedabyll. Avšak i Nedabyllů bylo málo. Kromě Nedabylla z Kořima známe ještě jen jednoho Nedabylla, který žil v 12. století a to v docela jiné krajině. Ves Nezabylice (Nesabylice) se však připomíná po prvé teprve koncem 14. stol.²⁵²⁾ Jest proto i z chronologických důvodů pravděpodobno, že dostala jméno po Nedabylovi z Kořima. Lituji, že nemohu se tímto vývodem dále zabývat, doufám však, že se lask. čtenář již z toho mála, jež jsem v té příčině uvedl, přesvědčil, že moravští páni z Vičkova, Kolšova a Kořima a čeští vládykové z Vyškova byli stejnorodí. Až bohda tento důkaz bude proveden ještě důsledněji, bude též vysvětleno, proč v českých pramenech o vládykách z Vyškova není ani jedné zmínky, ačkoliv je jisto, že pozdější vládykové z Vyškova ze stol. 15. a 16. byli přímí potomci oněch starých pánů z Vyškova, kteří žili ve 13. stol. a náleželi k nejpřednější šlechtě kraje plzeňského. Zdatnější synové a vnukové těchto mocných pánů tihli v 14. stol. po příkladu jiných panských rodů českých na Moravu, přenechavše svá rodná česká sídla svým méně zdatným bratrům, kteří pak ve své malomoci zchudli a v stav vládycký poklesli. Po tomto důkazu chápeme ale ještě lépe, proč se nejprve Racek z Vyškova a pak i Václav ze Všehrd, syn Pešíka z Vyškova, počátkem 15. stol. obrátili na Moravu. Dověděli se, že tam úmrtím Petra z Kořima vymřela hlavní odbočka jejich rodu, i spěchali, by z tamního rodového majetku pro sebe něco zachránili. Velký majetek to ovšem již nebyl. Hrad Vičkov i jiné statky přešly již dříve na tamní příbuzné původních držitelů a co zbylo, požadovala zeměpanská komora jako odúmrtí. Racek z Vyškova poznáv situaci, doufal asi, že by se přece něco nechalo uloviti, kdyby se někdo z jeho českých strýců oženil s pozůstalou vdovou posledního držitele Kořima z rodu Petrova. Proto asi přivolal na Moravu Václava Piknoska ze Všehrd a přiměl ho k tomu, že postoupil svůj skrovný majetek na Všehrdech svému mladšímu bratru Hynkovi, že se pak na Moravě oženil s ovdovělou matkou Jana z Kořima, jenž byl nejspíše Petrovým vnučkem po jedné z jeho dcer, přijav současně s jejím ohroženým právem ke Kořimu též nový přídomek »z Kořima«. Když však všechny námahy o Kořim byly marné, hospodařil asi Václav Piknosek se svým pastorkem na téhož r. 1420 nabytém statku v Rakvicích, kde se mu nejspíše narodil a vyrostl syn *Kryštofor*, neboli Křišťan, jak se též také nazýval. Přiznávám, že mne toto křestní jméno s počátku zaráželo. Tak se nejmenoval ani jeden

252) Viz Sedláček: Místopis. slov. Čech, heslo »Nezabylice«.

ze známých nám členů rodu Vyškovského a neslul tak ani jeden z českých potomků Václava Piknoska. Pátral jsem proto, po kom Kryštofor své jméno mohl obdržeti a zjistil jsem, že je těch možností několik. Na Moravě bylo toto jméno velice oblíbené, zdá se však, že je Václav Piknosek dal svému synu přece jen po blízkém příbuzném v Čechách. V l. 1409 až 1418 se připomíná v pramenech Mikuláš, syn Kryštofora z Prahy (Nicolaus Christophori de Praga), jenž na Starém Městě Pražském koupil r. 1409 dům (nyní čp. 574) na Ovocném trhu, kdež se později (1434) zakoupil také Václav Piknosek (str. viz 29). Mikuláš r. 1412 tento dům zase prodal a to asi proto, že vstoupil do služeb pánů z Lipého a byl pak úředníkem těchto na Jílovém (Eulen) u Děčína. Téhož roku 1412 prodal na Novém Městě Pražském dům »nejisté polohy«, jak Tomek udává, jakýsi Mikuláš »Czorn« ze Starého Města (Nicolaus Czorn de Antiqua Civitate) a z důvodů, o nichž se již nemohu šiffiti, pokládám za pravděpodobno, že tento Mikuláš Czorn a shora dotčený Mikuláš, syn Kryštoforův, byli totožni.²⁵³ Dříve jsme slyšeli (str. 39), že příjmení »Czorn« neboli »Czeren« měl na Novém Městě Pražském onen Václav ze Všehrd, jenž tam v l. 1381—1416 držel několik domů a pozemků, z nichž dům na Poříčí r. 1416 postoupil sladovníku Vaňkovi Piknosému. Řekl a doložil jsem také, že tento Václav byl nejspíše syn vládky Ješka ze Všehrd, jemuž Všehrdy v l. 1370—1387 patřily a který byl dle všeho strýc Václava Piknoska ze Všehrd.

Zdá se tudíž, že i Mikuláš »Czorn« byl Piknoskův příbuzný, že otec jeho Kryštofor byl syn Václava Czorna, což zase dobře se srovnává s tím, že Ješek ze Všehrd měl vskutku blízkého příbuzného jména Kryštofor, po němž tedy jeho vnuk mohl snadno toto jméno dostat. Byl to Kryštofor, syn Ješkova souseda a nejspíše i zetě vládky Pešíka z Minic, jenž také byl spříbuzněn s Ješkovým nástupcem na Všehrdch a Vysočanech, Štěpánem ze Všechlap a z Hořenic a jehož potomci v upomínku na svou bábu z rodu Všehrdů své erbovní znamení, zlaté kolo, okrášlili vlkem, ležícím na horním okraji tohoto kola.²⁵⁴ Předpokládáme-li, že se věci skutečně měly tak, jak jsem právě vylíčil, bylo by tím zároveň vysvětleno, co se s Kryštoforem Piknoskem z Kořima událo, když vyrostl. Kryštofor Piknosek byl totiž již v mladých letech ve služ-

²⁵³ Přír. o obou Tomek: Základy I. 135, II. 321, Archiv Český XXVI. 570b a v archivě města Prahy, rkp. č. 992, l. F 16; viz též Sedláčkův Místopis. slov., heslo »Jílový«.

²⁵⁴ Přír. Balbin: Miscel. Histor. Boh. V. (Libri Erect.) 280; Tingl: Libri Erect. VI.; Král z Dobré Vody: Heraldika 367. Kristan neboli Kryštofor slul též jeden z pražských sousedů Václava Czorna. Týž držel na »Dlažení« dům nyní čp. 1032b přímo vedle domu čp. 1033b, jež držel Václav Czorn (Přír. vývody na str. 38). Tento Kristan byl sice jen řemeslníkem (kabátníkem, Joppner), což však nevylučuje možnosti, že kmotrem Václavova syna byl on a nikoliv Kryštofor z Minic, jak se shora domnívám.

bách pánů z Lipého, jimž byl tedy patrně doporučen dotčeným Mikulášem Czornem, synem prvního Kryštofora ze Všehrd. Kryštofor Piknosek získal v této službě nový majetek i hotové peníze. Když se roku 1437 oženil s Eliškou ze Soběbřich, držel již v zástavě od »svého pána« Pertolda z Lipého, tehdy nejvyššího maršálka království českého, nedaleko od Kořima statek (tvrz a ves) Křoví na hranicích nynějšího okresu bitešského, kterýžto statek roku 1381 koupil otec Pertoldův pan Jindřich Hynek z Lipého.²⁵⁵⁾ Na tomto statku obvěnil Kryštofor také svou manželku Elišku, jejíž věno 100 kop gr. bylo zapsáno na statcích jejího otce Jindřicha Bílého ze Soběbřich v Soběbřichách a na Vrbici.²⁵⁶⁾ Podíly na obou těchto statcích měli též Jindřichův bratr Vlček ze Soběbřich a Jindřichova vdova Kateřina, která se potom provdala za Michala Kasana z Hartmanic a z Hoštic, na jehož statku v Hošticích (okres zdounecký) se Vlček stal farářem.²⁵⁷⁾ Vlček zřekl se snad proto svého podílu na shora dotčených statcích, avšak i vdova Jindřichova Kateřina slibovala Kryštoforovi, že mu postoupí všecko své zboží, pročež Kryštofor Soběbřichy o své újmě prodal, ale tchýně jeho smlouvě pak odporovala.²⁵⁸⁾ Teprve r. 1447 smířil se Kryštofor zase se svou tchýní a prodal Soběbřichy, ves i dvůr, společně s ní znova a to Mikulášovi z Vojnic a Milonic, nejvyššímu sudímu markrabství moravského.²⁵⁹⁾ Koupil však téhož roku od pana Zbyňka z Moravan celý statek Rakvice, jak již dříve bylo uvedeno (str. 44) a společně s Brikcím z Pičina od pana Heníka z Valdšteina a z Židlochovic tři lány ve Velkém Pičině.²⁶⁰⁾ Pan Heník z Valdšteina a pan Zdeněk z Valdšteina a z Brtnice byli jeho dlužníky. Půjčil jim své hotové peníze, 200 kop gr. stříbr., které si ušetřil ve službě u pánů z Lipého. Již r. 1446 pohnal Kryštofor oba tyto dlužníky k soudu zemskému, aby mu dluh zaplatili a poručil tuto při k dalšímu projednání svému pánu Pertoldovi z Lipého.²⁶¹⁾ R. 1448 4. března zpečetili »slovutní panoši Kryštofor Piknosek z Kořima a Václav z Tulešic, v ty časy hofrychtěři pánů Lipských« list p. Pertolda z Lipého a Heníka z Valdšteina daný obci města Brna.²⁶²⁾ R. 1456 se připomíná Kryštofor naposled. Tehdy prodal Jan Zubla z Chřepic dva dvory v Chřepicích panu Jindřichovi z Lipého, nejv. maršálku krá-

²⁵⁵⁾ D. Z. brněn. II. 239; Chlumetzský: Landtafel Mähr II. 342; Brandl: Libri citat. et sentent. III. 211; Vlastivěda Moravská, díl II., svazek 2.: Bitešský okres, str. 101.

²⁵⁶⁾ Viz str. 44.

²⁵⁷⁾ D. Z. olom. VII. 711; Černý: Ukazatel, str. 94, 110, 355.

²⁵⁸⁾ Brandl: Libri citat. et sent. III. 211.

²⁵⁹⁾ D. Z. olom. X. 580; Chlumetzský: Landtafel Mähr. I. 397; Černý: Ukazatel, str. 431.

²⁶⁰⁾ D. Z. olom. X. 597; Chlumetzský I. 399.

²⁶¹⁾ Brandl: Libri citat. et sent. III. 211.

²⁶²⁾ Archiv Český VI. 501, XV. 115—116.

lovství českého a panu Milotovi z Tvorkova a to »k věrným rukám« pana Jiříka z Kravař a ze Strážnice za rukojemství sedmi panošů, kteří listinu vyhotovenou v Brně 25. února 1456 také zpečetili. Byli to: Kryštofor Piknosek z Kořima, Jan z Onšova, Jan z Černvíra a ze Stavěšic, Jindřich z Mezilesic, Franěk z Modřic a Filip z Modřic.²⁶³⁾ Nenašel jsem nikde ani nejmenší zmínky o tom, kdy Kryštofor zemřel. R. 1464 byl však majitelem jeho statků v Křoví, Rakvicích a ve Vrbici Mikuláš Piknosek z Kořima, pročež se zdá, že Kryštofor zemřel krátce před tím a že Mikuláš byl jeho synem a dědicem, což se ostatně v novější literatuře moravské tvrdí se vší určitostí.²⁶⁴⁾

Kdy se Mikuláš narodil, není mi známo, avšak sotva před r. 1437, protože Kryštofor se oženil teprve kolem tohoto roku. Jméno Mikuláš dostal nejspíše po onom Mikuláši Všebrdovi (Czornovi), jenž dopomohl jeho otci k službě u pánů z Lipého. Mikuláš stal se záhy, již jako mladík sotva plnoletý, též majitelem domu v Praze. Vyprávěl jsem na jiném místě (str. 30), že Václav Piknosek v l. 1447 až 1448 velmi onemocněl a že podělil své děti ještě za svého živobytí. Tehdy pamatoval asi také na svého vnuka Mikuláše a přidělil mu nějaký dům na Novém Městě v Praze, který dle zápisů patřil r. 1452 »Mikuláši Piknoskovi«.²⁶⁵⁾ V pražských pramenech není však o Mikuláši již ani zmínky, pročež se zdá, že též v Praze nikdy nežil a že dům zase brzy prodal. Měl dosti starostí se svými deskovými statky. R. 1464 pohnal Mikuláš z Kořima pana Vaňka z Bozkovic a z Deblína z pokuty 1000 hřiven gr. stříbr., protože mu jeho ves Křoví, na kterouž Mikuláš »zástavu měl«, jeho »zástavným lidem« kázal spáliti a vybrati, a poručil tuto při panu Jindřichovi z Lipého, nejvyššímu maršálkovi král. českého a nejvyššímu hejtmanu markrabství moravského.²⁶⁶⁾ Pan Jindřich z Lipého pohnal nato sám pana Vaňka z Bozkovic a »z Kořima« z téže pokuty, vině ho, že mu kázal spáliti a vybrati jeho dědičnou ves Křoví.²⁶⁷⁾ Nevím, jak tato pře skončila, soudím však, že Mikuláš k svému právu nepřišel a že se proto na Moravu rozhněval tak, že se vzdal i svých tamních statků v Rakvicích a Vrbici. Vrbici po-

²⁶³⁾ Viz pozn. 238.

²⁶⁴⁾ Viz Ladislav Hosák: Hustopečský okres (Vlastivěda Moravská, díl II., svazek 43), str. 151—158 (Rakvice).

²⁶⁵⁾ Archiv města Prahy, rkp. 89, l. 24. Je to zápis, jímž r. 1452 Pavel, syn Alšův, koupil pro sebe a svou manželku Martu od vinaře Bartoše dům na Novém Městě ležící vedle domu Mikuláše Piknoska (Nicolai Piknosek). Dotčený Pavel byl syn onoho Alše z Krajnic, jenž byl rukojmím Václava Piknoska, když se r. 1428 ucházel o občanské právo na Starém Městě (viz str. 28—29). Václav Piknosek, který dům nepřítomného vnuka Mikuláše spravoval, doslechl se asi od souseda, že též chce svůj dům prodati a doporučil pak tento dům ke koupi synu svého přítele Alše.

²⁶⁶⁾ Brandl: Libri citat. et sentent. IV. 98.

²⁶⁷⁾ Tamtéž, str. 99.

stoupil již téhož roku vládkovi Jindřichovi z Višnové (u Mor. Krumlova) a jeho manželce Kateřině,²⁶⁸⁾ která prý byla sestra Mikulášova.²⁶⁹⁾ Na Rakvicích zapsal sice potom, ale rovněž ještě r. 1464, své manželce Kateřině »z Upomněšic« roční plat 15 kop gr.,²⁷⁰⁾ avšak nedlouho nato psal se po Rakvicích již jiný moravský vládka Jan Papež ze Švabenic, který je pak někdy před r. 1487 prodal panu Vilémovi z Pernšteina.^{271a)} Poněvadž Mikuláš prodal i Rakvice přes to, že manželku na nich krátce před tím obvěnil, je pravděpodobno, že tato zemřela. Tato i jiná smutná událost byly snad poslední příčiny toho, že Mikuláš Moravu opustil. V Praze zemřel tehdy jeho strýc Martin Piknosek, který se připomíná naposled r. 1463 a r. 1466 jistě již nebyl na živu. Jeho úmrtím osiřel v Čechách statek všehrdský, na němž Mikuláš po dědu určitě nějaký podíl připadl. Dokud Martin žil, nemusil se Mikuláš o tento majetek starati, poněvadž jej Martin spolu se svým podílem spravoval. Po Martinově smrti nebyl tu však nikdo, kdo by se statku ujal, neboť oba synové Martinovi byli tehdy ještě nezletilí.

Dříve (str. 21) jsme slyšeli, z čeho Martinův podíl, jež jeho syn Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd zdědil, se skládal. Patřily k němu toliko doly všehrdské a vesnice. Tvrz a velký poplužní dvůr, který dříve náležel Hynkovi ze Všehrd, tvořily tedy podíl Mikulášův, který jej, rozloučiv se s Moravou a se svým tamním přídomkem, jako nové sídlo upravil, načež se po tomto sídle také psal. Z moravského panoše Mikuláše Piknoska z Kořima se stal pojednou český vládka Mikuláš ze Všehrd. Totožnost obou je nyní na bledni a není snad ani třeba, abych ji utvrzoval ještě dalšími vývody. Připomínám však ještě jednou: Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd, strýc Jana Šlechty, byl vnuk Václava Piknoska po synu Martinovi. Otec Jana Šlechty, Mikuláš ze Všehrd, byl tudíž také potomkem Václava Piknoska, ale přídomku »ze Všehrd« nemohl užívatí dříve, než Všehrdy byly sídlem buď jeho anebo jeho otce. Václav Piknosek získal Všehrdy teprve r. 1454 a zemřel koncem r. 1455; jeho syn Kryštofor, připomenutý naposled r. 1456, nepřežil tento nápad snad ani o rok a tak zanechal synovi ještě jiné statky a jiné jméno. Když však Mikuláš tyto statky prodal, neměl již příčiny trvatí při jménu, jehož jeho otec užíval na Moravě, pročež, vrátiv se do Čech, přijal jméno podle svého tamního sídla, kolébky to svého rodu. Do nového sídla přivedl si z jeho sousedství také svou druhou

²⁶⁸⁾ D. Z. brněn. XIII. 136; Chlumetzky: Landtafel Mähr. II. 404.

²⁶⁹⁾ Viz pozn. 264.

²⁷⁰⁾ D. Z. brněn. XIII. 201; Chlumetzky: Landtafel Mähr. II. 408. Mikulášova manželka Kateřina pocházela ze staré vládycké rodiny, která se psala po své tvrzi u nynější vesnice Oponěšic v okrese jemnickém (Černý: Ukazatel, str. 270). Ctibor z Upomněšic, který se r. 1460 oženil s Machnou z Říčan, byl nejspíše její bratr (D. Z. brněn. XIII. 21).

^{271a)} Viz pozn. 264.

manželku Johannu z Vřesovic. Byla to vnučka slavného vojevůdce Jakoubka z Vřesovic, předka všech pozdějších Vřesovců. Její otec Jindřich z Vřesovic byl právě tehdy majitelem statku Blažimě, neboli Dlačimě, jenž patřil dříve předkům Mikulášovým.^{271b)} Není známo, kdy se Mikuláš s ní oženil. Avšak jeho slavný syn Jan Šlechta pocházel, jak se zdá, již z tohoto manželství. Pohřbil totiž Johannu, když r. 1516, osm let po Mikulášovi, zemřela, na svém tehdejší panství Kostelci n./Labem, a to ve farním kostele sv. Martina, kdež jí též pořídil náhrobní kámen, zdobený jejím rodovým erbem (půlměsícem) a nápísem: »Léta Božieho tisícého pětistého šestnáctého den Mláďátek urozená paní Johanna z Wrzesowicz tuto pochována.«²⁷²⁾ Přímý rodokmen Jana Šlechty byl by tedy těmito vývody asi vystižen, avšak mnoho jiných s ním souvisících otázek zůstává nerozřešeno. V příštím svazku se pokusím o to, dokázati, jak Jan Šlechta byl spříbuzněn s drem Augustinem Olomouckým, jak s Viktorinem Kornelem ze Všehrd a Řehořem Chanickým.

K úkolům tohoto článku přísluší však časově i věcně ještě několik jiných nerozřešených otázek, a to zejména ona, koho synem byl Petr Vševid z Hořešovic, zdali byl vskutku Všehrdem a nikoliv Vševidem, jak jej nazývají tištěná vydání moravských desk zemských. Jsou-li v té příčině mé shora uplatněné domněnky opodstatněné, nebyl otcem Petrovým nikdo jiný než zase jen tak často připomenutý Václav Píknosek ze Všehrd. Petr byl nejspíše jeho druhý syn a to z téhož manželství, z něhož pocházel Kryštofor Píknosek z Kořima. Petr se sice nenazývá ani Píknosek ani »z Kořima«, avšak jen proto, že nezůstal na Moravě, že se vrátil do Čech, kdež bylo známo, že jeho otec pochází ze Všehrd a kdež měl také jakýsi deskový majetek (Horšovice), ať již po první manželce nebo po matce. Nevíme totiž, za koho byla po prvé provdána matka Jana z Kořima. Je snadno možno, že její první manžel byl právě jeden z vládyk z Mrdic, jichž tehdy žilo na Moravě několik.²⁷³⁾ Okolnosti, že Petr byl synem Václavovým, nasvědčuje jeho pozdější majetek v moravském Borotíně, k němuž mu mohl dopomoci jedině Jan z Kořima. Dalším dokladem pro tento původ Petrův je okolnost, o níž jsem se zmínil v pozn. 156, kde jsem uvedl, že manželka Martina Píknoska, nejmladšího to syna Václavova, byla nejspíše z rodu Mikuláše Gewiczera, který pocházel z Jevíčka, tudíž z města Borotínu nejbližšího. O dřívějším Petrovu sídle v Čechách nevíme ničeho jistého. Řekl jsem, že jím byla pravděpodobně ona tvrz Hrošovice na Chrudimsku, která v 14. a 15. stol. patřila

^{271b)} Přír. Sedláčkův Místopisný slov., čl. »Blažim« a »Dlačim« a téhož Hradů XIV. 417.

²⁷²⁾ Lupáč: Ephemer. Coron. p. 3; Bienenberg: Versuch über merkwürdige Altertümer im K. Böhmen III. 101.

²⁷³⁾ Černý: Ukazatel, str. 241—242.

vládkům z Mrdic. Petr se píše v moravských deskách zemských »z Hořešovic«, jednou však také »z Ořehovic« (viz str. 46). Na Moravě je i toto jméno neznámo²⁷⁴) a nějaké osady Ořehovice nebo Vořechovice není ani v Čechách. »Z Ořehovic« psal se však ještě jiný vládka na Moravě, vrstevník to Petrův, jakýsi Hroch.²⁷⁵) Příjmení Hroch užívalo na Moravě několik šlechticů, avšak dědičným a rodinným bylo totéž pouze v rodě českých vládek z Mezilesic, jejichž kolébka Mezilesice leží přímo u Heřmanova Městce, kde právě ona zaniklá tvrz Hrošovice stála. Zdá se tudíž, že Hroch z Ořehovic se psal po téže tvrzi jako Petr Vševid, a tuto domněnku zesiluje i často již připomenutá listina Jana Zubla z Chřepic (str. 57), protože se v ní vedle Kryštofora Piknoska z Kořima připomíná též jakýsi Jindřich z Mezilesic. V téže listině s Kryštoforem byl rukojmím také panoš Jan z Černvíra. Černvír, dnes Čenvír, u Kořima patřil tehdy potomkům vládky Petra, který se původně psal také z Klečan po svém dvoře Klečanech u Nedvědic a jenž koupil Černvír r. 1371.²⁷⁶) Shora dotčenému Mikuláši Gewiczzerovi patřil také nějaký dvůr v Klečanech (viz pozn. 156). Dr. Sedláček soudí, že to byl dvůr v českých Klečanech v Kouřimsku,²⁷⁷) nevím však, zdali to nebyl spíše onen dvůr Klečany u Kořima. R. 1434 se připomíná v Praze Matyáš, syn Petra z Klečan (filius Pechonis de Cleczan) jako věřitel nebožtíka Jakuba Piknoska z Poříčí. Měl u tohoto nějakou pohledávku po Jakubově manželce »Markétě«.²⁷⁸) O tomto Jakobovi byla řeč v pozn. 161. Náležel bez pochyby k přátelům Piknosků staroměstských, avšak jen následkem svého manželství s *Kateřinou*, vdovou po Vaňku Piknosém. Není však vyloučeno, že dotčený Matyáš z Klečan, jenž r. 1434 potvrdil poručníkům pozůstalosti této Kateřiny splacení své pohledávky, se zmýlil co do křestního jména své dlužnice, že ji omylem nazval Markéta, kdežto ona správně se jmenovala Kateřina. Neboť nemáme jiného důkazu pro to, že Jakub Piknosek byl již dříve vskutku ženat s nějakou Markétou. Byla-li to však Kateřina, prve manželka Vaňka Piknosého, která stála s Petrem z Klečan ve styku, byla by objasněna nejen záhada jejího původu, ale i otázka, proč Václav ze Všehrd si přidal příjmení Piknosek, když se na Moravě domáhal svého práva ke Kořimu. Kateřina, manželka Vaňka Piknosého, pocházela z této krajiny a doporučující list jejího manžela mohl Václavu ze Všehrd raziti první cestu k jeho cíli. Řekl jsem již, že mnoho otázek zůstává ještě nerozřešeno. Tak rovněž nevíme, zdali Václav Piknosek měl ze svého prvního manželství také dcery a snad i jiné

274) Černý: Ukazatel, str. 271.

275) Tamtéž.

276) Václ. Oharek: Tišnovský okres (Vlastivěda Mor. II., sv. 42), str. 196—197 (Čenvír).

277) Sedláček: Místopisný slov., heslo »Klečany«.

278) Archiv m. Prahy, rkp. č. 2082 (Misc. 14) l. F 16—17.

ještě syny. R. 1454 prodala Markéta z Kuřima, dcera někdy Doroty (Dorčina) z Kuřima své dědictví, polovici velkého rybníka v Hošticích, vládkovi Mirkovi ze Solopisk.²⁷⁹⁾ Dr. Sedláček udává, že Mirkům ze Solopisk patřil dvůr v Hošticích u Zásmuk v Kouřimsku.²⁸⁰⁾ Z té příčiny měl jsem za to, že ona Markéta pocházela z českého města Kouřimě. Dříve jsme však slyšeli (str. 57), že v Hošticích na Moravě byl farářem Vlček ze Soběbřich, strýc Kryštoforovy manželky Elišky ze Soběbřich a že tyto Hoštice náležely Michalu Kasanovi z Hoštic, otčímů téže Elišky. To svádí přímo k domněnce, že dotčená Markéta z Kuřima anebo vlastně její matka Dorota byla přece jen z rodu Piknosků z Kuřima a že měla nějaký stateček v těchto moravských Hošticích. Tuto domněnku podporuje i jiná okolnost. R. 1475 se připomíná Anna ze Všehrd jako matka tehdy zemřelého vládky Jana ze Solopisk.²⁸¹⁾ Nevím ovšem, zdali týž pocházel z rodu Mirků ze Solopisk anebo z rodu Mladotů ze Solopisk, od oněch původem i erbem rozdílných, ale považoval jsem za účelné i o této záhadě se zmíniti, by po případě někdo jiný po mně věc vyšetřil.

R. 1456 uvádí se v pražských pramenech »Mařík, vlastní bratr Piprnouškův«. Týž a Augustin od Rakův, oba »měščenínové Většího Města Pražského« zaručili se tehdy za Viktorina, syna Filipova, a jeho ženu Annu a to v přítomnosti staroměstských konšelů, v jejichž řadě je jmenován též »Martinus a rostro lupi« (od vlčího hrdla). Dotčená listina je vydána tiskem v Archivě Českém, sv. XV., str. 552, a její vydavatel se domnívá, že jméno Piprnoušek je zkomoleno, že totiž Mařík byl bratr Piknoskův. Václav Piknosek byl tehdy již mrtev. Zdá se tudíž, že onen Piknosek, který měl bratra Maříka, byl Martin Piknosek. Tomu však zase odporuje jednak to, že Martin je v téže listině jmenován jako svědek a jednak i okolnost, že v listinách Martina a zejména v kšaftu jeho bratra Jana o tomto Maříkovi není zmínky přes to, že byl také sousedem pražským. Z té příčiny mám za to, že ona slova »vlastní bratr Piprnouškův« se mohou vztahovati, týkají-li se vůbec nějakého Piknoska, k Václavu Piknoskovi, neboť není pravděpodobno, že týž měl také bratra Maříka, tak pojmenovaného po Maříkovi, synu Ješka ze Všehrd a bratru Václava Všehrda-Czorna. Kde však tento Mařík sídlil, než se stal občanem pražským, je opět otázkou úplně nerozřešenou. Na Všehrdech podílu neměl, protože tento statek získali výměnou zboží jen bratři Václav a Hynek. Vráťím se k této otázce ještě v příštím svazku, kdež přinesu životopis Řehoře Chanického ze Všehrd, který byl sestřenec Jana Šlechty a pocházel z Blevic u Prahy (viz str. 18). Přímo u Blevic je stará osada Ješín, po níž

279) Emler: Reliquiae tab. terrae Boh. II. 260, 277.

280) Sedláček: Místopis. slov., heslo »Hoštice«.

281) D. D. XVI., l. 373.

se v l. 1403—1442 psal Mařík z Ješina. Týž držel na Novém Městě v Praze, a to na Pořící, dva domy, nyní čp. 1044a, b,²⁸²⁾ vedle nichž stál onen dům, jež r. 1430 koupil Jakub Piknosek se svou manželkou Kateřinou.²⁸³⁾ Soudím, že to byl týž Mařík, jehož hledáme. Blevice mu asi také patřily, neboť r. 1433 se připomíná jeho syn Petr s dvěma jmény »Jecznyk de Blewicz«.²⁸⁴⁾ Příjmení Jecznyk bylo patrně odvozeno od sousedního Ješina.

Úplně záhadný je původ Václava Vančiry ze Všehrd, který v l. 1460—1479 žil v městě Lounech, kdež přijal občanské právo a kdež byl konšelem i purkmistrem.²⁸⁵⁾ Jistě nějak souvisel s rodinou vládyk ze Všehrd, neboť byl nad vši pochybu sám vládykou, držel též deskové statky v Hořanech a v Smilovicích²⁸⁶⁾ a byl ženat s dcerou starobylého vládyckého rodu. Jeho manželka slula Dorota a otec její byl vládyka Dalibor z Kozojed, vnuk stejnojmenného hrdiny, jenž padl s králem Janem Lucemburským v bitvě u Kreščaku (1346).²⁸⁷⁾ Václav Vančira obdržel s Dorotou 60 kop gr. věnem, jež jí pojistil na svém městském majetku v Lounech.²⁸⁸⁾ R. 1473 měli tito manželé již čtyři děti: Jana, Jindřicha, Barboru a Magdalenu, jimž otec odkázal tehdy pro případ svého úmrtí všechny svůj statek.²⁸⁹⁾ Všichni čtyři zemřeli však v mladém věku.²⁹⁰⁾ Jejich matka Dorota přesídlila jako vdova do Prahy a koupila tam dům se svým synovcem, posledním to Daliborem z Kozojed, který se stal potom pověstným svým vězením »Daliborkou«. Byl to syn jejího bratra Alše.^{291a)}

Václav Vančira ze Všehrd byl, jak jeho příjmení Vančira a Vančírův dokazuje, synem nějakého Václava. Byl tedy buď synem Václava Piknoska, nám odjinud neznámým, anebo synem Václava ze Všehrd, v Praze Czorn zvaného, který později jen Vaněk slul. Je ovšem nápadné, že Václav Vančira se psal »ze Všehrd« ještě v l. 1460—1479, kdežto Václav Czorn svého příjmení po smrti svého otce Ješka již neužíval, protože mu na Všehrděch také nic

²⁸²⁾ Tomek: Základy II. 225.

²⁸³⁾ Tamtéž a viz v arch. města Prahy rkp. č. 2081, l. 55—56 a č. 2083, l. B 4.

²⁸⁴⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2082, l. B 8.

²⁸⁵⁾ Archiv města Loun: knihy se značkou: 1 C, č. 7, str. 184, 229, 235, 244, 257, 260, 277, 323, 332, 334 a 1 C, č. 8, str. 17, 51, 95, 110.

²⁸⁶⁾ V Smilovicích držel jakési zboží s lounskými sousedy Mikulášem z Černčic a Zikmundem z Vlkové. Všichni tři je však r. 1479 prodali obci města Loun (D. Z. v. č. 3, l. E 15; Emler: Reliquiae tab. terrae Boh. III. 378 a Sedláček: Hradý XIV. 426).

²⁸⁷⁾ Přír. o Daliborovi z Kozojed a jeho rodě liter. cit. v Zibrtové Bibliografii české historie I. 325.

²⁸⁸⁾ Archiv města Loun: kniha 1 C, č. 7, str. 187, 257.

²⁸⁹⁾ Tamtéž, str. 258.

²⁹⁰⁾ Archiv města Loun: kniha 1 C, č. 8, str. 207.

^{291a)} Archiv města Prahy: Knihy novoměstské z r. 1496, l. A 16, dále z roku 1499, l. 93, 114 a z r. 1500, l. 173.

již nepatřilo. Z té příčiny a poněvadž Všehrdy po r. 1454 náležely jedině Václavu Píknoškovi, je pravdě nejpodobnější, že Václav Vančira byl synem Píknoškovým a to rovněž z prvního manželství, neboť v Praze a v listinách mladších synů Píknoškových Jana a Martina není o něm ani jednou zmínky.

Konče tuto rodopisnou studii, vracím se opět k oné erbovní pověsti, o níž jsem vyprávěl na začátku. Sdělil jsem tam, že nám tuto pověst dochoval náš starý kronikář Václav Šlechta ze Všehrd, jenž r. 1738 napsal o svém rodu celou kroniku a to podle jiné ještě starší kroniky, sepsané Burianem Šlechtou ze Všehrd,^{291b)} a ještě z různých jiných dokladů. Tak vypsál onu pověst z nějaké starobylé listiny (»aus einer altertymlichen Urkund«), již mu jeho otec předložil.²⁹²⁾ Autor kroniky, o jehož osobě a původu v příštím svazku promluvím, zapomínal následkem tehdejších poměrů své mateřštiny a napsal svou kroniku německy. Teprve jeho pokračovatel připsal několik listů česky. Soudil jsem z toho hned od prvního okamžiku, když jsem kroniku dostal do ruky, že onen český verš, jímž kronikář své vypravování o dotčené erbovní pověsti skončil (viz str. 12), nepocházel od tohoto, nýbrž že týž jej vskutku vypsál ze své předlohy, pohříchu však nepoznamenav, jaká to byla listina. Dr. Aug. Sedláček píše ve své »Sběrce pověstí historických« (str. 155), že tato erbovní pověst »byla napodobena podle erbovních pověstí v 16. stol. se vyskytávajících, avšak s použitím jednoho verše z kroniky Boleslavské kap. 22«. Boleslavská kronika, jinak též kronika Dalimilova zvaná, je dnes již dávno tiskem vydána. Vyhledal jsem z tohoto tištěného vydání onen verš, jenž byl podle náhledu Sedláčkova napodoben pro pověst všehrdskou a který zní:

»Ti k dědině Vlastislav jmajíc
ti se po krásném ščitě znajíc
Nosief v zlatě fioleťnej orlici
kněži Vlastislavovi rodici.«²⁹³⁾

Uznávám, že tento verš mnohým připomíná veršik, jímž Václav Šlechta skončil svůj výpis z oné staré listiny. Jsem také nyní tím více přesvědčen o tom, že Václav verš nesložil. Avšak ani Burian Šlechta nemohl býti jeho původcem, neboť v době Burianově (1586—1629) a v době Václava Šlechty kronika Dalimilova již ne-

^{291b)} Zmínil jsem se již na str. 11, že kronika Burianova měla prý titul »Analecta vetustissimae Wsehrdiorum gentis«. To je poněkud nápadné a pšiu o tom v příštím svazku. Máme totiž o Burianovi dosti zpráv, které dokazují, že byl vzdělaný a že uměl také dobře psáti, že však byl humanistou, latinářem, na to není ani jednoho důkazu. Proto není vyloučeno, že tato latinská kronika nepocházela přímo z pera Burianova, nýbrž že mu spíše byla věnována a že byla jím upravena.

²⁹²⁾ Viz Jahrbuch der herald. Gesellschaft »Adler« v Vídni, roč. 1884, str. 210.

²⁹³⁾ Přir. Fontes rerum Bohem. III. 47.

byla čtena, neboť byla tehdy jen málokomu přístupna a ležela pouze v různých klášterních archivech a to v rukopisech těžce čitelných. Burian ostatně oné erbovní pověsti, jak se zdá, také neznal, aspoň nepsal o ní ve své kronice, neboť jinak by se Václav Šlechta nebyl dovolával pramenu jiného a tak neurčitého. Po mém soudu nebyla tato pověst známa ani Janovi Šlechtovi. Jan Šlechta neměl sice, jak nám jeho přítel Bohuslav Lobkovic v jedné ze svých básní prozradil,²⁹⁴) zájmu o rodokmeny a předky — byl to nadšený filozof a filolog. Kdyby však byl slyšel, buď od otce neb od strýce, co se v rodině o původu jejího erbu vypravovalo, byl by se o tom snad přece někdo z jeho přátel doslechl a Bohuslav z Lobkovic byl by býval první, který by na památku onoho pověstného hrdiny Benedy byl sepsal nějakou báseň. Z té příčiny jsem přesvědčen, že se o Benedovi a o jeho dobrodružství s vlkem dověděl teprve jeden z *pozdějších* potomků Jana Šlechty a to právě jen z oné listiny, kterou kronikáři Václavu Šlechtovi předložil jeho otec. Jaká listina to mohla býti? Byl to snad vytržený list z nějakého starého rukopisu, ale z jakého? Kdo porovná shora uvedený verš z kroniky Dalimilovy s dříve citovaným veršem z kroniky Šlechtovy, musí přiznati, že tento na konec dotčený veršík nemohl složití nikdo jiný, než ten, kdo Dalimilovu kroniku znal a dobře čísti dovedl, anebo — Dalimil sám.

První možnost pokládám v tomto případě za vyloučenou. Musil by tu býti důkaz, že zde vskutku někdo byl, kdo jako Dalimil nějakou rýmovanou kroniku spisoval a při tom i jiné verše Dalimilovy napodobil. Kdo však k tomu byl způsobilý? O to se mohl pokusiti zase jen historik. Měli jsme jich chvála Bohu dosti a bájili všichni, ale ani jeden v rýmech. Kdyby se však taková báseň přece někomu byla podařila, byl by se o ní zajisté dověděl Hájek nebo Paprocký anebo Balbin. Nikdo z nich však o takové nepsal a nikdo z nich také nepsal, že erb vlčí hlavy pocházel z doby Vladislava I. Z předků Jana Šlechty nebyl dle toho, co o nich víme, také nikdo básníkem ani historikem. Básníkem byl teprve Jan Šlechta. Ten však psal své básně latinsky a o erby a předky se nezajímal, jak jsme právě slyšeli. Z jeho potomků byl vzdělanější Burian, avšak básníkem také nebyl a pověsti o původu erbu vlčí hlavy patrně ani neznal. Soudím proto, že onen záhadný veršík složil jen Dalimil.

²⁹⁴) Vinařický: Pana Bohuslava Hasišteynského z Lobkovic věk a spisy vybrané (V Praze 1836), str. 148: Janovi Šlechtovi:

Jednomu purpurový šat a valné statky se líbí
 A skvostné v obytech nádoby mramorových.
 Rod vznešený a třída dědů drahná a na Pádu
 Neb Dunaji dobytá sláva druhého těší.
 V mocné síle hledá a v půvabné těla kráse
 A v rychlosti nohou chválu a slávu třetí
 Leč jediný Ty mravům vzdělaným a šlechtě duchovní
 A zbožné dáváš, Šlechto, předek povaze.

Dalimilova kronika byla často opisována a dochovalo se až do naší doby několik jejích rukopisů. Není však známo, který z nich byl původní, vždyť i osoba Dalimilova je dosud záhadná. Nemáme dodnes jistoty, kdo vlastně kroniku tu sepsal. Její nejstarší rukopis se nalézá v archivě staroboleslavské kapitoly, pročež také kronika se jmenovala původně boleslavská. Teprve později byl označován jakýsi Dalimil jako její autor. Soudí se však, že ten, kdo kroniku psal, pocházel z rodu pánů z Lipého, poněvadž je v ní o tomto rodu nejvíce řeči. Roku 1877 vypsal Josef Jireček v Památkách archeologických všechny šlechtické erby, jež Dalimil opěvoval. Dle pojednání Jirečkova Dalimil o erbu vlčí hlavy nepsal. Kdo však může říci, že to, co se z obsahu kroniky v jejích dnes známých a z největší části zlomkových rukopisech zachovalo, bylo vskutku vše, co Dalimil neb onen dosud záhadný autor této kroniky sepsal? Není proto vyloučeno, že verš o erbu vlčí hlavy pocházel z jeho péra. Není snad knihy, v níž není příkladů, že básníci a spisovatelé mají pro své myšlenky oblíbené výrazy, že slova, jichž jednou použili, při podobné myšlence rádi opakují. Psal-li tedy Dalimil o Vlastislavových rodičích, že se poznají na krásném štítě, po »fioletné« orlici, byl Dalimil nejspíše také autorem verše o Benedových rodičích, jejichž šlechtictví měla zase označiti vlčí hlava v krásném štítě. Nemohu však a nechci o tom rozhodovati. To bude věcí odborníků, kteří sloh Dalimilův dobře znají a mohou pověděti, zdali Dalimil i na jiných místech své kroniky se podobně opakuje. Zatím však stojím při svém náhledu a netajím také svou domněnku, že onen list — bylo jich snad více? —, jež Václav Šlechta před sebou měl, pocházel z nejstaršího, původního rukopisu Dalimilovy kroniky a že se tento původní spis nalézal v majetku pánů z Lipého, u nichž jej viděl jejich »hofrychtěl« Kryštof Piknosek. Nechci Kryštofa obviniti, že list, který ho zajímal, protože se týkal jeho erbu, z rukopisu vytrhl a svým pánům odcizil, je však možno, že celý list nebo více ještě opsal a že tento jeho opis, který se pak v rodině Šlechtů ze Všehrd dochoval, ale jehož si až do doby Václava Šlechty nikdo z rodiny nevšiml, byl ona starobylá listina, z níž náš kronikář čerpal svou vědomost o Benedovi. Že pak z vládyky Benedy bez přídomku udělal Benedu ze Všehrd, nelze mu míti za zlé, neboť nevěděl o jiném starším rodu tohoto erbu a jistě také nevěděl, že jeho pramen byl jen výpis z Dalimilovy kroniky, již rovněž asi neznal, o níž však snad již s otcem svým soudil, že to byla báseň složená na počest jeho rodu. Že však jeho předloha, jeho »starobylá listina« nepocházela z jiného pramene, než z Dalimilovy kroniky, svědčí jeho další výrok,²⁹⁵) že nejvyšší sudí Ctibor »Moudrá hlava«, jenž byl r. 1248 pro vzpouru popraven, byl také předkem jeho rodu. O tomto Ctiboru čteme totiž

²⁹⁵) Viz pramen y pozn. 292.

i v zachovaných rukopisech Dalimilovy kroniky a tudíž i v jejím tištěném vydání²⁹⁶⁾ a to doslovně totéž, co o něm napsal Václav Šlechta. Soudím proto, že to, co dnes z Dalimilovy kroniky je známo, není její úplný a *původní* text. O tom mne přesvědčuje ještě jiná okolnost. Je-li Jirečkův shora dotčený výpis úplný, není v Dalimilově kronice zmínky o celé řadě slavných českých rodů, kteří právě v Dalimilově době, t. j. koncem 13. a počátkem 14. stol. kvetli a majetkem i starozitností svého erbu nad jiné vynikli. Takovými rody byli zejména i Drslavici a páni ze Svojšína, kteří — soudíme-li, jako zvěčnělý Kolář,^{297a)} z nápadné podoby jejich erbů — byli nejspíše stejného a tudíž i neobyčejně vznešeného původu. Nevěřím, že Dalimil o nich nepsal. Spíše věřím, že to, co o nich psal, se náhodou nedochovalo až na naši dobu. Dalimil použil prý při spisování svého díla jakési starší kroniky staroboleslavské.^{297b)} Nevím o této dnes ztracené kronice ničeho bližšího, ale uvažoval jsem, zdali v ní mohla býti zmínka o erbu vlčí hlavy. Klášter v Staré Boleslavi je jeden z nejstarších klášterů v Čechách, jehož základní listina pochází z r. 1048.²⁹⁸⁾ V této se připomíná jako ochránce a strážce tohoto kláštera, zeměpánem k tomu vedle jiných vyvolený, jakýsi *Všehrd*, pán na nedalekém statku Kozly. Osada Kozly leží na severozápad od Staré Boleslavě u města Kostelce n./Labem a přímo v jejím sousedství jsou tři jiné staré osady: *Jiřice*, která se připomíná již ve shora dotčené listině z r. 1048, *Rudeč* a *Všetaty*. První dvě jsou na jih a třetí na sever od Kozlů. O Jiřicích a Rudči byla v tomto článku již řeč (str. 20). Vypravoval jsem o nich, že je zdědil r. 1485 Jan Vlfíhrdo ze Všehrd po Janovi Holubovi z Týna Horšova. Obě vesnice zůstaly pak v onoho majetku až do jeho smrti (1538), jak z pramenů cit. v pozn. 46 vysvítá. Nevím, po kom je Jan Holub zdědil, ale připomínám, že Týn Horšův, odkud Holub pocházel, leží přímo u Mutěnína, kdež jsme se setkali s osadami Gross- a Klein-Gorschin (viz str. 52) a kdež stál hrad Hostouň, sídlo Volfštejnů. Avšak ustaňme s těmito vzpomínkami a slyšme, proč nás mají zajímati Všetaty. Proto, že i Všetaty byly starým sídlem onoho rodu, z něhož pocházeli vládykové z Volfšteina, z Vyškova a ze Všehrd! »Že jednoho původu jsou Volfštejnové se Svojšínskými« — pravil prof. Kolář²⁹⁹⁾ — »dokazuje erb bratří Viléma a Benedy z Volfšteina (r. 1406), kteří místo hlavy na helmici a v erbu, jak ji měli předkové jejich,

²⁹⁶⁾ Fontes rerum Boh. III. 85. Podle Hájkovy kroniky byl tento Ctibor předek Kalenických z Kalenic.

^{297a)} Přír. Kolářův čl. »Rozrod Drslaviců« v Památkách archaeolog. VIII. 81—88.

^{297b)} Malý: Vlastenský slovník histor., str. 77—78.

²⁹⁸⁾ Erben: Regesta Boh. I.

²⁹⁹⁾ Martin Kolář: Nejstarší pečeti šlechty české, str. 18.

vzali si dolu do erbu staré trojčáří Svojsínských, ponechavše si vlčí hlavu jen jako klenot. Avšak na vlas stejný znak, jakého užívali tito dva bratří Volfšteinové, měli na svých pečetích r. 1406 vládyka Vácha ze Všetat a r. 1418 Jan Hranostaj z Dolin, jenž se v opisu své pečeti také jen »ze Všetat« nazývá.³⁰⁰⁾ Není dosud známo, odkud tito vládkové ze Všetat pocházeli. Na Všetatech, které nejsou tak staré, jako Kozly a Jiřice, se připomíná jejich rod teprve r. 1356,³⁰¹⁾ přes to však není pochyby, že týž rod kvetl v této krajině již mnohem dříve, neboť v 14. stol. žilo v Kouřimsku několik různojmenných rodin, které vesměs užívaly erbů svojsínských, tak zejména ve Všetatech samých vládkové z Přivor a u Jílového vládkové z Těptína, jimž obojím se opět zalíbila stará trojčáří,³⁰²⁾ kdežto vládkové z Podnavec a z Kamenice, rovněž u Jílového, nosili ve štítu i nad helmou vlčí hlavu.³⁰³⁾

R. 1894, 15. února a 5. března, měl jsem v Král. české společnosti nauk přednášky o všech staročeských rodinách, které v erbu svém užívaly buď celého vlka nebo části z něho. Materiál, který jsem nasbíral k těmto přednáškám, mám před sebou a láká mne nyní příležitost jej využítovati. Avšak čas kvapí, obávám se, že bych nebyl se svou prací hotov ke dnu jubilejnímu. Lask. čtenář přesvědčil se snad již z těchto posledních vývodů, že rod pánů ze Svojsína byl záhy rozvětven také v Kouřimsku. Tento rod v pramenech se sice připomíná dříve na Plzeňsku, kdež jeho nejstarší předkové Ctibor ze Svojsína a jeho synové Oldřich a Beneda žili již v l. 1175—1195, avšak nikdo nemůže s úplnou jistotou říci, kde bylo původní sídlo toho rodu, kde týž dosáhl většího majetku, kde stála kolébka jeho šlechtictví. V českých diplomatářích z 10. až 12. stol. se nepřipomíná žádný jiný zeman s osobním jménem Všehrd

³⁰⁰⁾ Sdělil mi ze své sbírky laskavě p. rada dr. Aug. Sedláček. Listina s pečeti Václavovou se nalézá ve vídeňském stát. archivě, druhá listina s pečeti Jana ze Všetat v stát. archivě ve Vratislavi.

³⁰¹⁾ R. 1356 byl Štěpán ze Všetat patronem kostela v Předměřicích (Tingl: Libri Confirm. I./1, p. 14). Jeho vdova Sulka prodala 1380 své věno ve Všetatech bratřím Marešovi a Benešovi z Přivor, kteří byli Štěpánovi strýcové (Emler: Reliquiae tab. terrae Boh. I. 465). 1371 sedělo na Všetatech osm vládků s přjmením »ze Všetat«; jeden z nich slul Beneda, jiný na rozdíl od tohoto Beneš (Tingl: Libri Confirm. V. 64).

³⁰²⁾ Viz spisy Kolářovy cit. v pozn. 10.

³⁰³⁾ Nejstarší mně známý předek pánů z Podnavec byl Mikuláš z P., jenž se připomíná v l. 1322—1332 v listinách tehdejšího nejvyššího komorníka pana Petra z Rožemberka jako jeho svědek a rukojmě (Erben: Regesta Boh. III. 314, 315, 415, 739). V téže době svědčil »d. Nicolaus dictus Podnawecz de Chamenitz« vládkovi Jindřichovi z Kamenice (Erben: Regesta III. 328). Jan Podnavec byl r. 1328 opatem kláštera ostrovského (Erben: Regesta III. 565) a dva jiní vládkové z Podnavec, Arnoldík a Mírek, žili tehdy na Moravě (Černý: Ukazatel, str. 293). Dobře zachovaná pečeť Martina z Kamenice s vlčí hlavou ve znaku se nalézá na listině z r. 1396, která se chová v stát. archivě ve Vratislavi.

než onen zeman na Kozlech z r. 1048.^{304a}) To mě nutilo přemýšlet i o tom, zdali též Všeherd nebyl také zakladatelem osady Všeherd na Plzeňsku, kde rod Svojšinských, nabyv tam panství Svojšína i jiných vůkolních statků, snad se domohl vyššího postavení, než byly jeho začátky na Kouřimsku, a jest vskutku dosti důvodů, jež by tuto myšlenku mohly zesílit. Na osady Kozly a Jiřice v Kouřimsku připomínají dvě vesnice na panství svojšinském: Kozlov (nyní samota) a Jiřské, které tam patrně byly založeny teprve pány ze Svojšína. V Čechách a na Moravě není jiných vesnic jména Všeherdy, než v Plzeňsku a v Žatecku, tedy právě tam, kde potomci Svojšinských se rozrodili. Tito byli osedlí v Žatecku určitě již koncem 13. stol., poněvadž v té době se připomínají jako svědkové také v listinách kláštera postoloprtského.^{304b}) Použil-li tedy Dalimil k svému spisu skutečně nějaké ještě starší kroniky kláštera boleslavského, nalezl tam bez pochyby zprávy o prvních fojtech tohoto kláštera, a byť by i nebylo dokázáno, že tito byli z rodu pozdějších pánů ze Svojšína, byli sousedé kláštera boleslavského zcela jistě strýcové těchto. Proto nevěřím, že Dalimil o nich nepsal. Veršík o erbů vlčí hlavy pochází, jak jsem již dříve řekl, nejspíše z pera autora boleslavské kroniky.

^{304a}) Jméno Všeherd jakožto osobní jméno objevuje se již v nejstarších pramenech slovanských. R. 555 po Kr. byl jakýsi Všeherd ze slovanského kmene Antů ve službách byzantského císaře Justiniana II. (Upravdy). Byl na výpravě téhož proti Peršanům velitelem pěšího vojska, kdežto jiný Slovan Dobrogost velel oddílu loďstva. (Šafařík: *Slav. Alterthümer*, str. 510, 629; Smetana: *Všeobecný dějepis občanský II.* 269; přír. též článek »Antové« v *Ottovu Nauč. Slov.*) V českých diplomatářích vyskytá se jméno Všeherd po prvé v oné listině kláštera Boleslavského z r. 1048.

^{304b}) Erben: *Regesta Boh.* I. 586.

II.

ŽIVOT A PŮSOBENÍ

JANA ŠLECHTY ZE VŠEHRD

A.

VÝZNAM JANA ŠLECHTY V DĚJINÁCH ČESKÉ OSVĚTY.

Bylo a buď i na dále chloubou a pýchou českého národa, že měl v každém období svých dějin velikány, již učinili jeho vlast známou a pověstnou po celé Evropě. Po epopejích husitských, nejslavnější to době českých zbraní, nastaly v zemi těžké náboženské a politické boje. Strana pod obojí, kdysi jednotná, se rozpadla v celou řadu menších stran, jež se potýkaly navzájem i se stranou katolickou. Šlechta se současně domáhala nových výsad na úkor měst a lidu venkovského, měšťané hájili svých práv dobytých ve válkách husitských a drobné zemanstvo, potomci hrdinů z družiny Žižkovy, klesalo zvolna v chudobu a porobu. Dobrý sice ale slabý král velel zemi a klonil se jednou k té, po druhé k oné straně. Bratrské boje a nesváry nevedly nikdy k dobrému a tak hrozila tehdy i naší vlasti smutná budoucnost. Na štěstí nebylo příčiny k nějakému mocnému zakročení za hranicemi. Zbraně odpočívaly. Celou Evropu ovládla tehdy mohutná touha po míru a poznání staré antické kultury. Se všech stran tehdejšího ještě malého světa putovali nadaní synové majetných otců do Itálie, aby se na tamních vyspělých školách zdokonalili v latině, aby se naučili řečtině a aby slyšeli proslulé učence vykládati o nejlepších plodech a památkách staroklasické osvěty. Byla to doba tak zvaných humanistů a nebylo v Evropě země, kde jejich škola nenašla nadšených přívrženců.

Humanisté opanovali svět. V míru a beze zbraní. Dobyli ho úctou, již tehdejší inteligence pojednou přilnula k vědě a umění starých Řeků a Římanů. Humanisté seděli v radě králů a zeměpánů, rozhodovali na sněmích a veřejných poradách, nabyli nejvyšších hodností církevních, byvše povýšeni na biskupy a preláty, a byli nejpřednějšími činiteli na vysokých školách. Svět posuzoval kulturu a vážnost svých národů podle počtu a učenosti jejich humanistů. Země české nezůstaly ani v této době za jinými. Jako krátce před tím svět žasl nad udatností českých bojovníků, tak byli čeští humanisté právě v době, kdy humanismus dostoupil vrcholu své slávy a moci, předmětem úcty a obdivu u národů sousedních. Nedivme se proto, že pozdější čeští literáti vzpomínali této doby

ještě dlouho potom, jako na př. v 18. stol. František Faustin Procházka,³⁰⁵⁾ s velkým nadšením, nazývajíce ji zlatou dobou české literatury. Ještě v novější době našeho národního obrození měli čeští humanisté u nás své životopisce, kteří houževnatě sbírali vše, co se o humanistech nechalo nalézt v archivech a knihovnách. Byli to zejména Josef Truhlář, skriptor pražské knihovny universitní, a prof. Antonín Truhlář. Dnes však český humanismus prý nemá, jak prof. dr. Miloš Weingart píše,³⁰⁶⁾ od smrti obou Truhlářů a prof. Jos. Krále u nás již žádných plodných stoupců. Těšilo by mne proto tím více, kdybych svým skromným spisem mohl znova probuditi zájem pro tuto dobu slávy české vzdělanosti.

Nejen Jan Šlechta, o němž nyní píši, ale i jeho strýcové Viktorin Kornel ze Všehrd a dr. Augustin Olomoucký ze Všehrd náleželi k oněm mužům, kteří v dotčené době povznesli český humanismus k tak velké slávě. Vzdejme tudíž, když jsme nyní opět samostatní a nezávislí i jim vděčný hold, náš hold z *osvobozené* vlasti, již oni sice ještě zřeli samostatnou, ale jejíž úpadek starostlivě již předvídali. Vřelou vzpomínku hodlám věnovati všem třem a budu také psáti o všech, kteří s nimi sledovali stejné cíle. Avšak v této chvíli připomíná blížíci se čtyřsté výročí úmrtí Jana Šlechty hlavně na tohoto. Budiž mi tedy dopřáno nejprve dokázati, jak Jan Šlechta byl vážen a ctěn za své doby, jak potom, a jak ho vzpomínali i naši soudobí učenci nejen u nás, ale i v cizině.

K nejslavnějším vrstevníkům Šlechtovým v Čechách patřil vším právem pan Bohuslav z Lobkovic a z Hasišteina — nejpřednější to český humanista. Jak tedy soudil týž o Šlechtovi? Lobkovic byl ovšem Šlechtův nejdůvěrnější přítel a byl mu i k díkům zavázán pro velké služby, jež mu Šlechta prokázal, byl to však na druhé straně muž společensky tak vysoce postavený a tak neobyčejně vzdělaný, že nelze jeho pochvalu vykládati za pouhé lichocení. Lobkovic Šlechtu přímo zbožňoval. Nejen že mu posílal nejcennější památky ze svých cest,³⁰⁷⁾ ale i slavil ho ve svých básních a listech jako muže nad jiné šlechtného a ctnostného,³⁰⁸⁾ jako učen-

³⁰⁵⁾ Fr. Faust. Procházka: Miscelaneen der Böhm. u. Mähr. Liter. I./2, str. 400.

³⁰⁶⁾ Sborník filosof. fakulty univers. Komenského v Bratislavě, rč. I., č. 12, str. 287.

³⁰⁷⁾ Viz o tom bližší zprávy na str. 101. R. 1512, již po smrti Bohuslavově, psal Šlechta o něm mistru Petru Píseckému: »Ille me vivens tanto amore, tanta benevolentia prosequeretur, quanto maiore nec sanguine conjunctos prosequi potuit. Eius amicitiae et amoris erga me certissimos ac fide dignos testes habeo; pocula videlicet et calices argenteos inauratos mirabilique ingenio affabre factos; habeo et carmina nonnulla nobilissima, quibus mihi amoris affectu deceptus longe plura in studiis literarum tribuit, quam ego in me unquam deprehenderim (Truhlář: Listář Boh. Hasišteinského z Lobkovic, str. 226).

³⁰⁸⁾ Viz na př. Bohuslavovy básně, jež Vinařický (»Pána Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic věk a spisy vybrané«) r. 1836 přeložil do češtiny:

ce, jehož by sami Řekové byli obdivovali³⁰⁹⁾ a jako státníka, jenž dovedl ve své vlasti všechno zlo obrátiti k dobru.³¹⁰⁾ Vedle Bohuslava z Lobkovic bylo tehdy i několik jiných českých pánů, kteří humanistům přáli a po jejich příkladu vědecká studia konali, jako pan Kryštof Krabice z Veitmile, jenž byl s Janem Šlechtou a Augustinem Olomouckým též členem dunajské učené společnosti,³¹¹⁾ dále nejvyšší kancléř pan Jan z Šelnerberka, hlavně však tehdejší starosta nejmocnějšího rodu českého, učený pan Petr z Rožmberka. Není pochyby, že si i tito páni Jana Šlechty, který, když v Praze dlel, u pana Petra z Rožmberka bydlel,³¹²⁾ velice vážili, avšak pohříchu nemáme o tom bližších zpráv, protože celá literární korespondence Šlechtova přišla po jeho smrti i s jeho proslulou knihovnou na zmar.³¹³⁾ Zachráněno bylo z ní jen to, čím Šlechta ještě sám za svého živobytí přispěl k vydání Bohuslavových spisů a co se v opisech dochovalo v listářích bratří Píseckých, Hrubých z Jelení a humanistů cizozemských. Na Moravě byl hlavou a ochráncem všech tamních, i českých, humanistů slavný biskup olomoucký

O Janu Šlechtovi (str. 149):

Bezprávím a lstí lidskou zarmoucena šlechta
 Nazpět se k nebesům vrátila, báje praví;
 Šlechtu však našeho z vrchních navštívila sidel,
 Umroucího by jej vnesla s sebou do nebe.

O témž (str. 149):

Kdožkoliv Jana Šlechty hleděl vypočítati chvály,
 Dříve vypočti, kolik na světě písku je zrn.

Přir. též Bohuslavovu báseň již cit. v pozn. 294.

³⁰⁹⁾ Přir. dopis Bohuslavův ze dne 8. května 1501, otištěný v Truhlářovu shora cit. Listáři, str. 119—120. Ignác Cornova, autor známého díla: *Der grosse Böhme Bohuslaus von Lobkowicz und Hassenstein* (V Praze 1808) přeložil tento list vedle jiných do němčiny (str. 392) a končí svůj překlad slovy: »Und daß ein Sslechta, den die Griechen anstaunen, bei dem Alles, was Tugend und Gelehrsamkeit heißt, zustammen fließt, mich unter seine Freunde zählt, wie hoch muß ich das nicht anrechnen?« — Přir. též Bohuslavovu báseň, již uvádíme na str. 101.

³¹⁰⁾ Přir. Vinařického spis, str. 149: *Janovi Šlechtovi:*

•Aby se báně nebes nezřítily Atlantu mdlému
 Svých půjčil mocných Herkules ondy plecí;
 Než aby národové ke zkáze nepřišli Polabští,
 Tys jediný právům svou hlavu podstavoval,
 Lid mylnou onomu přířknul za to poctu nebešťan:
 Jistější Jana za hvězdami sláva čeká.«

Přir. též vývody na str. 93—94.

³¹¹⁾ Přir. Aschbach: *Die Wiener Universität u. ihre Humanisten*, str. 426; Truhlář: *Humanismus*, str. 68, 100, 101, 103, 104, 108, 120.

³¹²⁾ Truhlář: *Listář Boh. z Lobkovic*, str. 225.

³¹³⁾ Viz o tom další zprávy na str. 118.

Stanislav Thurzo.³¹⁴) S ním a s jeho kancléřem Janem z Doubravky, později rovněž biskupem olomouckým, stál Šlechtta v přátelském styku a těšil se i u nich z velké vážnosti, jak jejich dopisy Šlechtovi zasláné dokazují.³¹⁵) Slyšme však, co soudili o Šlechtovi současní humanisté *cizí*. Vzpomínám tu v první řadě Vlacha Jeronyma Balba, jenž byl původně profesorem na universitě *pařížské*, pak vídeňské a konečně pražské, později však diplomatem císařským a biskupem krckým.³¹⁶) Balbi, neboli Balbus, jak se též obyčejně nazývá, opěval Šlechtu jako mecenáše humanistů, ale obdivoval též jeho vlastní »ciceronskou« výmluvnost a velebil Čechy, že vynikše nedávno toliko na poli válečném, prosluli nyní také v disciplínách humanistických:³¹⁷) »*Pod hromy jeho slov třásly se zámky královské, medem jeho rtů měkla i srdce kovová.*«³¹⁸) Zvěčnělému Jos. Truhláři zdála se tato pochvala spíše pochlebná než zasloužená, po mém soudu nelze však přehlédnouti, že tyto Balbovy chvalozpěvy nebyly věnovány jen Šlechtovi samému, nýbrž i Bohuslavovi z Lobkovic, panu Janovi z Šelnberka a české šlechtě vůbec. Balbus nemohl tudíž vůči těmto přiznati Šlechtovi vlastnosti, jež nebyly známy i jiným. Připouštím, že Balbus chtěl Šlechtovi lichotiti, měl-li ale k tomu příčiny muž jeho nadání a povolání, svědčí i tato lichotivá pochvala o tehdejším velkém vlivu Šlechtovu.

Balbus nebyl ostatně jediným cizincem, který Šlechtovi chvalořečil. Vždyť Šlechtu velebili i vzdálení cizinci, kteří jej osobně poznali teprve ke sklonku jeho života již jako učence v soukromém zátiší. Šlechtta si totiž dopisoval i s nejpřednějším humanistou německým *Erasmem Roterodamským* a se slavným *Filipem Melanchthonem* a tyto oba chválili nejen jeho sloh, výmluvnost, obeznanost ve věcech politických a vědeckých, ale i jeho nevšední skromnost.³¹⁹) Melanchthon píše dokonce, že Šlechtta mu byl nejmilejší ze všech přátel. Tak nevšední byla prý jeho šlechtetnost

³¹⁴) Truhlář: *Humanismus*, str. 54, 60, 61, 99, 179, 182—184, 186—188. Nejlepší životopis Thurzův sepsal prof. Dr. Karel Wotke v roč. III. časopisu: *Zeitschrift des Vereines f. Gesch. Mährens u. Schlesiens*.

³¹⁵) Truhlář: *Dva listáfe humanistické*, str. 70—71, 87—88, 93—97.

³¹⁶) Přir. Jos. de Retzer: *Hieronymi Balbi Veneti, Gurcensis olim episcopi opera poetica, oratoria ac politico-moralia* (Ve Vídni 1791); Aschbach: *Die Wiener Universität u. ihre Humanisten* (Ve Vídni 1877), str. 146—169; Dr. Heinrich Aug. Erhard: *Geschichte des Wiederaufblühens wissenschaftl. Bildung* (Magdeburg 1832). Viz též pozn. 327a.

³¹⁷) Viz Truhlář: *Humanismus*, str. 85, a dílo Retzerovo (pozn. 316) I. 54—55, 101—127, 240.

³¹⁸) Tamtéž a Knoll: *Mittelpunkte der Geschichtsforschung und Geschichtsschreibung in Mähren* (Olomouc 1821), str. 68 a další.

³¹⁹) Viz Truhlář: *Dva listáfe humanist.*, str. 75—76, 81—87; Bretschneider: *Corpus Reformatorum*, Vol. I., *Philippi Melanchthonis Opera* (Halle a./d. Sale 1834), str. 617—618, 682—683.

a učenost.³²⁰⁾ Jeden z nejslavnějších humanistů slezských byl v oné době dr. Kašpar Ursinus Velius, později historiograf císaře Ferdinanda I.³²¹⁾ Týž četl Šlechtovo bohužel ztracené filosofické dílo »Mikrokosmos« a psal pak o něm, že Labi, na jehož břehu totéž vzniklo, zajišťuje nesmrtelnou slávu a že toto epochální dílo bude trvalou naukou pro lidstvo, dokud lidé vůbec žítí budou.³²²⁾ Ve Vídni byl toho času »nejslavnějším humanistou« Conrad Celtes,³²³⁾ jeden z hlavních zakladatelů oné proslulé učené společnosti, která pak pod názvem »Sodalitas Danubiana« ve Vídni a v Budapešti dlouhá léta blahodárně působila a k níž, jak dále bude uvedeno, také Jan Šlechta a jeho strýc Augustin Olomoucký příslušeli. Šlechta byl s počátku důvěrným přítelem Celtesovým a prokázal tomuto své přátelství též cennými dary i jinými službami, jak dopisy jeho v listáři Celtesovu dochované³²⁴⁾ dokazují. Když však později přišlo najevo, že se Celtes chlubil básněmi, které Lobkovic složil a že si z dobrých Čechů tropil posměch a žert,³²⁵⁾ přestal ovšem i Šlechta s Celtesem se stýkati. Celtes takto zahanben musil dokonce i Vídeň opustiti. Ujel do Německa, odkud pocházel. S ostatními vskutku vynikajícími členy Dunajské společnosti zůstal však Šlechta i dále ve styku a to zejména proto, že hlavním sídlem této společnosti nebyla pak již Vídeň, nýbrž Budapešť, kdež se na dvoře českého krále Vladislava II. z tamních českých, rakouských a maďarských humanistů vytvořil užší kroužek jejich členů. V Budapešti byli tehdy nadšenými humanisty Jiří Szathmáry, biskup varaždínský, a Jiří Frangepany, biskup vesprimský.³²⁶⁾ Oba sloužili jako sekretáři v uherské kanceláři krále Vladislava II. a byli tudíž kolegy Šlechtovými. V Uhrách působil jako humanista též onen Štěpán

320) Tamtéž: »Ex Bohemia litteras attulit. Schlechtae filius adolescens huc missus, cupiendi cultus ingenii causa. Est Schlechtae patris in farragine Erasmica longa epistola, verum hanc ad Te (G. Spalatino) mito, quam ad me hospes quidem meus, vir mire et eruditus et modestus scripsit. Mihi eo homine vix quidquam omnium amicorum charior est. Tanta est hominis et probitas et eruditio. O raras dotes in professoribus literarum.«

321) Přír. o něm Aschbach: Die Wiener Universität u. ihre Humanisten, str. 382—391, kdež je uvedena též všechna starší literatura. Podrobný životopis Ursinův vydal prof. Gustav Bauch r. 1886 v Budapešti. Viz též o něm: Truhlář: Humanismus, str. 62, 99, 107, 127, 141, 183, 188, a Bauchův čl. »Schlesien u. die Universität Krakau im 15. u. 16. Jahrhdt.« v Zeitschrift des Vereines f. Gesch. Schlesiens, svazek 41, str. 99—180.

322) Dotčenou báseň (Paraclesis) Ursinovu otiskl již František Faust. Procházka ve svém díle: Miscellaneen der Böhm. u. Mähr. Liter. I./1, str. 87—91.

323) Aschbach: Die Wiener Universität u. ihre Humanisten, str. 188—270, kdež lze nalézt i starší liter. o Celtesovi.

324) Viz tyto listy v příloze. Povzbuzen těmito listy Šlechtovými, vyžádal si Celtes osobní slyšení u císaře Maxmiliána a získal císaře pro své plány, týkající se různých reforem na universitě vídeňské (G. Bauch: Die Reception des Humanismus in Wien, str. 121 a násl.).

325) Přír. Truhlářův Humanismus a Jar. Vlčka Děj. č. liter. V. 326—327.

326) Truhlář: Humanismus, str. 116.

Piso, kterého Jos. Truhlář omylem pokládal za Němce a služebníka Bohuslava z Lobkovic.^{327a)} Pohříchu nevíme ničeho bližšího o tom, v jakém poměru Šlechta stál k těmto i k jiným tehdejším maďarským humanistům, neboť z našinců nepokusil se ještě nikdo o výzkum příslušných pramenů v Uhrách. Tím vítanější byla mi proto vzácná u nás kniha, již mi přes hranice laskavě zapůjčil rakouský státní archiv ve Vídni ze své příruční knihovny. Je to spis »Magyarországi Humanisták és a Dunai Tudos Társaság«, jež r. 1880 sepsal a vydal Dr. Ábel Jenőtöl (Evžen). Autor této knihy mluví téměř na každé stránce o Šlechtovi a Augustinovi a přináší též podrobný životopis obou. Ze životopisu Šlechtova (str. 95 až 102) byly mi z ní ochotně panem drem de Nagy-Galánthá, legač. sekretářem zdejšího maďarského vyslanectví doslovně přeloženy některé odstavce. Dr. Ábel píše: »Šlechta byl jeden z nejznamenitějších mužů na dvoře Vladislavově . . . nebyl jen učencem, byl též vlastencem, který na rozdíl od jiných většinou kosmopoliticky smýšlejících humanistů svou vlast vroucně miloval, byl vzorem přítele k službám vždy ochotného a proto i jednou z nepřijemnějších osobností *buďinské* učené společnosti.« V dalším pojednání vrátím se ještě k jiným význačným výrokům tohoto maďarského učenice,^{327b)} jehož studie nám dokazuje, že čeští humanisté a mezi nimi zejména Šlechta i v Uhrách se těšili z veliké vážnosti a že by tedy výzkum tamních pramenů naše vědomosti o nich zajisté nemálo obohatil. Po odchodu Šlechty a Augustina z Budapešti nebyl tam, jak Ábel na jiném místě (str. 7) píše, již nikdo, kdo by byl učenou společnost v činnosti udržel. Tato se proto nadobro rozešla a s ní zanikl i pešťský humanismus. Podobně utrpěl, když Lobovic a naši tři Všehrdové zemřeli, také humanismus český. Jejich epigoni nevzmohli se již k slávě starších humanistů, pamatovali ale vděčně svých předchůdců a dobyli si velkých zásluh o tyto tím, že nám z jejich spisů aspoň tolik zachovali, co dnes známe. Humanista Tomáš Mitis z Limusy vydal r. 1570 Lobkovicovy spisy a blahopřál svému mecenáši Janovi Hodějovskému z Hodějova, že přechovává na své hradě v Řepicích zbytek Šlechtovy knihovny,³²⁸⁾

^{327a)} Viz ve spisu dra Ábela, o němž dole bude řeč, články: »Balbus Jeromos« (str. 32—74) a »Piso István és Jakab« (str. 83—94) a přír. v příčině Pisa Truhlářův Humanismus, str. 22, 28, 30, 37, 40, 41, 43, 46, 79, 161.

^{327b)} Ábel vyvrací také domněnku, že Šlechta byl do stavu šlechtického teprve povýšen, uvádí, že pocházel z velice vážené šlechtické rodiny.

³²⁸⁾ Thomas Mitis: Farrago poematum IV. 604 . . . »Musis operatus in arce Repicii, quibus est ibi bibliotheca celebris reliquias Sslechtæ librorum . . .« Podobně vychvaloval knihovnu Hodějovského, že totiž skrývá »Sslechtæ supellex charta« také tehdejší humanista Matouš Collinus z Chotěřiny (Mitis: Farrago poematum IV. 149). Viz o těchto zbytcích Šlechtovy knihovny též Č. Č. M. 1878, str. 271, a Hormayers Archiv f. Gesch. etc., rč. 1821, str. 97. Knihovna Bohuslava z Lobkovic shořela 27. července 1598 v Chomutově, kamž ji Bohuslavův synovec Bohuslav Šťastný z Lobkovic dal převézt z Hasišteina (Sommer: Das Königr. Böhmen, Saatzer Kreis, str. 156).

poslední to památky na onoho Šlechtu, jenž býval kdysi »ozdobou země české« (»Boemiae decus«).³²⁹⁾ Z této knihovny Hodějovského pocházely patrně i vlastnoruční zápisky Šlechtovy, jichž použil r. 1584 při spisování svého historického kalendáře mistr Prokop Lupáč z Hlavačova. Slyšeli jsme již na jiném místě (str. 16), jak Lupáč Jana Šlechtu vychvaloval, ale nepověděl jsem dosud, jak jej ve svém kalendáři ještě vyznamenal. Udává totiž ke dnu Šlechtova narození (24. ledna 1466) přesně, kdo v týž den panoval v Německu, v Římě na stoličce papežské, v Čechách, v Turecku a v Řecku. Takovým způsobem vyznamenal však Lupáč ve svém kalendáři jen památné dny osob korunovaných.³³⁰⁾ Asi dvacet let před Lupáčem (1565) vydal v Basileji německý humanista Jindřich Pantaleon objemné dílo: »Prosopographiae Heroum Germaniae«, v němž vzpomíná (III., str. 60) Čecha Jana Šlechtu, jenž býval kdysi ozdobou své vlasti i šlechty a svými výbornými vlastnostmi dosáhl toho, že byl vším právem počítán k velikánům Germanie, t. j. oné tak zvané svatě římsko-německé říše, k níž tehdy ovšem i země české příslušely.³³¹⁾ Literáti 18. století vzpomínali Jana Šlechtu s podobným nadšením a to nejen Čechové a Moravané, ale také Němci.³³²⁾ Český dějepisec František Martin Pelcl píše ve svém r. 1775 v Praze v německé řeči vydaném díle: *Abbildungen Böhmischer und Mährischer Gelehrten und Künstler* (díl II., str. 24) doslovně: »Daß ich die Böhmen für die ersten unter den uns benachbarten Völkern halte, die die Wissenschaften in diesen Gegenden wieder emporbrachten, läuft nicht, wie der Merkur sagt, wider die Geschichte. Man zeige uns einen aus diesen Völkern, der vor oder auch zu den Zeiten unserer Hassensteine von Lobkowitz, Schlechta von Wssehrd, Augustin aus Mähren gelebt und ihnen in

³²⁹⁾ Thomas Mitis a Limusa: *Prima Farrago sacri argumenti poematum* I. 143.

³³⁰⁾ Viz na př. v Lupáčovu kalendáři záznamy k 23./2. 1500, 11./3. 1503, 1./7. 1507, 22./5. 833.

³³¹⁾ Dotčený článek zní: »*Ioannes Slechtus Bohemus*. Ioannes ex nobili familia Slechtorum in Bohemia natus, et omni genere uirtutum educatus est. Is cum felici ingenio esset praeditus, à pueris operam literis dedit, et primis rudimentis in arce paterna Kostelecensi perceptis sese ad Pragensem Academiam contulit. In ea omni genere linguarum institutus etiam liberalibus studijs praeclarum operam nauauit, atque in ijs adeo profecit, ut non modo cunctis Bohemis, sed etiam externis hominibus innotesceret. In primis uero Erasmus Roterodamus hunc Ioannem ob raram eruditionem dilexit, atque ut Bohemiae situm cum uarijs sectis describeret, petijt. Id quod Ioannes anno 1519 singulari industria praestitit, et omnia ea diligentia declarauit, ut quis praesens uix possit Bohemiae conditionem rectius cognoscere. Unde is et patriae et nobilitati ornamento fuit, atque suis uirtutibus effecit, ut merito inter Germaniae proceres hoc loco recenseatur.«

³³²⁾ Přir. na př. spis Jana Gottloba Böhma: *De Augustino Olomucensi et patera eius aurea*, vydaný r. 1758 v Drážďanech a Lipsku, str. 7 a 56, a Lippertův článek: *Nachricht von Gelehrten Gesellschaften in Baiern v Rozpravách bavor. akademie věd a umění*, roč. I. (1763), str. 6—38.

der lateinischen Dichtkunst und Wohlredenheit gleichgekommen wäre oder sie übertroffen hätte. Man lese, was Ausländer — deren Lob nie verdächtig sein kann — davon sagen.« Moravan Josef Vratislav Monse, císařský rada a ředitel právnické fakulty tehdejší university brněnské, vyjmenoval Jana Šlechtu ve svém r. 1779 v Brně vydaném díle »Infulae doctae Moraviae« (str. 80—81) mezi nejpřednějšími evropskými učenci z doby českého krále Vladislava II. a končí svůj článek poznámkou, že se pranic nediví tomu, že bylo v Čechách onoho času, jak Balbin udává, mnoho výtečných zákonů a právních řádů uskutečněno. Pomocí takových mužů, jakými byli Lobkovic, Augustin, Šlechta a Kornel ze Všehrd, mohl to prý Vladislav snadno dokázati. Velice chvalně zmiňuje se o Janu Šlechtovi František Faustin Procházka, který v 18. stol. vydal několik objemných spisů o české a moravské literatuře a Jana Šlechtu ve všech svých spisech nazývá ozdobou (decus) země české.³³³) Počátkem 19. stol. sepsal řadu podobných vlasteneckých spisů jiný učený mnich Ignaz Cornova, člen tehdy již kvetoucí Král. české společnosti nauk. O jeho neznámějším a nejcenějším díle byla již zmínka. Je to jeho obšírný životopis Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic, mající 481 stran. Cornova velebí v této knize na více místech i našeho Jana Šlechtu, přičítá mu »nesmrtelné«³³⁴) zásluhy a píše pln obdivu o jeho učenosti a šlechtetné povaze. V téže době, jako Cornova v Praze, psal o Šlechtovi ve Vídni ještě jeden mnich, a to P. Xystus Schier řádu augustiniánského, autor nejobsáhlejšího spisu o často již připomenuté učené společnosti: »Sodalitas Danubiana«. Jeho spis nebyl ku podivu nikdy vydán tiskem, byl však jako rukopis pozdějšími badateli často čten a použit.³³⁵) Schier se vyjádřil velice pěkně zejména o povaze Šlechtově,³³⁶) uznal však

333) Přír. téhož r. 1782 v Praze vydaný spis: De saecularibus liberalium artium in Bohemia et Moravia fatis comentarius«, str. 239—245: »Ioannes Sslechta, secundum a Bohuslav Bohemiae decus, nobilissimo Wssehrdiorum genere anno 1467 VIII. Cal. Februarias patre Nicolao natus...«, dále jeho články o Šlechtovi v dílu »Acta Litteraria Bohemiae et Moraviae«, vydaném r. 1783 v Praze profesorem vídeňské university drem Adauctem Voigtem, str. 294, 379—382, a ve spisu: Miscellanem der Böhm. u. Mähr. Literatur I./1, článek na str. 1—67.

334) Viz Cornova: Der große Böhme Bohuslav v. Lobkowicz u. Hassenstein, str 11—12: »... aus der Schule Magister Gregors von Prag, der um die Mitte des fünfzehnten Jahrhunderts an der Karolinischen Universität ... über Virgils Gedichte und andere Schriften aus dem goldenen Zeitalter der römischen Literatur öffentlich gelesen, wie uns dessen ein Schüler des Mannes, ein Schüler, der dem Lehrer auch allein Unsterblichkeit geben konnte, Bohuslavs würdiger Freund unter seinen Landsleuten Johann Sslechta von Wssehrd versichert.«

335) Schierův rukopis je uložen v býv. dvorní knihovně ve Vídni a má tam značku Cod. 7237.

336) Übrigens war Schlechta sehr gelassen in allen Zufällen, dankbar gegen seine Gutthäter, freigebig gegen seine Freunde, günstig gegen gelehrte Männer, die zugleich die Tugend liebten und verlangte sein Vaterland eher ungelehrt als lasterhaft zu wissen.«

také jeho význam v dějinách osvěty a litoval, že jeho mnohoslabné dílo »Mikrokosmos« se ztratilo. R. 1821 vyšel tiskem v Olomouci spis tamního veřejného učitele pro dějiny všeobecné a vlastenecké Josefa Leonarda Knolla pod titulem: »Mittelpunkte der Geschichtsforschung und Geschichtsschreibung in Böhmen und Mähren als Einleitung in die sieben Bücher mährischer Geschichten«, kdež čteme (str. 68—71): »Überhaupt hat das Menschengeschlecht nicht oft ein Zeitalter solcher Fülle von Kraft und reichhaltiger Entfaltung erblickt, wie jenes von Stanislaus Thurzo. Wie Deutschland und andere Staaten unseres Welttheiles brachten auch Böhmen und Mähren allenthalben großartige Naturen in Vorschein, die an die Spitze der wichtigsten Angelegenheiten traten. Unter den Böhmen strahlten Christophorus von Weitmühle, Bohuslaw Lobkowitz von Hassenstein und Johann Schlechta . . . hervor . . . Johannes Schlechta von Wssehrd wurde Geheimschreiber des Königs von Ungarn und Böhmen Wladislaw und Bohuslaw von Hassenstein schreibt ihm mehr als hellenische Beredsamkeit, so wie jede Art von Vorzug und jeden Schmuck der Gelehrsamkeit zu. Sein Mikrokosmos ist ein Schatz von hellenischer und arabischer Weltweisheit und seine Beredsamkeit schwingt ihn oft in überirdische Welten. Hieronymus Balbus schildert die beiden Männer in Distichen, den Bohuslaw mehr durch seine Leyer auf dem Parnasse, durch die Gaben des Maro, an den heiligen Quellen und in dem kühlenden Schatten des Musenheims, den Schlechta durch die Gaben des Cicero, mehr im Gerichtshof gefeiert und fähig durch den Donner seiner Worte die Schlösser der Könige zu erschüttern, so wie durch das Honigsein der Lippen selbst Herzen von Stahl zu zähmen.«

Po šťastném skončení válek s Napoleonem I. počaly rozhodující kruhy vídeňské poznávati, že bude výhodno probouzejícímu se národu českému dáti najevo, že jeho dějinná vyspělost a kultura je uznávána, pročež také vídeňští spisovatelé a odborné časopisy se počali zajímati o významná období českých dějin. Tomuto pokynu »shora« porozuměl nejprve časopis Hormayerův: Archiv für Geographie, Historie, Staats- u. Kriegskunde. Hormayer byl také první, který ve Vídni obnovil vzpomínku na české humanisty. V roč. 1823 (č. 126, 127) a 1824 (č. 23 a 24) uveřejnil delší stať: Die Blüthe der lateinischen Poesie in Böhmen, aus den Quellen dargestellt von Th. Brey. A co tam čteme? »Unter den Ländern, die von Italien aus humanistische Bildung erhielten, war Böhmen *eines der ersten* . . .« »Dem ungeachtet machte die Kenntnis der alten Sprachen anfangs weniger Fortschritte, die griechische war größtenteils fremd und wurde gar nicht betrieben, selbst die Schreibart in der lateinischen war von klassischer Schönheit weit entfernt. Am meisten blieb die lateinische Poesie zurück . . .« »Lange blieb es so bis in Hassensteins Genius ein glänzender Morgenstern aufgieng . . .« »Durch das edle Streben dieses Mannes und das glück-

liche Zusammentreffen günstiger Umstände ward jene blühende Periode in Böhmen herbeigeführt, *wo man Alles Schöne und Edle erkannte und würdigte* — jene Zeit, wo man sich in die Tage des Perikles oder Augustus wie durch einen Zauberschlag versetzt sah, *wo auf einmal so viele und so treffliche Dichter aufstanden, daß keine andere Nation sich einer größeren Anzahl in einem gleichen Zeitraume rühmen kann . . .* »Mit Ehrfurcht erinnert sich die Geschichte dieses Mannes (Hassensteins), der in Böhmen Talente weckte, deren Lorbeer unverwelklich grünt . . . « »Er und Schlechta wurden von ihren Zeitgenossen als Muster treuer Freundschaft aufgestellt. Hieronymus Balbus preist Beide glücklich, weil der Ruhm ihres Namens unsterblich sei. Die Gedichte Hassensteins sind voll von Beweisen seiner zärtlichen Liebe zu Schlechta, auch eine Menge der schönsten Briefe lassen uns tiefe Blicke thun in ihre edlen Herzen . . . « »Die innige Freundschaft Hassensteins zu Schlechta blieb auch nicht ohne schöne Nachahmung, was sich diese beiden Männer waren, das waren sich auch ihre berühmten Epigonen Hodějovský und Collinus, der die großen Ideen des Ersteren ins Leben rief.« — Takových neobyčejně pochvalných článků o Bohuslavovi z Lobkovic a Janu Šlechtovi vyšlo v tehdejší a pozdější literatuře vídeňské ještě několik³³⁷⁾ a vydavatelé rakouského »národního« slovníku³³⁸⁾ vyhledávali Jana Šlechtu přímo za jednoho z největších synů země české a také vídeňská věda i naši Němci nepřestali se o Šlechtu zajímati a jej vychvalovati.³³⁹⁾ Leckterému Čechu bylo

337) Pfir. P. A. Budik: Leben u. Wirken der vorzüglichsten latein. Dichter III. 55—56, 64 a pokrač. dále v časopisu »Der oester. Zuschauer« (vyd. J. S. Ebersberg), roč. 1839, č. 150, článek: »Der Preisbecher«, zejména však Kaltenböckovu studii: »Die gelehrte Donaugesellschaft zu Wien« (Oesterr. Zeitschrift für Geschichte u. Staatskunde, roč. 1837, č. 18—29), kde se o Šlechtovi (č. 23) praví: »Johann Schlechta von Wssehrd . . . war nach den übereinstimmenden Überlieferungen seiner Zeitgenossen ebenso gelehrt als liebenswürdig, vollkommen der lateinischen u. griechischen Sprache mächtig. Aus seinen Schriften leuchtet durchgehend ein tiefer religiöser Sinn hervor und der größte Schmerz seines Lebens war der beklagenswerte Zustand seines in drei Religionsparteien zerrissenen Vaterlandes.«

338) Oesterreichische National-Encyclopädie oder alphabetische Darlegung der wissenschaftlichsten Eigenthümlichkeiten des oesterreich. Kaiserstaates von Gräfer u. Czikaun (Vídeň 1838), sv. IV., str. 542—543: »Schlechta Johann war zu Kosteletz in Böhmen am 24. Jänner 1465 aus dem edlen Geschlechte der Wssehrde geboren und . . . (wurde) »in der Folge den größten Männern Böhmens an die Seite gestellt . . . « »Schlechta, durch seine Gelehrsamkeit und Tugend, sowie durch ausgezeichnete Verdienste um sein Vaterland berühmt, starb auf seiner Burg Kosteletz am 29. August 1525 . . . «

339) Pfir. Denis: Wiens Buchdruckergeschichte, str. 9; Mayer: Wiens Buchdruckergeschichte I.; Klüpfel: De vita et scriptis Conradi Celtis (1827), II. 153, Endlicher Wiener Jahrbücher d. Liter. XLV. (1829), str. 162; Aschbach: Die Wiener Universität u. ihre Humanisten (1877), str. 428; Nagl & Zeidler: Deutsch-oesterr. Literaturgeschichte, str. 463—473; Wurzbach: Biographisches Lexikon des Kaisertum Oesterreich XXX. 69—70; Christian d'Elvert: Schriften der hist.

v cizině více přáno než v jeho rodné vlasti. Jan Šlechta neupadl však ani v Čechách v zapomenutí. Zájem o něj ochabl u nás jen v době, když jsme vedením Palackého a důkladným zpytováním svých národních dějin poznali, jak ojedinělý význam má pro nás doba husitská, pro niž zase Jan Šlechta, muž jinak tak osvícený, ku podivu neměl pochopení, jsa dokonce karatelem Žižkovým a velkým odpůrcem Českých Bratří, jak na dalším místě bude pověděno. Přes to však nebyl Šlechta našimi historiky a odborníky odsuzován, naopak byl omlouván svým vychováním a náboženským přesvědčením, a není ani jednoho českého historika, který neuznal jeho významu v dějinách české osvěty. Často již připomenutý Josef Truhlář, nejlepší to znalec období humanistického, byl nadšeným citem Žižky a českých kališníků vůbec, ale Šlechtovi přiznal, co mu ani nepřítel nemohl odepřít, že »náležel mezi aristokraty ducha svého času vším právem... byv seznámen téměř se všemi vynikajícími tenkrát duchem ve střední Evropě muži...«³⁴⁰) Podobně se vyjádřil o Janu Šlechtovi teprve nedávno náš historik univ. prof. Dr. Jos. Pekař, jenž o něm píše: »osvícený katolík a filosof český Jan Šlechta ze Všehrd, známý svými styky s Erasmem Roterodamským, muž, jenž patřil k několika málo nejvýše stojícím českým vzdělancům své doby a byl prost vší nenávisti ke kališníkům...«³⁴¹) K výrokům těchto dvou věhlasných odborníků připojuji na konci svého článku ještě seznam všech novodobých českých životopisců Šlechtových,³⁴²) z nichž dva: Jan Ja-

statist. Sektion der mähr.-schles. Gesellschaft d. Ackerbaues, Kultur u. Landeskunde, 1852, IV., str. 102—115.

³⁴⁰) Viz Truhlářův článek: M. Václav Písecký v Č. Č. M. 1876, str. 83—96. Mimo to přír. Truhlářův životopis Jana Šlechty v Č. Č. M. 1879, str. 440—458, dále Truhlářovy spisy: 1. Počátky humanismu v Čechách, str. 48—50, 2. Humanismus a humanisté v Čechách (Rozpravy Č. akad. III., třída III., č. 4), str. 6, 18, 29, 30, 38, 41, 46, 47, 66—68, 70, 71, 84—87, 89, 91, 92, 94, 96, 98—100, 116—118, 120, 122, 128—130, 133—137, 142, 152, 155, 157, 158, 162, 164, 165, 171, 179, 184, 185, 187, 189, 191. 3. Dva listáře humanistické: I. Dra. Racka Doubravského, II. Václava Píseckého s doplňkem listáře Jana Šlechty ze Všehrd (Sbírka pramenů, vyd. III. třídou České akad., skupiny 2, č. 3) a 4. Listář Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic (Sbírka pramenů III. třídy Čes. akad., skup. 2, č. 1), str. 105—114, 118—122, 125, 126, 130, 139—145, 147, 195, 219—222, 225, 226.

³⁴¹) Český Časopis histor. XXXI. (1925), str. 211.

³⁴²) Viz Bienenberg: Versuch über einige merkwürdige Alterthümer in Böhmen III. 86—110; Světozor II. (1868), str. 321; Jakub Malý: Vlastenecký slovník historický, str. 802; Rybička v Riegrovu Slovníku Naučném článku »Šlechta ze Všehrd«; Sedláček v Ottovu slovníku naučném, týž článek; Čas. přát. starož. č. III. 55; Čas. Mat. mor. XVIII. (1894), str. 35—38; Jan Jakubec: Děj. české literatury, str. 238; Jaroslav Vlček: Děj. č. liter., str. 325—326. Velice pěkně píše též o Šlechtovi prof. Dr. Karel Gerst ve své studii: »Bohuslaus von Hassenstein, Böhmens größter Humanist«, uveřejněné v »Nordwestböhmern«, čtvrtletník to příloze chomutovského listu »Deutsches Volksblatt«, roč. I./2 (1924), str. 56—65. I slavný Arnošt Denis zmiňuje se ve svém nesmrtelném díle »Fin d'in-dépendance Bohême (Paříž 1890) Tom. I pag. 124—125 velmi chvalně o Šlech-

kubec a Jaroslav Vlček, oba autoři dvou různých »Dějin české literatury«, se shodují i v tom, že Jan Šlechta ze Všehrd vynikal nad mnoha humanisty své doby hlavně svým charakterem a svou upřímnou láskou k vlasti a národu.³⁴³⁾

B.

JANOVO MLÁDÍ.

O Janově mládí bohužel nevíme mnoho. Určitě však víme, kdy se narodil, a to na hodinu přesně: 24. ledna 1466 o páté hodině noční. Tak to aspoň udává ve svém historickém kalendáři M. Prokop Lupáč z vlastních zápisků Šlechtových (viz str. 15). Kde se však Šlechta narodil, Lupáč buď opomenul uvésti anebo to Šlechta sám ve svých zápisech nepoznamenal. V první stati jsme slyšeli, že se otec Janův Mikuláš r. 1464 přestěhoval z Moravy na Všehrdy v Žatecku a že si tam, nejspíše již jako vdovec, ze *sousedního* statku Blažimě vyvolil svou druhou manželku Johannu z Vřesovic, která byla tedy pravděpodobně matkou Janovou (viz str. 59—60). Z toho lze se domnívati, že Jan se narodil na Všehrděch. Tomu však se zdá zase odporovati, že Jan je v matrikách pražské university, kde r. 1484 studoval a hodnosti bakalářské dosáhl, zapsán jmény »Joannes de Blewicz« a »Joannes Blewiczensis« (viz str. 17). Poněvadž víme, že z Blevic pocházel Šlechtův *sestřenec* Řehoř Chanický, jež pak Šlechta s Janem Vlčíhrdem a Drem Augustinem ze Všehrd přijal za erbovního strýce (viz str. 17—18), soudil jsem, že Šlechta na pražské universitě se nazýval »z Blevic« jen proto, že po dobu svých pražských studií bydlil v Blevicích u své starší provdané sestry nebo tety. Po důkladné prohlídce dotčených matrik nechci však vyloučiti možnost, že Jan přece jen se narodil v Blevicích. Přesvědčil jsem se totiž, že v těchto matrikách jen málokterý

tovi: »A l'université, maitre Grégoire de Prague expliquait commentait Virgile, et parmi ses auditeurs se trouvaient deux hommes, destinés à une célébrité fort inégale, mais remarquables l'un à l'autre par la largeur des leurs idées et l'étendue des leurs connaissances: Victor Cornelius et Jean Chlekhta de Vchehrd...«

³⁴³⁾ Jakubec píše: »Smýšlením i povahou nad Bohuslava pobýval po 16 let v dvorském humanistickém prostředí v Budíně, upřímně cítil se svou vlastí a svým národem.« Vlček zase končí svůj životopis Šlechtův: »Na Janu Šlechtovi nic neulpělo ze stínu, jenž často padal na arcihumanistu našeho Bohuslava, na jině z jeho kruhu, a hlavně na cizince, kteří v zájmu humanistických ideí apoštolujice u nás, místo ušlechtilé pobídky k nim zůstavili jen zklamání, odpor a smrt. I humanismus v Čechách má svou patologii.«

šlechtic je zapsán svým rodným jménem a titulem; studující i profesori zpravidla se tam nazývají pouze svými křestními jmény a jmeny míst, odkud pocházeli: Dva známí členové stavu panského: Benedikt z Valdšteina (1452) a Mikuláš z Ledče (1458) jsou tam zaznamenáni beze všeho titulu a teprv pozdější rukou je u jména Mikulášova připsáno »baro«. Václav Hyndrák z Habrové, nástupce Viktorinův v úřadě místopísařském, stavu vládyckému vyhraženém, sluje tam r. 1481 prostě »Wenceslaus de Chrudim«. Slova »Hyndrák cognominatus« jsou rovněž teprve později připsána. Z jiných pramenů je však dokázáno, že Václav Hyndrák byl syn vládyky Matěje Hyndráka z Habrové, který v Chrudimi měl dům, ale tvrz Habrovou držel již dávno před narozením Václavovým.³⁴⁴ Prof. Mikuláš Šud ze Semanína se nazývá v matrikách až do 1544 stále jen »Šud Luthomyšlensis«, ačkoliv byl do stavu vládyckého povýšen již mnohem dříve. Také Viktorin ze Všehrd není tam jmenován jinak, než Victorinus de Chrudim anebo Chrudimensis přes to, že užíval přídomek »ze Všehrd« určitě již r. 1488. Nehledě však k tomu, je také z jiných důvodů možno, že Šlechta se narodil v Blevicích. Když se jeho otec r. 1464 do Čech navrátil a na své dědictví ve Všehrdech nastoupil, byly tam tvrz a poplužní dvůr sotva v takovém stavu, by je mohl ihned obývat. Patrně si tedy své nové sídlo teprve upravil a než totéž bylo hotovo, bydlil asi se svou novou manželkou v Blevicích u své dcery nebo sestry, kterou tam prodal za syna Mařika z Ješina (viz str. 63). Tak je možno, že se mu v Blevicích v lednu 1466 narodil syn Jan. Budiž tomu však jakkoliv, tolik je jisto, že Jan Šlechta v prvních letech svého života žil u svých rodičů na Všehrdech v Žatecku, kde se i přes války husitské mnoho Němců udrželo v majetku svých statků a kdež tudíž Šlechta nejspíše se naučil i němčině, jejíž znalost mu později ve Vídni a v Budapešti přišla vhod.³⁴⁵ Téměř všichni starší životopisci Šlechtovi tvrdili, že týž prozrazoval již v útlém mládí neobyčejné vlohy. Nevím, z kterých pramenů tuto vědomost čerpali, ale věřím tomu. Avšak nevěřím, že jediným učitelem Jana Šlechtty byl M. Řehoř z Prahy, který dle svědectví Šlechtova vykládal svým žákům pouze básně Virgilovy. Dále nevěřím, že Jan Šlechta nebyl jinde na studiích než jen r. 1484 na universitě pražské. Od Řehoře a na universitě pražské Šlechta by se po tom, co o Řehořovi a o tehdejších učitelích na této universitě víme, nikdy nebyl naučil řečtině, kterou znal tak, že mohl Ptolemaia a Platona nejen čísti, ale i vyklá-

³⁴⁴ Přír. Rybčkův čl. o tomto rodu v Památkách archaeolog. I. 270; Sedláčkovy Hradky I. 176 a v archivě mus. v Chrudimi knihu s označ. 1 B 10 (Liber contract. ab a. 1439) l. K 2 »Václav baccaláf slavného učení pražského, syn pana Matěje Hyndráka«.

³⁴⁵ Ze Jan Šlechta uměl německy, soudím z německých listin jím r. 1501 z král. kanceláře vyhotovených a do Mostu zaslaných. (Viz Schlesinger v »Stadtbuch v. Brūx«, str. 180, č. 425, a Čelakovský: Sněmy z r. 1500—1526.)

dati, jak dokazují jeho dopisy zaslané Celtesovi³⁴⁶⁾ a jeho dílo Mikrokosmos, vlastně téhož nám známý obsah.³⁴⁷⁾

Věřím tudíž mnohem více udání osvědčeného historika Fr. Martina Pelcla, který tvrdil, že Šlechta studoval také na universitě v Bononii.³⁴⁸⁾ Na to ukazuje ještě jiná okolnost. Když Šlechta 31. října 1511 psal do Bononie Sigmundovi Hrubému z Jelení, poslal mu současně doporučovací list a pozdrav jeho tamějšímu představenému prof. Camillovi.³⁴⁹⁾ Patrně tedy Camilla osobně znal a to asi ze svých vlastních studií v Bononii. Kdy Šlechta v Bononii byl a jak dlouho tam studoval, bude ovšem teprve předmětem dalšího badání, dříve jistě však než v Bononii studoval na universitě pražské, kde r. 1484 za děkanství svého strýce Viktorina ze Všehrd složil šťastně zkoušku bakalářskou.³⁵⁰⁾ Jiní bakaláři pražské university se připomínají s tímto svým akademickým titulem také později v příslušných pramenech, Jan Šlechta však ku podivu ani jednou. To mi bylo nápadné. Dnes si to vysvětluji. Šlechta pokračoval ve svých studiích ještě na jiné a proslulejší škole a tím nabyl kvalifikace, která jeho pražskou akademickou hodnost úplně zastínila. Není přece žádným tajemstvím, že pražská universita přišla tehdy o celou svou dřívější slávu, že panovaly tam poměry, které všechny vskutku nadané mladíky odtamtud vypudily. Také Viktorin ze Všehrd tam nevydržel a M. Řehoř z Prahy měl, jak se zdá, své přednášky o Virgilovi více v soukromí, než veřejně na universitě. Jan Šlechta jako bakalář university pražské by se tudíž sotva byl stal tím, čím se stal již jako mladík 24letý, t. j. úředníkem královské kanceláře v Budíně, obsazené tehdy téměř jen odchovanci proslulých škol italských. Adauctus Voigt a po něm i Cornova (*Der große Böhme Boh. v. Lobkowitz*, str. 178, 196) se domnívali, že Jan Šlechta v mládí pomýšlel na to, věnovati se stavu kněžského, že mu to však jeho přítel Lobkovic zase vyloučil. Oba učenci soudili tak z Lobkovicova dopisu, jenž je v Mitisově sbírce nadepsán »Janu svému příteli« (u Vinařického str. 28) a v němž Lobkovic adresáta z takového úmyslu vskutku zrazoval. Poněvadž Šlechta byl nad vši pochybu nábožensky založen a protože o jiném Janovi, jemuž dopis Lobkovicův by byl mohl svědčeti, nevíme, pokládám onu domněnku sám za zcela pravděpodobnou. Bližších dokladů o tom ovšem není.

346) Viz tyto dopisy v příloze: »Přehled a doplněk k listům Jana Š. z. V. c.

347) Přír. Truhlář: *Humanismus*, str. 99 a 135.

348) Pelzel: *Abbildungen böhm. u. mähr. Gelehrten* III, 13.

349) Truhlář: *Listář Boh. z Lobkovic*, str. 225. Šlechta vybízel také M. Václava Píseckého, aby jel do Itálie, kde jedině se ve svých studiích může zdokonaliti. (Truhlář: *Humanismus*, str. 137.)

350) *Monum. hist. univers. Prag.* II/2, pag. 150, 153.

C.

JANŮV POSTUP

POLITICKÝ, LITERÁRNÍ I. MAJETKOVÝ

(1490—1504).

6. dubna 1490 zemřel uherský král Matyáš Korvín a český král Vladislav II. byl zvolen za jeho nástupce. Vladislav se chystal do Budína, kam přeložil své sídlo. Dva bývalí posluchači na universitě bononské Bohuslav z Lobkovic a Kristian Pedík z Kamenice,³⁵¹⁾ mnohoslibní učedníci nového humanistického směru, opustili tehdy po krátké služební době (1487—1490) jeho dvorskou kancelář. Bohuslav byl syt a znaven dvorskou službou, Kristian nechtěl opustiti vlast, protože hodlal vstoupiti do kláštera, na Oivinu u Žitavy, což r. 1494 vskutku také učinil. Za oba bylo obtížno naléztí náhradu. Matyáš Korvín shromáždil na svém dvoře významné učence a král Vladislav chtěl se mu v tom vyrovnati. Zmínil jsem se již na jiném místě, že v uherské dvorské kanceláři zasedali dva znamenití humanisté: Jiří Szathmary a Jiří Frangepany, kteří byli též biskupy. Vedle nich byli tam ještě jiní humanisté: Valentin Kraus z Koruny, Filip Mora, Štěpán Piso a fysik Julius Mylius, osobní lékař Matyášův.³⁵²⁾ Vladislavovi se jednalo tudíž o to, aby i jeho česká dvorská kancelář byla v Budíně obsazena muži oněch hodnými, k čemuž si vyvolil dra Jiřího z Neideku^{353a)} a našeho Jana Šlechtu. Také Jiří z Neideku vychodil universitu bononskou — stal se později (1501) rakouským kancléřem a 1505 biskupem tridentským. Řekl jsem již, že Jan Šlechta byl tehdy teprve 24 let stár, dosáhl tedy vzácného postavení ve velmi mladém věku. V dvorské kanceláři zastával s počátku úřad notáře nebo, jak se tomu po staročesku říkalo, úřad »písaře«, čímž ovšem se nerozuměl písař v dnešním běžném slova smyslu, nějaký kopista, nýbrž konceptní úředník.^{353b)} Nejvyšším kancléřem a tudíž i nejvyšším představeným Šlechtovým byl mocný český šlechtic pan Jan z Šelenberka. Jeho zástupcem a vlastním ředitelem dvorské kanceláře

³⁵¹⁾ Přír. o něm Truhlář: Humanismus, str. 9, 19, 27, 28, 41.

³⁵²⁾ Přír. Truhlářův Listář Boh. z Lobkovic, str. 140, a Fessler: Gesch. Ungarns III.

^{353a)} Přír. tamtéž str. 66, 86. Životopisy Neidekovy viz v »Beiträge z. Geschichte d. n.-ö. Statthaltereien (Viedeň 1897), str. 414, roč. 1890, herald. společ. Adler ve Vídni, v Aschbach: Die Wiener Univers., str. 429, kdež je také uvedena veškerá starší literatura, a zejména v dřívě (str. 78) citov. knize Abelové, str. 79—83.

^{353b)} Podobně třeba rozuměti titulům: nejvyšší zemský písař a zemský místo-písař, jichž nositelé byli vysokými zemskými úředníky.

byl protonotář, nejvyšší dvorský písař aneb, jak se též jindy a potom nazýval, dvorský kancléř nebo místokancléř.³⁵⁴) Také v tomto úřadě nastala změna právě v době příchodu Jana Šlechty. Místo tehdejšího protonotáře, jímž byl Christostomus de Hostun (Krystoston z Hostouně), nastoupil r. 1490 Jan (Muterplas) z Tetražic, s jehož rodinou byli Viktorin a Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd v přátelském styku,³⁵⁵) takže není pravděpodobno, že i Viktorin doporučil Šlechtu do dvorské kanceláře.

V Budíně splnil Šlechta naději v něj kladenou v plné míře. Z mladého učenice vyrostl v cizině čestný representant vlasti. Velké příležitosti k obohacení jeho vědomostí. Pilně se stýkal se svými uher-skými kolegy a navázal též styky s vynikajícími své doby muži v hlavním městě sousedního státu, ve Vídni. Tak se stal r. 1497 se svými kolegy drem Jiřím z Neideku a drem Augustinem Olomouckým, který dvě léta před tím byl rovněž z Itálie povolán do české dvorské kanceláře, spoluzakladatelem a jedním z prvních členů kdysi tak vysoce vážené a učeností slavné Dunajské družiny (Sodalitas Danubiana). Profesor olomouckého gymnasia W. Saliger³⁵⁶) napsal r. 1876 o této společnosti obšírné pojednání, v němž praví: »Byl to svaz vynikajících mužů z Rakous a sousedních zemí — Uher nevyjímaje — kteří vedeni jsou láskou k humanismu se spojili k společné literární činnosti.« »Čerpejte z nesmírných pokladů předků, zkoumejte zákony přírodní, očistěte filosofii a theologii z neřestí scholastických, sestupte do dolů dějin, badejte v ži-

³⁵⁴) Viz Lindner: Urkundenwesen K. Karl IV. u. s. Nachfolger; Tadra: Kanceláře a písaři v zemích českých, str. 9—12.

³⁵⁵) Přír. list Petra Markolta z Tetražic z 21. dubna 1507 zpečetěný »uroz. vládky Divišem z Dlouhé Vsi, Viktorinem ze Všehrd a Janem Vlčíhrdlem ze Všehrd« v arch. býv. místodrž. č., nyní čl. min. vnitra. Znění tohoto listu je otištěno v Teigeových Zákl. místopisu Prahy I. 780a, odst. 10. Petr Markolt z Tetražic byl syn Pavla z Nové Vsi, jež shora dotčený protonotář Jan z Tetražic r. 1490 se svolením Vladislavovým přijal za erbovního strýce. Majestát z 28. dubna 1490, jímž Vladislav tuto »adopci« potvrdil, se nalézá v orig. v archivě Národ. mus. č. v Praze a je památný proto, že to byl první případ takového erbovního strýcovství v Čechách, pročez si Vladislav k tomu vyžádal také svolení nejvyšších úředníků zemských i dvorských (»sano Baronum procerum et aliorum fidelium nostrorum accidente consilio«). Porovná-li někdo znění tohoto majestátu (»... famosum Paulum de Noua Villa fidelem nostrum dilectum in patrelem suum quo ad arma sua realiter adoptasse ... auctoritate Regia praedictam adoptionem approbamus...«) s majestátem, jež r. 1500 obdrželi Jan Šlechta a Jan Vlčíhrdlo (viz str. 17), pozná nejlépe, že tito dva erbovními strýci nebyli.

³⁵⁶) W. Saliger: Die gelehrte Donaugesellschaft u. die Anfänge des Humanismus in Oesterreich (Program něm. stát. gymn. v Olomouci 1876). O této společnosti a jejich členech jednali obšírně též Denis: Wiens Buchdrucker-geschichte (1782); F. Procházka: Misc. d. Böhm. u. Mähr. Liter. I/1, str. 1—67; Aschbach: Die Wiener Univers. u. ihre Humanisten II, 288, 441—446; Nagl & Zeidler: Deutsch-oesterr. Literaturgeschichte 441—459, v Čechách hlavně Jos. Truhlář ve svém tak často cit. díle: Humanismus atd.

votech velikých mužů a studujte mravy národů — tak vznítíte v sobě pravou pochodeň života, kterou musíte mávati ku prospěchu jiných —« to byla slova, jež členům společnosti připamatovala její základní stanovy.

Kromě již zmíněného Conrada Celtesa, který byl r. 1487 císařem Bedřichem III. korunován na básníka a který r. 1497 působil jako profesor na vídeňské universitě, byli členy této družiny mnozí radové a vyslanci císařů Bedřicha III. a Maxmiliana I.: Jo. Fusemanus (Fuchsmagen), Pierius Graccus (Jo. Krachenberger), Joh. Cuspinianus (Spieshammer), Petr Bonono a mnoho jiných. Fusemanus byl též vynikající právník a astronom, Cuspinian doktor medicíny, profesor řečnictví a přednosta císařské knihovny. Z ostatních členů prosluli zejména velký matematik Andreas Stiborius (Stöberl), císařský historiograf Johannes Stabius, Čech Kryštof z Veitmile, syn slavného diplomata Benedikta z Veitmile, a Vlach Jeronym Balbi, o němž bylo již dříve pověděno, že byl nejprve profesorem university pařížské, pak vídeňské a konečně pražské. Balbi byl povolán do Prahy přičiněním Šlechtovým, který ho také hmotně podporoval, když byl na cestě přepaden lupiči a připraven o všechny své peníze. V Praze měl velké úspěchy, stav se tam nejprve vychovatelem syna nejvyššího kancléře, pak korunního prince Ludvíka a potom důvěrníkem a vyslancem tří králů (Vladislava II., Ludvíka a Ferdinanda I.). Naposled byl biskupem kreckým. V Dunajské družině měl pro svou učenost a své vzácné styky rozhodující slovo. Předsedou společnosti, jejím knížetem (princeps) nebo králem (rex), jak ho členové nazývali, byl však bývalý biskup varadinský Jan Vítěz, který byl od r. 1490 správcem biskupství vídeňského a později biskupem ve Vídni. Vítěz byl Janu Šlechtovi velice nakloněn a to zejména od té doby, kdy tento objevil v nějaké knihovně neznámé rukopisné dílo jeho schovance, nejslavnějšího to uherského básníka Jana Pannonia a dílo to vlastním nákladem vydal tiskem.³⁵⁷⁾ Činnost společnosti, jejíž snahy i císař Maxmilian všemožně podporoval, se týkala skoro všech vědeckých oborů a disciplín. Zejména význačný byl její vliv v oboru *filosofie*, dějepiscetví a matematiky. Pěstovala ale také hudbu a starala se o provedení starých i nových původních dramát.

V takovém prostředí musil ovšem mladý talent, jakým Jan Šlechta byl, růsti a prospívat. Šlechta vskutku postupoval a to nejen ve svém literárním vzdělání, ale i ve svém úředním postavení. R. 1497 vrátil se Vladislav na krátký čas do Čech a s ním i Jan Šlechta. Čeští stavové si stěžovali do různých nepřístojností, jež vyvolala stálá nepřítomnost králova a jimiž země značně trpěla. Jedna z jejich stížností se týkala královské dvorské kanceláře.

³⁵⁷⁾ Přír. o tom Truhlář: Počátky humanismu v Čechách, str. 41—43, a Truhlářův: Humanismus, str. 47, 84—86.

Všechny majestáty neboli královské listy musily podle ústavy býti potvrzovány a vyřizovány (kontrasignovány) nejvyšším kancléřem nebo jiným členem zemské korunní rady. Nejvyšší kancléř a ostatní nejvyšší zemští úředníci nezdržovali se však u krále v Budíně, nýbrž měli svá úřední sídla v Praze. Tím se vyhotovování královských majestátů příliš protahovalo i jednalo se o to, jak by bylo lze co nejsnadněji tomu odpomoci. Po dohodě s nejvyššími úředníky bylo konečně usneseno, že pravomoc protonotáře neboli dvorského kancléře, který zastupoval v Budíně nejvyššího kancléře, bude příště rozšířena. Jeho postavení stalo se tím ovšem zodpovědnějším. Jan z Tedražic upadl přes to v nemilost, buď u krále nebo u českých pánů. Byl propuštěn anebo odešel sám. Přednostou budínského královského kancléře stal se pak na jeho místě Jan Šlechta, současně povýšený na člena zemské korunní rady s oprávněním samostatně vyřizovati a podpisovati královny majestáty.³⁵⁸⁾ Šlechta se připomíná v této nové hodnosti po prvé r. 1498. Tehdy totiž počal královny majestáty podpisovati neboli kontrasignovati a to střídavě s nejvyšším kancléřem.³⁵⁹⁾ Když se změnil obor působnosti protonotáře, zvolil si Jan Šlechta pro svůj nový úřad též nový titul »sekretáře královské kanceláře«. ³⁶⁰⁾ Tak aspoň sám se nazývá a samotěn je jmenován od r. 1499 až do svého vystoupení

³⁵⁸⁾ Příř. o tom spis Jar. Čelakovského: O domácích i cizích registrech, zvláště o registrech české a jiných rakouských kanceláří dvorských (Rozpravy kr. č. společ. nauk VII., svazek 3 (1890), a stručný životopis Jana Šlechty od prof. dra Kalouska v Archivě Českém XVIII., str. 5.

³⁵⁹⁾ Tak na př. hned r. 1498 dva majestáty pro pozdějšího nejvyššího kancléře Albrechta z Kolovrat (Archiv Český XVIII. 44—45) a pro pány Kostky z Postupic (Codex 189, str. 24, v archivě českoslov. ministerstva vnitra v Praze). Jiné Janem Šlechtou podepsané, to jest z jeho nařízení vyhotovené královské listiny viz v Archivu Českém X. 418 a XVIII. 255, 374, 375, v Zprávách zemského arch. č. II. (1908) č. 54 a j. Contrasignatura se prováděla ve formě předepsané relátorské doložky. (Relátor slul ten, kdo dal přímý rozkaz k vyhotovení). V listinách, jichž vyhotovení nařídil nejvyšší kancléř, zněla doložka: Ad mandatum domini regis Johanne de Sselnberg regni Bohemiae supremo cancellario referente (Archiv Český IX. 335, X. 371) anebo prostě: ad relationem d. Joannis de Sselnberg etc. Pro majestáty, které byly vyřizovány z rozkazu Jana Šlechty, byla zpravidla volena doložka, jež byla dříve v užívání, patrně k označení rozdílu mezi ním a nejvyšším kancléřem: Ad regiae majestatis proprium mandatum nebo Ex commissione propria Majestatis Regis per Johannem Sslechtam de Wssehrd prothonotarium et secretarium majestatis suae cancellariae bohemicae (příř. Lindner: Urkundenwesen, str. 131, 137, 138). Jako »relator« je Jan Šlechta označen na př. v majestátu pro bratry z Lobkovic z r. 1501 (Codex 201, l. 236b, kdysi v stát. arch. ve Vídni, nyní v archivě čl. ministerstva vnitra v Praze).

³⁶⁰⁾ Tento titul nebyl však totožný s titulem královského sekretáře, dříve obvyklým. Nový sekretář královské kanceláře české byl úředníkem netoliko dvorským, nýbrž i zemským, pročež jeho nástupci nezřídka se nazývají sekretáři království českého. Přímě po Šlechtovi nastoupil jeho úřad dr. Augustin Olomoucký ze Všehrd, který si jako Šlechta přidával titul »sekretář král. kanceláře«, někdy ale i titul »místokancléř království Českého« (viz na př. jeho dopis Ctelsovi z 23. srpna 1504 v knize Abelové, str. 114).

z dvorské služby. S těmito změnami v jeho úřadě a patrně i se získáním korunního panství Labského Kostelce, které — jak ještě uslyšíme — od r. 1500 držel v zástavě, souvisí jeho povýšení na soudce zemského.³⁶¹⁾ To byl jeho největší politický úspěch, neboť soudcové zemští, t. j. přísedící velkého soudu zemského, obyčejně kmeti zemští nazývaní, byli nejvyššími šlechtici v zemi a to ode dávna. Tvořili podle tehdejší ústavy korunní radu královu, dle jejichž návrhů a z jejichž řad byly obsazovány nejvyšší státní úřady. S úřadem rostl také Šlechtův vliv na krále a vládu v zemi. Vladislav nebyl ovšem vladař, který by byl působil radost ministru vědomému si těžkého odpovědného postavení. Nerozhodný a kolísavý podléhal všem hrozbám a pomluvám, jež na něj působily často více než domluvy jeho upřímných rádců. Ale radě Šlechtově velmi důvěřoval a jí se často řídil. 14. září 1499 upozorňuje Bohulav z Lobkovic Jana Šlechtu na to, že jest jeho úřední povinností vykládati králi o nutnosti vojenské výpravy proti stále útočícím Turkům.³⁶²⁾ Šlechta, který již jako mladík byl v kruhu přátel Bohuslavových a jenž od r. 1499 se stal téhož nejdůvěrnějším a nejmilejším přítelem, respektoval svědomitě všechny jeho tužby a přání. A vskutku nedlouho potom chystá se Vladislav k válce turecké. Zbrojení předcházela ovšem i diplomatická jednání s papežským a zejména s francouzským dvorem, jež slíbily Vladislavovi pomoc a podporu. Ze všech rádců králových byl však Šlechta tehdy skoro jediný, jenž válku doporučoval, což potvrzuje též Bohuslav z Lobkovic svou známou časovou básní, v níž přeje Vladislavovi jen ještě nějakého

³⁶¹⁾ Pověděl jsem již dříve (str. 15), že Bohuslav z Lobkovic složil r. 1500 na počest tehdejších soudců zemských báseň nadepsanou: »Disticha in praecipuos barones et iudices regni Bohemiae«. Nad každým z těchto 12 dvouveršů je jméno jednoho soudce, a to: *Petra z Rožemberka* (nejvyššího zemského hejtmána), *Jindřicha z Hradce* (nejv. komorníka, později nejv. purkrabího), *Lva z Rožmitálu* (nejv. dvorského neboli lenního sudího), *Albrechta z Kolovrat* (nejv. dvorského maršálka, od r. 1503 nejv. kancléře), *Páty Švihovského z Riesenberka* (nejv. zemského sudího), *Viléma z Pernšteina* (nejv. hofmistra), *Jana ze Švamberka*, *Jana ze Šelenberka* (nejv. kancléře), *Sigmunda z Vartenberka*, *Jiřího z Ronova*, *Jiřího Berky z Dubé* a *Jana Šlechtu*. Kromě pana Jiřího Berky a Jana Šlechtu byli všichni shora jmenovaní páni již r. 1497 přísedícími velkého soudu zemského. Při novém jeho obsazení r. 1497 byl k témuž soudu přibrán Jiří Berka (Emler: *Reliquiae tabul. terrae reg. Boh. II. 485*), Jan Šlechta však teprve r. 1500, pravděpodobně po nabytí Labského Kostelce, neboť jeho předchůdce v majetku tohoto panství byl též Jiří Berka, který byl jeho předchůdcem u zemského soudu. Jan Šlechta vypravuje v dopisu M. Václavu Píseckému z 25. července 1507 (Truhlář: *Dva listáře human.*, str. 39), jak jeho choť Magdalena ze Strašnic byla na cestě z Kostelce do Prahy přepadena a oloupena čtyřmi zakuklenými loupežníky, ač ji provázelo dvanáct ozbrojených poddaných. Šlechta k tomu připomíná, že dal lupiče ihned pronásledovati a že je na místě na hrdle potrestá. K tomu mohl mítí právo jen jako soudce zemský a popravčí krajský. (Přir. též údaje na str. 109.)

³⁶²⁾ Truhlář: *Listář Boh. z Lobkovic*, str. 108.

druhého Šlechtu, pak že bude brzy zlomeno panství barbarských Turků.³⁶³⁾

Jan Šlechta byl upřímný katolík. Nebyl papeženec, ani slepý stoupenec rozmarilého kléru, jak ještě uslyšíme, nýbrž muž, který pevně důvěřoval svému náboženskému přesvědčení. S tohoto stanoviska a jako vlastenec, který spatřoval ne neprávem velké nebezpečí pro vlast v náboženských sporech, v tříštění se národa ve stále nové a nové sekty a strany, byl rozhodným odpůrcem nově se tvořící jednoty Českých Bratří. A v tom se ovšem shodoval s nejmocnějším mužem tehdejších Čech panem Petrem z Rožemberka, s nímž žil i později, když z královské služby vystoupil, v přátelském styku, jak již dříve (str. 75) bylo podotčeno; ale jest přece pozoruhodno, že Vladislav se rozhodl k prvnímu zakročení proti vlivnými osobnostmi podporované jednotě teprve tehdy, když Šlechta se stal v Budíně jeho předním rádcem.³⁶⁴⁾

Skoro celou dobou vlády Vladislavovy se vine jako červená nit nechtutný spor šlechty s městy královskými. Nové zemské zřízení z r. 1500, jehož potvrzení králem šlechta si vynutila, ukazovalo sice na její vítězství, ale sporu neukončilo. Města přednášela králi nové žaloby, na něž šlechta odpovídala zase svými žalobami. Obě strany vyžádaly si v té při nový královský rozsudek. Počátkem r. 1502 přijel Vladislav provázený Janem Šlechtou konečně do Čech, aby zmatek ukončil. V Praze pak dal na všech radnicích Šlechtou přečísti svůj majestát, v němž měšťanům sliboval ochranu proti nepřístojnostem konšelů a rozřešení všech jejich tužeb sousedských.³⁶⁵⁾ Když se však jednalo o urovnání sporu, jež měšťané měli se stavem panským a rytířským, nechal se Vladislav

³⁶³⁾ Básaň zní: Nestoras Atrides bisquinque optabat habere
Quam primum ut Phrygias frangere possēt opes;
At Wladislao dabitur si Sslechta secundus
Corruet imperium, barbāre Turce, tuum.

(Mitis: Boh. Hass. a Lobkowitz farrago poematum, p. 293.)

³⁶⁴⁾ Nejvyšší kancléř Jan z Šelenberka nebyl odpůrcem Bratří, jeho manželka jim dokonce přála. Šlechta jednal v té příčině úplně samostatně. Jeho spojenci však byli Lobkovic, který tehdy přičiněním Šlechtovým opět do Budína se vrátil a v královské kanceláři sloužil, býv. biskup varadinský Jan Vítěz a Augustin Olomoucký. Dr. Gindely (Gesch. der Böhmschen Brüder I.) o tom píše: »Diese vier Personen im königlichen Rate, dem Herzen Wladislaws durch das Band des gleichen Glaubens näher gestellt, konnten nicht anders, als seinen Willen zu kräftigen Entschlüssen aufmuntern. Jeder von ihnen war dem Sektenwesen entschieden feindlich; als die mächtigste u. best organisierteste Sekte hatte man die Brüder kennen gelernt, ihre Vernichtung mußte den Fall der anderen nach sich ziehen, sie hielten es für ihre Pflicht, den unfruchtbaren Versuchen der Utraquisten durch stärkere Mittel zu begegnen...« (Přir. dotčený spis Gindelyho, svazek I., str. 99, 103—105, 129, 131, 146, Palackého Děj. nár. č. V./1, str. 274, 280; Jungmann: Historie liter. české, str. 49, a Müller-Bartoš: Děj. jednoty bratrské I. 252—253.)

³⁶⁵⁾ Codex č. 201, l. 276, dříve v stát. archivě ve Vídni, nyní v archivě čsl. ministerstva vnitra v Praze.

českými pány přemluvit i dal novým majestátem ze dne 22. března pánům za právo. Šlechta byl svým úřadem donucen i tento rozsudek prohlásiti a to v přítomnosti krále i všech stavů; když však zástupci měst zklamaní a rozhořčení opustili trůnní sál,³⁶⁶⁾ stalo se něco, čeho nikdo nečekal: královská dvorská kancelář zadržela o své újmě královský rozsudek a odepřela účastníkům jeho formální vyhotovení. Královský rozsudek byl mlčky odvolán. Bohužel nedostává se bližších listinných dokladů o tom, jak se v tomto památném právním sporu, v němž skoro všichni příbuzní Šlechtovi stáli na straně měst,³⁶⁷⁾ zachoval Šlechta sám. Úřad a společenské postavení ho ovšem nutily plouti po proudu a přidržeti se šlechty. Avšak s druhé strany není pochyby, že jako vlastenec a věrný služebník svého krále se přimlouval za klidné vyrovnání sporu, neboť tvrdošíjný odpor měst značil vážné nebezpečí pro zem i trůn. Právě z té doby se zachovala báseň Bohuslava z Lobkovic,³⁶⁸⁾ jež se dotýká právní otázky ohrožující mír a klid v zemích českých a jejíhož řešení se Šlechta prý zúčastnil vynikající měrou. Marně pátráme v dějinách českých po tom, zda se tato chvála nevztahuje k nějaké jiné události. Po mém soudu je tu míněn toliko tento právní spor mezi šlechtou a měšťany. Ze Jan Šlechta často zasáhl do dějin své vlasti a dosáhl i potěšitelných úspěchů netoliko jako humanista, nýbrž i jako státník, dosvědčuje nám až více, než je třeba, jeho věrný přítel Lobkovic, který byl tehdy nejbědělejším pozorovatelem všech událostí při dvoře, v zemi a říši a jenž o každé nové politické události poctivě složil báseň. A Lobkovic přičítá zásluhu o vše dobré, co bylo vykonáno za vlády Vladislavovy pro trůn, zem a vědu, hlavně Janu Šlechtovi a jeho spoluúčasti ve vládě. Vykládá to též samému králi, když na př. v epigramu králi věnovaném chválí jeho šťastnou vládu, ale hned k tomu klade otázku, zda toto štěstí má původ v tom, že Šlechta sedí v jeho kornovní radě.^{369a)} A ještě r. 1504, když Šlechta se již uchýlil do sou-

³⁶⁶⁾ Příř. Pelzl: Geschichte Böhmens k r. 1502.

³⁶⁷⁾ Tak zejména Jan Vlčehrdlo ze Všehrd, jeho švagr pražský primátor Jan Nastojte, manžel Barbory ze Všehrd, Rehoř Chanický ze Všehrd, Šlechtův sestřenec a erbovní strýc, a konečně ze všech nejdůležitější: Viktorin ze Všehrd.

³⁶⁸⁾ Báseň tu přeložil do češtiny Karel Vinařický ve svém díle: Pana Bohuslava Hasišteynského z Lobkovic věk a spisy vybrané (V Praze 1836), str. 149:

O Janu Šlechtovi.

Aby se báně nebes nezřítily, Atlasu mdlému
Svých půjčil mocných Herkules ondy plecí,
Než aby národové ke zkáze nepřišli Polabští,
Tys jediný právům svou hlavu podstavoval.
Lid mylnou onomu přifknul za to poctu nebešťan:
Jistější Jana za hvězdami sláva čeká.

^{369a)} Mitis: Boh. de Lobkowicz farrago poematum, p. 305:

Ad regem Wladislaum.

Patria cur adeo regitur feliciter? an quod
Sslechta in consilio, Wladislao, tuo est?

kromí, nepřestal Lobkovic obdivovati jeho státnický talent, napsav báseň o tom, proč »Velký Šlechta« vlády se vzdává a nechá panovati jiné, zdali příčinou toho je závistné štěstí, jež se obává, že by jeho moc za vlády Šlechtovy zle skončila.^{369b)} Vladislav ostatně sám uznával Šlechtovy zásluhy a to hojnými milostmi, jež mu prokázal. Šlechta obdržel od něho celou řadu statků na Moravě i v Čechách. Již r. 1492 a 1493 daroval mu Vladislav dva odúmrtní statky, dvůr v Rosicích u Chrudimě a vesnice Roubaninu a Slatinku na Moravě, jež si Šlechta asi vyprosil poukázav na to, že oba statky náležely kdysi jeho předkům (viz str. 49). Z podobných snad příčin obdržel Šlechta krátce nato odúmrť po vládkovi Půtovi z Pičína (tvrz Bezděkov s vesnicemi Bezděkovem, Koryty, Rudolticemi a Slavíkovcemi),³⁷⁰⁾ neboť předek Půtův Brikcí z Pičína držel díl statku Velkého Pičína na Moravě společně se Šlechtovým dědem Kryštoforem Piknoskem z Kořima (viz str. 57). Konečně není vyloučeno, že Šlechta také odúmrť po moravském rytíři Arnoštu Kůželovi ze Žeravic v Kvasicích si vyprosil jen jako příbuzný Arnoštův. Král Vladislav daroval r. 1500 tu odúmrť Šlechtovi a svému komorníku panu Burianovi z Lichtenburka, který jistě byl s Kůželem spříbuzněn.³⁷¹⁾

Jiné statky, jež Vladislav v l. 1495—1500 Šlechtovi přidělil a to buď jemu samému nebo k společnému držení s jinými vládky, jako na př. s Jiřkem z Neideku, Albrechtem Rendlem z Úšavy, Václavem Hyndrákem z Habrova a Jeronymem ze Skuhrova, byly statky v Klokočově a Boru, v Dlouhé Vsi u Sušic, v Liblicích, Hranicích, Měcholupech, Dobřeni a Chotouchově.³⁷²⁾ Šlechta obdržel mimo to i peněžité pokuty, jež propadli různí měšťané a židé.³⁷³⁾ Jsa v Budíně na dvoře králově, nemohl se o správu těchto statků starati a proto je asi vesměs prodal. Určitě víme, že postoupil Roubaninu a Slatinku Vítovi z Ptení, tvrz v Klokočově a ves v Boru zemskému místopísaři Václavu Hyndrákovi z Habrové, statek Bezděkov Janu Černínovi z Chuděnic a Dobřeň a dvůr v Chotouchově Jiříkovi Hášovi z Újezda.³⁷⁴⁾ Šlechta získal tím ovšem mnoho peněz a poněvadž také jeho služné nebylo asi menší, než jaké měl u dvora Bohuslav z Lobkovic, totiž něco přes 1000 uherských zla-

369b) Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poematum, pag. 293—294:

Ad Joannem Schlechtam.

Cum regnent alii et lato dominantur in orbe
 Quare privatus, maxime Sslechta, manes?
 Invida num forsán? quoniam fortuna veretur
 Ne perdat vires te dominante suas?

370) Viz přiložku: Přehled a doplněk k listům Jana Šlechty.

371) Viz tamtéž.

372) Viz tamtéž.

373) Viz tamtéž.

374) Viz tamtéž.

tých a volné užívání 10 koní z královských stájí,³⁷⁵⁾ mohl v Budíně nejen hostiti své přátele tak skvěle,^{376a)} jak to Lobkovic ve svých básních líčí,^{376b)} ale i stále doplňovati svou knihovnu. Přes to měl Šlechta r. 1500 ještě dostatek peněz, aby si mohl v Čechách pro pozdější léta zajistiti nové a jeho tehdejšímu postavení důstojné sídlo. Tehdy totiž koupil panství Labský Kostelec. Město Kostelec nad Labem a tamní hrad, jenž se r. 1371 připomíná jako sídlo³⁷⁷⁾ císařovny Alžběty a ježž pak také Šlechta obýval,³⁷⁸⁾ byly odedávna korunním panstvím, ale byly od 14. stol. skoro neustále zastavovány různým knížatům a šlechticům. Kostelec na konci 15. stol. byl majetkem pana Jiřího Berky z Dubé na Kuřích Vodách a Peršteinu (přir. pozn. 361), který jej obdržel v zástavu nadožití. Zástavní hodnota pojištěná na Labském Kostelci činila pouze 2400 kop gr. č. Jiří Berka byl r. 1500 již starý muž a zemřel brzy nato (1502).³⁷⁹⁾ Koruně české vznikla tím naděje, že nabude panství brzy zase zpět, avšak Vladislav dovolil Šlechtovi, aby panství od pana Berky koupil a to se všemi právy a výsadami, jež městu a jeho držitelům byly uděleny císaři a králi českými, potvrdil mu sám tento majetek nejprve pro čas jeho života, ale r. 1505 též pro jeho potomky až do třetího kolena a zvýšil též zástavní hodnotu tím, že mu k ní připsal dalších 1000 kop gr. č. za zadržené služné z doby jeho sekretářství a 600 kop gr. na obnovení tří mostův přes Labe, mlýna, dvou jezův na Labi a na postavení nějaké tvrze, nejspíše pro Šlechtova úředníka.³⁸⁰⁾ Již několikrát byla zmínka o majestátu, jímž Vladislav r. 1500 Šlechtovi a jeho strýci polepšil jejich zděděný erb vlčí hlavy. I tento Vladislavem výjimečně vlastní rukou podepsaný majestát oplývá chválou a uzná-

375) Tyto příjmy byly aspoň navrženy Bohuslavovi z Lobkovic, když po druhé r. 1499 z podnětu Jana Šlechty byl povolán do královské kanceláře (Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 130). Ježto Šlechta byl tehdy představeným kanceláře, měl při nejmenším tytéž příjmy jako Lobkovic. Když r. 1504 opustil královské služby, činila jeho pohledávka za zadržené služné 1000 kop gr. č., tedy asi 2500 zl. uh.

376a) S povozem o čtyřech párech koní jeli Šlechta a Augustin vstříc Celtisovi do Vídně a přivezli jej do Budapešti.

376b) Viz na př. ve vydání Mitisovu (Boh. a Lobkovicz farrago poem.) básně na str. 132, 187. Jednu z těchto básní přeložil do češtiny prof. Karel Hrdina. (Zpráva reálného gymnasia v Kolíně 1910/11, str. 26.) Poslední čtyry verše zní:

„Přestaň mi, Šlechto, prosím, již nítiti plameny vínem,
není-liž na tom již dost, Foibův že trápí mě žár?
Prameny chladivé raději mám a zátiší hájů
nežli snad Sirmijský mok v paláci z mramoru pít.

377) Viz Archiv Český I. 524—525; Palacký: Radhošť, str. 367—368.

378) Šlechta datoval své dopisy zaslané Erasmovi Rotterdamskému: Ex arce nostra Kosteleccensi.

379) Bienenberg: Versuch über einige merkwürdig. Altertümer i. Böhmen (V Praze 1785) III. 98.

380) Viz Palackého spis cit. v pozn. 377 a majestát Vladislavův z r. 1505, otištěný v závěrečném Přehledu a Doplnku k listářu Šlechtovu.

ním činnosti Jana Šlechty a jeho strýce: »V uvážení nesčetných služeb, které nám urození Jan Šlechta Náš milostivě milý věrný sekretář a Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd po dlouhá léta s bezúhonnou věrností a plnou oddaností ve válce i míru prokázali, máme v úmyslu jim Naše uznání dokázati z Našeho vlastního popudu...«³⁸¹) Jan Šlechta nebyl však přes to ve svém úřadě spokojen. Nevánilo ho vysoké služné ani jakýkoliv osobní zisk — nedychtil po vlivu a moci,³⁸²) nýbrž prahnul jen po ethickém úspěchu svého působení a čeho mohl v té příčině dosáhnouti a čeho skutečně dosáhl při kolísavé a nestálé povaze svého krále, to bylo jen příliš nepatrnou odměnou jeho námahy a ctižádosti. Hořce si do toho stěžoval svému příteli Lobkovicovi v dopisu z 20. června 1503.³⁸³) Lobkovic krátce před tím opustil Budín i královský dvůr a vrátil se do Čech, což mu Šlechta asi záviděl. Lobkovic vypudila z úřadu hlavně změna, která se udála roku 1503 v úřadě nejvyššího kancléře českého. Jan z Šelenberka, oběma přátelům velice nakloněný, zemřel a na jeho místo byl dosazen pan Albrecht z Kolovrat, jemuž Lobkovic vytýkal ukvapenost a nerozum.³⁸⁴) Tyto nové poměry v královské kanceláři nebyly zajisté ani Šlechtovi příjemné. Přes to neměl týž ještě úmyslu následovati příklad Lobkovicův, jak jeho shora dotčený dopis dokazuje. Tím více překvapuje, že se krátce nato i Šlechta rozloučil s královským dvorem a do Čech se navrátil, kde 4. října 1504 se oženil s Magdalenou ze Strašnic,³⁸⁵) vdovou Mistra Prokopa z Habřiny. Jak k tomu došlo? Mistr Prokop, dříve píšet menších desk zemských, byl nejbližší soused Šlechtova otce Mikuláše. Přímo u Všehrd v Žatecku náležel mu zámek a statek Hrádek, později Hrádek Červený (Rothenhaus) zvaný, ke kterému Všehrdy pak příslušely a ještě dnes příslušejí. Poněvadž Prokop se dobře znal i s Janem Vlčíhrdlem ze Všehrd,³⁸⁶) není pochyby, že se tím častěji stýkal se svým sousedem Mikulášem ze Všehrd, kterýžto přátelský poměr Prokopův k otci Šlechtovu byl asi příčinou toho, že mu týž r. 1499 u krále Vladislava vymohl povýšení »vsi při jeho zámku Hrádku« na městečko.³⁸⁷) Prokop žil ještě r. 1502,³⁸⁸) zemřel tudíž buď r. 1503 anebo počátkem r. 1504, zanechav po sobě kromě zámku Hrádku v Žatecku a četných statků v Kouřimsku (Hrádek, Drahodobudice, Nepoměřice, Beč-

381) Viz pramen cit. v pozn. 26.

382) Přír. Lobkovicovu básně v pozn. 294.

383) Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 141.

384) Truhlář: Humanismus, str. 120.

385) »4. Octobris A. D. 1504 astricta est mihi vinculo conjugali Magdalena ex Strassnicz, conjux charissima auspice Deo« — poznamenal Šlechta ve svém památku, jak nám z něho zase vypsál Lupáč ve svém histor. kalendáři: Rerum Boemiae: Ephemeris ke dnu 4. října.

386) Teige: Základy II. 97a, b; přír. též Archiv Český X. 511.

387) Archiv Český XVIII. 162.

388) Emler: Reliquiae tab. I. 393.

váry a Sobučice (Sobotice),^{389a)} též mladou vdovu, s níž se pak Šlechta oženil, a dvě nedospělé dcery. To byla tehdy hlavní příčina, proč i Šlechta tak brzo po Bohuslavovi opustil Budín. Obdržel zprávu, že M. Prokop zemřel, znal snad jeho vdovu již ode dřívějšíka nebo byl svým otcem požádán, by se jí ujal a s něho samého sňal starost o sousedovu pozůstalost. Z dopisu, který Lobkovic poslal Šlechtovi 8. října 1504,^{389b)} se aspoň dovidáme, že Šlechta Lobkovic o svém odjezdu z Budína a o svém pak v Čechách dne 4. října uzavřeném sňatku ani nezpravil. To je mi důkazem, že se Šlechta s Budínem nakvap rozloučil a že měl té doby tolik práce a starostí,^{390a)} že nezbylo mu ani času dopsati o tom, co se událo a připravuje, svému příteli, jenž si proto v dotčeném dopise stěžuje do toho, že ho Šlechta pojednou již nezná, kdežto dříve ho tolik miloval a že Lobkovic myslil, že Šlechta je v Budíně, nevěda o tom, že týž dlí již takřka před jeho prahem (»ignoro, te pro foribus — ut ita dixerim — pene esse), t. j. ve Všehrdech, jež od Lobkovicova hradu Hasišteina u Kadaně byly jen několik hodin cesty vzdáleny. V dalším dopisu, jehož přesného data sice neznáme, který však byl poslán Šlechtovi krátce potom, když se Lobkovic již dověděl, že se Šlechta v Čechách také oženil, blahopřál onen Šlechtovi dosti chladně k sňatku, vyčítá mu, že již na tři dopisy neobdržel odpovědí a prosí, by se za něj přimluvil u krále, aby jeho žádosti vyřídil, což se prý dosud nestalo jen proto, že Šlechta nebyl v Budíně.^{390b)} Lobkovic měl tedy za to, že Šlechta se do Budína navrátí, a je vskutku možno, že Šlechta ještě jednou do Budína zavítal, nikoliv však již jako sekretář královské kanceláře, jímž tehdy jistě již nebyl,³⁹¹⁾ nýbrž jako lékařský rada Vladislavův a jeho manželky královny Anny.

Reditel knihovny Národ. musea českého Čeněk Zíbrt udává totiž ve své Bibliografii české historie I., str. 553, že ve vídeňském časopise »Jahrbücher für Literatur, roč. XXIV., str. 13, se nalézá jakýsi článek, v němž Jan Šlechta ze Všehrd je slaven jako osobní lékař krále Vladislava II. (Leibarzt König Wladislaus). Nenašel jsem sice takového článku na onom místě, nemám však pochyby, že Zíbrt si jej poznamenal z jiného ročníku toho časopisu a že se do jeho spisu vloudila jen nějaká chyba tisku. Pohříchů neměl jsem již času prohlédnouti také jiné ročníky uvedeného časopisu,

^{389a)} Tamtéž I. 237, II. 505.

^{389b)} Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 142.

^{390a)} V Čechách a právě v krajině, kde Šlechtův otec a rodina Prokopova sídlili, byl tehdy válečný ruch a to následkem tak zvané »Loketské války«³⁹¹⁾ proti pánům Šlikům, k níž »pan Joannes Šlechta«³⁹¹⁾ již v červenci 1503 s několika jinými vládýkami postavil válečný vůz a 10 ozbrojených pěších (Archiv Český VI. 318).

^{390b)} Viz pozn. 389b.

³⁹¹⁾ Přir. v přiloze tohoto svazku majestát krále Vladislava daný Šlechtovi r. 1505 na panství kostelecké.

pročež nevím, jak pisatel onoho článku své tvrzení doložil. Avšak v Mitisově sbírce Lobkovicových spisů čtu báseň věnovanou Šlechtovi, dle níž skutečně lze souditi, že Šlechta se pokoušel i v lékařství, že pomohl Lobkovicovi od nějaké duševní zmalátnělosti a že ošetřoval r. 1506 královnu Annu krátce před narozením královce Ludvíka (1. července 1506). Lobkovic totiž v oné básni praví, že Šlechta ho již uzdravil a slehne-li šťastně i Anna, že Šlechta bude slaven jako onen mistr z ostrova Koa, jehož Řekové ctili jako největšího lékaře své doby.³⁹²⁾ Opakuji, že neznám obsahu shora citovaného článku, mám však za to, že jeho autor nevzal svou domněnku odjinud než z oné básně Lobkovicovy, která, jak jsem již řekl, sama o sobě k takové domněnce opravňuje a to hlavně proto, že Lobkovic porodu *milované* královny Anny hleděl vskutku s napjetím vstříc a že královnu i v jiných básních nejmenuje jinak než krátce »Anna«.³⁹³⁾ Také slibovanou slávu nemohl Šlechta jinak získati než jen účastí při tak významné události, jakou byl onen porod, pročež nepochybuji, že se Lobkovicova báseň týkala manželky Vladislavovy. Přes to však se mi nezdá pravděpodobné, že Jan Šlechta byl skutečně také medikem a dokonce osobním lékařem Vladislavovým, neboť o tom není v našich pramenech ani zmínky a v uherských patrnh také ne, protože tamní životopisec Šlechtův Ábel (viz str. 78) nic podobného neudává a naopak píše, že osobním lékařem Vladislavovým byl uherský humanista a fysik Julius Mylius. Není ale vyloučeno, že Vladislav, jenž r. 1506 těžce onemocněl a v narození očekávaného syna všechnu naději skládal, Jana Šlechtu, věda o něm, že byl mužem nadmíru učeným a sčtělým, k sobě do Budína na poradu povolal a že pak Šlechta ještě rok v Budíně pobyl. Tomu by aspoň nasvědčovalo i udání Erasma Rotterdamského,^{394a)} že Šlechta dlel na dvoře královském skoro 16 let, tudíž od r. 1490 až do r. 1506. Avšak byl-li Šlechta při porodu královny Anny vskutku zúčastněn radou nebo jinou pomocí, mělo jeho přičinění šťastný výsledek jen částečně. Králevic Ludvík byl šťastně na svět přiveden a zůstal na živu, avšak jeho matka královna Anna zemřela tři neděle nato k nesmírnému zármutku Vladislavovu a všech dobrých vlastenců. Lobkovic věnoval její památce překrásnou báseň. Jana Šlechtu postihl její osud a bol Vladislavův zajisté neméně těžce a to tím více, jestliže měl účast na jejím léčení a ošetřování. Nepomohla-li však jeho rada, tedy jistě také ničeho nezavinila. Neboť Vladislav nepřestal Šlechtu ani potom ctíti a vyznamenávati stále novými důkazy své náklonnosti. R. 1507 udělil mu právo k výplatě zastavené vsi Miletína,^{394b)} r. 1509 osvo-

³⁹²⁾ Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poem., pag. 307.

³⁹³⁾ Truhlář: Humanismus, str. 149—150.

^{394a)} Truhlář: Dva listáře humanist., str. 75.

^{394b)} Viz o tom bližší zprávu v přiloze: Přehled a doplněk listáře Jana Šlechtty.

bodil na prosbu Šlechtovu tři dvory u města Kouřimě, jež Magdalena ze Strašnic zdědila po svém prvním choti, ode všech platů šosovních a dovolil Šlechtovi a Magdaleně, by tyto dvory spojili v jeden dvůr pod názvem Votelec.³⁹⁵⁾ Téhož roku přikl Vladislav Šlechtovi a jeho manželce právo, by o svém nemovitém majetku, nehledíce k tomu, jsou-li to statky svobodné, manské (dvůr ve Vše-hrdech) nebo zástavní (Kostelec), mohli kšaftovati.³⁹⁶⁾ Následujícího roku povolil Vladislav Šlechtově obci městu Kostelci n./L. koňský trh a to na každou sobotu v týdnu³⁹⁷⁾ a r. 1512 potvrdil téže obci majetek lázni, jež jí Šlechta daroval.³⁹⁸⁾ Janu Šlechtovi bylo také zůstaveno na vůli králi kdykoliv psáti, pročež mohl 18. června 1508 i purkmistru a radě města Kouřimě beze všeho slíbiti, že bude o jejím přání sám králi psáti.³⁹⁹⁾

Podobně nepřestal i Šlechta dle možnosti podporovati zájmy svého krále a své vlasti. Z té příčiny zúčastnil se týž jako soukromník všech závažných sněmů a sjezdů, čemuž se nemálo divil jeho přítel Bohuslav z Lobkovic,⁴⁰⁰⁾ který všechny námahy o nápravu trvajících politických poměrů pokládal za marné. V tom se Šlechta lišil chvalně od Bohuslava, pročež jest nám tím více litovati, že o této jeho pozdější politické činnosti nemáme bližších zpráv. Zájem o jeho působení v životě politickém nebyl dosud vůbec valný. Všechna pozornost jeho životopisců soustředila se jen na jeho daleko významnější činnost literární. Z té příčiny vylíčil jsem v Janovu životopise na prvním místě jeho politický postup, jsa přesvědčen, že by se Šlechta literárně nikdy nebyl tak zdokonalil, kdyby mu to jeho politický postup nebyl umožnil. Jen tímto si získal přístup k velkým pokladům budínské knihovny Corvinia, jen v politickém životě se seznámil a sprátelil s tak velkými učenici v Uhrách, Rakousích i v Čechách. Snad sám Bohuslav z Lobkovic, od něhož se Šlechta nad vši pochybu mnoho naučil, by se nikdy nebyl stal jeho nejdůvěrnějším přítelem, kdyby Šlechtovi nebyly vliv a vzácné postavení u dvora královského umožnily poučování a lásku Bohuslavovu splácti tak velkými službami. Jen Šlechtovi příslušela zásluha, že Lobkovic byl již navržen pro biskupský stolec olomoucký a pak v Bratislavský, s čehož

395) Tamtéž.

396) Tamtéž.

397) Tamtéž.

398) Tamtéž.

399) Tamtéž.

400) 15. září 1509 psal Lobkovic Šlechtovi: Senties enim, te privatum non minus a me amari, quam nuper, dum in republica nostra auctoritate floreres, amatus est. Neque enim fortunam tuam unquam, sed te moresque tuos, fidem atque integritam secutus sum et homini de me optimo merito non habere gratiam nefas putari. Audio tamen, te non prorsus curiam reipublicae abjecisse, sed ventitare Pragam, inter provinciales versari. Neque id improbo, si studium tuum atque labor non irritus est (Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 195).

bez viny Šlechtovy potom sešlo a jen Šlechta dosáhl toho, že Lobkovic byl opět — po druhé — povolán do královské kanceláře. Lobkovic to také uznával. Tak na př. píše 26. listopadu 1500: »Rád bych Tobě, přemilý Šlechto, výtečnými slovy díky vzdával, ale přemožen jsem velikostí lásky Tvé a snad méně vděčnosti do sebe cítím, než by dobrota Tvá zasluhovala, an ani mdlé vděky své vhodně vyjádřiti s to nejsem . . . Měj se dobře, miláčku můj, a buď ujištěn, že na Šlechtovo přátelství nikdy nezapomenu, i jaký by koliv konec měla Tvá péče o mne.«⁴⁰¹⁾ Ještě důrazněji osvědčuje Lobkovic svou vděčnost v dopisu zaslaném Šlechtovi 8. května 1501: »Užij vši své výmluvnosti, o jiném mne nepřesvědčíš; žádná síla osudu nikdy mne nepřinutí k tomu, abych snad měl býti méně povinnen Šlechtovi, abych snad měl přestati býti mu vděčen slovy i srdcem. Nechci ani vzpomínati blahovolnosti a vlídnosti, s jakou si mne v Budíně přijal; avšak co kdy Ty's mně odepřel? Koho ze svých darmo jsem Ti doporučil? Čeho Ty's opomenul, čím by byla mohla získati má vážnost a důstojnost? Kdybych byl schopen, toho všeho si nevážiti a neuchovati na věky ve vděčné vzpomínce v srdci svém, musil bys pochybovati o mém rozumu. A že Šlechta, jemuž se i Řekové obdivují, v němž je spojeno vše, co sluje ctnost a učinnost, mne pokládá za přítele, jak vysoko musím si toho vážiti...«⁴⁰²⁾ Dopis ten jest vedle mnoha jiných krásným svědectvím důvěrného přátelství, které oba muže spojovalo a jež Vlachu Balbovi dalo podnět k básni, v níž nazývá Lobkovice českým Pyladem, Šlechtu českým Orestem.⁴⁰³⁾ Jest věru těžko pověděti, kdo vedle Bohuslava jako přítel byl Janu Šlechtovi nejmilejší. Měl mnoho přátel. Všichni, již ve vlasti, ano i v celé střední Evropě vynikali vzácností ducha, mohli počítati s jeho přátelstvím. V pozdějších letech, když žil již v soukromí, přilnul zejména k mladému učenci Mistru Václavu Píseckému, jenž byl vychovatelem jeho syna Jana, pak k Řehoři Hrubému z Jelení a k téhož slavnému synu Zikmundovi. O tom jednal obšírně zvěčnělý Josef Truhlář, který vůbec literární činnost Šlechtovu tak důkladně popsal, že nevím, co nového bych v té příčině mohl pověděti.

⁴⁰¹⁾ Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 112. Dopis byl přeložen do češtiny Karlem Vinařickým (Pana Boh. z Lobkovic věk a spisy, str. 72—74).

⁴⁰²⁾ Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 119—121. Šlechta stál tehdy na vrcholu své moci, což poznáváme z toho, že se toho času i Slezané ucházeli o jeho přízeň. Když 17. února 1501 posílali purkmistr a rada města Vratislavě králi Vladislavovi obvyklé dárky, prosili i Šlechtu, by od nich přijal na důkaz jejich oddanosti kuní šubu a dva lososy. (Scriptores rerum Silesiarum III.: Sam. Benj. Klose: Darstellung der inneren Verhältnisse d. Stadt Breslau v. J. 1458 bis 1526, str. 232.)

⁴⁰³⁾ Jos. Retzer: Hieronymi Balbi Veneti Opera (Videň 1791) I., str. 240. Lobkovic sám psal ostatně Šlechtovi již 5. prosince 1500, že pověst o jejich přátelství se šíří tak, že budou snad potomkům dávání za příklad dobrých přátel, jako kdysi Pylades a Orestes (Truhlář: Listář Boh. z Lobk., str. 114).

Bohuslav z Lobkovic vychvaloval Šlechtu též jako proslulého básníka. Poněvadž starší spisovatelé neznali jiných básní Šlechtových než jeho čtyřverší, jímž přispěl k pozdravu, kterým r. 1497 Dunajská družina uvítala Konrada Celtesa,⁴⁰⁴⁾ a dvě epitaphia, jež Šlechta složil již v pozdějších letech,⁴⁰⁵⁾ kdy již dávno přestal básnit, měl Truhlář původně za to, že Šlechta dobrým básníkem nebyl a nevěřil proto i jiným chvalo zpěvům Lobkovicovým. Po něm to opsali mnozí, kteří z Truhlářových spisů čerpali. Mně se tento úsudek hned nezdál správný. Vyhledal jsem všechny básně Bohuslavovy, v nichž tento opěval Šlechtu jako básníka. Jest jich celá řada. A co praví v nich Lobkovic o básnickém umění Šlechtovu? Všude ho velebí jako *znameního* básníka a to také již v době, kdy Šlechta byl teprve 24 leta stár a *na začátku* své úřednické dráhy. V dubnu r. 1490 vydal se Lobkovic na svou pověstnou cestu k břehům Středozemního moře⁴⁰⁶⁾ a již z této cesty poslal Šlechtovi pohár ze dřeva ebenového, opatřený nápisem:

»Šlechto, Foebova čest, Minervy slávo,
V dar ode druhu já milého
Z končin Aethiopů k tobě přicházím,
Černou se znaje k vlasti barvou;
Žádám, bys mne přijal milostivě.«⁴⁰⁷⁾

Potom mu poslal ještě jiné poháry, což tehdy mezi básníky bylo zvykem. Jeden z nich byl zlatý, umělecky vyzdobený, nesl na zevnějšíku obrazy všech devíti Mus, obraz Phoebův, Palladin s Gorgonou, Merkurův s vyrytým následujícím dvouverším:

»Haec Tibi precor *Phoebae gloria turbae*
Sslechta Bohuslai sint monumenta Tui.«⁴⁰⁸⁾

⁴⁰⁴⁾ Viz Aschbach: Die Wiener Universität u. ihre Humanisten, str. 429, a přir. k tomu Truhlářův životopis Jana Šlechty v Č. Č. M., rč. 1879.

⁴⁰⁵⁾ Jsou to epitaphia složená na počest Bohuslava z Lobkovic († 1510) a Václava Píseckého († 1511). Šlechtův epitaf věnovaný památce Řehoře Hrubého z Jelení se nedochoval (přir. Truhlář: Humanismus, str. 157, 142).

⁴⁰⁶⁾ Truhlář: Humanismus. str. 38.

⁴⁰⁷⁾ Vinařický: Pana Boh. z Lobkovic věk a spisy, str. XX.

⁴⁰⁸⁾ Viz Čas. Matice Mor. XVIII. (1894), str. 35. Týž pohár provázela báseň, již Mitis (Boh. a Lobkowicz farrago poëm., p. 161—162) otiskl a Ignaz Cornova do němčiny přeložil:

»Stolz des Kastalischen Brunns, mit dem die Elbe sich brüestet,
Welchem entgegen sie setzt freudig den Sänger am Po!
Nimm es hin, des geliebten Gespans was immer für Denkmahl,
Nimm es, mein Sslechta, das Pfand heiliger Freundschaft von mir!
Klein ist der Werth des Geschenks; doch diesen spähe Dein Aug' nicht,
Es durchschaue dafür mein dir gewidmetes Herz,
Mögen Parischen Marmor, des Szythen köstliches Pelzwerk,
Blendendes Purpurgewand, *Große* Dir spenden und Gold.
Hier sind Minerva dafür, Merkur, mit Apollo die Musen:
Götter der Dichter! ihr seid *Dichtern* das liebste Geschenk.«

(Cornova: Der große Böhme Boh. v. Lobkowicz, str. 391—392).

Jiný pohár měl nápis:

»Alma Ceres Musae Bacchus Latoniae proles
Sunt socii mensae Sslechta poeta Tuae.«⁴⁰⁹⁾

Dříve jsme slyšeli, že Bohuslav z Lobkovic byl jeden z nejslavnějších básníků doby humanistické a to nejen v Čechách, ale i v celé střední Evropě. Víme o něm, že žil jen pro poesii, již nade vše miloval. Lze tedy o takovém muži se domnívati, že prohlásil za Foebovu čest a Minervy slávu nějakého veršotepce a že ho povzbuzoval, aby dále básnil? Vždyť víme přece, jak se Lobkovic na takového veršotepce rozhořčil, který se opovážil překládati jeho básně do češtiny.^{410a)} A nejen to! Když Lobkovic dlel v Budíně na dvoře královském, jsa spřátelen se všemi tehdejšími učenici uherskými, napsal též báseň, v níž porovnával svou vlast, Čechy, se zemí uherskou: »Comparatio Bohemiae et Pannoniae«. Vinařický přeložil ji do češtiny:

»Čechy a Uhry.«

»S Uhry běží o závod vlast česká. Mého dle soudu
Uhry mají zlata víc, více vojenstva Čechy.
Obě mají rovné urozenstvo i lid poledělný,
Než co Čechy vzdělané, ještě Uhersko není.
Valné Čech Labe má, valné jsou proudy Dunajské,
Pannonský i Budín na slovo běfe Prahú.
Vlast naše Šlechtu, Uhersko dalo světu Jana počtu,
Statný Čech miluje vojnu, neméně Uher —
Vírou nás toliko přemohou; tu mají dosaváde
Uhři celou; my však na strany rozvrženou.«^{410b)}

Jan Pannonský, biskup pětikostelský († 1490) byl nejslavnější uherský básník tehdejší doby.⁴¹¹⁾ Mohl Lobkovic jemu na roveň postavití básníka, kterého v Čechách ani v Uhrách nikdo neznal, který nijak nevynikal? To konečně přesvědčilo také Truhláře o tom, že Šlechta byl ve svých mladých letech dobrým básníkem. Truhlář, když k tomuto poznání dospěl, našel pro to ještě další doklad. V Mitisově sbírce Lobkovicových básní je na str. 32 a násl.

⁴⁰⁹⁾ Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poem., p. 187; viz též Čas. Matice Mor. XVIII. (1894), str. 35 a násl. Cornova (str. 273) přeložil do němčiny i tento dvouverš: »Dichter Schlechtal was gleich wohl deiner Tafelgesellschaft? Ceres und Bacchus ist hier und mit den Musen Apoll.«

^{410a)} Vinařický, str. XLII.: »Nechtěj více, probůh, syrový sprostáku, na žeň mou brousití srp.«

^{410b)} Mitis (jak v pozn. 409), str. 156; Vinařický: Pana Boh. z Lobk. věk a spisy, str. 172—173).

⁴¹¹⁾ Truhlář: Počátky humanismu v Čechách, str. 41—43; Cornova: Der große Böhme Boh. v. Lobkowicz, str. 245, 276—277.

otištěna elegie, již Lobkovic prý věnoval svému německému příteli Bernardu Adelmannovi. Je to elegická báseň slavicí stručně, ale velice pěkně nejhlavnější události z dějin českých. Básník vybízí v ní adresáta, by svou »slavnou lyrou« opěval činy svých českých předků a podává hned příklady, jak vhodné látky by k tomu našel v dějinách vlasti. Truhlář z toho dokazuje, že ten, komu báseň byla věnována, byl určitě Čech a nikoliv Němec Adelmann, jak Mitis omylem udává. »Ze známých přátel Bohuslavových v Čechách« — praví Truhlář dále — »nikdo jiný to nemohl býti, pokud víme, než jediný Jan Šlechta, tenkrát (1493) píšaf kanceláře královské v Budíně.«⁴¹²⁾ Uvádím z této básně jen několik úvodních veršů, jak je do češtiny přeložil Vinařický.⁴¹³⁾

»Verše, kteréš, *jasná své ozdobo vlasti*, mi poslal,
Se rtů sladkomluvných splývaly Aonidek.
Žel jen, o čem zpíváš, že nedůstojno vtipu tvého,
An *slavnou* velebíš mne nebohého *lyrou*.
Tak nikoliv Thersit, ale moudrý z Ithaky král a
Zbožný Aeneas býti měl oslavován.
Proč raději statných neslavil jsi reků, nebo Troje
plápol, aneb, co zlaté rouno přivezla, lodi?
Pakli šerý se věk ti nelíbí, skutky praotcův
Vážnější byly by ke zpěvu předmětové . . .«

Není tudíž po mém soudu ani nejmenší pochyby o tom, že Šlechta byl také znamenitým básníkem, pročež tím více jest nám litovati, že z jeho prvních a větších básní se nezachovala ani jedna. Šlechta Parnasu ovšem záhy nechal. Vážnost zaměstnání uvedla ho na jinou cestu. Přenechal básnění svému příteli Bohuslavovi, snad též z vlastního přesvědčení, že Bohuslav ho v tom daleko předčil. Bohuslav básnil dále a dobyl si vavřínu před všemi přáteli.^{414a)} Šlechta naproti tomu se stal filosofem a to *jediným ze všech humanistů v Čechách!* Zabral se nejen do studia děl staroklasických, ale čerpal své vědomosti také z arabských, chaldejských a egyptských pramenů. Plodem těchto studií bylo jeho filosofické dílo: »*Mikrokosmos*« (svět v malém), které počal psáti již v Budíně a na němž pak piloval více než 20 let, až je konečně r. 1522 věnoval olomouckému biskupovi Stanislavu Thurzovi, jemuž Šlechta poslal již roku

⁴¹²⁾ Truhlář: Humanismus, str. 46—47.

⁴¹³⁾ Vinařický: Pana Boh. z Lobkovic věk a spisy, str. 109—112.

^{414a)} Cornova: Der große Böhme Boh. v. Lobkowitz, str. 387: »Es ist eine fast allgemein angenommene Meinung, daß unser Böhmen zu Ende des fünfzehnten und im Anfange des sechszehnten Jahrhunderts zwei große lateinische Literatoren gehabt hat, von welchen Bohuslaus Lobkowitz in der gebundenen, Johann Sslechta in der ungebundenen Schreibart den ersten Rang behauptet hatte.«

1500 první náčrtek svého díla s prosbou, by mu o něm řekl svůj úsudek. Thurzo dílo vrátil s velkou pochvalou. Nato si Šlechta vyžádal ještě dobrozdání jiných učenců, jako Jeronyma Balba, Bohuslava z Lobkovic, mistra Václava Píseckého a Kašpara Ursina Velia. Všichni se práci Šlechtově obdivovali, jak jsme částečně již slyšeli. Lobkovic a Ursinus napsali o ní zvláštní básně plně chvály a uznání.^{414b)} Avšak Lobkovic, nejsa filosofem, vytýkal⁴¹⁵⁾ Šlechtovi současně, »že si zvolil takovou látku, vhodnou prý toliko pro samotáře, ač měl prý spíše psáti: de moribus, de gubernatione regnorum, de seditionibus discordiisque sopiendis. Co prý je nám do toho, zda správněji smýšlí o duchu Averroes či Alexander Afrodiský, když spisovatelé církevní o všem tom lépe usoudili a když vše jest naukami křesťanskými nezměnitelně uzákoněno?« Tato výtka příteleva a další jeho rada, by Šlechta po příkladu Horatiovu dílo ještě sám čítal a doplňoval, byly patrně příčiny toho, že Šlechta s vydáním svého díla tak dlouho otálel, že pak z příčiny jeho předčasné smrti nedošlo ani k tisku toho díla. Thurzo aspoň přijal sice Šlechtovo věnování, když však týž krátce nato zemřel, neměl olomoucký biskup již zájmu na uveřejnění díla a pohřbil je asi v nějaké uherské knihovně svého bohatého rodu.⁴¹⁶⁾ V Čechách a na Moravě byl rukopis hledán již za času Mitisova, tudíž brzo po smrti Thurzově, nebyl však nalezen a je pokládán za ztracený až dodnes. Pohřbichu, neboť Šlechtovo dílo bylo »*jediným původním plodem humanistické filosofie směru poněkud aspoň spekulativního v Čechách*«. ⁴¹⁷⁾ O obsahu jeho, pokud je znám z věnovacího připsu Šlechtova biskupu Thurzovi a z básní Bohuslavových i Ursinových, vyjádřil se

^{414b)} O básni Ursinově byla již zmínka (viz str. 77). Báseň Lobkovicovu otiskl nejprve Mitiš a v naší době Truhlář (Humanismus, str. 100). Zní takto:

De Microcosmo Sslechtae.

Naturam quicumque animae cognoscere quaeris,
Perlege Joannis scripta profunda mei.
Invenies illic Graios ipsumque Platona
Invenies mixtos Christicolis Arabas;
Quodque diu in tenebris clausum latitansque manebat
Totum Sslechtaeo nunc patet ingenio.
Quare pro meritis et tanto munere semper
Joanni grates, optime lector, habe.

⁴¹⁵⁾ Truhlář: Humanismus, str. 99—100; viz též Cornova, str. 397—398.

⁴¹⁶⁾ Stanislav Thurzo byl syn uherského hraběte Jana Thurza z Bethlemlfalvy, který proslul v Uhrách velkým bohatstvím a zejména svými zlatými doly. Z bratří Stanislavových stal se Jan biskupem ve Vratislavi, Jiřík nejvyšším správcem uherské komory a Alexander místodržitelem v Uhrách (Wolný: Kirchl. Topographie Mährens I/1, str. 63; viz též spis Wotkeho cit. v pozn. 314). Bohatý materiál k dějinám této rodiny se nalézá v státním archivu v Budapešti a to v odděl. VI. »Consilium Camerale regio hung. Aulicum« mezi položkami označenými větší signaturou (viz o tom Dr. E. Heydenreich: Handbuch d. praktischen Genealogie II. 227—229).

⁴¹⁷⁾ Truhlář: Humanismus, str. 99.

Truhlář následovně:^{418a)} »Podle krátké parafrase v listě věnovacím byl to spis vykládající nauky mravovědné podle filosofie Platonovy, již humanisté si oblíbili naproti zkosnatěným scholastickým Aristotelovcům. Vůdcem autorovi zajisté byl Plethon, obnovitel studií platonských v době renesanční, podkladem mu pak byly latinské překlady děl Platonových, pořizené od Marsilia Ficina. Duch lidský (auktor užívá promiscue: animus, anima, mens) vycházejí z boha (prima causa et principium) má za příbytek tělo, které tak jako veškeren svět se skládá ze čtyř prvků: z ohně, vody, vzduchu a země. Tělo hledí připojití ducha k své křehkosti (caducae fragilitati suae annectere) a takto zkaziti, ale ten, pamětliv jsa svého božského původu (maiestatis suae recordatione firmata), má všechny překážky přemáhati a vraceti se tam, odkud byl vyšel. Jest znáti, že humanista náš co nejvíce se snažil v dialogu^{418b)} svém se držeti v mezích křesťanské dogmatiky, podle níž zavrhoval nauky teologie chaldejské, egyptské a řecké, učících, že svět i člověk povstal náhodou a že není kvalitativního rozdílu mezi duchem a hmotou. Jak vysvítá z kritiky Bohuslavovy, vyloženy byly ve spise též názory o duchu lidském dvou navzájem nepřátelských komentátorů Aristotela, Araba Averroa a Alexandra Afrodisského; jest snadno uhodnouti, že náš Šlechtta jako humanista největším dílem se přidržel proti Arabovi komentátora řeckého.« Jak Šlechtta pro filosofii horlil a jak znal celou literaturu antickou i středověkou, poznáváme též z jeho korespondence s mistrem Václavem Píseckým, s nímž se r. 1507 seznámil a to tím, že mu po Řehořovi Hrubém z Jelení poslal svůj rukopis s požádáním, by mu bez obalu řekl, co se mu v něm nelíbí. Mladý učenec byl tímto vyzváním ovšem nemálo poctěn a neměl dosti slov, aby Šlechtovi vyjádřil své nadšení. Četl prý již ledacos, co Šlechtta uvádí, i v jiných knihách, ale v díle Šlechtově je prý vše zcela jinak podáno, ze všeho lze prý poznati, že to vykládá *velký řečník, básník, historik a filosof. Písecký jen tomu zase přičítá, že se v díle Šlechtově názory odpůrců takřka shodují tak, že se mu zdá, že i Plato a Aristoteles sobě odporovali jen v těch věcech, jimž oba vůbec nerozuměli.*⁴¹⁹⁾ Šlechtta půjčil pak Píseckému apologii Platona, kterou sepsal Bessarion proti útokům Jiřího Trapezuntského a dodává k tomu, že tato apologie se mu velice líbí, poněvadž Platona nade všechny filosofy si váží, neboť týž svými spisy zachránil světu božské nauky Sokratovy.⁴²⁰⁾ Důvod nebudě nalezeno Šlechtovo dílo, po němž ředitel Dr. Jos. Volf, odborník dnes k tomu nejpopovolanější, již co nejdříve hodlá pátrati, musíme si tím více vážiti Šlechtových dopisů, jichž známe bohudík

^{418a)} Tamtéž.

^{418b)} Dílo bylo psáno ve formě dialogické, což humanisté činili větším dílem za příkladem filosofů antických (Truhlář: Humanismus, str. 99).

⁴¹⁹⁾ Truhlář: Dva listáře humanistické, str. 36—37.

⁴²⁰⁾ Truhlář: Dva listáře humanist., str. 39.

dosti velký počet. Jsou mezi nimi i dopisy české, které nám dokazují, že Šlechta přes svou lásku k humanismu nepřestal milovati svou mateřštinu.⁴²¹⁾ Víme ostatně, že psával česky někdy i Lobkovicovi,⁴²²⁾ čemuž se tento asi podivil, ale přes to uznal: »*Ačkoliv list Tvůj v jazyku mateřském psán byl, skvěl se nicméně v řecké a latinské řeči ozdobnosti.*«⁴²³⁾ Nemaleou cenu má Šlechtova korespondence se slavným Erasmem Roterdamským. Známe z ní pohříchu jen několik málo listů a to jen ty, které byly tiskem vydány s jinými spisy Erasmovými již za živobytí Šlechtova Janem Frobeniem v Basileji. Dle Weisingerova katalogu (str. 130) knihovny rytířského řádu Johannitů v Štrassburku nalézají se v této knihovně buď originály nebo opisy ještě jiných listů Šlechtových zasláných Erasmovi, na což již Truhlář upozornil. Požádal jsem proto pana prof. André Mazona na College de France v Paříži, který byl dříve profesorem v Štrassburku, by mi laskavě opatřil opisy těchto listů. Doufal jsem, že má prosba nebude oslyšena, protože mně dotčený učenec před tím písemně sliboval, že mé publikace bude sledovati se zájmem a protože o obou prvních svazcích mého díla napsal krátký sice, ale pozoruhodný článek v Revue d'Etudes Slaves. Tentokrát jsem však bohužel neobdržel odpovědi a doporučuji tudíž povolanějším odborníkům, aby o vypátrání těchto důležitých dopisů Šlechtových sami se pokusili a to s větším štěstím. Ze známých již listin Šlechtových je nejcennější dopis zasláný Erasmovi 10. října 1519.⁴²⁴⁾ Šlechta vylíčil v něm na požádání Erasmovo stav náboženských bojů v Čechách. Erasmus se totiž v předcházejícím svém listu velice podivil »nad tím, že není v Čechách nikoho, jenž by ukončil tak dlouho trvajícím náboženským českým rozkol. Nelze si to prý vysvětliti jinak, nežli že v tom vězí lakota, jako mor ničící všude dobré mravy. Šlechtova dotčená odpověď potvrzuje Erasmovo podezření, neboť prý všem lidem v církvi, od papeže až po mnichy, záleží více na penězích než na spáse lidských duší. Líčí mu pak tři české strany: katolíky, podobojí a pikarty, kteří prý se tak nazývají po uprchlíkovi onoho lidu, jenž se připojil k Žižkovi a kacífstvím svým nakazil celé jeho vojsko.«⁴²⁵⁾ Slyšeli jsme již na jiném místě, že Šlechta byl sice katolíkem, ale že byl prost vši nenávisti ke kališníkům a že byl jen velkým odpůrcem Českých Bratří, jež nazýval pikarty a jež doufal s pomocí královou vyhladiti. Českým Bratřím vzešel teprve nedávno nový obhájce v nejlepší znalci jejich dějin (viz pozn. 425), avšak i týž uznává, že Šlechtovo

421) Viz přílohu: Přehled a doplněk listáře Jana Š. z V.

422) Vinařický: Pana Boh. z Lobkovic věk a spisy, str. 74, 75.

423) Tamtéž.

424) Truhlář: Dva listáře humanist., str. 76—81.

425) Přír. Dějiny Jednoty Bratrské, jež napsal D. Jos. Th. Müller, ředitel archivu Jednoty Bratrské v Ochránově a jež do češtiny přeložil Dr. F. M. Bartoš (Praha 1923), str. 252—253.

vyličení bratrského učení i řádů bylo velmi přesné, že se proto zalíbilo Erasmovi a že tím Šlechta Bratřím zase přispěl, neboť Lukáš Pražský četl pak Šlechtovy dopisy ve spisech Erasmových a navázal přímé styky s Erasmem, který ve své odpovědi Šlechtovi »mínění Bratří o neplatnosti svátostí udílených kněžími nehodnými ještě rozhodně zamítal,« pak ale Bratřím blahovolně odepsal, takže tito r. 1520 k němu do Antverp vyslali dva bratrské posly a ho prosili o jeho soud o své Apologii.⁴²⁶⁾ Pohřichu nevíme, zdali si Erasmus a Šlechta ještě potom dopisovali, je však pozoruhodno, že Šlechta se seznámil v této době také s Filipem Melanchthonem a že mu k výchově svěřil svého syna.⁴²⁷⁾ To opravňuje přímo k domněnce, že se Šlechta ke sklonku svého života se stranou pod obojí úplně smířil, neboť ve svém shora dotčeném dopisu z 10. října 1519 již káral tehdejší katolické kněžstvo tak ostře, že ostřeji nemohl psáti ani velký mistr Jan Hus. Píše tam totiž: »Divíš se sporům náboženským, které zuří v naší vlasti a že dosud po tak dlouhé době žádný duchovní ani světský kníže nebyl s to tyto spory uspořádati. Domníváš se, že příčinou toho jest jediné žádost peněz. Podpisuji Tvůj názor bez odporu. Neboť kde jest nyní kdo, ať papež, biskup, kardinál neb i pouhý mnich, který by se nestaral více o svou ctižádost a zisk peněžitý než o spásu duší svých nejbližších? Kdyby uvážili život a učení našeho spasitele, jímž je vyzývá nenáviděti všech časných a pomíjejících statků, kdyby uvážili, jaká jest jeho zbožnost, oddanost, láska, soucit a jaké jsou všechny jeho ostatní ctnosti, kdyby jeho slyšeli a jeho byli poslušni, pak by nebyly, o tom jsem přesvědčen, žádný národ a žádná země tak cizí a odloučeny a žádná cesta tak obtížná, aby jí nenastoupili pro blaho svých bližních se srdcem radostným; *tak jednali Pavel i ostatní apoštolové, jejichž zástupci a nástupci chlubí se oni býti, ovšem neprávem a ješitně.*«⁴²⁸⁾ Škoda, škoda na stokrát, že jsme dosud nenašli Šlechtova díla, doplňků jeho korespondence s Erasmem, ani jeho listů zaslanych Melanchthonovi, z čehož poznáváme, že naše národní kulturní historie, jinak tak plodná, je ještě mnoho dlužna památce Jana Šlechtý ze Všehrd.

⁴²⁶⁾ Tamtéž.

⁴²⁷⁾ Viz str. 77.

⁴²⁸⁾ Truhlář: Dva listáče humanistické, str. 78.

D.
UKÁZKY
Z RODINNÉHO A SOUKROMÉHO
ŽIVOTA JANA ŠLECHTY.

Zcela neznámo bylo a jest až dosud, jak se nazývala první manželka Šlechtova. Že Magdalena ze Strašnic, s níž se Šlechta oženil 4. října 1504 (viz str. 96), nebyla jeho první manželkou, soudili totiž Jos. Truhlář a pak i jiní historikové po něm⁴²⁹⁾ z toho, že Šlechta měl již r. 1507 syna Jana, který se u svého vychovatele mistra Václava Píseckého učil mimo jiné i latině. Syn Magdalenin to tedy jistě býti nemohl. Pátral jsem dlouho, ale nenašel jsem ani sebe menší zmínky o tom, že Šlechta byl již před r. 1504 ženat. Jeho přátelé v Budíně byli vesměs svobodní a nezdá se mi, že Šlechta v tom činil výjimku. V dopisech a básních Lobkovicových čteme o tom, jak skvělé hostiny Šlechta dával svým přátelům a to v mramorovém paláci, tudíž bez pochyby na královském hradě, kde Šlechta patrně bydlil, to však asi jen proto, že byl svobodný. Kdyby se tyto hostiny byly konaly v nějakém soukromém domě, vedeném domnělou první chotí Šlechtovou, byl by Lobkovic ve svých básních zajisté i jí pamatoval a pak také o jejím předčasném skonu nějaký žalozpěv napsal. Ve spisech Lobkovicových není však ničeho podobného. Lobkovic naproti tomu se zmiňuje v jedné básni o Šlechtově *milence* (*tua amica*),⁴³⁰⁾ z čehož soudím, že Šlechta, když dlel v Budíně, nebyl ženat, že však tam měl hospodyně, s níž udržoval milostný poměr. Také jeho strýc dr. Augustin, přes to, že byl kanovníkem, rád v Budíně užíval lásky, jak nám to týž Lobkovic ve dvou básních prozradil.⁴³¹⁾ Tehdy měl ostatně téměř každý velký pán souložnici a s ní i rodinu. Z té příčiny bylo v zemském zřízení připomenuto, že »poboční synové stavu panského a rytířského« nejsou oprávněni užívatí titulu a erbů svých otců. Takovým pobočným synem neboli levobočkem byl po mém soudu i onen syn Šlechtův, jež r. 1507 mistr Václav Písecký vyučoval. Mám pro to i jiné důvody. O nějakém synu Šlechtovu, jenž se nazýval Jan, není zmínky nikde jinde, než v korespondenci Šlechtově s Píseckým.

⁴²⁹⁾ Viz na př. spis jinak velice souborný a poučný Dra Frant. Čady: Viktorin Kornel ze Všehrd na pražské universitě (otisk z »Památníku Všehrdu« 1918), čl. VI.

⁴³⁰⁾ Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poem., pag. 133. Je to ona báseň, v níž Lobkovic prosí Šlechty, by mu, dokud sám (v Budíně) vlastního přibytku nemá, poskytl u sebe přístřeší.

⁴³¹⁾ Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poematum, pag. 125, 126.

Týž patrně tedy nestudoval, přes to, že Písecký o něm psal, že prozrazoval ke studiím velké vlohy, na pražské universitě ani na jiné cizozemské universitě a právě proto nelze o dotčeném synu Šlechtovu předpokládati, že byl vskutku jeho nejstarším manželským synem a nejповolanějším dědicem. Je ovšem možno, že záhy zemřel, ale pak by přece v pramenech byla o tom zpráva; Šlechta by to ve svém památníku, jehož Lupáč použil, zajisté byl také poznamenal a ve farním kostele v Kostelci n./L., kde Šlechta své rodiče pohřbil a kde je sám pohřben, byla by na něj zůstala důstojná památka. Lupáč byl v Kostelci a viděl tam dva náhrobní kameny, oba znějící na jméno Jana Šlechty. Nápis jednoho náhrobníku, s plným titulem zemřelého — znění uvádím v následujícím článku (viz str. 116) — dokazuje, že na tomto místě odpočíval Jan Šlechta ze Všehrd sám. Nápis druhého náhrobníku zněl:

»Johannis Sslechtæ recubant hoc membra sepulcro,
Commendat animum, qui tibi Christe, suam.«

Nápis ten jistě nese-psal nikdo jiný než Jan Šlechta sám, avšak svému nadějnému synu z *pravého* lože by byl zajisté opatřil jiný památník, pročez soudím, že pod tímto kamenem odpočíval jen jeho *pobočný* syn, k němuž se blíže nemohl přiznati. Dal mu své přijmení, ale zamlčel, že to byl jeho syn. Syn jiného Šlechty však to nemohl býti, jak z dalších vývodů poznáme. Jan Šlechta měl jen dva manželské syny, oba od Magdaleny ze Strašnic, Mikuláše a Václava a když tito měli potomky, byl Labský Kostelec již dávno prodán. V pramenech se připomíná v l. 1511 jakýsi Jan jako služebník pana Jana Šlechty, jenž byl plnomocníkem pražského kněze Ondřeje na Zderaze a pak faráře kouřimského,⁴³²⁾ s nímž si Jan Šlechta dopisoval a jehož ctil jako vzorného kněze žijícího podle příkazů evangelia.⁴³³⁾ Nevím věru, zdali tento služebník Jan nebyl shora dotčený pobočný syn Šlechtův. Bylo aspoň zpravidla osudem takových pobočných synů, že v dospělém věku musili otci a jeho šťastnějším manželským synům sloužiti jako poddaní služebníci. R. 1522 obdržel Jan Šlechta od krále Ludvíka rozkaz, by na Martina z Libanic, jenž nešťastnou náhodou usmrtil jeho služebníka, nedal sahati právem útrpným, nýbrž aby ho jako osobu řádu rytířského obeslal před soud královský.⁴³⁴⁾ Není vyloučeno, že tímto nešťastníkem byl shora dotčený služebník Jan, že to byl pobočný syn Jana Šlechty ze Všehrd, a že tento ve svém žalu nad takovým skonem nadaného syna chtěl Martina okamžitě potrestati, čemuž

432) Archiv Český XVIII. 527.

433) Truhlář: Dva listáče humanist., str. 71, 88—93.

434) Archiv m. č. Reg. s. k. č. 936, l. 66; viz dotčený rozkaz krále Ludvíka v pfloze.

však král, jenž se o tom dověděl, ještě včas zabránil. Buď však tomu jakkoliv, za jisté pokládám, že Šlechta v Budíně ženat ještě nebyl a že se r. 1504 ženil po prvé.

V Budíně žil Jan Šlechta jen svému králi, vědě a svým přátelům. Král mu byl milostivě nakloněn, ale velké radosti mu nedělal. 20. června 1503 psal Šlechta Lobkovicovi, který krátce před tím Budín opustil: »My zde žijeme s králem uprostřed hromad zlata a stříbra, jak to tradice káže, avšak bídne a chudásně a jak soudím, čeká nás v budoucnosti ještě větší chudoba a bída. Neboť, když se král nezmění, obávám se z nynější denně se horšící situace, že bude nucen toto království co nejdříve opustiti a s námi všemi někam jinam se odstěhovati. Na říšském sněmu, jenž byl nedávno dosti četně navštíven, neučinil ničeho a na to, co měl podle návrhu provést, ani nepomýšlel. Měl by přece, když už ne svého vlastního, tak blaha své manželky a svých očekávaných dítek pamětliv býti. Těm, kteří záležitosti Jeho Veličenstva zmotají a zdržují, bylo to v přítomnosti Jeho Výsosti (coram Celsitudine Sua) dobře pověděno i svědky dokázáno, čeho se dopustili. Král mohl vším právem tyto lidi kárati i potrestati, on však neotevřel ani ústa, by jim jen jedno slovo řekl a tak se říšský sněm zase rozešel.«^{435a)} Větší radosti měl Šlechta v Budíně z vědeckých studií, jimž se, jsa tam bohatým pokladům knihovny Corvinia nejbliže, mohl zcela věnovati a jež nazýval »nejdrahocennějším darem Božím.«^{435b)} Avšak i tyto radosti nebyly beze stínů. Věda i úřad jej uvedly v kruh učenců, kteří humanismus, lásku k antické kultuře stavěli nade všechno a žili jen v myšlenkách na těže krásu. Šlechta byl muž povahy reální. Těšil se sice také z krásy starořímské poesie, žil ale pro přítomnost a budoucnost, miloval svou vlast, miloval své bližní, v čemž se asi s mnoha svými učenými přáteli nesrovnával. Proto také se od nich odloučil a to tím, že přenechal básnění jim a že jediný z nich se oddal studiím filosofickým.

Slyšeli jsme již, že Šlechta byl vzorem přítele. Rád tedy obcoval s přáteli, kteří mu v Budíně byli nejbližší. Avšak i tato radost vyžadovala oběti. Jeho učení přátelé toužili po knihách, které jim Šlechta musil zaopatřiti, což bylo pro něj obětí co největší, neboť knihy mu byly nade všechno a byly drahé. Avšak Šlechta je přes to štědře mezi své přátele rozdával ke škodě své vlastní knihovny. Bohuslavovi z Lobkovic věnoval celou řadu knih,⁴³⁶⁾ Celtesovi opis

^{435a)} Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 141. Český překlad tohoto dopisu viz ve spisu Vinařického, str. XLVII. a německý překlad ve spisu Ignáce Cornovy: Der große Böhme Boh. v. Lobk., str. 88—89.

^{435b)} Truhlář: Humanismus, str. 164.

⁴³⁶⁾ Lobkovicovi daroval knihy Philostratovy, rukopis Historia Gallorum, básně Jana Pannonia a j. (Přir. Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poem., p. 125; Truhlář: Listář Boh. z Lobkovic, str. 111, 142, 145 a j.) Knihy takové nebyly ovšem laciné. Lobkovic na př. koupil Platona v Miláně za 2000 dukátů (Mitis: Boh. a Lobkowicz farrago poem. 399).

spisů Ptolemaia⁴³⁷⁾ a u svého strýce dra. Augustina přišel o mnoho knih, jež mu půjčil, jež ale po jeho smrti sotva zpět dostal.⁴³⁸⁾ Když se Šlechta do Čech vrátil a tam se oženil, nastal v jeho životě náhlý obrat. Zde žil v zcela jiném ovzduší než v Budíně. Svlékl svůj skvostný šarlatový oděv, jímž se na královském hradě, pohybuje se tam mezi samými dvořany, neustále musil šatiti⁴³⁹⁾ a žil na svých českých statcích, jak to sám vylíčil panu Zikmundovi z Lobkovic v dopise z 6. srpna 1511,⁴⁴⁰⁾ po příkladu Catona, Varra i jiných slavných hospodářů velice skromně, obcházíje sám svá pole, přihlížeje k pracím svého dělného lidu a netouže ani po lesku ani po bohatství. V jiném dopise, který poslal 5. září 1521 knězi Ondřejovi, velebí dokonce chudobu, již více než venkované štítí prý se měšťáci . . . a praví: »Rozumný člověk má tělesnosti si nevšímati, nýbrž hleděti k podstatné části lidské, k duši totiž, která tělu má panovati jsouc nesmrtelná a mohouc toliko v tomto životě zásluh dobývati.«⁴⁴¹⁾ Šlechta ovšem chudý nebyl, ale vyhýbal se všemu zbytečnému přepychu a byl štědrý ke všem, kteří si zasloužili jeho lásky a dobroty. Přátel měl stále dosti, ale jakmile se oženil, nevyhledával již, jako dříve v Budíně jejich společnosti a nestýkal se po čtyři léta ani se svým nejdůvěrnějším přítelem Lobkovicem,^{442a)} nýbrž žil své domácnosti. Jak nám jeho uherský životopisec Ábel praví, byli Šlechta a jeho ctnostná manželka Magdalena ze Strašnic svými vrstevníky ctěni jako vzor křesťanských manželů.^{442b)} Magdalena pocházela ze staré vládycké rodiny Štuků neboli Štuksů z Kamenice, kteří se počínajíce Mikulášem Štuksem (1439) psali též po své tvrzi v Strašnicích u Prahy a drželi Buštěves, Prosk a jiné statky.⁴⁴³⁾ Magdalena po rodičích velkého jmění neměla,

⁴³⁷⁾ Viz Šlechtův dopis k Celtosovi v příloze.

⁴³⁸⁾ Truhlář: Dva listáče human., str. 70—71.

⁴³⁹⁾ Přir. Vinařický: Pana Boh. z Lobk. věk, str. 57.

⁴⁴⁰⁾ Truhlář: Listář Boh. z Lobk., str. 221—222.

⁴⁴¹⁾ Truhlář: Dva listáče human., str. 88—93.

^{442a)} Tím více byl Lobkovic potěšen, když ho Šlechta někdy v l. 1509 nebo 1510 na jeho hradě Hasištejně navštívil. Ihned napsal o této vzácné události radostiplnou báseň. Cornova (str. 125) ji přeložil do němčiny:

»Unter mein wirthliches Dach kömmt wohlbehalten mein Sslechta;
 Heute, mein kleines Haus! ziemet dir Stolz auf den Gast.
 Nein! so freute sich nicht des erhabenen Gastes Molorchus,
 Und Alcinous nicht deines Besuches, Ulyss!
 Ha! die Farbe der Feyer bezeichnet den glücklichen Tag mir.
 Ewig müsse der Tag leben im dankenden Sinn!
 Doch wer fesselt die Freude, dass sie von mir nicht entweiche?
 Sslechta nur du! wenn ihn krönet dein Frohsinn den Tag.«

^{442b)} Dr. Abel Jenőtl: Magyarorszagi Humanisták (viz str. 78), str. 97: »Von den Zeitgenossen mit seiner tugendhaften Gemahlin Magdalena von Srrassnicz als Muster eines christlichen Paares gerühmt.«

⁴⁴³⁾ Přir. o tomto rodu Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 251—252, Archiv Český III. 521, X. 531; Viktorina ze Všehrd knihy o právech VIII., str. 21; Emler:

avšak dědila více, leč jen doživotně, po svém prvním manželů mistru Prokopovi z Habřiny, a to: zámek a městečko Hrádek v Žatecku, několik menších statků v Kouřimsku (viz str. 96), dům v Kouřimi a tři t. zv. šosovní dvory u města Kouřimě, později spojené v jeden dvůr zvaný Votelec (viz str. 99). K tomu přikoupila r. 1506 tvrz a ves Dolní Chvatlinu v Kouřimsku,⁴⁴⁴ r. 1511 v Kouřimi ještě nějakou velkou louku⁴⁴⁵) atd. Jan Šlechta ubytoval se nejprve v Kostelci n./L. a když toto panství upravil a zvelebil, přestěhoval se na zámek Hrádek, kdež pobyl od smrti svého otce Mikuláše (1508) až do r. 1512,⁴⁴⁶) v kteréžto době spravoval z Hrádku také svůj po otci zděděný dvůr v sousedních Všehrdech, který pak byl s panstvím hrádeckým stále spojen až do našich dob, kdežto vesnice Všehrdy, která patřila Šlechtovu strýci Janu Vlčíhrdlovi ze Všehrd, byla k panství Hrádku přidělena teprve r. 1622.⁴⁴⁷) Šlechta si však Hrádku dlouho nepodržel. Když dorostla jeho starší pastorkyně Alžběta z Habřiny, zřekl se Šlechta svého práva k dalšímu užívání tohoto zboží a postoupil je jmenované Alžbětě,⁴⁴⁸) která se pak podala za rytíře Petra Rašina z Riesenburka, tehdy král. prokurátora a pak maršálka královského dvora.⁴⁴⁹) Téže Alžbětě a své druhé pastorkyni Kateřině z Habřiny, manželce rytíře Kunše Bohdaneckého z Hodkova a na Žlebích,⁴⁵⁰) vydal Šlechta z pozůstalosti jejich otce nějaký čas potom i ony tři dvory u města Kouřimě, jejichž osvobození ode všech dávek obecních si r. 1509 od krále Vladislava byl vyprosil. Tak zůstaly pouze Labský Kostelec, Dolní Chvatlina a některé menší dvory nedaleko Chvatliny (Sobučice, Bečváry) v jeho majetku. Šlechta byl svým tamním poddaným pánem velice dobrotivým. Slyšeli jsme již, jak se staral o své městečko Kostelec n./L., jemuž vymohl týdenní koňský trh, daroval nově zařízené lázně, pomáhal při stavbě mostů a rybníků a jehož živnostníkům upravil nový cechovní pořádek.⁴⁵¹) Šlechta ujímal se

Reliquiae tab. I. 130, 163, 172; Archiv m. Prahy, rkp. č. 90, I. 5 p. v., č. 2088, I. O 20, č. 2119, I. D 6.

⁴⁴⁴) D. Z. v. č. 6, I. J 30, K 4.

⁴⁴⁵) Archiv zemský: Liber contract. města Kouřimě z r. 1504, I. 133.

⁴⁴⁶) Přír. o tom přílohu: Přehled a doplněk k listáři Jana Š. z. V.

⁴⁴⁷) Celá Vlčíhrdlova pozůstalost připadla po téhož smrti a po dlouhých sporech s jeho kšaftovními dědici král. komoře, načež král Ferdinand r. 1548 ji daroval nejvyššímu zemskému sudímu Janovi staršímu z Lobkovic a purkrabímu karlštejnskému Šebestiánu Markvartovi z Hrádku (Archiv minist. vnitra, kniha kopiač. č. 41, I. 113, 114). Lobkovic podržel si Všehrdu a připojil je k panství chomutovskému. Později je držel v zástavě Martinic, po něm Jan Adam Nostic z Nostic, jemuž byly r. 1622 pro účast na vzpouře odňaty. (Přír. Mitteilungen d. Ver. f. Gesch. der Deutschen i. Böhm. XXVII. (1889), str. 263.

⁴⁴⁸) Archiv Nár. mus. č. Reg. s. k. č. 937, I. 121.

⁴⁴⁹) Ottův Nauč. Slov. XXI. 315; zemský archiv: Liber contract. města Kouřimě, I. 695.

⁴⁵⁰) D. Z. v. č. 1, I. C 4.

⁴⁵¹) Přír. list Jana Šlechty daný r. 1521 kosteleckým mistrům řemesla kovářského v pfloze: Přehled a doplněk listáři Jana Š. z. V.

však i jednotlivých poddaných potřebujících jeho ochrany. Takových příkladů známe několik.⁴⁵²⁾ R. 1508 žádal Šlechta purkmistra a rady města Kouřimě, by dopomohli jeho poddaným k penězům, jež jim byla dlužna mlynářka z Vlčího dolu, téhož roku se přimlouval u kouřimských pánů za svého úředníka z Kostelce, jakéhosi Beneše, jemuž byl ukraden vlčí kožich a prodán kouřimskému krčmáři v Třebovli, v l. 1509—1510 orodoval v Kouřimi opět za jiné poddané a to za svého tamního domovníka Pavla Žáčka, za svého šafáře z Hrádku (Havla) a v l. 1511—1516 hájil svého »člověka« Jana, syna Vojtěchova, z Kostelce osobně před soudem a to zase vícekrát.⁴⁵³⁾ Šlechta však se ujímal i lidí mu cizích z pouhého soucitu s jejich nesnázeami a utrpením. Když r. 1510 kouřimský soused Vávra byl obžalován z urážky městského magistrátu, omlouval ho Šlechta u kouřimských pánů dopisem, v němž píše: »Byť to učinil svévolně a z úmyslu a ne z opilství, nechtěl bych se voň jistě přimlouvati, poněvadž Vy zprávce a úředníci města toho jsúce, město krále JMti držíte a kdo by Vás a úřad Váš lehčil, lehčil by krále JMti, kteráž věc nemá žádnému málo ani lehce vážena býti.«⁴⁵⁴⁾ V téže době se přimlouval na prosbu některých kouřimských sousedů za tamního šenkýře Pavla v Kouřimi uvězněného, by ho magistrát i s jeho rukojmími propustil, poněvadž jeho vina není dokázána.⁴⁵⁵⁾ Šlechtovo dobré srdce se slitovalo i nad lidmi nehodnými, když je stihnouti měl trest příliš ukrutný. R. 1510 měl kouřimský mlynář Ježek pro rvačku v hospodě podle ortelů nad ním vyneseného přijítí o ruce. Šlechta doslechnuv se toho, psal kouřimským konšelům: »Ale snad niekto die, že se k Vám vo koho dobrého řídka kdy přimlouvám, než toliko vo ty, ktož něco neslušného učinili. Ovšem jest tak, že dobrý dobré chváliti, velebiti a jim (jakož hodni jsú) poctivost a dobře činiti má; ale znáte to, že dobří nic neprovinívše jakož milosti tak i přimlúvy nepotřebují, než toliko ti, kteří něco proti právu, řádu a spravedlnosti upadli. A protož ti jakož milosti tak i přimlúvy jiných lidí potřebovati musejí.«⁴⁵⁶⁾ Jednou ovšem se Šlechtovi přihodilo, že orodoval za člověka, jenž jeho přimlúvy nebyl hoden. Byl to jakýsi pekař v Kouřimi Jan Pěkárek. Šlechta dovědév se o pravém stavu věci, chybu svou ovšem ihned napravil. — »Znáti ráčíte« — psal tehdy Kouřimským — »že lidé od lidí v potřebách a věcech svých mnohokrát přimlúv žádají; žádá-li pak kdo přimlúvy o věc slušnú a spravedlivú, tak toho požive, jak zpravuje. Neb jakož Vám něco proti spravedlnosti a slušnosti učiniti příležitost není, tak ani mně se vo to k Vám přimlúviti. I poněvač jest mne jinač zpravil, než-li ta věc

⁴⁵²⁾ Viz bližší zprávy o tom v přfloze.

⁴⁵³⁾ Archiv Český XIII. 506—507, XXVIII. 280—281.

⁴⁵⁴⁾ Archiv Český XVIII. 495.

⁴⁵⁵⁾ Tamtéž, str. 520.

⁴⁵⁶⁾ Archiv Český XVIII. 512—513.

v sobě jest, nechť toho tak požíve.«⁴⁵⁷⁾ S konšely a sousedy města Kouřimě žil Šlechta dlouho v co nejlepším přátelství a těšil se i u nich z nevšední vážnosti. Když se domáhali nějakých výsad u krále Vladislava, byl Šlechta ihned ochoten králi a svému strýci dru Augustinovi Olomouckému ze Všehrd, který se v Budíně stal Šlechtovým nástupcem, o tom psátí a vymohl, když král do Prahy přijel, posílám města Kouřimě též osobní slyšení u krále.⁴⁵⁸⁾ Ve sporech, jež obec města Kouřimě měla se svými šlechtickými sousedy, přijal Šlechta na sebe vždy ochotně úřad rozhodčího⁴⁵⁹⁾ a dovolil Kouřimským ke své škodě i stavbu jakéhosi rybníka podél hrází svého rybníka ve dvoře votelečském.⁴⁶⁰⁾ Pozdější konšelé a sousedé kouřimští však mu za to nebyli vděční. Šlechta si na ně několikrátě naříkal.⁴⁶¹⁾ Nejvíce si stěžoval r. 1519, protože mu učinili škodu stavbou plotu nad svým rybníkem, a zlodějek, které mu z jeho louky u Ždánice kradly trávu, nepotrestali. Tehdy psal purkmistru a radě města Kouřimě onen *vlastnoruční* dopis, z něhož snímek lze zřítí před titulním listem tohoto svazku. Šlechta praví v něm: »Já bych toho panu Jakubovi Černému i panu Kalinovi nehyzdil, že jsou při některých spravedlnostech tak horliví a zuořiví, když by to jediné také při jiných věcech činili. Než ktož mi komáry cedí a velblody požíře, tohoť já za dokonalého klásti nemohu.«⁴⁶²⁾ Tyto ukázky z korespondence Šlechtovy s obcí města Kouřimě, jediné to jeho české korespondence, již z jeho života na Hrádku a pak na Kostelci vůbec známe, budiž naším badatelům pohnutkou k dalšímu badání po jiných českých listech Šlechtových, neboť můžeme směle předpokládati, že i tyto podají nový důkaz o šlechtěné a jadrné povaze našeho humanisty.

⁴⁵⁷⁾ Tamtéž, str. 498—499.

⁴⁵⁸⁾ Tamtéž, str. 438, 441, 453, 478—479.

⁴⁵⁹⁾ Archiv Český XVIII. 441, 443, 504—505; Bienenberg: Merkwürd. Alterthümer im K. Böhmen III. 98—102; Archiv zemský: Liber contract. města Kouřimě z r. 1504, l. 56—57.

⁴⁶⁰⁾ Archiv Český XXI. 45.

⁴⁶¹⁾ Archiv Český XVIII. 521, XXI. 132—134, 143, 149.

⁴⁶²⁾ Archiv Český XXI. 132—134. Přír. též přehled a doplněk listáře Jana Š. ze Vš. v přfloze.

E.
JANOVA
NEMOC, SMRT A POZŮSTALOST.

Poněvadž víme, že si Jan Šlechta od krále Vladislava již r. 1509 vyprosil, aby s manželkou mohl o svém nemovitém majetku kšaftovati, bez rozdílu, je-li to zboží svobodné, manské nebo zápisné, (viz str. 99), je skoro jisto, že týž poslední vůli také napsal. Té však pohřichu neznáme. Byla zajisté vtělena do desk zemských, s nimiž shořela r. 1541. Janova manželka, která byla mnohem mladší a zemřela teprve r. 1542, zanechala sice svým dědicům jakýsi kšaft, který však dala sepsati teprve krátce před svým úmrtím, tedy již po shoření desk a v němž se nezmiňuje, zdali již dříve nějaký kšaft pořídila společně se svým manželem nebo zdali tak učinil tento sám. V dalším svazku promluví blíže o obsahu jejího kšaftu, načež teprve lask. čtenář také sezná, proč se Magdalena k nějakému dřívějšímu kšaftu, jež se svým manželem učinila, ani neodvolávala. Během těch 16 let, která od smrti Šlechtovy až do doby tohoto nového kšaftu uplynula, změnila se hmotné poměry Šlechtovy rodiny tak, že jeho poslední vůle již nebyla proveditelná. V té době nepatřil již jeho rodině ani Labský Kostelec ani jeho nejccennější majetek, kdysi tak proslulá knihovna, o níž Šlechta ve svém kšaftu zajisté největší starost projevil, která však byla rozebrána nejdříve a přišla úplně na zmar. Pohřichu nemáme též žádné zprávy o tom, jak Šlechta z tohoto světa odešel, zdali po nějaké těžké nemoci nebo náhle anebo dokonce sebevraždou, o níž kterak sluší Platonovi rozuměti, když sebevraždu připouští, Šlechta knězi Ondřejovi r. 1521 vykládal.⁴⁶³⁾ V pramenech není zmínky o tom, že Šlechta byl někdy vážně nemocen; ale víme z jedné básně Bohuslavovy, že měl již v mladých letech, ještě, když v Budíně dlel, nějakou vrozenou vadu, jež mu vadila při chůzi.⁴⁶⁴⁾ Patrně tedy kulhal, ač sotva nápadně. Je ku podivu, že v našem rodě se dědí jakási abnormalita v útvaru pánve. Touto chorobou byl postižen v posledních letech bratr mého otce, Augustin Velebín Šlechta, kdysi tajemník svého slovutného strýce MUDra Antonína Šlechty Sedmihorského, dobře známý všem tehdejšími návštěvníkům toho času proslulých lázní Sedmihorských u Turnova. Dalším dědicem této choroby byl jsem

⁴⁶³⁾ Truhlář: Dva listáče humanist., str. 88.

⁴⁶⁴⁾ Mihi: Boh. a Lobkowicz farrago poem., p. 127:

In Sslechtæ morbum

Integer ut dici non Sslechtæ per omnia possit
Fortuna infirmum reddidit en pedibus.

sám a po mně ji dědila dcera i vnuk. Když tento byl ošetřován univ. profesorem Drem K. Springrem, přednostou německé dětské nemocnice v Praze, měl jsem příležitost říci tomuto učenci, že vnuk svou chorobu zdědil po matce, tato po mně a že táž choroba je prý v rodě mém dědičná. Případ ten profesora Springra nadmíru zajímal. I předložil jsem mu také onu báseň Lobkovicovu. Když ji četl, byl ihned přesvědčen o tom, že vada, na niž Lobkovic v dotčené básni naráží, byla nejspíše rázu organického. I žádal mne, bych sám i dcera se podrobili důkladnému výzkumu svých vad, bych se nechal röntgenovati a umožnil, aby prof. Springer mohl vědecky ohledati mrtvolu Jana Šlechty, jež se, jak dále ještě bude pověděno, až do našich dob, po čtyři sta let, dobře zachovala. Všemmu jsem rád vyhověl a dal jsem po učencovu přání též pátrati — leč bez výsledku — po tom, zdali v úmrtních matrikách také někdo jiný z mých předků byl označen jako kulhavý, avšak na tělesnou schránku Jana Šlechty nenechal jsem sáhnouti, neboť jsem nechtěl muže tak ctnostného, muže tak spravedlivého rušiti v jeho věčném odpočinku. A tak sešlo se všeho. Šlechta také jistě nezemřel na tuto vadu, ale spíše z lítosti nad tím, že svými slabými silami nemohl zabrániti hrozícímu úpadku své drahé vlasti, úpadku morálky svých spoluobčanů a těch, již dle slov Kristových měli býti zářícím příkladem lidu (viz pozn. 337).

Nevíme tedy, jakou smrtí Šlechta s tohoto světa sešel, víme však určitě, že to bylo 29. srpna 1525. Byl pohřben ve farním kostele sv. Martina svého městečka Kostelce n./L., kdež asi také zemřel. Jeho mrtvola je v kryptě tohoto kostela, jak jsem již dříve podotkl, až dodnes dobře zachována jako i mrtvoly jiných v oné době tam pohřbených a to z důvodů úplně vysvětlitelných, jak o tom známý odborník prof. Dr. Matějka ve své studii: »O nálezech mrtvol přirozeně zachovalých« blíže píše.⁴⁶⁵⁾ Šlechtova vdova Magdalena a jeho tehdy již dorostlí synové Václav a Mikuláš pořídili mu v kostele náhrobní kámen s nápisem:

Nobilis strenuusque Joannes Sslechta de Wssehrd
hac sub rupe quiescit.

Kámen ten dávno již zmizel. Lupáč a Balbin jej ještě viděli. Roku 1526, krátce po smrti Šlechtově, spravoval Labský Kostelec rytíř Václav Hyzrle z Chodův,⁴⁶⁶⁾ který byl synovec a dědic Mikuláše staršího Hyzrle, zetě to Šlechtova strýce Jana Vlčíhrdla ze Vše-

⁴⁶⁵⁾ Časopis Spol. přátel starož. českých, rč. X., str. 77.

⁴⁶⁶⁾ R. 1526 byly ševcovskému cechu v Kostelci n./L. propůjčeny artikule ševcovského cechu v Mělníce a to na žádost »urozeného a statečného rytíře Václava Isrle z Choduow a na Kostelci« (Archív m. č., sbírka listin F, svazek Kostelec n./L.).

hrd,⁴⁶⁷⁾ z čehož soudím, že Jan Vlčíhrdlo byl Janem Šlechtou v poslední vůli požádán, aby při uspořádání Šlechtovy pozůstalosti přispěl radou Šlechtově vdově a sirotkům, že byl tudíž spoluporučníkem Šlechtovy pozůstalosti a že z té příčiny, jsa sám již vysokého věku, dosadil na Kostelec jako správce a svého zástupce dotčeného Václava Hyzrle. Jan Vlčíhrdlo měl k tomu jakési právo a snad tak učinil i z jiného důvodu. Slyšeli jsme dříve, že Vlčíhrdlo byl dědicem Jana Holuba z Horšova Týna a jeho syna Jiříka (viz str. 20). Tito měli ale na Labském Kostelci ještě z dob, když Kostelec náležel vládkyvi Beneši Sekerkovi z Sedčic, předchůdci to pana Jiříka Berky a Jana Šlecht, deskami zemskými zapsanou⁴⁶⁸⁾ velkou pohledávku 1200 kop gr. Zdá se, že tato pohledávka ještě za doby Jana Šlecht nebyla zcela splacena a že proto Jan Vlčíhrdlo, jenž asi byl Šlechtovi při koupi Labského Kostelce nápomocen, uplatňoval po Šlechtově smrti své právo k oné pohledávce. Labský Kostelec zůstal však ještě řadu let v držení Šlechtových dědiců. Roku 1528 obeslal Václav Mutrplaz z Tedražic vdovu Šlechtovu Magdalenou ze Strašnic a její syny »Václava a Mikuláše *bratří vlastní nedílné ze Všehrd*« — neznámo, v jaké rozepři — k soudu komornímu, aby k svědomí proti sobě postavili před týž soud »své poddané z městyse Kostelce n./Labem«.⁴⁶⁹⁾ Jako držitelé Kostelce se připomínají dotčení dva synové Šlechtovi také ještě r. 1536, když z kraje kouřimského byla vypravena nová vojenská hotovost proti Turkům. Oba postavili tehdy ze zboží kosteleckého jednoho ozbrojeného koně a osm pěších. Jejich sousedé Mikuláš Býchorský a Václav Amcha z Borovnice přidali k tomu dohromady dva koně a 11 pěších a celou tuto pohotovost vedl pak do boje vládky Oldřich Dobešovský.⁴⁷⁰⁾ Výprava proti Turkům se skončila však velmi smutně, zejména pro dědice Šlechtovy, neboť r. 1538 zahynul v této válce dříve dotčený zeť Šlechtův, maršálek Petr Rašín z Risenburka, jenž byl tehdy náměstkem velitele českého vojska⁴⁷¹⁾ a který byť zajisté i velkou oporou Šlechtově vdově i jeho synům. Nešťastnou náhodou zemřel r. 1538 také Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd. Dědicové Šlechtovi potom již nemohli Labský Kostelec udržeti. Starší syn Šlechtův Václav žil sice v Kostelci ještě r. 1541,⁴⁷²⁾ ale pánem

⁴⁶⁷⁾ Mikuláš st. Hyzrle z Chodův byl manžel Vlčíhrdlovy dcery Zofie. Jako zeť Vlčíhrdlova se připomíná v deskách zemských i v knihách pražských (přir. D. Z. v. č. 6, l. C 21; Tomek: Děj. m. Prahy VIII. 32; Teige: Základy I. 644a—b).

⁴⁶⁸⁾ Archiv m. Prahy, rkp. č. 2119, l. X 2; Teige: Základy I. 624, odst. 7.

⁴⁶⁹⁾ Archiv m. č. Reg. s. k. č. 640, l. E 6.

⁴⁷⁰⁾ Archiv m. č. Soupis voj. hotovosti kraje kouřimského z r. 1550 (recte 1536)

⁴⁷¹⁾ Přir. o tom Ottův Nauč. Slov. XXI. 315 a knihu pamětní města Kouřimě z r. 1504, l. 695 v zemském archivu č.

⁴⁷²⁾ R. 1541 pohnali Jan Moraves, bakalář z domu Kržalovského, a Petr Myč, písař městský na Nov. Městě Pražském, jako poručníci statku po nebožtíkově Jakubovi Berounském z Černých Koš na Příkopech »Václava Šlechtu ze

na Kostelci byl od r. 1538 již vládyka Mikuláš Vančura z Řehnic.⁴⁷³⁾ Jak se to událo, není dosud zjištěno, avšak poněvadž Mikuláš Vančura a jeho dědicové se připomínají mezi těmi, již se po smrti Jana Vlčíhrdla táhli k jeho pozůstalosti,⁴⁷⁴⁾ je pravděpodobno, že Mikuláš Vančura se stal nástupcem Vlčíhrdlovy pohledávky pojištěné na Labském Kostelci a že pak tuto pohledávku vůči dědicům Šlechtovým tak úsilovně uplatňoval, že těmto nezbylo ničeho jiného, než Mikulášovi Labský Kostelec postoupiti. S tímto panstvím přišla nejspíše i Šlechtova knihovna do cizího majetku. Mnoho knih bylo z ní snad již dříve rozebráno a rozprodáno, neboť uslyšíme, že vdova Šlechtova bojovala již od r. 1527 s peněžními obtížemi. Co však ještě z knihovny zbylo a zůstalo na hradě kosteleckém, koupil, jak jsme slyšeli, tehdejší mecenáš českých humanistů Jan Hodějovský z Hodějova, který tyto zbytky, nejprve umístil na svém hradě v Řepicích,⁴⁷⁵⁾ ale pak je převezl do svého pražského paláce, kde prý r. 1541 při velkém požáru starých desk zemských, který zachvátil i sousední dům Hodějovského, úplně shořely.⁴⁷⁶⁾ O to, co kdysi Janu Šlechtovi samému patřilo, o jeho slavné panství a jeho ještě slavnější knihovnu přišla tedy jeho rodina již 13 let po jeho smrti. Na štěstí jí zůstalo ještě to, co náleželo Šlechtově manželce, z čehož scházelo tehdy jen Magdalenino panství v Hrádku, jehož se Šlechta, přes to, že přidělil k němu svůj vlastní dvůr ve Všehrdech, r. 1512 vzdal ve prospěch své pastorkyně Alžběty Rašínové z Habřiny, jak již dříve bylo uvedeno. Avšak Magdalena obdržela od svého zetě Kunše Bohdaneckého z Hodkova dvory votecké u Kouřimě opět zpět. Šlechta postoupil sice svým pastorkyním i tyto dvory (viz str. 112), avšak Petr Rašín prodal svůj díl Kunšovi Bohdaneckému,⁴⁷⁷⁾ načež pak týž celý tento majetek r. 1518 zase přenechal⁴⁷⁸⁾ Magdaleně k doživotnímu užívání. Již od r. 1506 patřil Magdaleně, jak jsme slyšeli (str. 112), statek Dolní Chvatliny, jež spravoval věrný její rychtář Beneš, kterého Magdalena, uznávajíc jeho platné služby, propustila r. 1523 z člověčenství a poddanství.⁴⁷⁹⁾

Magdalena přikoupila k tomuto statku později též Horní Chvatliny s platy z vesnic ve Kbelech a Malých Lošánkách⁴⁸⁰⁾ a když se

Všehrd a toho času v Kostelci n./L. s z 12½ kop gr. jistiny podle zapsání jeho na papíře (Archiv m. č. Reg. s. nejv. purk. č. 706, l. J 8).

⁴⁷³⁾ Bienenberg: Merkwürdige Alterthümer im K. Böhmen III. 103; Sedláček: Místopisný slovník Čech, čl. »Kostelec n./L.«.

⁴⁷⁴⁾ Archiv m. č. Reg. s. kom. č. 649, l. E 8, 11, 14.

⁴⁷⁵⁾ Thomas Mitis: Farrago poematum (sign. 52 G 19 v univ. knihovně praž.), pag. 143, 149, 604.

⁴⁷⁶⁾ Knoll: Mittelpunkte die Geschichtsschreibung u. Geschichtsforschung in Böhmen u. Mähren (V Olomouci 1821), str. 100.

⁴⁷⁷⁾ Zemský archiv č. Liber contract. města Kouřimě z r. 1504, l. 269.

⁴⁷⁸⁾ Tamtéž, l. 270.

⁴⁷⁹⁾ Tamtéž, l. 388.

⁴⁸⁰⁾ Mikuláše Dačického z Heslova Paměti.

r. 1538 musila vystěhovati z Kostelce, opatřila si peníze ke koupi jiného sídla. Koupila tehdy tvrz Podmokly se dvorem Zátkovským.⁴⁸¹⁾ Mimo to držela v Kouřimsku ještě nějaké menší dvory z pozůstalosti svého prvního manžela, tak zejména v Sobučicích, kde dva jiné selské dvory ještě přikoupila od Mikuláše z Prachňan.⁴⁸²⁾ Konečně rozmnožila i svůj majetek v Kouřimi, koupivši tam r. 1526 jakousi dědinu.⁴⁸³⁾ Magdalena starala se tudíž všemožně o to, by svým synům mohla zanechat i aspoň takový majetek, který by jim umožnil přiměřeně jejich stavu dále žítí. Než toho dosáhla, stihala ji jedna starost za druhou. Již r. 1526 musila Kouřimským prodati rybník, jež tito ještě za živobytí Šlechtova poškodili.⁴⁸⁴⁾ Rok nato zastavila v dluhu svůj dvůr v Kouřimi a r. 1529 též onu dědinu, již tam o tři léta dříve koupila.⁴⁸⁵⁾ Když tyto dluhy splatila a dvůr i dědina byly opět volné, žádali konšelé kouřimští, aby odváděla ze svých dvorů tytéž šosovní dávky, které městu platil její první manžel. Magdalena se marně dovolávala onoho privilegia, jež jí a Janu Šlechtovi udělil král Vladislav (viz str. 99). Obec kouřimská popírala právní moc této výsady, protože prý odporovala starším majestátům, jež zase obec obdržela. Magdalena byla nucena vésti o své právo vleklý a nákladný spor, který však r. 1539 prohrála.⁴⁸⁶⁾ Ještě v době tohoto sporu (1537) zastavila Magdalena znova svou dědinu v Kouřimi a to věřiteli, jenž jí z okamžité peněžní tísně vysvobodil.⁴⁸⁷⁾ Když však spor prohrála, prodala své dvory ve Votelci (dvůr Huclovský a Holečkovský) i dvory v Sobučicích svému zeti Kunši Bohdaneckému⁴⁸⁸⁾ a zastavila v dluhu také statek Dolní Chvatlinu, tvrz a ves.⁴⁸⁹⁾ Patrně se obávala, že by jí věřitelé mohli sáhnouti i na její nový statek v Podmoklích, pročež také tento narychlo a jaksi v dluhu postoupila svému zdárnějšímu mladšímu synovi Mikuláši.⁴⁹⁰⁾ Krátce před jejím úmrtím pohnal ji dokonce její soused z Chvatliny Smil Myška ze Žlunic také k soudu zemskému, vině ji, že si osobuje všecko právo ke kostelu v Dolní Chvatlině, kdežto prý Myškovi přísluší právo na polovici tohoto kostelního podání.⁴⁹¹⁾ V této situaci dala Magdalena sepsati svůj dříve zmíněný kšaft. Podle jeho znění — řekl jsem již, že

481) D. Z. m. č. 226, I. B 24; Sedláček: Hrady XII. 242.

482) D. Z. v. č. 1, I. L 8.

483) Zemský archiv č. Pamětní kniha m. Kouřimě z r. 1504, I. 379.

484) Tamtéž, I. 379.

485) Tamtéž, I. 396 a 458.

486) Tamtéž, I. 666.

487) Tamtéž, I. 616.

488) Tamtéž, I. 695; D. Z. v. č. 1, I. L 8.

489) D. Z. v. č. 83, I. D 15.

490) D. Z. m. č. 226, I. C 26.

491) Emler: Reliquiae tabul. I. 353. Následkem této pře bylo, že Magdalena si musila v deskách zemských obnoviti zápis, jímž dokázala své právo v Chvatlině (D. Z. v. č. 250, I. B 14).

přesný obsah povím v příštím svazku — držela Magdalena tehdy ještě oba statky Chvatlinu i Podmokly a mimo to dům v Kouřimi. Hotových 480 kop gr. č. měla k požadování od svého zetě Bohdaneckého za prodaný dvůr votelecký. To vše odkázala svým vnukům Janovi, Mikuláši, Šebestianovi a Jiříkovi, synům svého staršího syna Václava Šlechty ze Všehrd. Poručenství nad touto pozůstalostí neschválila však synovi — druhý syn Mikuláš byl tehdy již mrtev — nýbrž své snaše, manželce Václavově, Kunce ze Seči, vdově po panu Burianovi z Řičan. Doufala asi, že svým vnukům takto jistěji dopomůže k lepšímu zaopatření. Osud však rozhodl jinak. Uslyšíme v příštím svazku, že vnukům Šlechtovým se nedostalo ani z této pozůstalosti ničeho! Jejich údělem byla jen chudoba, již Jan Šlechta kdysi tak velebil . . .!

PŘEHLED
A DOPLNĚK LISTÁŘE
JANA ŠLECHTY
ZE VŠEHRD

Pro tisk upravila

Dr. VĚRA KOSINOVÁ,

koncipistka Českého zemského

archivu v Praze

Většina nám známých listů Jana Šlechty ze Všehrd anebo jemu svědčících jest již vydána tiskem. Obsah těchto listů je podán v této příloze jen stručně ve formě obvyklých regist a v chronologickém pořádku. V plném znění uveřejňují se naproti tomu listy, které dosud vydány nebyly nebo které jsou otištěny v publikacích nám vzdálených a tudíž u nás málo známých.

1.

1492 Mart. 4. V Budíně.

Vladislav II. uděluje Janovi ze Všehrd, notáři královské kanceláře, za věrné služby v dědičné držení allodiální dvůr v Rosicích.

Wladislaus dei gratia Hungarie, Bohemie etc. rex, marchio Moravie etc. notum facimus tenore praesencium, quibus expedit universis, quod cum ad nostre celsitudinis audienciam est deductum, qualiter fidelis noster Wenceslaus Karpas de Chrudim quandam curiam allodiale in Rosicz tamquam persona non privilegiata ac sine consensu nostro speciali tabulis regni nostri Bohemie annotatam tenet contra decreta dominorum iudicio eiusdem terre presidencium et quod ob id eadem curia cum universis suis pertinenciis ad nos et ad cameram nostram dinoscitur devoluta, nos vero attentis fidelibus et placidis serviciis fidelis nostri famosi Joannis de Wssehrd, notarii cancellarie nostre, nobis multo studio impensis et in antea fervencius impendendis ex certa sciencia auctoritate regia Bohemie omne ius nostrum, quod nobis in dicta curia allodiali in Rosicz cum censu, agris, pratis, atque universis pertinenciis suis ob huius modi frivolum intabulacionem tamquam regi Bohemie competit, prefato Johanni et suis heredibus dedimus et contulimus, damus, conferimus et donamus proponentes ad habendum, tenendum et possidendum hiis omnibus iuribus, quibus prefatus Wenceslaus eandem curiam hactenus tenuit et possedit, impedimentis quorumlibet penitus procul motis, mandamus igitur iudici ac aliis officialibus tabularum curie nostre regalis Bohemie fidelibus nostris dilectis, quatenus presentibus acceptis prefato Johanni aut ipsius legitimo procuratori litteram proclamacionis dare et servato iuris ordine si eadem bona ad nos (ut premittitur) devoluta repereritis ex tunc possessionem eorundem — tradere eidem non obmittatur. Nostris tamen obsequiis et aliorum iuribus semper salvis. In eius rei testimonium sigillum nostrum presentibus [litteris] est appensum. Datum Bude in die translationis sancti Wenceslai anno domini 1492, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. secundo, Bohemie vero XX primo.

Ad relacionem domini Joannis de Sselenbergk,
cancellarii regni Boemie.

D D 26 (Quaternus litterarum regalium de a. 1454), fol. 259. — Provolací list Janu Šlechtovi vydaný, jak označuje již i odkaz v záhlaví tohoto zápisu v D D 26 dne 19. března 1492, čte se v D D 17 (Liber proclamationis 5, anno 1480), fol. 403 takto:

In villa Rosiczch quia Wenceslaus Karpas de Chrudim curiam aliodialem ibidem in Rosiczch cum censu, agris, pratis atque aliis pertinentiis suis univ-ersis tamquam persona non privilegiata et sine consensu regio speciali tabulis terre annotata tenet contra decreta dominorum baronum, quequid curia aliodialis cum eisdem suis pertinentiis ob huiusmodi frivolum intabulacionem ad dominum regem est devoluta et serenissimus princeps et dominus dominus Wladislaus Ungarie Bohemieque rex eadem bona*) dedit Johanni de Wssehrd notario cancellarie regie suisque heredibus pro serviciis suis gratiose per litteram suam. Littera proclamationis in Chrudim feria VI. ante annunciacionem virginis Marie anno domini MCCCCXC secundo emanavit.

2.

1493 Maii 7. Na Budině.

Vladislav II. uděluje v dědičné užívání písaři král. kanceláře Janovi ze Všehrd a Vítkovi ze Ptení vsi Rubaninu, Slatinku a jednoho člověka poddaného v Rudce, které spadly na něho jako odúmrt po Prokopovi z Voděrad. Zároveň nařizuje zemskému hejtmanu moravskému a ostatním úředníkům soudu a práva olomouckého a brněnského, aby vložili toto zboží oběma jmenovaným šlechticům do desk zemských.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský král, margrabě moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický margrabě, oznamujem tímto listem všem, že všecko právo naše dědičné neb věnné, kteréž nám přísluší a na nás, jakožto na krále českého a margrabí moravského spravedlivě přišlo a připadlo jest po smrti Prokopa z Oděrad anebo po kěmžkoli jménem na všech Rubanině a Slatince, na jednom člověku v Rudce se vším jejich příslušenstvím i na to všem statku a zboží po témž Prokopovi zůstalém dali jsme a tímto listem mocně dávamy slovutným Johannesovi ze Všehrd, písaři kanceláře naší, a Vítkovi ze Ptení, věrným našim milým, tak aby oni i s erby svými, jestliže svrchupsané vsi, statek a zboží podle práva tímto našim dáním obdrží, tehdy aby je jměli, držali a jich požívali a požívati mohli beze vsí překážky, tím vším obyčejem a právem, jaké jest toho svrchujmenovaný Prokop anebo ti, ktož jsú toho v držení byli, spravedlivě užívali. Prikazujice hejtmanu margrabství moravského i také komorníkóm, sudím i jiným úředníkóm soudu a práva olomouckého a brněnského, věrným našim milým, abyšte již psané Johannesova a Vítka i erby jich při tomto našem obdarování zachovali a jestliže byšte seznali, že jsú

*) »eadem bona« v textu původně písařem vynecháno, připsáno dodatečně in margine.

oni spravedlivě podle práva tímto naším dáním ty jmenované vsi a zboží obdrželi a vás za to žádati budú, tehdy abyšte je jim a erbóm jich k dědictví ve dsky zemské vložiti a vepsati dali beze vši odporosti, však proto chceme, aby toto naše dání bylo každému bez újmy na jeho spravedlivosti. A ktožby tento list jměl s dobrou vůli a svobodnú z svrchupsaných Johanesa a Vítka a jich erbův, chceme aby tomu příslušelo plné právo všech věcí svrchupsaných. Tomu na svědomí pečet naši královskú přivěsiti jsme kázali k domuto listu. Dán na Budíně v úterý před sv. Stanislavem léta božího tisícího čtyrstého devadesátého třetího, království našich uherského třetího a českého dvacátého druhého léta. Tomuto vkladu poslové dání Jiřík z Vlašimě a pan Jindřich Tunkl z Brníčka skrze pana Vratislava z Pernstajna, hajtmána margrabství moravského.

Opis z desk zem. olomouckých »Liber domini Joannis de Lompnicz ab anno 1492« No. 14 Auth., fol. 81 a 82. — K tomuto darování srovn. Wolný, Die Markgrafschaft Mähren V., 627—639; Benj. Popelka: Jevický okres (Vlastivěda Moravská, díl II., sv. 29), str. 189—191, 198.

3.

1495 Nov. 15. V Báci.

Vladislav II. dává Janu ze Všehrd, písaři král. kanceláře, v dědičné držení odúmrt [v Boru a Klokočově] po Janu Nedrahovském a jeho dceři.

My Vladislav z Božie milosti uherský, český etc. král a markrabie moravský etc. oznamujem tiemto listem všem, že jsme všecko právo naše a nápad, kteréž jest na nás jakožto na krále českého přišlo a připadlo po smrti někdy slovutného Jana Nedrahovského a dcery jeho na všem statku jeho movitém i nemovitém dali a mocí listu tohoto dáváme slovutnému Janovi ze Všehrd, písaři cancelári našie věrnému milému, tak, kdyžkolivěk on statek již psaného Jana Nedrahovského a dcery jeho tiemto dáním naším a podle práva obdrží, aby jej jměl, držel a jeho požíval tím vším právem a spůsobem, jakož jest jeho týž Jan Nedrahovský a dcera jeho požívala beze všie překážky, protož přikazujem sudiemu a jiným úředníkuóm desk dvoru našeho, abyšte svrchupsanému Janovi list povolací dali a najdete-li, že jest statek na nás spravedlivě přišel a připadl, jej v drženie a požívání řád práva zachovajíc neobmeškáte uvésti, však proto chcme, aby toto dání naše bylo každému bez újmy na jeho spravedlnosti. Tomu na svědomie naši pečet královskú k tomuto listu přitisknutí jsme kázali. Dán v Báci v neděli po sv. Martině léta Božieho 1495, království našich uherského šestého a českého XXV° léta.

Ad relacionem magnifici domini Joannis de Sselenberg,
supremi cancellarii regni Boemie.

D D 27, fol. 5. — Na nápad po Janu Nedrahovském a jeho dceři byly vydány Janu Šlechtovi ze Všehrd dva provolací listy krále Vladislava, jak o tom učiněna zmínka v D D 17, fol. 141b, a to jeden ze dne 17. května 1496 do Sedlčan, druhý dne 27. května 1496 do Tábora:

Všecko právo a nápad po smrti Jana Nedrahovského a dcery jeho na všem statku jeho movitém a nemovitém na krále Jeho Mť přišlo a připadlo a najasnější kněze a pán, pan Vladislav uherský, český etc. král dal jest Janovi ze Všehrd, písaři kanceláři (sic) Jeho Mti královské za službu jeho milostivě listem svým, list provolacie do Sedlčan v úterý po sv. Sofii vyšel jest léta XCVI^o. Dán jest list provolací po druhé na Tábor a to z tee příčiny, že v Sedlčanech v tu chvíli biřice neměli a to v pátek po Letnicích léta ut supra.

Jan Šlechta ze Všehrd však brzy na to postoupil celý tento nápad místopísaři král. Českého Václavu Hyndrákovi z Habrova, s kterýmžto převodem výprosu projevil souhlas také dvorský soud, jak poznamenáno v juxtě kodexu téhož (D D 17, fol. 141a) takto:

Joh. d. Vsšehrd, písaři kanceláři (sic) Jeho Mti královské.

Jan ze Všehrd výprosník poručí Václavovi Hyndrákovi z Habrova a Tobiášovi z Rybsho oběma spolu aneb jednomu zvlášť na zisk i na ztrátu.

Bohuslav z Nemyšle na Mitrovicích, Jan z Nemyšle přiznali jsú se před panem sudím, pány a vладыky na plném sídu dvorském, že odpory své na výpros Jana ze Všehrd [d] propustili jsú a propúštějí témuž Janovi ze Všehrd, jeho dědicóm a budoucím, takže oni ani jich budoucí ani ktokoli jiný jejich jmény na tom jemu nižádné překážky činiti nemají. Actum feria V. post Francisci anno etc. XCVII. Jan komorník učinil jest vyznání, že poslán jsa, dal jest věděti držitelóm zboží a dědin po Janovi Nedrahovském a dceři jeho totižto Vilémovi Vojkovskému, kterýž drží ves Klokočov a panie Kateřině Měděncové, kteráž drží mlýn pod Nedrahovicí a v Boru dva člověky a v Hulíně jednoho a v Úklidě také jednoho, mají-li k tomu které právo, aby příjduce ke dskám dvorským odpor proti tomu vložili dvě neděli nepřechkávajce a dal jest věděti v pátek před sv. Havlem léta 97 vyznání téhož komorníka.

Souhlas krále Vladislava k postoupení jmenovaného nápadu Václavu Hyndrákovi z Habrova zachován je v D D 6, fol. 320 p. v.:

Jan Šlechta ze Všehrd, písař kancelárie královské, přiznal se jest před úředníky dvorskými listem krále Jeho Mti, kterýmžto listem Jeho král. Mť ráčil jest dáti svá povolení ku postúpenie práva svého témuž Janovi Jeho Mti královskou daného, jakož dsky Jeho Mti dání v sobě plněji drží a zavierají, že jest postúpil téhož práva po smrti Jana Nedrahovského a dcery jeho ku všemu statku jeho movitému i nemovitému Václavovi Hyndrákovi z Habrova, místopísaři království Českého a jeho dědicóm a budoucím tak, aby on práva svrchupsaného právo sobě dověsti mohl anebo s tím učiniti jako s svým vlastním, což by se koli líbilo jeho dobré vuoli bez překážky téhož Jana Šlechty i jeho budoucích i každého jiného člověka. Actum feria II. post octavam Epifanie anno [1497?].*)

4.

1496 Apr. 25. V Prešpurce.

Vladislav II. dává písaři své kanceláře Janu ze Všehrd tvrz a vsi Bezděkov, Koryty, Rudoltice, Slavíkovice a mlýn v Bítově,

*) Datum v orig. nečitelné.

kteře spadly na krále po smrti Půty z Pičína. Zároveň nařizuje úředníkům desk dvorských, aby vydali řečenému písaři provolací list na darovanou tvrz a vsi.

My, Vladislav, z Božie milosti uherský, český etc. král, markrabie moravský etc. oznamujem tiemto listem všem, že všecek nápad náš a právo, kteréz jest na nás jakožto na krále českého přišlo a připadlo po smrti někdy slovtného Puothy z Pičína, synuóv a dědicuóv jeho na tvrzi a vsi řečené Bezděkov a na vsi Korytech a na vsi Rudolticích, Slavíkovících, mlýn v Bítově nětco s rolí, s lukami, lesy, rybníky, řekami, potoky, s pastvami, pastvištěmi a se všemi a všelijakými jejich příslušnostmi a puožitky movitými i nemovitými, kteréz jsú kdežkolivěk jměli, drželi a jich požívali, dali sme a mocí listu tohoto dáváme slovtnému Janovi ze Všehrd, písaři kanceláře naše věrnému milému. Tak když on tu tvrz a vsi svrchupsané s jejími příslušnostmi tiemto dáním naším podle práva obdrží, aby to měl, držel a toho požíval tím vším právem a obyčejem, jakož jsú to již psaní Puotha a dědicové jeho požívali bez překážky všelijaké. A protož příkazujem sudiemu i jiným úředníkóm desk dvoru našeho, abyšte svrchupsanému Janovi na tvrz a na vsi svrchu jmenované s jejich příslušenstvím list provolací dali. A najdete-li, že jest na nás taaž tvrz se vším spravedlivě přišla a připadla, uvésti jej v drženie a požívánie toho, řád v tom práva zachovajíc, neobmeškávajte, však proto chcme, aby toto dánie naše bylo bez újmy každému na jeho spravedlností. Tomu na svědomie pečet naši královskú k listu tomuto přitisknúť jsme kázali. Dán v Prešpurce v pondělí po sv. Jiřím 1496, království našich uherského šestého a českého 25 léta.

Ad relacionem domini Joannis de Sellenberk,
supremi cancellarii regni Boemie.

D D 27 (Quaternus litter, regalum de anno 1496), fol. 7. List provolací na toto zboží vydán byl Janu Šlechtovi dne 1. června r. 1496:

Na tvrzi a vsi řečené Bezděkov a na vsi Korytech a na vsi Rudolticích, Slavíkovících, mlýn v Bítově nětco s rolí, s lukami, lesy, rybníky, řekami, potoky, s pastvami, pastvištěmi a se všemi, všelijakými jejich příslušnostmi a puožitky, movitými i nemovitými Puotha z Pěčína synové a dědicové jeho zemřelí jsú, jejichžto zboží a dědiny na krále Jeho Mť připadlé jsú a najjasnějšie kníže a pán, pan Vladislav uherský, český etc. král dal jest slovtnému Janovi ze Všehrd, písaři Jeho Mti král. kanceláři za služby jeho milostivě listem svým; list provolací v středu před Božím tělem léta etc. XCVI do Klatov vyšel jest. (D D 17, fol. 235 a b. — Srovn. Arch. Ces. I., str. 353—355.

Jan Šlechta ze Všehrd však postoupil své právo na toto zboží Janu Černínovi z Chudenic se souhlasem dvorského sudí Jiřka Berky z Dubé a Lipého a Černínovi z Chudenic vydán list provolací. Provolání tomu však odpíral Zdeněk z Menčic jménem a na místě Elišky z Pěčína, dokládaje

se, že on má lepší právo na řečené vsi a statky a chce to doložit i písemnými zápisy (15. června 1496). Téhož dne a roku odpíral téměř provolání Zdeněk z Menčic také v zastoupení nejvyššího sudího Půty z Ryzmberka a na Švihově (výtah z D D 23, fol. 461—463), načež byl Jan Černín z Chudenic předvolán před dvorský soud, jak svědčí zápis v D D 34, fol. 19:

V té při mezi Janem Černínem z Chudenic, kdež sobě osobuje právo královské dáni, postoupení práva Jana ze Všehrd, výprosníka, z jedné a Puothú z Pěčina a Zdenkem z Němčic, poručníkem Elšky z Pěčina, a Puothú z Ryzmberka a Švihova etc. otpierajcími, strany druhé, trh (sic) páni a vладыky z plného soudu rozkázali, aby se o to přátelsky smluvili a to mezi tímto časem od nynějšího až do sv. Jeronyma nejprve příštího a to o šicky věcích, pakli by se nesmluvili v tom času, aby oboje strana stáli na zajtří sv. Jeronyma se všemi potřebami svými.

Černín z Chudenic uznal právo strany sporné a postoupil Půtovi z Ryzmberka a na Švihově právo své na řečené vsi a tvrž, jež mu byl postoupil Jan Šlechta, ve sfědu po sv. Havlu 1497, t. j. dne 18. října 1497. (D D 23, fol. 463). — O platech příslušících ke dvorům v Bezděkové, Korytech a Slavkovicích poddanými domácími neb jinými osobami v penězích i naturalích srovn. D D 23, fol. 461—463.

5.

1496 Nov. 25. V Budíně.

Vladislav II. dává pustý dvůr a veškerý statek movitý i nemovitý po Jakubovi Žákově v Měcholupech písaři král. kanceláře Janu Šlechtovi ze Všehrd a měšťanu Starého města pražského Janu Hrabaňovi z Vlkanova v odměnu za služby.

My, Vladislav, z Božie milosti český etc. král a markrabie moravský etc. oznamujem tímto listem všem, že jsme dali všechno právo naše a nápad, kterýž jest na nás jakožto na krále českého po smrti Jakuba Žáka na dvoře pustém Měcholupích, na dědinách, na lukách, s hájem i na jiných všech a všelijakých příslušnostech jejich i na všem statku jeho movitém i nemovitém, kterýž jest měl, držel a jeho požíval, přišel a připadl slovnítným Janovi Šlechtovi ze Všehrd, písaři kancelárie naše, a Janovi Hrabaňovi z Vlkanova, měšténinu Starého města Pražského, věrným milým, dali a tímto listem dáváme, chtiece tomu, aby oni, když ten dvůr a statek s jejich příslušenstvím tímto dániem naším podle práva obdržie, jej měli, drželi a jeho požívali tak a tím obyčejem, jakož jest to svrchupsaný Jakub živ jsa učiniti mohl beze vše překážky, protož příkazujeme nejvyššímu sudiemu i jiným úředníkuom desk dvorských věrným naším milým, abyste jmenovým Janovi Šlechtovi a Janovi Hrabaňovi list provolacie na dvůr a ten statek po Jakubovi nadepsaném dali a seznáte-li, že jest na nás spravedlivě přišel a připadl, uvésti jich v to, řád práva zachovajíc neobmeškávajte, však proto chcem, aby toto dánie naše bylo bez újmy každému na jeho spravedlnosti. Tomu na svědomie pečet naši královskú k listu to-

muto přitisknutí sme kázali. Dán na Budíně v pátek den sv. panny Kateřiny, léta božieho MCCCC XCVI a království našich uherského VII a českého XXVI.

Ad relacionem magnifici domini Johannis de Sselmbergk, supremi cancellarii regni Bohemie.

D D 27, fol. 45. — Provolací list vydán dne 26. května 1497:

V Měcholupech všecko právo po smrti Jakuba Žáka na dvoře pustém v Měcholupech, na dědinách, na lukách, s hájem i na jiných všech a všelijakých příslušnostech jejich i na všem statku jeho movitém i nemovitém, kterýž jest jměl, držel a jeho požíval, na královu Mt přišlo a připadlo jest a najjasnější kníže a pán, pan Vladislav uherský, český etc. král z milosti své zvláště dal jest slovatným Janovi Šlechtovi ze Všehrd, písaři canceláře Jeho Mti král., a Janovi Hrahaňovi z Vlkanova, měštěninu Starého města pražského, za služby jich milostivé listem svým. List provolací do Žatce v pátek po sv. Urbanu vyšel jest léta etc. XCVII.

D D 17, fol. 375. — Tomuto provolání odpírali však Burian a Václav bratři z Žatce dne 16. června 1497. Jejich nároky uznali poručníci výprosníka Šlechty ze Všehrd Víšek Vilém z Blažice a Václav z Chvojence a spravedlivé výprosy té se zřekli dne 12. března 1498.

6.

1497 Maii 12. Na hradě Pražském.

Vladislav II. dává Albrechtovi Rendlovi z Oušavy, Jiříkovi z Neydeku a Janovi Šlechtovi ze Všehrd v odměnu za služby tvrz a ves řečenou Dlouhá Ves.

My, Vladislav, z Božie milosti uherský, český etc. král, markrabie moravský etc. oznamujem tiemto listem všem, že jest nás v jistotě došlo, kterak by některé osoby koupily sobě tvrz a ves řečenou Dlouhá Ves s jejím příslušenstvím, nemohúce toho podle práva a řádu královstvie tohoto bez povolenie našeho a panského učiniti, pro kteréžto kúpenie upadly sú nám v vinu i s tú tvrzí a vsí, s jejich příslušenstvím, pro kteréžto vinu dali sme všecko právo naše a nápad, kterýž jest na nás jakožto na krále českého k tvrzí a vsi svrchupsané s rybníky, lesy, potoky, lukami, dědinami, s platy i se všemi a všelijakými jejich příslušnostmi přišlo a připadlo tiemto listem dáváme slovatným Albrechtovi Rendlovi z Úšavy a Jiříkovi z Neydeku a Janovi ze Všehrd, věrným našim milým, chtiece tomu, aby oni, když tu tvrz a ves svrchupsanú s jejich příslušenstvím pro tu vinu tiemto dáním našim podle práva obdržie, ji jměli, drželi anebo s ní jakožto se svú vlastní učinili a učiniti mohli a moc jměli, jakž se jim zdáti a líbiti bude beze všie překážky, protož prikazujeme najvyššiemu sudiemu i jiným úředníkuóm desk dvoru našeho, věrným milým, abyšte svrchupsaným Albrechtovi, Jiříkovi a Janovi,

když od nich požádání budete, list provolacie na tu tvrz a ves svrchupsanú s jejich příslušenstvím dali a seznáte-li, že jest na nás spravedlivě pro provinění přišla, uvésti jich v drženie toho a požívání, řád práva zachovajíc neobmeškáte, však proto chcme, aby toto dání naše bylo bez újmy každému na jeho spravedlnosti. Tomu na svědomie pečet naši královskú k tomuto listu přitisknutí sme kázali. Dán na hradě Pražském v pátek před sv. Duchem, léta Božieho MCCCC XCVII^{ho}, království našich uherského sedmého a českého XXVI° léta.

Ad relacionem magnifici domini Johanni de Sselnbergk, supremi cancellarii regni Bohemie.

D D 27, fol. 45. — List provolací vydán dotčeným šlechticům dne 26. května 1497:

Dlúhá ves; všecko právo na tvrz a ves řečená Dlúhá ves s jejím příslušenstvím na královu Mt přišlo jakož jest J. Mti královské v jistotě došlo, kterak by některé osoby sobě koupily již jmenovanú tvrz a ves řečenú Dlúhá ves a nemohúce toho podle práva a řádu království tohoto bez povolení Jeho Mti královské a panského učiniti, pro kteréžto koupenie upadly jsou králi Jeho Mti v vinu i s tú tvrzí a vsí, s jich příslušenstvím a pro tu vinu to všecko právo k jmenované tvrzí a vsí s rybníky, lesy, potoky, lukami, dědinami, s platy i se všemi a všelijakými jejich příslušenstvími na král. Mt přišlo a připadlo jest a najjasnější kníže a pán, pan Vladislav uherský, český etc. král z milosti své zvláště dal jest slovným Albrechtovi Rendlovi z Úšavy a Jiřkovi z Nedeku a Janovi ze Všehrd za služby jich milostivé listem svým. List provolací do Sušice v pátek po sv. Urbanu vyšel jest léta etc. XCVII.

D D 17, fol. 283.

7.

[1497]

Vladislav II. daruje Jiřímu Šuffovi z Helfenburka a Janu Šlechtovi ze Všehrd dům na Poříčí ve farnosti svatopetrské, patřící kdysi Mikuláši z Wolfrastorfu a po jeho smrti komoře královské.

Ms. č. 2090 (Miscellanea 22 B 10) v archivu města Prahy.

8.

[1497] Maii 29.

Vladislav II. daroval odúmrt 100 kop grošů českých, které Václavu Pokšichovi, horníku na Horách Kutných, odkázala dcera Anna provdaná za Jana Novoveského z Nymburka, Janu Novoveskému z Nymburka, jemuž vydán hned list provolací do Kolína dne 9. března 1497. Tomu však odpírali Jan Šlechta ze Všehrd a Václav Hyndrák z Habrova, dovolávajíc se přednostního práva v obdarování královském.

D D 17, fol. 452.

1498 Apr. 26. V Budíně.

Jan Šlechta Konrádu Celtesovi: omlouvá se, že pro přílišnou zaměstnanost nemohl mu psáti od té doby, kdy se vrátil do Vídně. Po notáři posílá mu bezvadně přeepsaného Ptolemaea a popis Evropy; o tisku řeckých listů (Ptolemaeových?) u nás má za to, že by bylo nezbytné, aby je Celtes jako dobrý znatel literatury řecké revidoval a opravoval, aby snad s chybami nebyly na posměch Italům.

Johannes Schlechta, Secretarius.

Etsi ad te nullas litteras dederim, mi charissime Conrade, ab eo tempore, quo nobis Viennam rediisti, dabis mihi petenti, ut puto, sine multis precationibus veniam, sciens me ista non aliqua negligentia neque oblivione tui, sed multarum rerum, nec tam privatarum quam publicarum variis negotiis occupatum et impeditum fecisse. Neque etiam tu ad me interea vel minimas dedisti, quo me non scribentem iuste reprehendere possis. Sed de hiis hactenus. Mitto ad vos notarium vestrum cum Ptholomeo integre prescripto, preterea et situm Europe, quem apud Phillipum Cosmographum nostrum reliqueras. Sed ad Ptholomeum redeo. Ex quo sic [sic; pro sicut?] audio Venetias petere et grecas litteras portare omnino decrevisti; ita ut etiam hic imprimeretur, videtur mihi plurimum vale [sic; pro valere?] ymmo et necessarium fore, ut prius quam imprimeretur, per tete diligenter revideatur et emendetur. Poterunt enim in eo (si non fallo (sic)) multa invenire (sic), que non tam negligentia notarii, quam ignorantia et imperitia grecarum litterarum nec [?] inversa ommissa et mutilata sunt. Etsi ergo sciam, quod tu hec ipse sine hortatione et monitione mea facies, tamen ut istum amicum (sic) et bono animo profectam monitionem equanimius feras rogamus. Nosti enim mores et ingenium Itolorum, qui licet omnia ita exacte, consumate, et, ut dici solet, ad amussim facta videant, cum tamen a Germanis profecta esse sciant, abstinere non possunt vel potius propter innatum (sic) malivolentiam nolunt, quin singula reprehendant, damnent et rideant. Si igitur debetur [sic; pro dabitur?] eis in illo Ptolemeo non reviso et castigato ausa ridendi et reprehendendi, apponi [sic; pro imprimi?] non probarem. Hec celeriter, sedente iam notario tuo in curru triiugo. Vale, optime et me commendatum habe. Ex Buda XXVI. Aprillis. Anno domini nostri 98.

Ed. Dr. Abel Jenőti, Magyarországi Humanisták és a Dunai tudós társaság. Budapest 1880, str. 117—118. — Cod. č. 3448 v dvor. knih. ve Vídni, fol. 88—90.

1498 Maii 3. Z Budína.

Jan Šlechta Konrádu Celtsovi: projevuje radost nad jeho přátelstvím, o němž skoro již pochyboval; píše o jeho odchodu do Vídně a přátelských stycích s učencem Ondřejem Stiboríem, o řeckých spisech; skromně zamítá Celtsovu chválu svého umělého slohu a slibuje, že se teprv pustí do studia, až se vrátí k Celtsovi a najde v něm a v jeho učených přátelích zdroj poučení. Pozdravuje dra. Fusemanna a celou dunajskou společnost.

*Clarissimo viro domino Conrado Celtasio poetae,
oratori ac philosopho dignissimo amico meo observando Viennae.*

Joannes Schlechta Conrado Celt. S. p. d.

Reddite sunt mihi heri infra (sic) vespere littere tue, Celti carissime, quas non sine magna animi mei voluptate accepi, legi, deinde perlegi atque relegi. Quanto enim apud me rariores tanto certe gratiores fuerint (sic): putabam enim ex tam diuturni solentii (sic) mora animum erga me tuum alienatum fuisse, quam tandem opinionem pectori nostro insitam littere tue funditus eiecerunt; cum te mihi insinuatione ipsarum non minori amicitia esse affectum certo sciam, quam que inter nos primis initiis contracta et conglutinata fuit, et in futurum opitulante deo maximo optimo longe altius radicabitur et firmitus solidabitur. Agis mihi itaque (ut iam ad scripta tua accedam) gratias, quod tibi exemplar Ptolomei grece integre exscriptum una cum liberario tuo transmiserim, teque plane dubitare affirmas (tanquam apud te aliquid magnum effecerimus), quid mihi pro tanta in te humanitate reponere debeas; deinde subscis [sic, vel subscio], si forte, aliquid non erit quo mihi satisfacere possis, tamen cum furore, calore aut amore pierio aliquando ira [??, via?] pieris (sic) curaturum te, et me quoque ceteris phebeis Germanie heroibus adiunctam (sic) immortalitate dones eterna. Ista quidem precatione et excusatione, mi Celti, non tibi apud me, sed mihi potius apud te utendum erat: cuius amicitiam et familiaritatem (licet hominis hominis (sic) barbari et illi ante hoc ignoti) non modo inire et contrahere non es aspernatus, verum etiam contra institute consuetudinis tue propositum/ ultro elegisti et recepisti, cumque [?] hinc discedere et Viennam redire debuisti cum magistro Andrea Stiborio, viro dubio procul optimo eodemque mathematico eruditissimo redire debuisti (sic), instrumento solarario mirabili ingenio formato et in Europa raro viso donasti. Postremo vero, ut in omnibus plura et cumulatiores beneficia in me tua collata liquido appareant, precepta greca sicut utilissima, ita mihi etiam

gratissima misisti, pro quibus ego tibi officii in me abs te affatim collatis certe veluti debitor multo iustius reponere teque mecum beneficiis certantem superare et vincere vel ad minus superatus veniam petere debui. Quod si hactenus facere neglexerim, curabo id [? curabo tibi?] quandoque veluti es alienum diutius apud me retentum cum fenore persolvere.

Quod vero scripta mea, tamquam in se aliquem verborum splendorem continerent, laudas, non imputo tibi; si quidem novi mores, novi et ingenium tuum, qui pro tua in amicos bonitate et benivolentia non aliter de ipsis loqui, sentire aut scribere consuevisti, quam quod ad laudem, decorem et gloriam pertinere scires, plura illis sepius quam forte consequuti sunt tribuendo; quomodo et mecum agis; ego tamen, ut ille inquit, gaudeo abs te laudari laudato viro.

Sed iam ad te iterum redeo, plurimumque cum laudo, tum etiam probro labores suscepti operis, quos in propaganda et extollenda philosophie cognitione vel ultro suscepisti, ita ut dignitas illius non una, neque altera, sed etiam triplici lingua aucta per totam Germaniam nominata personaret. Nec dubito, quin hoc tali tuo suscepta (sic) labore brevi efficias. Germaniam ipsi Italie, cum eandem in multis artibus manualibus superavit (sic), etiam in omni disciplinarum genere, veluti quondam Romane urbi Carthaginem, emulam fore, et sicut iam imperium, ita et artes adempturam. Multum tibi profecto non tantum universitas Viennensis, quantum tota Germania debet, quod utramque diuturna barbarie obsoletam ad splendorem et decorem grecanice et latine elegantie deducere studes. Cura tamen, ne forte gravitate (sic) suscepti laboris succumbas et rem inchoatam imperfecta (sic) relinquas, ut in hoc labore adiutores aliquos viros idoneos habeas; celerius enim (ut scis) et facilius quevis res, sit licet gravissima, erigitur, cum multorum manibus levatur. Sed iam vale, meque ut soles, dilige, tibi quoque persuade, talem me esse amicum tuum, qualis bonus iudicandus et optandus esset. Quodsi quando periculum feceris, invenies me esse non minus facto, quam verbo veriolem. Interim vale, meque domino Fusemando doctori simul et tote Danubiane sodalitati commendatum facere, cura. Ex Buda, tertia Maii Anno Christi . . . 98.

Vyd. Dr. Ábel Jenőtl, tamže, str. 118—120. — Cop. v cod. č. 3448 dvor. knihovny ve Vídni, fol. 96—98.

11.

1498 Jun. 15. V Budíně.

Vladislav II. dává svému protonotáři Janu Šlechtovi ze Všehrd a Janovi Mazuchovi z Březnice 50 kop grošů čes. z pokuty po polickém měšťanu Vondrákovi, jenž jako rukojmí se nedostavil v čas k roku ve při proti Benešovi, obyvateli téhož města Poličky.

Registra krále Vladislava II. z roku 1498—1502, fol. 26 p. v. Ms. č. 201, nyní v arch. min. vnitra v Praze. — Vyd. Jos. Teige v Arch. Čes. XVIII., str. 50—51, č. 49.

12.

1498 Sept. 26. V Budíně.

Vladislav II. dává místopísaři desk zemských Václavu Hyndrákovi z Habrova a protonotáři král. kanceláře Janu Šlechtovi ze Všehrd za věrné služby výplatu na tvrzi a vsi Liblicích.

Registra krále Vladislava II. z roku 1498—1502, fol. 59 p. v. Ms. č. 201, nyní v arch. min. vnitra. — Vyd. Jos. Teige, tamže, str. 94, č. 118.

13.

1499 Febr. 4. V Budíně.

Vladislav II. dává místokomorníku desk zemských Jeronymovi ze Skuhrova, protonotáři Janovi Šlechtovi ze Všehrd a mincovnímu úředníku kutnohorskému Řehořovi z Dorotic zlatý důl v Hranicích, příslušející k horám Jilovským, a při něm něco šmelcovaného zlata.

Registra krále Vlad. II. z roku 1498—1502, fol. 88 p. v. Ms. č. 201, nyní v archivu ministerstva vnitra. — Vyd. Jos. Teige, tamže, str. 124, č. 174.

14.

[1499] Mart. 13. Ve Vídni.

Jeronym Balbus Janu Šlechtovi: vzdává chválu svou a biskupa vídeňského za to, že vydal jakési neznámé básně [biskupského schovance Jana Pannonia], vychvaluje výmluvnost Šlechtovu takřka prý ciceronskou i učenost Bohuslava Hasištejnského. Zmiňuje se o vyučování synka kancléřova Jindřicha, žádá, aby upomenul otce Jana z Šellenberka o honorář, dlužný mu již za šest měsíců.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, str. 105, č. 66. (Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku, III. tř. České Akademie, skup. 2., č. 1, nákl. Čes. Akademie 1893.)

15.

1499 Mart. 22. V Budíně.

Vladislav II. dává protonotáři Janovi Šlechtovi ze Všehrd pokutu zaplacenou dvěma pražskými židy pro falšování.

Registra krále Vladislava II. od r. 1498—1502, fol. 101 p. v. Ms. č. 201, nyní v archivu min. vnitra v Praze. — Vyd. Jos. Teige, Archiv Český, díl XVIII., str. 130, č. 186.

1499 Maii 9. Ve Vídni.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: o svém příjezdu do Vídně a vídněm přijetí Jeronymem Balbem, o návštěvě Konráda Celtesa a opatření žádaných spisů.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, str. 106, č. 67. — Český překlad u K. Vinařického, Pána Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic věk a spisy vybrané, Praha 1836, str. 68—69, č. XXIV.

[1499]*) Jul. 30.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: děkuje za zprávy v posledním dopise o věcech uherských, král počíná si prý vůči vzbouřencům příliš mírně. O nastávající válce turecké jest v Čechách dvojí mínění: jedni míní, že bude udušena hned v zárodku, druzí, že bude předehtou konfliktu většího. Těší se z úspěchů Šlechtových a slibuje mu svou mravní podporu. Promlouvaje o literatuře žádá za vrácení latinského rukopisu z královské knihovny budínské a za opatření nějakých knih vůbec. Posléze zmiňuje se o vpádu Turků do Dalmacie a Benátska.

Vyd. Truhlář, tamže, str. 107—108. — *) V úpravě Mitisové v dopise označeno datum rokem 1498 nesprávně. Srovn. o tom poznámku Truhlářovu v Listáři Boh. na str. 108.

[1499]*) Sept. 14.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi, královskému sekretáři, o vzájemném přátelství a lásce, jakož i o svých přátelských vztazích k Petru Schottovi, který mu býval oddaným přítelem již za studií. V příměří s Turky nevidí nic dobrého, lépe by bylo vojensky na ně udeřiti dříve, než se zmocní důležitých obchodních stanovišť na moři Jaderském. Znovu žádá za zaslání knih i půjčeného rukopisu.

Vyd. Truhlář, tamže, str. 108—109; čes. překlad u K. Vinařického (viz výše), str. 69—72. — *) Mitis uvádí zase chybné datum rok 1490. Srovn. poznámku Truhlářovu v Listáři na str. 109. — Něm. překlad u Cornovy, Der große Böhme Bohuslav von Lobkowitz, str. 130 a 303.

[1499] s. d.

Vladislav II. převádí na Jiřka Hášu z Kolína výplatu na polovinu vsi Dobřeně a dvůr Chotouchov s několika osedlými

sedláky, kterážto výplata náležela dříve sekretáři král. kanceláře Janu Šlechtovi ze Všehrd.

Registra krále Vladislava II. od roku 1498 do 1502, fol. 252 p. v. — Ms. č. 201, nyní v archivu min. vnitra v Praze. — Vyd. Jos. Teige, Archiv Český XVIII., str. 263—264.

20.

1499 Nov.

Vladislav II. nařizuje nejvyššímu mincmistrovi na Horách Kutných, aby koupil pro protonotáře král. kanceláře Jana Šlechtu ze Všehrd kuní kožich.

Fotograf, snímek originálu v majetku odbor. čefa m. sl. dra. Otakara Šlechtý v Išlu.

21.

1500 Febr. 2. V Budíně.

Vladislav II. polepšuje královskému sekretáři Janu Šlechtovi ze Všehrd a Janu Vlčíhrdlovi (Lupicollo) ze Všehrd za služby a zásluhy erb.

Registra krále Vladislava II. od r. 1498 do 1502, fol. 206 p. v. Ms. č. 201, nyní v archivu min. vnitra v Praze. — Vyd. Jos. Teige, Arch. Čes. XVIII., str. 224—225.

22.

[1500] Apr. 1. Kadaň.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi děkuje jemu i všem druhým příznivcům, že se tak starají o dosazení jeho na biskupský stolec [vratislavský], obává se však nezdaru celé té akce. Nezdráhal by se také přijmouti službu u dvora králova, ovšem s podmínkou, že bude slušně odměňována; v té věci žádá Šlechtu za prostředníka.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Bohuslava Hasišt. z Lobk., str. 110, č. 71. — Český překlad u K. Vinařického, na uv. m., str. 75—76, č. XXVII. — Německý překlad u Cornovy (viz výše), str. 68, 91.

23.

[1500] Jul. 15. V Praze.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: dosud neobdržel knih, které mu Šlechta slíbil, upomíná ho proto o ně. Co se týče místa při dvoře králově, nemůže říci rozhodného slova, dokud neuslyší podmínek. Na konec zmiňuje se o vítězství francouz-

ských vojsk v Itálii, o postavení republiky Benátské vůči Turkům a nebezpečnosti hrozícím Kretě a Cypru.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 111, č. 72.

24.

1500 Nov. 11. V Báci.

Vladislav II. činí svého komorníka Buriana z Lichtenburka a sekretáře své české kanceláře Jana Šlechtu ze Všehrd za věrné služby spolumateli všeho statku movitého i nemovitého na Kvasicích v držení Arnošta Kužela z Žeravic a pro případ, že by tento zemřel bez potomků, jeho dědici na místě koruny.

Registra krále Vladislava II. od r. 1498 do 1502, fol. 221. Ms. č. 201, nyní v archivu min. vnitra v Praze. — Vyd. Jos. Teige, Arch. Čes. XVIII., str. 240.

25.

1500 Nov. 26.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi děkuje za přátelskou péči, kterou mu věnoval v marné snaze, aby proti mocnému sokovi zajistil jemu důstojenství biskupské. Sám však se nepokládá za schopna k úřadu tomu a odmítá tudíž skromně svou kandidaturu. Znovu žádá za knihy a rukopis z královské knihovny; chválí Šlechtovu vzdělanost a vtip i jeho literární práci, třebaž dosud neviděl jeho nového spisu »Mikrokosmus«.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Boh. Hasišt. z Lobkovic, str. 112—113, č. 74. — Čes. překlad u Vinařického na uv. m., str. 72—74. — Něm. překlad u Cornovy na uv. m., str. 63, 232.

26.

[1500]*) Decem. 5.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: dokládá se jeho přátelstvím a doporučuje jeho přízni stížnost měšťanů mosteckých, kteří se odvolali ke králi pro urážku učiněnou jim Pražany.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 114, č. 75. — *) O datu srovnaj Truhlářovu poznámku tamže (str. 114, č. 75). — Něm. překlad u Cornovy na uv. m., str. 107—108.

27.

[1500 — v zimě]

Jeroným Balbus Bohuslavu z Lobkovic: velebí jeho ducha, svoji básnickou schopnost skromně a vtipně omlouvá; po-

sílá mu Šlechtův »Mikrokosmus« a žádá za posudek tohoto spisu. Stěžuje si do špatných hmotných poměrů a ohlašuje brzkou návštěvu.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 118—119, č. 77. — Jos. Retzer, Hieronymi Balbi Veneti, Gurcensis olim episcopi, opera poetica, oratoria ac politico-moralia I., str. 54—55. — Dopis původně nedatován, do roku 1500 na zimu položil jej Truhlář podle zmínky v dopise o sněmu pražském (publicus conventus), který Truhlář pokládá za sněm zahájený 30. září toho roku.

28.

[1501] Maii 8.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi ze Všehrd: ujišťuje jej trvalou vděčností, k níž jej službami svými tolik zavázal. O akci vratislavské nemůže sdělit nic nového, ježto se dosud s Balbem nesešel ani dopisu od něho nedostal, výsledek její však očekává s úzkostí. »Mikrokosmus« již přečetl; podává o něm posudek velmi lichotivý, dokládaje, bylo-li by na díle potřebí jakých změn, že Šlechta sám je nejvypovolanějším jeho censorem.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 119—121, č. 78. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 66, 393—394, 397—398.

29.

[1501] Maii 18.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: děkuje za přátelské prostředkování, aby se mu dostalo místa u dvora. O přijetí nemůže se však vyslovit dříve, dokud nepromluví s Balbem a s kancléřem; doufá, že na nejbližším sněmě v Praze se s nimi setká. Budou-li podmínky slušné, jest ochoten místo přijmouti.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 121, č. 79. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 80.

30.

[1501] Jun. 24.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: o sněmě mluvil v Praze s kancléřem, který prvního dne ani slovem se nezmínil o jeho povýšení; druhého dne na přímou výzvu Balbovu, zda četl Bohuslavův dopis o tom, odvětil, že sice nečetl, ale cosi takového slyšel. Z toho soudí, že snaha Šlechtova bude asi marná, i ponechává mu na vůli, aby ve věci jeho povýšení jednal podle vlastního uznání.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 122—123, č. 81. — Český překlad u K. Věnařického, na uv. m., str. 76—77, č. XXVIII. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 67.

[1501] Jul. 13.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: nerad znovu obtěžuje Šlechtu přímlovou za Kadaňské, kteří podali novou žádost ke králi. Žádá za brzkou odpověď na poslední dopis a sdělení, co bylo zařízeno proti Turkům.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 125—126, č. 85. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 109.

[1501] Oct. 4.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: Byl povolán do Prahy ke kancléři, který mu nabídl dvorskou službu. Všechny podmínky se mu líbí, jen plat je příliš malý. Kancléř neslibil zvýšení, nemaje k tomu plné moci; žádá tedy Šlechtu, aby mu vymohl zvýšení platu a počtu koní, kdyby však nebyl s to a byla to vůle králova, nastoupí i za podmínek nabízených.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 180, č. 92. — Český překlad u K. Vinařického, na uv. m., str. 55—56.

[1503] Febr.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: pro lehkou horečku nemůže vycházeti; zve tedy Šlechtu a s ním i maršálka k obědu, aby porokovali o věcech veřejných i soukromých, zvláště o hrozně zprávě, kterou mu dodal jeho příbuzný pán z Plavna.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 139, č. 102.

1503 Maii 11.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: vrátiv se z ciziny vzkazuje své dojmy z cest po poslu Lukášovi. Poměry ve vlasti velice jej kormoutí; ze sporu mezi pány a městy schyluje se k válce domácí, za hranicemi se zbrojí, mezi nejvyššími úředníky zemskými je nesvornost a mnoho ziskuchtivosti. Netuší z toho dobrých konců pro vlast. Naděje na výsluhu se obrátila v niveč, přes to žádá Šlechtu za další případné zakročení.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 140, č. 103. — Český překlad u K. Vinařického, na uv. m., str. 77—79, č. XXIX. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 91.

1503 Jun. 20. V Budíně.

Jan Šlechta ze Všehrd Bohuslavu z Lobkovic oznamuje, že na biskupství vladislavské dosedl již koadjutor zemřelého biskupa, nelze ho tudíž udělit synovi Turzovu. Že odešel Lobkovic z dvorské služby, k tomu mu Šlechta blahopřeje, neboť neschopnost králova je den ze dne patrnější. Svědčí o tom příměří s Turky i rozepře ve Slezsku. Konečně posílá Bohuslavovi knihy a dárkem malého psíka.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 141—142, č. 104. — Čes. překlad u Vinařického, na uv. m., str. XLVII. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 70, 81.

[1503 na konci]

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: žádá, aby mu opatřil řecké vydání Plutarchových životopisů o čtyřech svazcích z knihovny královy; zároveň se dožaduje zevrubnějších zpráv o současných uherských bouřích.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 142, č. 105.

1503 Decem. 22.

Vladislav II. schvaluje a potvrzuje přijetí Řehoře Chanického ze Všehrd a jeho potomstva do rodu a k erbů Jana Šlechty, doktora Augustina ze Všehrd a Jana Vlčíhrdla (Lupicelli) ze Všehrd.

Vyd. Jos. Teige, Základy starého mstopisu Pražského, díl I., str. 672a. — Ant. Petr Šlechta, Die Entwicklung des böhm. Adels, str. 125. — Orig. lat. v archivu ministerstva vnitra.

1504 Oct. 8.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: neobdržev dlouho od něho listu, vyslal zvláštního posla za ním, on však Budín zatím již opustil. Žádá tudíž písemně, aby se mu postaral o vyplacení zadržené mzdy.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář etc., str. 143, č. 106.

[1504 na zimu]

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi: blahopřeje k sňatku a znovu žádá za intervenci, aby zadržaná mzda mu byla vyplacena. Již do Budína žádal za královský majestát pro Kadaňské, aby se uvázali v poslušenství syna jeho bratra; nyní žádost opětuje a připojuje jinou, aby královským listem bylo nařízeno bratru Janovi opevniti hrad a měšťanům v Kadani pomáhati při opevňování města.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 143—144, č. 107. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 91, 111—112.

1505 Jun. 10. V Budíně.

Vladislav II. povoluje Janu Šlechtovi ze Všehrd, který zakoupil od Jiříka Berky z Dubé zboží Kostelec n./L. i se zástavami na něm v rozličných sumách váznuocími a potvrzenými majestáty neb jinými listy králů českých, aby všechny tyto majestáty a listy byly shrnuty v jeden a rozmnoženy novými milostmi.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král a margkrabě moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický margkrabě etc. oznamujem listem tiemto všem, že jest před nás přistúpil slovutný Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem, věrný náš milý, a vokázal nám majestáty a listy některých králův českých, předkův našich, a některé také naše s některými listy a dobrými vólemi na město a tvrz Kostelec nad Labem s jich příslušenstvím, kterýmiž zapsáno jest v jistých sumách rozličným osobám a kteréž jest on s těmi všemi listy a zápisy koupil od urozeného Jiříka Berky z Dubee a na Berstejně, držitele zboží toho, proše nás s snažnou prozbou, abychme jemu všechny ty majestáty a listy i s těmi dobrými vólemi v jeden list náš převésti a vepsati rozkázati ráčili. Tak aby to pro ztrátu některé z těch listuón a uvarování skrze to budúcího zmatku a škody v jednom listu a zápisu společně vepsáno a převedeno jměl a listy předešlé aby zrušeny a zkaženy byly a nadto abychme jemu při držení téhož zboží některú další milost učiniti ráčili, jehožto prozbu slušnú a hodnú znajíce a k ní pro služby jeho, kteréž jest nám mnohé věrně, pilně a užitečně činil, naklonění jsouce, s dobrým rozmyslem a radú věrných našich mocí královskú v Čechách nejprve jsme majestáty a listy napřed dotčené potřebně ohledali a v ně dostatečně

nahlédli. Potom je tuto, co v sobě který drží, vepsati a převésti rozkázali.*) — — — — —

Šestnáctá dobrá vůle téhož Beneše, kterýž prodav Kostelec Bartolomějovi Bubnovi ze Všebořic, také mu ji na ty zápisy dal. Sedmáctá dobrá vůle téhož Bartholoměje, kterýž prodav Kostelec urozenému Jiříkovi Berkovi z Dubee na Kuřích Vodech, dal jest ji jemu na ty listy. Vosmnáctý list, kterýmž jsme převedli život na téhož Jiříka, kterýž jest jměl od nás zapsaný na Kostelci Vilém Zub. Devatenáctý list, kterýmž zapisuje týž Jiřík všecko právo své na Kostelci Janovi Šlechtovi, napřed jmenovanému, udělav mu na ty listy a zápisy dobrú vůli. Dvacátý list, kterýmž sme témuž Janovi na témž zboží Kosteleckém na dělání znovu trojích mostuův přes Labe a mlýna a dvou jezův na Labi a na stavení tvrze, kteréž byl výše nadepsaný Jiřík za držení svého svedl, šest set kop grošův českých připsali a na to dílo přirazili. Jedenmécitný list, kterýmž sme tomuž Janovi za službu jeho k úřadu sekretářskému zadržalú dlužni zůstali tisíc kop grošův českých, kteréž, poněvadž jemu podle zápisu našeho od úředníkův mince na Horách Kutných pro výplatu Kolína bezelstně dány býti nemohly, připsali jemu tvě tisíc kop grošuův na témž zboží Kosteleckém, takže jest všech těch sum na těch majestátech a listech čtyry tisíce kop grošuův českých. A protož my ty všechny listy nahoře i dole dotčené, se vším jich právem v tento náš list převedli a přenesli jsme a mocí listu tohoto převodíme a první rušíme a kazíme, chtěce tomu, aby týž Jan Šlechta s dědici a budoucími svými město a tvrz Kostelec s jejich příslušenstvím po těch čtyřech tisících kopách grošuův českých i s tím životem Jiříka Kurovodskeho i se vším plným panstvím jměl, držel a toho požíval, nejsa z toho bez své vůle od nás aniž od budoucích našich králův českých ani od jiného žádného splacován, a to až do své a dvou svých dědicův mužského pohlaví živnosti. Než po vyjití těch životův budem to moci od nich zase vyplatiti, položic jim v cele summu jejich zápisnú svrchu psanú: A kdožby list tento jměl svrchupsaného Jana a dědicův a budoucích jeho dobrú volí chcem, aby tomu příslušelo plné právo všech věcí nahoře i dole psaných. Tomu na svědomí pečet naši královskú k listu tomuto kázali jsme přivésiti. Dán na Budíně v outerej před sv. Vítem léta Božího tisícího pětistého pátého a království našich uherského patnáctého a českého třidcátého čtvrtého.

Ověřený výpis z orig. v archivu třeboňském.

*) Pro přepis vypuštěno z originálu několik odstavců, jež nemají přímého vztahu k Janu Šlechtovi ze Všehrd.

41.

[1507 na jaře. V Praze.]

M. Václav Písecký Janu Šlechtovi ze Všehrd: důvěřuje v jeho laskavost vůči všem, kdož se obírají vědou, omlouvá se, proč se mu odvažuje psáti. Řehoř Hrubý [z Jelení] ukázal mu dopis Šlechtův, v němž žádá Píseckého o posudek svého Mikrokosmu. Písecký dílo velmi vychvaluje; posléze žádá za zapůjčení spisu Bessarionova, aby z něho studoval Platona.

Vyd. Jos. Truhlář, Dva listáře humanistické, II. M. Václava Píseckého s doplňkem listáře Jana Šlechtoty ze Všehrd, str. 36, č. VI. (Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. třída České Akademie. Skup. 2., čís. 3. Nákl. Čes. Akademie v Praze, 1897.)

42.

1507 Jun. 1. [V Praze.]

Jan Šlechta ze Všehrd Václavu Píseckému: chvalořeče vynálezu knihotisku, dotazuje se Píseckého, podle které mluvnice starší či novější bude své žáky vyučovati latině. Knihu jím doporučenou hodlá opatřiti svému synovi, sám velebí přednosti gramatiky Sulpiciovy.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 37—38, č. VII.

43.

[1507 Jun.¹) V Praze.]

Václav Písecký Janu Šlechtovi ze Všehrd: odpovídaje na předešlý list²) chválí jeho starostlivou péči o vzdělání synovo, spolu oznamuje, že bude vyučovati podle mluvnic novějších, rovněž podle Sulpiciovy.

Vyd. Josef Truhlář, tamže, str. 38—39, č. VIII. — ¹) K datu srovnaj poznámku Truhlářovu sub ¹) na str. 38 téhož vydání. — ²) V edici Truhlářově list č. VII.

44.

1507 Jun. 26. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta ze Všehrd Václavu Píseckému: dopis poslední mu zasláný se ztratil, jakož i učebnice pro syna Jana, poněvadž poselstvo, které mělo vše doručiti, bylo v noci lupiči přepadeno a o všechno obráno. Dále se dotazuje na jeho úsudek o Bessarionově apologii Platonově proti Jirí Trapezuntskému. On, Šlechta, je knihou nadšen, poněvadž Platon je mu z filo-

sofů řeckých nejmilejší: zvěčnil ve svých spisech ušlechtilé zásady znamenitého umění Sokratova. Ke konci táže se na svého syna, zda u něho již přebývá, jak jemu a jeho manželce slíbil zaříditi Řehoř Hrubý z Jelení.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 39—41, č. IX.

45.

1507 Jun. 30. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta ze Všehrd Václavu Píseckému: odmítá ve své skromnosti chválu uhlazeného a výrazného slohu v posledním dopise. Vybízí Píseckého k práci ve studiích humanistických, o nichž s potěšením četl, že v něm našla tak horlivého pěstitele a doporučuje mu zvláště Platona, kromě filosofů však také jiné autory řecké a římské, ve kterých sám projevuje velikou sčtetlost. Na konec projevuje potěšení nad chválou, kterou vzdal Písecký schopnostem jeho synka, i slibuje, že mu po žních opatří potřebné učebnice.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 41—44, č. X.

46.

1507 Sept. 1. V Budíně.

Vladislav II. povoluje na žádost Jana Šlechty ze Všehrd a jeho manželky Magdaleny ze Strašnic zřízení nových dvou rybníků v Kostelci n./L. na místě obecní cesty a jiných dědin a luk, za které se posavadním majitelům dostalo náhrady buď jinými dědinami a lukami buď na penězích. Čistého výtěžku z rybníků má býti použito ve prospěch města.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král etc. markrabě moravský, lucemburské etc. a slezské kníže a lužický markrabě oznamujem tímto listem, že jest před nás předstoupil slovatný Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem, věrný náš milý, a oznámil nám, kterak slovatnú Magdalenu z Strašnic manželkou svou nakloněn jsa k snažné prosbě a žádosti opatrných purkmistra, konšel i vši obce města Kostelce nad Labem etc. lidí svých dal jest jim povolení své jisté a dokonalé, že sobě na gruntích svých jeden rybník větší a druhý pro sádku menší udělali, za starým kostelem v tu stranu ke vsi Polehradům, kdež rybníkem svrchním cestu obecní, kteráž k městu šla, zatopili a k tomu něco luk a dědin některých obyvatelův téhož města a tu cestu koupivše, dědinu jinam převedli, tak blízce a přiležitě, jakož jest prvnější byla a což komu dědin neb luk tím rybníkem zatopili,

že to každému jinými lukami a dědinami oddali aneb penězi vedle vůle těch lidí, již to bylo, zaplatili, toho při tom dotýkaje, že jest jim udělání těch rybníkův tak a na ten způsob dopustil, aby, což z nich koliv užitekův tíž Kosteletí nynější aneb budoucí bráti budou, jinam toho neobraceli, než na děláni a opravu téhož města Kostelce, totiž zdí a jiných brány, pokudžby toho potřeba kázala a při každém spuštění a prodaji ryb neb plodů, že počet činiti mají a povinni budou obci v přítomnosti úředníka kosteleckého nynějšího aneb budoucího, kterýžby u téhož Jana dědicův neb budoucích jeho tu na Kostelci úředníkem byl, tak aby se obci v tom žádná krátkost ani újma nedála, než aby to na ta díla a opravu města obracováno bylo, jakož napřed dotčeno jest, proše nás týž Jan, abychme pro dobré města a obce Kostelecké k takovému těch rybníkův udělání a potomně jich užívání povolení naše dáti a toho jim potvrditi ráčili. K jehožto prosbě pro služby jeho nakloněni jsouce s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím mocí královskou v Čechách svolili jsme k tomu a tímto listem svolujeme a toho potvrzujeme tak, aby nadepsaní Kosteletí, což se tu koli cizího tím rybníkem zatopili a zase lidem oddali, toho aby při tom rybníku užívali i s budoucími svými beze vši překážky, též i ti lidé, což jest jim buď dědin aneb luk oddáno, aby toho též s dědici a budoucími svými užívali a užívati mohli nyní i na budoucí časy. A při příjmu peněz za ryby nebo za plod a za vydání na opravu a děláni města a k počtu činění i při jiných věcech napřed dotčených zachovati se mají tíž Kosteletí nynější i budoucí tak, jakož se napřed vypisuje a dotýká, bez zmatku, přerušení i všelijaké odporosti, nyní i na budoucí časy a to bez naší, dědicův a budoucích našich králův českých i jiných všech lidí všelijaké překážky. Tomu na svědomí pečť naší královskou přivěsiti jsme kázali. Dán na Budíně v středu před narozením Panny Marie léta Božího tisícího pětistého sedmého a království našich uherského osmnáctého a českého dvacátého sedmého etc.

»Přepis privilegíí města Kostelce na Labi č. XI. Vidimus purkmistra a rady města Brandýsa n./L. ze dne 10. června 1632 v archivu Národního musea v Praze (Sign. F: 86 Kostelec n./L.). — Orig. v městském archivu Kostelce n./L. — Srovn. Bienenberg, Versuch über einige merkwürdige Alterthümer in Böhmen, III., str. 98—102.

47.

1507 Nov. 28. V Budíně.

Vladislav II. povoluje Janovi Šlechtovi ze Všehrd a na Kostelci výplatu pusté vsi Mileťna.

Orig. nachází se prý v archivu Lobkovickém v Roudnici.

48.

1508 Jun. 4. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd žádá purkmistra a radu města Kouřimě, aby mlynáře z Vlčích Dolů peněz nevydávali, dokud ona nezaplatí jeho poddaným dvě kopy grošů, jež musili za ni položit.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XVIII., str. 435—436, č. 61 (Listy do Kouřimě zasláné z let 1422—1525).

49.

1508 Jun. 18. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě posílá koncept přípisu ke králi pro případné doplňky neb opravy. Jest ochoten opatřiti jim spolehlivého posla, který by doručil králi list jejich do Budína.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 438, č. 67.

50.

1508 Jul. 1. V Jelčanech.

Jiřík z Jelčan s manželkou Kateřinou z Javora oznamuje purkmistru a radě města Kouřimě: poněvadž kromě Jana Šlechtý ze Všehrd nikdo z nich se nedostavil k ohledání sporných mezi jejich lesů a gruntů, že bude jich užívati i dále v tom rozsahu, jako jeho předkové.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 441—442, č. 76.

51.

1508 Jul. 1.

Jindřich Amcha z Borovnice žádá purkmistra a radu města Kouřimě, aby smluvili s Janem Šlechtou ze Všehrd a panem Jelčanským jiný den k ohledání sporných mezi.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 442, č. 77.

52.

1508 Jul. 4. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd oznamuje purkmistru a radě města Kouřimě, že již stanovil určitý den k jízdě na ohledání mezi gruntů Jiříka Jelčanského v Nesměni, i žádá, aby se všichni k roku tomu dostavili.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 443, č. 79.

1508 Julii 6.

Jindřich Amcha z Borovnice a Jan Šlechta ze Všehrd urovnávají spor mezi Kateřinou z Javora a manželem jejím Jiřikem z Jedlčan ze strany jedné a obcí Kouřimskou ze strany druhé o meze nesměnské.

Meze Nesměnské.

Leta Páně tisícého V^cVIII^o ve čtvrtek po svatém Prokopu, stala se jest pravá, celá a dokonalá smlúva vo věci a nesnázi dole psané, skrze nás Jindřicha Amchu z Borovnice a na Svuojšicech a Jana Šlechtu ze Všehrd a na Kostelci nad Labem smlúvce volenee a mocnee mezi urozenú paní Kathěřinú z Javora a na Jedlčanech a slovuťným Jiřikem z Jedlčan, manželem jejím z strany jednee, múdrými a opatrnými pány purgmistrem a raddú i vši obcí města Kúřímě strany druhé. Mezi nimi s vobú stranú od dosti dávných let vznikla a zašli (sic) v vonijaký kus lesu a potoku, ležící za vsí Nesmění, mezi lesy v údolí při potoku, počnúc od toho mezníka, který leží pod rybníčkem panie Kateřiny na břehu potočnieu, takže ona paní Kateřina, vedši od toho mezníku některee svědky své pravila, že by ten kus lesu vešken a gruntu toho s puol potokem její vlastní a dědičný byl, kterýž se vztahuje od toho mezníku před starú potočinú po stezku ležící mezi grundy pánov Kúřímských a grundy jejimi před starú potočinú a to tak dlúze, jakž se ta potočina ztahuje, totižto až k potoku nyniejšiemu, připomínajíc a pravíc, že jest to jejie a předkóv jejich starodávné drženie a užívánie bylo, a že jest tu od nich mnohokrát mífeno bývalo. Proti tomu páni Kúřímští odpierajíc pravili, že všecken ten kus od mezníku svrchu psaného s starú potočinú i s puol potokem, až tu, kdež se ta potočina dokonává, jejich jest a na to také svědky některé a list na pargameně s svisúcími pečetmi některých dobrých lidí na svědomie přivěšenými ukázali. Teež praviec, že jsou toho kusu lesu i s puol potokem najprv ty osoby, od kterých to oni mají a držie, potom i předkové jich s nimi od dávných let uživali a mýtiti tu otci jejiemu ani bratru jejiemu nedali. Kdež my, slyševše takové jejich svědky a dovuody s obú stran, a potom vohledavše ten kus lesu, vo kterýž mezi nimi ruoznice a nesnáze jest, kterak jest vzdálí a z šíří i poznavše, že veliká věc nenie, vo kterúž mezi nimi taková ruoznice a nesnáze zešla jest, přijali jsme to na žádosti jich k sobě mocně k konečnému a to mezi nimi rozeznání a vypovědění. Však s jejich obapolnú dobrou vuolí a zvlášť, poněvadž nám obojí příkcli, že to, což mezi nimi o tom na obě stranie vypoviemy a vyřkneue, sobě to bez přerušení a zamatkóv (sic) všelijakých držeti chtie a budú i s dědici a budúcími svými. A protož pováživše potřebně

vsěch jejich dówodów, teež i odporów i svědków, kteréž na obě strane k vokázání spravedlností svých přivedli a vokázali, takto jsme mezi nimi vypověděli a mocí smlúvy této vypoviedámy a konečně vyřiekámy: Najprv, aby páni Kúřimští, nynější i budoucí, ten kus lesu, kterýž jest od tee struhy, kteráž má za starú potochinú udělána býti, tu kdež my smlúvce dělati ji jim okázemy a na který se kus paní Kateřina táhla s manželem svým praviec, že jest to jejich dědictvie, jměli, drželi a jeho jako svého vlastnieho pořivali od času udělání tee struhy na budoucí věčné časy. A paní Kateřina s manželem svým nadepsaným s dědici i budoucími svými nemají jim v to nikda a nikterakž žádným vymýšleným obyčejem sahati, ani se na to kterak táhnúti. Což pak dole lesu jest za tú struhú udělanú za starú potochinú až k potoku a s polovicí potoku, to také teež zuostati má při panie Kateřině, manželu jejímu, dědici a budoucími jich na budoucé věčnee časy beze všie překážky pánov Kúřimských nynějších i budoucích. Jestliže by pak kdy paní Kateřina s manželem svým, dědici a budoucími svými chtěli, ten kus lesu s tú polovicí potoku námi jim připověděnú prodati, mají to najprv pánom Kúřimským nynějším neb budoucím listem svým anebo ústně oznámiti a jim toho podati, chtěli-li by to od nich kúpiti a budú-li to od nich chtieti kúpiti, tehdy aby kúpili a s nimi se o to smluvili. Pakli by kúpiti nechtěli, tehdy aby jim do (sic) oznámili, tak aby oni své prodali, komuž by se jim zdálo. A také když ta struha dělaná bude mieti býti, máme to obojím stranám oznámiti a čas ten jmenovati, aby se tu k němu sjeli, aneb na svých miestech vyslali a my smlúvce také při tom býti máme, aneb najměň jeden z nás a miesto, kde a jak ta struha dělaná mieti máme jim okázati. A ta struha bude již mezi těmi jejich grunty jako meze, kteréžto dělati mají společným nákladem a také mezi tiem, dokudž se ta struha neudělá, nemá tu žádná strana nic mýtiti. Než když se struha udělá, již každá strana gruntów svých užívaj bez překážky druhého, jakž uměti bude. A zanesla-li by se kdy ta struha jakú povodní, mají ji v tom miestě obě straně zase obnoviti. Kterúžto smlúvu a výpověď řekli jsú sobě obě dvě straně věrně, pravě a křesťansky ve všem zdržeti a zachovati beze všeho přerušenie a všelijakých fortelów, tak jako dobrým příležití. Kterýmžto věcem na sviedomie my smlúvce napřed dotčení pečeti své vlastnie přivěsiti jsme kázali k smlúvě této a pro lepší svědomie prosily jsú obě dvě straně urozených vladyk (sic).*)

Pamětní kniha města Kouřimě, fol. 56b—57ab. — Opis v čes. zemském archivu v Praze. — *) Zápis nedokončen.

54.

1508 Oct. 28. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd a Kostelce nad Labem purkmistra

a radu města Kouřimě žádá za ochranu pro svého kosteleckého úředníka Beneše, který byv okraden o vlčí kožich nemůže se domoci toho, aby mu byl vrácen krčmářem, jemuž byl zlodějem zastaven.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XVIII., str. 452—453, č. 99 (Listy do Kouřimě zaslané, z let 1422—1425).

55.

1508 Oct. 31. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: oznamuje na jejich žádost některé údaje o cestě králové z Uher do Čech, zvláště o jeho zastávce v Prešpurce.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 453, č. 100.

56.

1509 Maii 10. Na hradě Pražském.

Vladislav II. povoluje Magdaleně ze Strašnic, manželce Jana Šlechty ze Všehrd, že nemusí ze tří svých dvorů blíže Kouřimě ležících městu Kouřimi odváděti žádných platů šosovních a že může dvory ty spojit v jeden jménem Votelež a vystavěti si dům, v němž by bezpečně přebývat mohla v případě napadení města od nepřátel.

Vejpis majestátu paní Šlechtovy, na kterýž se pan Nebřehovský etc. potahuje, ale nikdá ho v užívání nebyli.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král etc. markhrabě moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický markhrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že sme zpraveni od slovatného Jana Šlechty ze Všehrd a na Kostelci nad Labem, věrného našeho milého, kterak slovatná Majdalena ze Strašnic, manželka jeho, má a drží dvůr řečený Votelež, dvůr Lejskovský a Holečkovský v jedné ohradě spolu zavřené blíž města Kouřima ležící, na kterémžto dvoře že jest někdy plat nějaký k městu Kouřimu placen býval a ten že jest před několika léty placen a sveden, prose nás jménem též Mandaleny, ženy své, poněvadž jest vodtud všecken ten plat splacen a sveden, abychme jí toho listem naším potvrditi ráčili, tak aby tu na ten dvůr potomně zase takový ani jiný plat etc. od Kouřimských ani od jinejho žádnýho uvozován nebyl. A druhé, poněvadž ti dvorové nadepsaní spolu a v jedné ohradě zavřeni sou, aby [v] jeden dvůr jmenovitě Votelež, uvedeni byli a k tomu, aby v něm dům k brání pro nepřátely ustavěti a vohraditi mohla, na kterémž by bezpečná byla

a také aby naň mimo povinnost žádných fur, ani jakých straných poplatkův, buď v pokoj nebo v válku nevzkládali. Kteréžto prozbě, jakožto slušné naklonění souce pro služby téhož Jana Šlechtu, kteréž jest nám mnohé činil, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách svolili sme k tomu, poněvadž tento plat, kterýž někdy k městu Kouřímu téhož dvora Voteleže placen býval, splacen jest před několika léty v jisté summě s volí purgmistra, konšel i vši obce Kouřímské, kterážto summa jim Kouřímským dána a zaplacená jest, aby tu zase ten ani jiný plat bez vůle držitelův téhož dvora žádným vymyšleným obyčejem uvo-zován nebyl, ani býti mohl nyní ani na budoucí časy. A poněvadž ti tři dvorové v jedné ohradě zavřeni sou, chcem, aby v jeden dvůr, Voteležský aby sloul a jmenován byl, nyní i budoucně. Než chtěla-li by kdy ona Majdalena s dědici a budoucími svými dvoru toho buď všeho spolu neb rozdílně komu odbýti, to při jich vůli státi má, a také aby týž dvůr Majdalena s dědici a budoucími svými vohra-diti a dvůr k vám (sic!) k brání pro nepřátely ustaviti mohla a moc měla, když by se jí koliv a jakkoliv zdálo a vidělo, tak aby na něm před nepřáteli bezpečně býti mohli a to bez naší i jiných všech lidí všelijaké překážky; a k tomu aby z téhož dvora žádných fur a ně-kterých straných dávek a poplatkův, buď v válku aneb za pokoje nečinili ani komu činiti a dávatí povini byli, mimo ten plat, kterýž z něho nyní kněžím na Karlov a do Slovan platí a dávají, leč by co komu z prosby a žádosti o své dobré vuole učiniti chtěli, to při jejich vůli býti a státi má učiniti aneb nechati, při kterýchžto všech věcech na hoře i dole psaných chcem, aby napsaná Majdalena s dě-dici a budoucími svými od nás a budoucích našich králův českých i od jiných všech lidí držána a bez přerušení zachována byla, nyní i na budoucí časy pod zachováním Mti naší královské. A kdož by list tento měl svrchu psané Majdaleny, dědicům a budoucích jejich dobrou vůli a svobodnú, chcem aby tomu příslušelo plné právo všech věcí nahoře i dole psaných. Tomu na svědomí pečeť naší královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském ve čtvrtek po sv. Stanislavu, léta Božího tisícého pětistého devátého království našich uherského devatenáctého a českého třicátého osmého.

Ex commissione propria regiae Majestatis.

Pamětní kniha města Kouřimě, fol. 122a, b. Opis v českém zemském archivu v Praze.

57.

1509 Maii 9. Na hradě Pražském.

Vladislav II. dává Janu Šlechtovi ze Všehrd a jeho man-

želce ze Strašnic plnou moc, aby za života nebo ve svých závětech zcela svobodně rozhodovali o všem svém majetku movitým i nemovitým i o poručení svých dětí.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, chorvatský etc. král a markhrabě moravský etc. oznamujem tímto listem všem, že souce prošení od slovutného Jana Šlechty ze Všehrd na Kostelci nad Labem, věrného našeho milého, dali sme jemu a slovutné Mandaleně z Strašnic,*) manželce jeho, plnú moc a povolení naše jisté a mocí listu tohoto jakožto král český dáváme, aby oni buď oba dva spolu aneb každý zvlášť statek svouj všecken a všelijaký, dědičný, manský aneb zápisní aneb jiný jakýžkoli a pod kterýmkoliv právem, movitý i nemovitý, kterýž nyní mají aneb potomně mítí a držeti budú za zdravého života aneb na smrteelné posteli společně aneb rozdílně dáti, odkázati, poručiti aneb s ním jako s svým vlastním učiniti mohli a moc měli, jakž by se jim kolivěk a komu kolivěk nejlépe a najužitečněji zdálo a vidělo, krom duchovních osob, a také aby zdělali a zříditi mohli poručníky statku a dětí svých, kteréž by se jim koli zdáli a líbili a to bez naší, budúcích našich králuov českých i jiných všech lidí všelijaké překážky, kteréžto dáni, vodkázání, poručení, poručníkuov i kšaftu udělaní statku a dětí nadepsaných Jana a Mandaleny, kteréž by měli, tolikéž má a bude moci a pevnosti mítí, jakoby dckami zemskými zapsáno a utvrzeno bylo bez umenšení. Poroučejíc větším i menším úředníkuom desk zemských kralovstvie Českého nynějším i budoucím věrným našim milým, když byste koli od týchž Jana a Mandaleny obú dvú spolu aneb jednoho z nich aneb od poručníkuov jejich, kteréž by zřídili a zdělali, požádání byli vo vložení ve dcky buď listu tohoto našeho aneb kšaftu, kterýž by kolivěk z nich dvú na tento náš list řádný a vedle práva udělal, abyšte jej ve dcky zemské vložiti a vepsati rozkázali a toho jináč nečinili bez zmatku a všelijaké otpornosti.

Tomu na svědomí pečet naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dáno na hradě našem pražským v středu po sv. Stanislavu léta Buožieho tisícieho pětistého devátého, kralovstvie našeho uherského devatenáctého a českého třidcátého osmého.

D Z 2, fol. A VII b, A VIII a, b. — *) V kodexu připsáno po straně: „Hleď k kšaftu v kvaternu trhovém léta etc. XLII. v sobotu po sv. Mikuláši, kdež Mandalena ze Strašnic kšaftuje.“

58.

1509 Jun. 4. V Praze.

Matouš z Koberovic a Václav Vodička, měšťané kouřimští, vyslaní ke králi, purkmistru a radě města Kouřimě: prostřednictvím Jana Šlechty žádali krále Vladislava za potvrzení měst-

ských privilegií kouřimských; poněvadž toho nelze dosíci bez předložení majestátů, žádají o brzké jejich zaslání.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XVIII., str. 478—479, č. 157 (Listy do Kouřimě zasláné z let 1422—1525).

59.

1509 Jun. 12. V Praze.

Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za vyplacení 8 kop grošů míš. manželce Vavřince Poláka ze Tří Dvorů městským soudem kouřimským.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 480, č. 160.

60.

1509 Aug. 7. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za spravedlivé posuzování pře domovníka Pavla Žáčka s měšťanem kouřimským Václavem Vodičkou pro urážku na cti.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 488, č. 176.

61.

[1509] Sept. 15. Z Hasištejna.

Bohuslav z Lobkovic Janu Šlechtovi ze Všehrd: děkuje za dopis, první zas po čtyřech letech. Ujišťuje ho svou oddaností a nezměněným přátelstvím. Doslechl, že dojíždí do Prahy na sněmy, avšak při zchátralosti státu pokládá jeho účast ve veřejném životě za marnou. Těší se na brzkou jeho návštěvu.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Bohuslava z Lobkovic, str. 195—196, č. 167. — Ném. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 134.

62.

1509 Oct. 29. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za rychtáře a svého poddaného Bendu z Chvatli-ny ve věci jeho dluhu měšťanu kouřimskému Smolařovi.

Vyd. Václ. Schulz, Arch. Čes. XVIII., str. 489, č. 179.

63.

1510 Jan. 3. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za souseda Vávru, který se v opilosti dopustil urážky jejich úřadu.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 495, č. 189.

64.

s. d. [1510?]

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za propuštění z vazby Pavla šenkýře, o kterém doslechl, že je nevinen.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 520, č. 244.

65.

s. d. [1510?]

Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za Pavla Žáčka ve věci dluhu vtěleného na jeho dům.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 521, č. 245.

66.

1510 Jan. 28. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: odvolává přímluvu za Jana Pekárka, nepohodnuvšího se s cechem pekařským o pečení preclíků.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 498, č. 196.

67.

1510 Jan. 28. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd Matoušovi z Koberovic: děkuje za ochotu ve při Pekárkové, ač se přesvědčil, že věc měla se jinak než jak mu byl Pekárek vylíčil.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 498—499, č. 197.

68.

1510 Febr. 18. Na Horách Kutných.

Vladislav II. vysazuje městu Kostelci nad Labem na přímluvu Jana Šlechty ze Všehrd týdenní koňský trh.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král etc. markhrabě moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický markhrabě etc. oznamujem listem tímto všem, že jsme prošeni od slovatného Jana Šlechty ze Všehrd a na Kostelci nad Labem věrného našeho milého, abychme městu jeho Kostelci nad Labem a obyvatelům jeho trh konský téhodní dáti a vysaditi ráčili, tak, aby se skrze to v živnostech svých opravovati a v nich rozmáhati mohli. K jehožto prosbě nakloněni jsouce pro služby jeho, kteréž jest nám mnohé věrné činil a činiti nepřestává, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím mocí královskou v Čechách, dali jsme témuž městu Kostelci nad Labem etc. a obyvatelům jeho, nynějším i budoucím, trh konský každý tejdén v den sobotní a mocí listu tohoto jakožto král český dáváme a vysazujem chťice tomu, aby se tu v městě Kostelci na týž dni a časy, jakož se napřed píše, ten trh konský držeti mohli, tak a s tím vším obyčejem, jakož se i v jiných městech našich drží, kteráž na to buď od nás anebo od předkův našich králův českých výsady a svobody mají a to nyní i na budoucí časy bez umenšení a vši i všelijaké překážky naší i budoucích králův českých i jiných všech lidí. Tomu na svědomí pečeť naši královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na Horách Kutných v ten pondělí po neděli, kteráž slove Invo-cavit, léta Božího tisícího pětistého desátého, království našich uherského dvacátého a českého třicátého devátého etc.

»Přpis privilegií města Kostelce na Labi« č. XII. Vidimus purkmistra a rady města Brandýsa n./L. ze dne 10. června 1632 v archivu Národního musea v Praze (Sign. F: 86/Kostelec n./L.). — Orig. v městském archivu Kostelce n./L.

69.

1510 Apr. 11. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: žádá, aby dopomohli jeho šafáři Havlovi k penězům, které mu soud obstavil.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XVIII., str. 502, č. 206.

70.

1510 Maii 3. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: slibuje býti prostředníkem při narovnávání sporu mezi Kouřimskými a Albrechtem Troskovcem, jak byl o to s jinými požádán.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 504—505, č. 211.

71.

1510 Sept. 17. V Zásmucích.

Oldřich Popel z Vesce purkmistru a radě města Kouřimě: žádá, aby ve sporu mezi třemi poddanými kouřimskými jmenovali nové ubrmany, ježto jeden ze zúčastněných nežije s ustanoveným Janem Šlechtou v dobré shodě.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 511, č. 226.

72.

1510 Oct. 19. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za prominutí trestu bývalému kouřimskému mlynáři Ježkovi, který, byv přistižen při rvačce v hospodě a dán do vazby, má za trest přijíti o ruce.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 512—513, č. 229.

73.

1510 Nov. 26. Na Hrádku.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za svého domovníka Pavla Žáčka, aby mu poshověli někteří sousedé kouřimští se zaplacením dluhů za slad, dokud nebude mít zaplacen svůj dluh od krčmářů.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 517, č. 238.

74.

1510

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: žádá, aby mu dopomohli k penězům, které mu před rokem zpronevěřil šrotěf Matouš a dosud nevyplatil.

Vyd. Václav Schulz, tamže, str. 519—520, č. 243.

75.

1510 [?]

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: žádá o zakročení proti barvíři suken v jeho sousedství, neboť jinak mohlo by snadno nastati nebezpečství ohně.

Vyd. Václ. Schulz, tamže, str. 521, č. 246.

1511 Febr. 24. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta ze Všehrd Janu Sturnovi: děkuje, že s takovou pečlivostí sebral a uchoval spisy předčasně zemřelého Bohuslava z Lobkovic, jež nebyly dosud publikovány. Četní milovníci věd a umění budou mu za to díky zavázáni. I radí mu, aby svoje básně věnoval králi a připojil k nim epigramy Bohuslavovy; *přičiní se prý ze všech sil, aby král tento jeho projev náležitě odměnil*. Posléze žádá, aby mu vypůjčil jenom na kratičký čas z knihovny dědiců Bohuslava z Lobkovic rukopis Řehoře Trapezuntského, darovaný Bohuslavovi králem; vrátí prý jej hned, jakmile jej opíše.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Bohuslava Hasišt. z Lobkovic, str. 219—220, č. 194.

1511 Jul. 2. [?]

P. Ondřej kněz na Zderaze purkmistru a radě města Kouřimě: oznamuje, že vysílá k nim Jana, služebníka pana Jana Šlechty, aby s nimi jednal v právní při Ondřejově.

Vyd. Václ. Schulz, Arch. Čes. XVIII., str. 527, č. 260.

1511 Jul. 18. Z Hasištejna.

Sigmund z Lobkovic Janu Šlechtovi ze Všehrd: prosí jej, aby mu co nejčastěji dopisoval, chválí jeho vzdělanost a žádá o sbírku Bohuslavových básní, o níž s ním nedávno v Praze mluvil. Navzájem mu slibuje, že mu opatří všechny Bohuslavovy spisy sebrané i vytištěné, které má sám.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář Bohusl. H. z Lobk., str. 221, č. 195.

1511 Aug. 6. Z Kouřimě.

Jan Šlechta Sigmundovi z Lobkovic: Jeho posel nezastihl ho v Kostelci, nýbrž v Kouřimi, v jejímž sousedství má několik pozemků. Nemůže tudíž hned vyhověti jeho přání a pošle mu epigramy, elegie i některé dopisy Bohuslavovy dřívě, až po svém návratu do Kostelce. Žádaje o opětné jich vrácení, upozorňuje na četné chyby v jich opisech.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 221—222, č. 196.

1511 Oct. 31. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta Sigmundovi z Jelení: lituje smrti někdejšího učitele jeho M. Václava Píseckého a povzbuzuje Sigmunda, aby při studiích humanistických dbal též o mravnost; jako výstražný příklad uvádí Jeronyma Balba, který četl na universitě pražské, jak se těšil pro svou učenost obecné oblíbě, když se však později oddal životu nemravnému, upadl v opovržení, jak ukazuje též epigram Bohuslava z Lobkovic.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 222—225, č. 197.

1512 Maii 5. V Budíně.

Vladislav II. povoluje městu Kostelci nad Labem, aby do jeho vlastnictví připadla lázeň, kterou dal kosteleckému lidu zříditi Jan Šlechta ze Všehrd za to, že mu pomohli při úpravě stržených stavidel na Labi. Lázebník má však býti poddaný Jana Šlechty.

My, Vladislav, z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král, markhrabě moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický markhrabě oznamujem tímto listem všem, že jest na nás vznesl a nám oznámil slovatný Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem, věrný náš milý, kterak, když se jest jeho lidem škoda dosti znamenitá stala na stavech, kteříž jsou tu při Kostelci na Labi etc., požádal jest lidí svých Kosteckých, aby jemu té strži, kderáž jest tím lidem na tom stavu stala, zadělati a zase napraviti pomohli, kteřížto že jsú se v tom povolně najíti dali a toho jemu udělati a zase spraviti pomohli, za kteroužto jejich povolnost a práci, kterouž jsou při takovém díle snažně ji měli, že jest jim dal lázni, kteráž jest v Kostelci i s užitky jejími, kteráž jest jemu příslušela a kterúž sú prve předkové jeho držitelé Kostelce jměli, drželi a jí k zámku tomu požívali, tak, aby oni jí s budoucími svými k obci téhož města dědičně jměli, drželi a jí požívali, proše nás, abychme jim k takovému té lázni k obci kostelecké dáni povolení naše dáti a jim toho listem naším potvrditi ráčili etc., tak, aby jí svobodně jmíti a jí požívati mohli. K jehožto prosbě naklonění jsouce pro služby, kteréž jest nám týž Jan Šlechta mnohé věrné a platné činil, s dobrým rozmyslem a radou věrných našich s mocí královskou v Čechách svolili jsme k tomu a mocí listu tohoto svolujeme, aby nadepsaná lázně, kterúž jest týž Jan Šlechta lidem svým kosteleckým k obci dal a obrátil, jí jměli, drželi a jí k té obci k opravě města toho požívali a požívati mohli nyní i na budoucí

časy a to bez naší a budoucích našich králův českých i jiných všech lidí všelijaké překážky, než, prodali-li by komu tu lázni tíž kostelečtí a plat s ní k obci obrátili, mohou to učiniti etc. Však lazebník, kterýžby ji od nich pod plat koupil, má a povinen bude člověčenství slíbiti jemu Janovi, dědicům aneb budoucím jeho bez zmatku a všelijaké odporosti etc. Tomu na svědomí a pro lepší jistotu pečet naši královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na Budíně v středu den sv. Floriána léta Božího tisícího pětistého dvanáctého a království našich uherského dvacátého prvního a českého třicátého prvního etc.

»Přřpis privilegij města Kostelce na Labi« č. XIII. Vidimus purkmistra a rady města Brandýsa n./L. ze dne 10. června 1632 v archivu Národního musea v Praze (Sign. F: 86/Kostelec n./L.). — Orig. v městském archivu Kostelce n./L.

82.

1512 Nov. 11.

Nález soudu komorního ve sporu Oldřicha Popela s Janem Šlechtou o smlouvu, týkající se držení některých gruntů u Hrádku. Šlechta namítal, že on statku Hrádku a toho zboží již v držení není, že ho postoupil své pastorkyni. Soud dal přes to Popelovi za právo.

Vyd. Jaromír Čelakovský (Knížky nálezů soudu zemského a komorního) v Arch. Čes. XIX., str. 634 (XXI. S. O stanném právu), č. 30. — Orig. v Archivu Národ. musea, č. rkp. 937, fol. 121 (sign. XVI. B 23).

83.

1512 Nov. 14. V Praze.

Z paláce pánů Rožmberských.

Jan Šlechta Janovi z Pibry, písaři soudu komorního, posílá epitaf, jež sepsal pro náhrobek Bohuslava z Lobkovic.

Vyd. Jos. Truhlář, Listář etc., str. 225—226, č. 198.

84.

[1512]

Jan Šlechta Mistru Petru Píseckému: posílá tři epitafia, jež napsal na náhrobky svého někdejšího učitele M. Řehoře Pražského, který v pražské akademii četl knihy Vergilovy, Bohuslava z Lobkovic a M. Václava Píseckého; spolu naznačuje svůj vztah k těmto zemřelým.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 226—227, č. 199. — Něm. překlad u Cornovy, na uv. m., str. 201.

1513 Aug. 12. [?]

Odklad pře mezi Ladislavem ze Šternberka, nejvyšším kancléřem král. Českého, a Janem Šlechtou ze Všehrd pro dluh 10 kop grošů českých.

Mezi Janem Ladislavem z Šternberka, nejvyšším kancléřem království Českého, puovodem s jedné, a Janem Šlechtú ze Všehrd, pohnaným s druhé, kdež ho vinil z 10 kop grošů čes. dluhu králi Jeho Mti od nich do mince zuostalého, k kteréžto sumě a dluhu již jmenovanému týž pan Ladislav z Šternberka právo a spravedlnost má [dle] dání krále Jeho Mti tak, jakož jeho král. Mti dání to v sobě plněji zavírá etc. a na to Jeho král. Mti dání ukázal. Tato pře odkládá se do sv. Martina, až pan kancléř v zemi bude, etc. a listy oboje strana vzali odsud zase z rozkázání právě J. Mti [feria VI. in scto Tiburcio].

Registra výpovědí (nálezů) soudu komorního král. Českého z r. 1510 až 1513 (částečný koncept k »Registrám černým aksamitovým« z let 1500 až 1511). — Ms. č. 937, fol. 184 v Archivu Národního musea (sign. XVI. B 23).

[1514]*) Jan. 12. V Kroměříži.

Stanislav Thurzo, biskup olomoucký, Janu Šlechtovi: doufá, že mezi knihami, které zesnulý doktor Augustin odkázal kostelu olomouckému, nalezne knihy, které Augustinovi zapůjčil Šlechta a jejichž vrácení týž požaduje. Knihy ty odevzdá Šlechtovi sám, neboť v nejbližších dnech pojedje do Prahy, kam jest králem delegován na sněm ke dni sv. Pavla spolu s nejvyšším komorníkem markrabství Moravského Janem z Pernštejna.

Vyd. Jos. Truhlář, Dva listáře humanistické, str. 70—71, č. XXIV. — *) Datum v dopise mylně označeno rokem 1540. Srovn. poznámku Truhlářovu ¹⁾ tamže, str. 71—72.

1515 Jun. 14. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: žádá, aby při zřizování nového rybníka nepřišel ku škodě jeho rybník Voteležský, neboť není jeho držitelem jen on sám.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XXI., str. 45, č. 414.

1516 Sept. 18.

Jan Šlechta ze Všehrd hájí svého poddaného Jana Vojtěchova syna z Kostelce, viněného z dluhu 15 kop grošů českých od paní Anny z Kunčího.

Vyd. Jos. Teige v Arch. Čes. XXVIII., str. 280—281, Toušeň u Brandýsa n./L. (E. Zprávy o statcích venkovských z archivu města Prahy od r. 1330 do r. 1550.)

1518 Jul. 8. V Kouřimi.

Jan Šlechta ze Všehrd a Kostelce nad Labem knězi Ondřejovi,*) vikáři kostela kouřimského: po příchodu do Kouřimě stěžovali si mu staří známí, vážení měšťané, že někteří kněží, zvláště mladší, vystupují pánovitě proti řádným kněžím starším, sami žijí životem pohoršlivým, chovajíce u sebe prodejně ženy jako manželky a působíce tak špatným příkladem na všecken lid; tak podporují jen vzrůst herese. Hlavní příčinou toho podle Šlechty jest to, že neobsazen jest arcibiskupský stolec pražský. Jsou však i mezi mladšími kněžími dobří jednolivci, mezi něž s radostí lze počítati i Ondřeje, který žije životem poustevnickým a příkladným. Šlechta povzbuzuje jej, aby v tomto životě setrval, aby v boji s úklady a nástrahami proti křesťanskému životu spoléhal na pomoc Boží, aby však pro své vynikající vlastnosti nezhrdl a varoval se pýchy; jako příklad křesťanské pokory uvádí mu blahoslaveného Makaria podle zpráv bl. Jeronyma.

Vyd. Jos. Truhlář, Dva listáče humanistické, str. 71—75, č. XXV. — *) Kněz Ondřej byl podle pamětní knihy města Kouřimě z r. 1504—1550, fol. 351 (opis v čes. zem. archivu) farářem v Kouřimi, jeho bratr bakalář Bartoloměj pak rektorem kouřimské školy.

1519 Mart. 7. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem purkmístru a radě města Kouřimě: přimlouvá se za Víta postřiháče, aby brzy došel zaplacení dluhu od Jana Stebuzevského, o kterýžto dluh se vede spor před právem městským.

Vyd. Václ. Schulz, Arch. Čes. XXI. (Listy do Kouřimě etc.), str. 114, č. 540.

1519 Apr. 23. V Lovani (Löwen).

Erasmus Rotterdamský Janu Šlechtovi na Kostelci n./Lab.: projevuje potěšení z jeho listu, který je spíše panegyrikem na Erasma a z něhož lze viděti, že i v Čechách jsou schopní pěstitelé humanismu a že 16 let prožitých na dvoře Vladislavově nebylo Šlechtovi bez užitku. Vysvětluje své opravné snahy theologické a obrací se rozhodně proti nesprávným pověstem, šířeným jistým kanovníkem pražským, jakoby měl pro své spisy srážky s Kolínskými. Tato věc týká se Jana Reuchlina, kdežto Erasmus byl vlídně se s nimi rozloučil. Upozorňuje na druhé vydání svého Nového Zákona, vydané se souhlasem papeže Lva X., který schválil i první vydání. Neví, co by měl činiti v Praze, kam ho zve Šlechta, nelíbí se mu země, kde je náboženská roztržka, a přál by si, aby se už někdo našel, kdo by ji odklidil. Příčinu nesvornosti vidí v lakotě.

Vyd. Jos. Truhlář, Dva listáře humanistické, str. 75—76, č. XXVI.

1519 Jul. 19. V Kouřimi.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: trpce si stěžuje, že plot k novému rybníku postavili na jeho pozemcích, čímž mu v čas povodně vznikne možná škoda, a že vsadili do šatlavy šafáře Kubu, když zbil tři zlodějky pro pych na jeho louce u Ždanic.

Vyd. Václ. Schulz, Arch. Čes. XXI. (Listy do Kouřimě etc.), str. 132 až 134, č. 575.

1519 Oct. 10. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta Erasmovi Rotterdamskému: raduje se z jeho dopisu, neboť se již domníval, že dopis, který minulého roku pro Erasma odevzdal agentu lipského knihkupectví, dlíciému v Praze, někde zapadl; přeje Erasmovi úplného zdraví a dlouhého věku; nediví se tomu, že někteří kněží a zvláště mniši nenávidí Erasma pro jeho výtky a stíhání kněžských neřestí. Opatřil si Erasmuův Nový Zákon, má tudíž všechny knihy, které Erasmus vydal u Jana Frobenia v Basileji. Přece by rád uvítal Erasma v Praze; větší opatrnosti při cestování do Čech je potřebí pro pohraniční hvozdy, v němž lupiči často přepadají pocestné, přes to, že se blízká města starají o bezpečnost, stíhajíce

a popravující tyto loupežníky. Navazuje na zmínku Erasmovu o náboženské rozluce v českých zemích, vykládá mu zdejší náboženské poměry: mimo židy a menší sekty je zde trojí náboženství; katolíci, k nimž patří domácí velmožové, část šlechty a některá města královská, pod obojí, k nimž hlásí se největší část šlechty a na 30 královských měst, a Čeští bratři. Utrakvisté byli by se již dohodli s katolíky na basilejském koncilu, kdyby byl Eugen IV. potvrdil kompaktata. Čeští bratři vznikli v dobách Žižkových válek a rozmohli se hlavně za Vladislava, který, pobývaje většinou v Uhrách, nedbal o zdejší věci, jen když tu byl klid. Kdyby se katolíci a utrakvisté dohodli, bylo by prý lze České bratry za pomoci královny vyhladiti nebo přivésti k lepší formě víry. Neví, kdy dojde tento dopis, neboť Jošt, rektor akademie erfurtské [který prostředkoval korespondenci], odejel do vzdálenějších míst; i dopis Erasmův měl u sebe čtyři měsíce, než našel vhodného posla.

Vyd. Jos. Truhlář, Dva listáře humanistické, str. 76—81, č. XXVII.

94.

1519 Oct. 27. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: žádá náhradu za strženou hrázi jejich rybníku, který zatopil rybník jeho i s loukou a jinými grunty k rybníku tomu přináležejícími.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XXI. (Listy do Kouřimě etc.), str. 143, č. 595.

95.

1519 Nov. 1. V Lovani (Löwen).

Erasmus Rotterdamský Janu Šlechtovi: nebude si dále všímati pomluv, které se o něm šíří; nenadál se, že se setká s takovou špatností lidskou; že v Německu je tak rozšířeno loupežnictví, jest jednak pozůstatkem původní divokosti, jednak výsledkem roztržitého vlády mezi řadu drobných knížat; je prospěšnější předcházeti zločinům účinným opatřením, než je trestati; doufá, že císař Karel zjedná nápravu. Pokud jde o náboženské poměry v Čechách, nenazýval by drobné sekty jako Epikurejce nebo Mikulášence heretiky; jsou to svého druhu podivínství, jaká, byť byla i nesmyslná, jak ukazuje na příkladech, vždy našla následovníky. Pokud se týče ostatních, nejde tak o články víry jako o skutečnou zbožnost a mravný

život. Přál by si, aby katolická církev byla jediná; jednotnost víry je mu hlavní; římského papeže nutno uznávat i a jeho opatření vykládati v dobrou stránku. Utrakvisté více chybují tím, že nenávistně zavrhnou zvyklosti římské církve, než že přijímají pod obojí způsobou; papež Eugen IV. měl jim to povoliti, neboť i sám Kristus tak ustanovil. Učení Bratří o neplatnosti svátostí podávaných nehodnými kněžskými zamítá a ukazuje na stanovisko Augustinovo; v tom však, že volí si sami kněze a biskupy nevidí nic špatného, ani konečně v tom, nejsou-li zvlášť učení, hlavní věci jest, aby byli mravní a dobří. Zavrhuje zamítání svátostí, ale schvaluje jich omezení, neboť svěcením svátků zmaří se mnoho pracovních dní a odnímá se příležitost výdělků; přední povinností jest živiti rodinu. Doufá, že přičiněním císaře Karla a papeže Lva X. bude náboženská rozluka v Čechách odklizena; v rádech a svátostech nutno zachovati jednotu; v obřadech mohla by se nějaká odchylka povoliti. Summa křesťanské filosofie jest, abychom poznali, že všecka naděje naše jest v Bohu, který milostivě udílí nám vše skrze syna svého Ježíše; Erasmus vykládá pak hlavní zásady křesťanské věrouky, o níž se však nemá příliš hloubati, neboť to odvrací mysl od křesťanského života. Nesmí se styděti odpovědi k mnohým otázkám: Bůh ví, jak se to děje, mně stačí věřiti, že se to děje.

Vyd. Jos. Truhlař, Dva listáře humanistické, str. 81—87, č. XXVIII.

96.

1519 Decem. 7. V Kostelci n./L.

Jan Šlecht ze Všehrd purkmistru a radě města Kouřimě: žádá, aby byly řádně upravovány veřejné cesty, aby pro neschůdnost jich nejezdili lidé do města přes jeho pozemky a dědiny a tím je neničili.

Vyd. Václav Schulz, Arch. Čes. XXI., str. 149—150, č. 608.

97.

[1521 Apr. 21.] Ve Vyškově.

Jan z Doubravky, kancléř biskupa olomouckého, Janu Šlechtovi: psaní Šlechtovo obdržel ve Vyškově, doprovázel pána svého [biskupa olomouckého] do Znojma, aby byl přítomen převzetí hradu; odmítá přílišnou chválu za vydání a výklad spisu Martianova a slibuje, že knihu Šlechtovu [Mikrokosmus] brzy dočte — ovšem nikoli, aby něco opravil — a vrátí ji Šlechtovi; pošle mu také Martiana, jak žádá, a další knihu [t. j.

Therionbula], bude-li zatím vytištěna. Schvaluje zamýšlené věnování Mikrokosmu Šlechtova biskupu olomouckému.

Vyd. Jos. Truhlář, Dva listáře humanistické, str. 87—88, č. XXIX.

98.

1521 Maii 29. (obnovení 1663).

Jan Šlechta ze Všehrd zakládá a vysazuje v Kostelci nad Labem cech kovářský podle cechovního řádu města Mělníku.

Já, Jan Šlechta ze Všehrd a na Kostelci nad Labem, známo číním listem tímto všem vůbec, jimž čten aneb čtouc slyšán bude, že jsou přede mně předstoupili opatrní starší a mistři řemesla kovářského a někdří mistři jiných řemesel k cechu jejich příslušejících města Kostelce nad Labem, věrní moji milí: Oznamující mi řád a způsob a obyčje cechu svého, kderýž se v jiných městech při řemesle jejich drží, řídí a zachovává a vzláště v městě Mělníce blízké přisedlosti, jakož mi pak toho i vejpis od řemesla jejich poslaný vokázali, jaký se řád a způsob cechu jejich zachovává, prosíce mně, abych zde také cech v řemesle jejich a těch mistrův jiných řemesel, kderí za zástěrami dělají a k cechu jejich od starodávna příslušejí, vysadil a řídil také na ten způsob, jakož se při těch řemeslech v městě Mělníce drží a zachovává, aby se podle toho voni i s budoucími svými v časech budoucích tak řídili a vedle toho spravovali a zachovávali pod pokutami a trestáním na to uloženým. A jsou toho řádu tito artykulové:

Nejprve, kdyžby toho kdo na cechmistrích a starších prosbou svou a přátel obdržel, že by do cechu jejich přijat byl, má se jemu při tom tento řád a obyčej starodávny oznámiti, aby se v tom věděl kterak jmíti a zachovati:

Nejprve, kohožby kolivěk do cechu řemesla svého přijali, ten má dáti a povinen bude libru vosku k hodům vánočním, druhou k veliké noci, třetí k svatému Duchu a to až do šesti liber k těm hodům již dotčeným. A má býti poslušný cechmistrův starších a mistrův v rozkázání a to dotud, dokud by ho v tom jiný jsa do cechu přijat, nevyplatil a nezastal. Item: Přijali-li by kderého do cechu, ještě by byl mistrův syn téhož řemesla, ten dáti má do cechu k hodům napřed dotčeným polovici toho, totižto tři libry vosku. A též kdyžby mistrovu dceru aneb mistrovou pojal téhož řemesla. Item: Kdyžby cech obeslán byl z příčiny hodu od cechmistrů a od starších, aby každý do cechu přišel, kteříž k němu příslušejí. Pakli by kdo tak dlouho nepřišel a pomeškal, cožby svíčka shořela, ten má dáti pokuty groš český. A na každý suché dni každý z cechu dáti má groš míšenský a na to se kupovati má vosk ke cti a chvále Boha vše-

mohoucího. Item: Kdožby pronesl cech a naň to v pravdě zvěděno a shledáno, ten dáti má a povinen bude pokuty do cechu kopu grošů českých a nadto má i trestán býti, jakž by se cechmistrům a starším zdálo. Item: Kdožby dílo odsuzoval, má dáti pokuty libru vosku, též také, kdožby odluzoval čeled z veršatu má dáti pokuty libru vosku. Item: Na koho by Pán Bůh smrt dopustil z cechu toho, tu má býti při pohřbu každý z cechu i z tovaryšů a kdožby nechtěl svývolně býti a věda o tom, má dáti pokuty dva groše. Item: Což se stavování díla dotýče, mezi vším cechem, kterýž spolu drží, kdyžby je stavil a jiný se v tom nezachoval, dáti má pokuty libru vosku. Item: Kdyžby se někomu uhlí nedostalo a jiný je koupil, mají se vo ně zděliti. Item: Tovyariši mají nositi sviece mistrovské při procesích a [za] to jim mistři mají svačinu udělati vo božím těle. Item: Kdyžby z dopuštění Božího mistr umřel aneb mistrová, tu mají mistři k hrobu nésti a tovaryši téhož řemesla mají sviece nésti. Item: Kdyžkoliv cechmistri voleni budou, tu jim má přísaha vydána býti jako jiným konšelům. Item: Co se tovaryšův cechu a řemesla jejich dotýče, těm se má od cechmistrův oznámiti řád, kterak se zachovati mají u mistra na hospodě i kdežkoli, tak jakož se to jinde drží a zachovává. Item: Což se svátkův a slavností velikých dotýče, budiž to Pána Ježíše Krista, Panny Marie aneb Apoštolských, ti se mají světiti a zachovávati beze všeho díla. Pakli by kdo dělal, ten má dáti pokuty dva groše. Item: Kdyby měl který učedník přijat býti v učení, má to nejprve zvěděno býti, jestli by hodný k přijetí čili nic a bude-li hodný a zachovalý, tehda vyuče se, má dáti do cechu libru vosku. Kdež já, znaje žádost nadepsaných starších a mistrův řemesla kovářského a jiných, kteříž k cechu jejich příslušejí, hodnou, slušnou a spravedlivou býti, cech jsem jim nadepsaným vysadil, zřídil a stvrdil ve všech těch kusech a artikulech napřed dotčených tak, jakž v sobě znějí, svědčí a vokazují a mocí listu tohoto vysazují, řídím a stvrzuji: Tak aby ho v tom oni i s budoucími svými užívali, jím se řídili a spravovali tak a tím obyčejem, jakož se to na Mělnice v řemesle jejich děje a řídí a to bez mé dědicův a budoucích mých i jiných všech lidí všie a všelijaké překážky. Prikazuji také opatrným purkmistru a konšeluom města tohoto, nynějším i budoucím, abyšte nadepsané řemeslo při vejsadě a zřízení cechu jejich jměli, drželi a zachovali, beze všeho porušení. A pakli by jim v tom kdo všetečně jakou překážku svývolně učinil, toho já mám aneb takové trestati vazbou i s dědici s budoucími svými, a má pokuty položit, nadto mně, dědicům a budoucím mým pět kop grošův českých. Tomu na svědomí a pro lepší jistotu pět svou vlastní k listu tomuto jsem přivěsiti rozkázal. Dán na Kostelci nad Labem v středu před hodem Těla Božího léta od narození syna Božího tisícího pěti stěho jedenáctíměho.

1521 Sept. 6. V Kouřimi.

Jan Šlechta ze Všehrd knězi Ondřeji z Rokycan, faráři žďánickému: chválí, že setrvává na chudé faře venkovské a že netouží po bohatší, jak činí nyní mnozí faráři, nestarajíce se o své ovce, nýbrž jen o stříhání vlny, dojení mléka a svou pastvu. Nemáme se však starati o svůj blahobyť, nýbrž podle Krista především jest hledati království Boží a spravedlnost jeho; i Kristus sám byl chudý, nemaje, kde by hlavy složil. Nyní však lidé štítí se chudoby a dávají přednost kněžím, kteří žijíce sami životem prostopášným ani jim nebrání tak žíti; hlavně v městech najde se dnes všude korupce mravní. Rozumný však nemá tak hleděti si těla, jež je smrtelné, jako spíše pohlížeti na duši, jež je nesmrtelná a pravou podstatou i pokladem lidí, což dokládají nejen citáty ze sv. Pavla, nýbrž i otázky u řeckých filosofů, egyptských kněží a pod. Ovšem tito filosofové marně celý život hledali pravdu, které jen s pomocí boží lze dosíci. Smrtí tělesnou končí zdejší život, jenž je jen krátkou cestou a v němž dobývají se zásluhy pro život věčný. Duchovní smrt jest pak dvojitá: z jejího výkladu jen lze porozuměti Platonovu stanovisku k sebevraždě.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 88—93, č. XXX.

1522 Apr. 20. V Kostelci n./L.

Jan Šlechta Stanislavovi, biskupu olomouckému (dedikační list Mikrokosmu): před dvaceti léty, když pobýval ještě na dvoře krále Vladislava v Uhrách, napsal spis, jež nazval Mikrokosmus, pojednávající o tělesné i duševní stránce lidské. Poslal pak tento spis k posouzení svým přátelům Stanislavu samotnému, Bohuslavu z Lobkovic, Janu Doubravskému, Kašparu Ursinovi Veliovi a uvádí jejich úsudky o něm. Nyní odhodlal se spis publikovati a věnovati jej biskupovi, k čemuž jsou mu pohnutkou jeho ušlechtilé mravy a učenost, jeho schopnosti státnické, osvědčené v mnohých poselstvích královských doma i v cizině, jež mu získaly obecné úcty a vážnosti, konečně bohovědný a mravoučný ráz obsahu celého spisu. Obsah ten potom krátce vytýká a dokládá, že biskupův život plně odpovídá zásadám v díle hlásaným, proto do jeho ochrany svěruje své dílo, aby je uchránil před zlehčováním zloby lidské.

Vyd. Jos. Truhlář, tamže, str. 93—97, č. XXXI.

[1522] Jul. 15. Na hradě Pražském.

Král Ludvík II. Janu Šlechtovi: aby netrestal o své újmě rytíře Martina z Libanic pro udeření služebníka, nýbrž, aby ho pohnal před soud a vyžádal si rukojemství.

Janovi Šlechtovi.

Slovutný věrný náš milý. Zpraveni jsme, kterak slovutný Martin z Libanic nějakou příhodou bezelstně služebníka tvého udeřil a že by umřel a že ty umyslíš jsi právem útrpným pro takový účinek naň sáhnúti i poněvadž též Martin řádu rytířského jest a k slyšení se volá, poroučímeť příkazujíc, aby ty na téhož Martina žádným právem útrpným sahati nedal a nedopouštěl než jej na rukojemie dál aneb před námi od datum listu tohoto ve dvou neděliech pořad zběhlých postavil a tu z čehož vinien bude, staněť se od něho spravedlivé, protož znaje v tom vouli (sic) a jisté rozkázání naše, tak zachovaj jináče než. Dán na hradě Pražském v úterý den sv. apoštoluův rozeslání.

Registra svědomí soudu komorního z r. 1522. Ms. v archivu Národního musea, č. 936, fol. 66 (sign. XVI. B 22).

